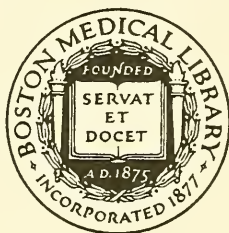

BOSTON
MEDICAL LIBRARY

IN THE
Francis A. Countway
Library of Medicine
BOSTON

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
Open Knowledge Commons and Harvard Medical School

GODEFR: BIDLOO;
EXERCITATIONUM
ANATOMICO-
CHIRURGICARUM

DECADES

DUÆ.

LUGD: BATAVORUM,
Apud JORDANUM LUCHTMANS, 1708.

THE
INTERNATIONAL
AMATEUR
GOLF ASSOCIATION
INCORPORATED

INCORPORATED IN THE STATE OF NEW YORK
OFFICE: 100 EAST 42ND STREET, NEW YORK, N. Y.

SOCIETATI
REGIO-ANGLICANÆ
S.

Viri illustres, sodales eruditi;

Alteram hanc, ante tres annos,
vobis, sequenti cum inscriptione,
consecratæ, decadis meæ (se-
cundam cui adjeci) ANATOMICO-
CHIRURGICARUM EXERCITI-
ATIONUM, editionem, eâ-
dem, quâ, tunc temporis primam,
observantiâ, offero; valete, viri il-
lustres & vestra beate familiaritate,

Tuum sodalem,

G: BIDLOO.

*Dabam Lugd: in Bat: MDCCVII.
Mense Novemb:*

Me vestrum receptique quon-
dam ab vobis honoris, con-
suetudinis & familiaritatis,
memorem & non omninò languen-
tem vivere, demonstrabit, quæ vo-
bis offertur, eâ, quâ decet reverentiâ,
mea hæc ANATOMICO-CHIRURGICA
DECAS; quod huic addam unicè ve-
limque maximè rogemque enixè, est,
ab vobis illa, eo, quo vobis inscribi-
tur amore & benevolentia, accipia-
tur, legatur, emendetur in artis Apol-
lineæ emolumentum, humani gene-
ris commodum nostræque sodalitatis
decus, cujus cultorem indefessum me
exhibere, pro modulo meo, studebo
indefinenter.

Dabam Lugd. in Bat. Mense

Julio MDCCIV.

G O D E F R : B I D L O O ,

CHIRURGIÆ

CULTORIBUS , FAUTORIBUS ,
STUDIOSIS ,

S.

UT , quam in pauperiorum solatium studioforumque Chirurgiæ , suscepi commodum , exequar provinciam probè , utilitatis credidi fore summæ , exercitationes , hocce spectantes thema , ventilandas , si proponerem sæpesæpius ; ne autem (ut publicè plurimum fit) ad pompam , cavillatrices & ex mutuò in antecessum communicatis oppositionibus argumentisque , hæ meæ sint , vel habeantur ; actum ad hunc , cum doctriinæ meæ continuis auditoribus , omnes , quâ decet , invito humanitate medicinam , Chirurgiamve profitentes viros , quibus , præ aliarum disciplinarum cultoribus , discussionis prima dabitur concedeturque opinionum sententiarumque animique sensorum liberè effandorum , cum potestate , opportunitas ; viris , ut intercedentibus , rem pertractandam intelligentibus ,

P R Æ F A T I O.

bus, opus ferveat hoc mellaque hæc thymo redoleant fragrantia illo placidèque seriòque rerum agitato examine, victrix, honestissima triumphet, hac in palæstra, tandem & semper veritas;

Cum autem nuperrimè tractatui Cl. G. COCKBURNI, *de morbis gentem infestantibus maritimam*, ex Anglicano, ab me, in sermonem translato Batavum, ab pag. 97. ad 109. ut ubique, luculentissimas adjecerim notas earumque hanc particulam, rogatus, in gratiam virorum, idioma nostrum non intelligentium, latinè reddiderim, eam, disputationis introductorio argumento, ad diem Saturni 9. hujus Aprilis, horâ 9. ædibus meis, offerre volui eruditus venerabundus eoque magis, quia quæ in ea describuntur, repetere ante duos menses atque celebrare experimenta volui ex professo; quæ cum postea, ut & ipsissima Chirurgia (medicinæ generalioris totiusque typus, exemplum, fundamentum) studiosos medicinæ antesignanos plurimos, in ejus rapere studium, desiderium, amorem, quem quosque fovere, cui quibusque favere cum studeam, hæc exercitationes auspiciari non nolui: ne autem ipse præjudicio rapi in hanc artem, vél ar-
biter

FRÆFATIO.

biter dicar ineptus (sunt enim qui Chirurgiam parvi faciunt) sufficiat, ex neotericis Clariss:

MART: LYSTERUM hæc renuntiavisse:

A PRIORI QUIDEM ET MORBOS EORUMQUE CURATIONES EXPEDIRI POSSE, VOTUM EST; AT DONEC ILLUD FIAT, LICEAT MIHI EX POSTERIORI, NEMPE, EX CHIRURGICIS MEDICAMENTORUM NOTITIIS, CUM VETERIBUS TUTO MEDICINAM FACERE &c.

AD MEDICAMENTA VERO, QUOD ATTINET, QUATENUS ILLA VETERES EXHIBUERUNT, EX PROPRIA PRAXI ET USU CONFIRMARE DILIGENTER STUDUI. IN HOC ITAQUE SPECIMINE, NON ALIENUM A REBUS MEDICIS FORE CREDIDI, SI ILLORUM VIRTUTES PRIVATIM AB IPSIS FONTIBUS DEDUCEREM, NEMPE, A NOTISSIMIS AC INDUBITATIS ILLORUM EFFECTIBUS CHIRURGICIS; UT SCIANT NOSTRI HOMINES QUANTUM DEBEMUS ANTIQUÆ CHIRURGIÆ, PRÆ NOVA CHIMIA, AUT ULLA HYPOTHETICA DOCTRINA.

Ne tandem in Chirurgiæ potius laudationem, quàm demonstrationem encheiresinque efferri videar medicam, finem huic impono præfatiunculæ. Dirigat deus. T. O. mentem manumque meam, in afflictorum, Chirurgicè, ipso adjutore, curandorum commodum; meo ut sub auspicio meoque ut ex præstito officio, artis nobilioris cultores confirmentur periti ejusque doceantur studiosi probè, indefinenter, feliciter!

Argu.

Argumenta primæ decadis.

1. DE NERVIS.
2. ---- HYDATIDIBUS.
3. ---- PHLYCTÆNIS.
4. ---- EXTRANEIS DE VULNERE EXIMENDIS.
5. ---- AMULETIS.
6. ---- VARICIBUS.
7. ---- OCULO PURULENTO.
8. ---- EXCRESCENTIA FOEMINÆ DEREPE-
TE INGUINI OBORTA.
9. ---- VERRUCIS.
10. ---- NERVIS SECUNDUM.

Contenta secundæ decadis.

1. DE EXCRESCENTIA EIDEM FOEMINÆ DE-
NUO INGUINI OBORTA.
2. ---- PANNŌ.
3. ---- UNGUE, PINNA, ALA.
4. ---- ENCANTHIDE.
5. ---- JUVENI TUBICINI EXTIRPATA MAM-
MELLA.
6. ---- OCULI PROLAPSU.
7. ---- OSSE CRIBROSO ET NERVIS OLFACTO-
RIIS LÆSIS.
8. ---- LEUCOMATE, SIVE ALBUGINE.
9. ---- EXOSTOSI.
10. ---- AMAUROSĪ, DICTA GUTTA, SERENA.

EXERCI-

EXERCITATIO
ANATOMICO-CHIRURGICA
PRIMA;
DE
NERVIS.

UIDQUID de spiritibus animalibus eorumque per nervos fluxu, verborum plaustris ratiociniique asseratur statuaturque formâ ducaturque in consequentias; fateor me, post omnem exantlatam diligentiam adhibitamque, cum industria, inventionem exercitataque experimenta, hujus negotii signa, vestigia reliquiasve detegere certas indubitandasque valuisse nunquam. Meis autem ut, de novo, satisfacerem conventus domestici membris, nec non quibusdam hujusce urbis medicis, institui A°. 1695. quo insignis mihi doctorum ætatisque provectoris auditorum erat corona, quæ sequuntur, in hanc rem, indagaciones disquisitionesque.

Primò; ligatis vinculo tenaciore sæpius majoribus, viventi cani, femoris nunc inguina, nunc genua versus, nervis, eorum intumescentiam infra, nec supra ligaturas unquam; arteriolarum verò nervorum membranas perreptantium, vinculum versus superius, cernere mihi contigit semper. 2dò; Solutò, post unam alteramque horam, vinculo, nervum vasaque reperi sanguifera in pristinum restituta statum officiumque. 3tò; Nervis dissectis, abscissisve, neutra de extremitate succus, huic organo quasi proprius, non solum non manavit; sed & vi exprimi non potuit ulla. 4tò; Juxta
A
eorum

eorum longitudinem, latitudinem, vel transversim læsi, ne tantum quidem liquoris, quantum, ut vel scalpellus chartave bibula, mollissima, cerulea eo commacularetur contaminareturve, requiritur, effuderunt. 5tò; nervus acu vulneratus, pertususve candescente, quæ ei inhæret crustâ, escarâ mox abrasâ, nullum liquidi reliquit signum, scaturigo, vel vestigium.

Cum maximo cani venatico femoris nervum, per aliquot dies, firmissimo constrictum tenerem vinculo, perdidit, multos post latratus ejulatusque hujus, ut & vicinarum partium usum, motum posteaque vitam, irruente in partem ligatam inflammatione & tandem in totum femur, sphacelo: toto verùm hoc temporis intervallo, prædictæ partes alio non intumere, quam quo in omni solent inflammatione sanguiferorumque constrictione, modo: quinimo nervo scalpelli apice læso, nil ficto isthoc liquore inspissatisque spiritibus effluxit animalibus hisce minus. Quis spectatorum, dum, ut cani vocem adimerem, aut diminuerem, notissimam omninò instituerem nervorum recurrentium, de pari oriundorum vago, abscissionem vulneraque ista consolidarem postea, asserat, isto me curationis tempore, fuisse coactum stillicidium nervei restringere liquoris? quis eorum profluvium illud observavit in cane? cui terebrâ cranii partem abstuli cerebrumque cum membranis laceravi, ipsius expullulationem fortunæ commissi spongiosoque tumori frustulum scalpello abscidi, quis, inquam, eorum stillicidium vidit? quis verò callositatem & animal curatum non vidit postea? Sine fruge fortean quispiam arguat, hoc extentamine patere, corticalem unâ cum membranis solummodò cerebri, non verò nervorum protuberare, expullulare cerebri medullarem substantiam; sed quæ quæso pars, cum toto, communi fruens vita, nervo, nerveove caret plexu?

Ligatum, in cane vivente, duplici vinculo supernèque, loco quo laterales non conspiciebantur rami abscissumque hosce-extra limites nervum, mox antliæ subjeci, vitro inclusum, pneumatice: aëre evacuato neque intumuit, neque ab mensura variavit priore: sed verò quod staminibus inhæret ipsis nerveis involucrum quandoque aliquantulum, uno loco, dilatatum videbatur; plura, quæ

quæ in hunc finem; sed frustra, tentavi, prætereo. Postremò; ipsos madore conspersos nervos nunc parum, nunc maximè exsiccatos, tubis vitrisque subjeci opticis, nunquam autem eorum tubulos, cavitates, interstitia detegere potis fui: experior quidem, nervo dissecto compressoque ex ejusdem staminum acervo, superficiem excitari variis apicibus asperam; sed & experior itidem, hæc eminentias, medullosæ duntaxat substantiæ, plus, minusve, pro nervo, duræ, vi factas quasi esse asperitates huncque compressionis actum, violentam potius devastationem, quam partium vocandam extare genuinam demonstrationem. Nervi, ut & tendines ritè exsiccati, ne tubulorum quidem vestigium; sed corpus, ratione artis exsiccandi, plus, minusve relinquunt opacum, vel diaphanum. Quidquid itaque egerim quantumque sudaverim, ad deprehendendos, sic dictos, spiritus animales, quos unus fulminis ictu citius, alter supponit moverit tardè, mihi istos corpore, neque actu, fluendo, stillitando &c. in, aut, extra nervos, conspiciere, licuit unquam.

Ipsa nervorum Substantia non aliter perlustrandum sese exhibet, quam formâ indefinitorum, tensilium, pellucidorum, fibroso-
rum, per universum distributorum corpus, filamentorum, quorum latera, sine interstitiis (quæ sanè inania, secundum auctores, spatia, in viventium corporibus nusquam extant) contiguitate uniuntur, membranâ obvelantur & in fasciculos distinguuntur. Quando hæc filamenta maceratione tepidæ, contritione, compressione, aut putredine ab sese invicem recedunt, transversales quædam in conspectum veniunt fibrulæ, sive illæ vincula sint, quod mihi veritati videtur proximum, sive quorundam fasciculorum ruptæ membranæ, nervo saltem integro, non inveniuntur; addiderim, nullum unquam ab me esse detectum vas lymphaticum intra; sed semper extra, circa & ad involucrorum superficiem ambitumque; multò minus in nervea substantia nervorumve intra fasciculos, in quorum staminibus, interve eorum latera valvulam quoque inveni nullam; quapropter quorundam argumentum illud, abscisso nervo, affusus in tubulorum superficiem (ita vocant) mercurius, intus non ruit; ergo probatur à posteriore, hunc actum

impedientes dari valvulas, nullius sanè est momenti: stamina quippe nervorum solida, non verò corpora sunt tubulosa, vel interstitiis ab sese invicem sejuncta atque ita impossibile est metallum hoc intus ruat: quinimo, etsi digito hoc adegeris presserisque fortiter, nil effeceris; quandoque aliquid, defractis fasciculorum unionibus, iis intruditur; sed verò (ut supra monui) ista demonstrandi methodus viaque ad probationes genuinas tendit ducitque quærentem nequaquam. Colligo tandem spirituum animalium demonstrationem impossibilem eorumque fluxum in musculos ad eorum actum non esse necessarium: posse & musculi organum, ex propria partium dispositione motuque actuque sanguinis in nervea tendineaque ejus stamina (ut existimo me demonstravisse luculentur) ad officium vocari suum tutò.

Liquidum autem tenue interdumque glutinosum quod nervo tendineve (qui nervus, saltem nerveus est) læso, de vulnere stillat, lymphaticis imprimis; deinde locis istis debemus, quibus arteriarum extremitates formâ macularum apparent nutritiaque materia, in corporis augmentum, ab sanguine separatur; hic autem arteriarum finis venarumque initium statui, summa cum ratione, potest.

Ut pressius hoc meum sequar probationis assertum; argumento sit, primò; multos, gravi vulnere læsos, ullo sine stillicidio liquidive effusione consolidari nervos. 2dò; quandoque minimo de vulnere liquidi hujus vim, loco manare, quo nulli nervi, id est, oculo detegendi milliesque saltem prædictis minores statuendi, inveniuntur. 3tò; semper, ubi graviore resolvuntur inflammationes, tenuissimum prorumpere liquorem; exilia verò interioraque sanguifera nervorum tendinearumque membranarum vasa, non nisi iis læsis, ligatis, extensis, compressis &c. conspici; postea autem omnes partes membranaceas eorum acervo undique & undique eorum acervo rigari, pateferi; ita ut hoc casu, nempe, læsionis, compressionis &c. quandoque mox, quandoque post quoddam temporis intervallum, liquidum erumpat, necessum videatur maximè.

Liquet, postremò; ex ipsa læsi abscissive nervi tendinisque

curatione eorumque post curationem constitutione ; ut & tractatione in aliis symptomatibus ægritudinibusque , hoc meum assertum , vel hanc meam opinionem (per nervos, nempe, liquorem non meare) rationi & experientiæ esse consentaneam: Quod enim, vel ex levissima carie, periostio, perichondriove læso, stillat liquidum, nemo renuntiaverit, multo minus de nervo prodire demonstraverit probè: sed ut (lector: ben:) stringente de praxi deprompto utar argumento; si læsis nervis tendinibusque vis prorumperet liquidi hujus magna, prorumperet unquam post femoris, pedis, brachii amputationem, decurtationem; sed nihil minus, contrahuntur & quod hac occasione aliquando observatur stillicidium, utilitatis (modicum si sit, utpote vulneris incrustationem impediens) est summæ provenitque de arteriis verisimè: in principio enim, multo commixtum sanguine, rubet insigniter, temporis verò tractu ab albo in albidius & tandem in tenacius mutatum copiâque diminutum, sistitur, argumento & demonstrationi læsarum arteriarum extrema contrahi, claudi, consolidari: quod si verò stillicidium illud continuet, expullulat luxuriatque de vulneris (jam nunc ulceris) superficie, spuria spongiosaque caro, quæ vasis lymphaticis suam minimè debet originem, utpote de vulneris termino liquidum suum sursum & ab peripheria ad centrum, revehentibus.

In ulceribus cutaneis minusculis scabieique quadam specie, magnum non rarò liquoris deprehenditur stillicidium, quod æquè ac illud, quod post cantharidum applicationes colligitur, ex nervis, aut tendinibus minimè; sed verò lymphæ sanguinisque ductibus manare, verisimile est.

Submittamus porrò examini ipsam curationem, sive nervei, tendineive dicti, aut sicci hujusce liquoris sistendi desiccandique, læsis eorum staminibus, methodum: omnes hi, duce ratione, conatus, tentamina medicationesque consistunt in hujus liquidi (absque totius corporis, vel partis, in qua id acciderit læsione) repressioe; quæ fit, primò; medicamentis adstringentibus, puta vitriolatis, &c. vel 2dò; emplasticis, ut sunt gummi, cera, gypsum, bolus, cerussa & ex hisce compositis, vel 3tò; instru-

mentis, quorum usus triplex est, videlicet primò; nervum abscindendo. 2dò; comburendo. 3tiò; vinculo constringendo: quæcunque ex hisce successerit methodus, duo eam sequuntur semper medicationem phænomena, stillicidium hoc sistitur, exsiccatur nervusque abscissus, combustus, vulneratus, ligatus (vinculo putredine seposito) in nodulum, tuberculum, rotundamve duritiem corrugatur, contrahitur; quod, abscissis moxque contractis complicatisque, sine liquidi emissionem, nervis, frequentissimum est symptoma curationisque finis. Id est (secundum me) nervus abscissus, suapte dispositione, ad eum, cui annectitur & a quo oritur, retrahi debet terminum atque hoc modo indefinita ex quibus componitur staminula tenerrima, post extensionem in glomum, plexumve contrahi, accedente jam nunc vicinarum partium compressionem, alisione undequaque, constipata, efformant tandem, cum amissione usus istius læsi nervi, descriptam modò rotunditatem nodulumque: quinimo, quo sicciora (salva tamen nervæ substantiæ flexibilitate) subtilioraque hæc supponuntur stamina, eo citius solidiusque contractio complicatioque hæc, post extensionem (ut in filis sericis aliisque exemplum est) absolvatur, necessum est: ita ut stillicidio, nervo læso, non verò abscisso, perseverante, accidere id solummodò statuendum reat; quia vas quoddam lymphaticum, unà cum nervo, læsum, unà cum nervo illo in glomum, staminulorum con- & retractionem complicari atque ita obturari constiparique non potest: cum itaque nervus, ut nervus i. e. solus læsus nunquam; vas verò lymphaticum solum læsum, stillicidium hoc patiatum semper, non capio, quare nervo, non verò vasi symptoma illud adscribatur imputeurque lymphatico.

Hoc meum, ut autumo, confirmabunt problema, ganglionum; quinimo omnium istius generis glutinoso impletorum liquore, pituitosorum (ut ajunt) tumorum imò; exortus. 2dò; figura. 3tiò; curatio, ex, gr. lupiæ (non autem disputaverim, monuerimve, quæ hoc nomine indigitantur ulcera) nodi & quidquid istius extat speciei.

Primò; omnes ex parvulo adaugentur puncto; in initio (non
in-

infectati) nullum; tractu verò temporis aliquid doloris, secum trahentes, verisimile est, vasorum esse protuberantias, quarum quædam, impedito liquoris libero dimittendi fluxu ac potestate (ut in aneurismate ex: est) extendantur; quædam, contracta parte superiore nihilque dimittentes liquidi, aut ab vicinis compressæ partibus, incrementum capiunt. 2dò; figura ipsis subrotunda est semper: superficies (solummodò autem ubi adoleverint magnumque receperint incrementum visibilibus extus) tenerrimis ornata vasculis sanguiferis; ipse interim tumor ab staminibus nervorum tendinumque extat, ulla sine eorum læsione, separabilis. 3tiò; curationem triplici agredimur methodo (evaporationis enim, transpirationis, maturationis. i. e. contenti liquidi in pus conversionis futile omne est molimen) nempe, 1. frictione crebra. 2. ictu violento. vel 3. vinculi constrictione, tumorem parti adimendo. De duabus prioribus egit animo manuque constans JOBUS VAN MEEKEREN cap. 60. luculenter: mihi quoque non curta etsi harum sit experientia; monuerim tamen tantum in transitu tyronem chirurgum: primò; partem ganglione correptam in solidum, i. e. lignum, nec lapidem &c. Sed genu suum molliter vestitum disponat collocetque, ut, quemadmodum oportet, ei injiciat ictum; vidi etenim vi alioquin percussione exorta, vel verenda pessimaque symptomata non semel. 2dò; curandi hanc methodum, nisi tumore jam nunc modicè aucto, instituat nunquam: fugit enim ceditque in principio ad & inter partes vicinas mollioresque adhibiti ictus vim atque efficientiam. 3tiò; echymosi dolorique, mox sequentibus, prospiciat sedulò; injiciendo medicamenta malactica, lenientia, minimè verò volatilia. Ultima methodo (silo, nempe, constringendo) ganglionem, eum protuberantem in modum, ut tubere scalpello exempto, vinculum nullius experirer utilitatis, famulo rhedario Hagæcomitis, de carpo seposui quondam. Quod si ganglion, ut veteres, nullam quandoque nervum inter & tendinem, arteriam imò & venam, nominis ratione, statuentes differentiam, arguunt; ipsorum nervorum tubulorum esset morbus horumque læsionem, profluvium contentique sequeretur liquidi stillicidium: concutiendi frangendique

dique, si quis institueret methodum, reverà, ageret imprudenter; utpote quâ necessariò symptomata produceretur violentius moxque indigitatum: cum è contrario fractus ganglionis tumor absque illo evanescat cureturque: hoc verò modo non exceptus, statu, quo prius, maneat, vel (quod ferè semper) augeatur.

Ulterius; si ganglion tendineæ substantiæ sit morbus, nodusve sique tendines nervorum sunt fasciculi, quæ hæc est, quâ tendines abscinduntur, temeritas? (taceo dissectos nervorum posteaque, conservato partis munere, consultos tubulos) quæ tamen operatio, etsi persæpè eam molitus fuerim in brutis, voto nunquam satisfecit meo: forsitan ego tubulum cum tubulo componere nescivi, quod tamen requiritur, ut liquidum nerveum, ut spiritus isti animales, eâdem iterum viâ, officium peragant suum: aut in brutis, ab me perlustratis, liquidum hoc istique spiritus agiliores abscissione ejusque cicatrice repulsi, qui in aliis præsto est, lateralem non invenerunt tramitem; temeritas (inquam) esset & damnanda maximè: abscisso quippe tendine, sequatur, ex hoc argumento, oportet, stillicidium: contrarium cujus evincit docetque, cum ratione, experientia: nervi enim tendinesque, lymphaticis læsis, contusis, gangrænâ correptis &c. ut præfens, vel imminens reprimatur stillicidium, abscinduntur: probabile itaque videtur, nomen ganglionis ab nervorum globoso de vertebra exitu comparativè & solummodò esse desumptum.

Etsi igitur Clariss. COCKBURNUS de spiritibus animalibus verba faciat sæpius, me judice, hisce verbis subtilissimum; sed intra sui morantem systematis vasa, sanguinem, nervorum tendinumque deprimentem, flectentem & ratione extremitatum annexionumque abbreviantem inque actum ducentem stamina, intellectum vult: sin aliter, volens, nolens admittat oportet, non demonstrabilem imperceptibilemque spirituum horum substantiam & à posteriore & nudè assertam operationem, potestatem atque in animantium motum, sine fine, imperium: hoc autem jacto fundamento, omnia mentis ludibria & hujus generis phantasmata, succus nerveus, ejus stillicidium & quidquid ad suffragandum huic opportunum videbitur figmento, actum factumque erit mox; hoc autem si pergamus

gamus pede , difficultatis impossibilitatisque non video plus , in concedendis nugacissimis veterum assertis , de atomis , qualitibus occultis , entibus non entibus &c. , quàm in hisce spiritibus & novatorum quorundam chemicorum particulis , sine adjectivo , salinis , ut & chimæricis de poris , quos omnium figurarum , mensuræ atque dispositionis , nunc flaccidulos ad continuò recipiendum , vel dimittendum quoddam liquidum ; nunc verò rigidos adeo fortesque fingunt , ut acidi , salis , austeritatis &c. terebris , cuneis &c. ad eos aperiendos transitumque liquido parandum , videatur opus atque hoc solummodò ; ut à posteriore argumentantibus physicis minutilisque hisce Philosophis , suis utendi fruendique poris , tanquam Deo è machina , ad quascunque in œconomia animalis removendas difficultates , integerrima nascatur libertas : me quod attinet , ego facilius honestiusque duco fateri , quædam me latere , hæc quàm & similia , sine re verba nugamenta que excogitare tyronibusque plebique pro medicinæ & curationis obtrudere fundamento atque stabilitamento. Mutabilibus hisce de formâ & figurâ poris spiritibusque agilioribus mysticisque , juxta eorum inventores , quod de PROTHEO , VIRGILIUS 4to. Georgicor. ; aut de VERTUMNO , OVIDIUS , 14. metamorph. renuntiare nobis licebit quoque ; ne autem veritatis studiosorum ingeniis oneri videar multiloquio , pluribus , ad scopum tamen facientibus meum , ratiocinandi mediis ; ut & de hisce spiritibus supersedeo fabellis.

EXERCITATIO

ANATOMICO-CHIRURGICA

SECUNDA;

DE

HYDATIDIBUS.

LYMPHATICORUM, qui, cum ortu, dispositionem vicinisque cum partibus, negotium eorumque cum myriadibus, usum observavit, inficias non ibit, vasa hæc, in magnum Reipublicæ Medicæ commodum, ab celebrandis omni veneratione eorum detectoribus, memoriæ typis tabulisque tradita eleganter abundanterque, ut totum perreptitant corpus (quod, ductu ligato thoracico in genere; lienis omni constricto vasorum apparatu, ante eorum in ejus molem in-et egressum, in specie liquet) ita ubique locorum, tum respectu ipsius machinæ liquorisque in ea contenti, cum illorum officii, ægritudinibus symptomatibusque subjici quàm plurimis concedetque multum nos; si non omne id, quod nobis de eorum revera innotescit structura, hujus & superioris seculi debere diligentia affirmabitque tamen mecum; rerum si fuerit arbiter æquus, de eorum morbis, machinam sive, sive contenta horumque respiciat usum, nondum esse dictum distinctè; exemplo sint de aquosorum (quod ajunt) tumorum, hæc vasa respicientium genere Hydatides & cum iis cæteræ analogæ partium distentiones: harum enim de originatione, progressu contentique liquidi dispositione ejusque ab flatu naturali mutatione, ea sententiarum est varietas & confusa doctrina; ut de iis differere utile mihi videatur & necessum maximè.

Vasorum lymphaticorum, perspectam etymologiam historiamque

amque lectoribus benivolis assertaque (ut pinguedine turgere hydatides & quæ porrò de iis hallucinata est veterum Medico-Chirurgorum schola) jam dudum esse & abundè refutata; ne quod dictum sit prius & satis, dicam iterum, supponens; contendo, Hydatidum multiplex; sed verò distinctu facile, esse genus.

Primum, ex dilatata, inter valvulas, vasis intercapedine; quæ distentio, vase obstructo superius, pro liquidi contenti majore, vel minore ex glandulis impetu, citò, vel tardè absolvitur.

Distentionem hanc valvulas inter; non autem in earum fieri regione, demonstro ipsius ex vasis dispositione, sive structura: valvularum enim latera hoc vinculo; ne ab sese invicem recedant nimium, eo ornantur loci atque hoc modo, distentioni deest opportunitas.

Secundò; etsi lymphæ ductus, in genere, ab angusto in angustum tubum propagentur abeantque; multis attamen, inter valvulas, locis, varias obtinent, respectu latitudinis, dimensiones ipsæque valvulæ, varia, respectu longitudinis, dimensione, ab sese invicem distant; ut Mercurio, aliove, ipsis infundendo liquido, apparet liquidè; quinimò pondere, aut vi infusionis, quocunque eruperit loco Mercurius, aut aliud ipsis infusum liquidum, nunquam è regione valvularum vasorum latera franguntur.

Obstrui & quo modo, vasa lymphatica, annitor demonstrare schematibus infra propositis. Primò; loco, quo vasis lymphatici latera, præter ordinem, extenduntur, eo loci excitari quandoque obstructionem, ipsis patet, tum in vivis, tum demortuis animalibus: digito quippe eo loci, vicinæ partes tumentes, induratæ & ab obstructionis termino hydatides de majoribus in minores abeuntes, exploratu sunt faciles. Illæ sint exemplo, quæ in labiis, palpebris aliisque tenuioribus, quatuor involucrorum toti corpori communium, velamentis ornatis partibus, observantur. Hæ obstructiones in vasorum si accidant, mox ab glandulis, egressu, digito explorari non poterunt eruntque parvi momenti: vas etenim hoc usu jam nunc destitutum, evanescit superius, id est, oculum fugit &, ut multa vasa, in formam membranacæ striæ ligamenti-ve obliterat, delitescit; si in parte, ab glandulis remotiore, ipsa

cum concreti inspissatique liquidi massa hydatidumque serie (ut supra) extabunt demonstrabiles.

Secundò; si vulneris, ulcerisve cicatrice, vas hoc intercipiatur obtureturque, aut membranæ, cui inhaeret (sunt enim membranæ, quotquot & quo sint loco, singulæ & omnes, tendines) convulsione alibi locorum constringatur, vel ipsum vas ab vicinis hoc, illove loco, eum in modum, comprimatur partibus; ut muneri obeundo par non sit, vel parietum coalescentiâ officio destituatur, excitari necessariò vasis interioris partis distentionem formarique hydatides, nemo negaverit Physico-Chirurgus, sequentibus præfertim perlustratis consideratisque demonstrationibus; quarum prior (vide tabulæ primæ, fig; secund:) exhibet ex corpore humano benè constituto, vas lymphaticum Mercurio, expulsâ lymphâ, distentum, literis in qua designantur;

- A. GLANDULA, EX QUA VAS MAGNUM ET AB LATERE ERUMPIT MINUS
- B.B. LYMPHATICUM; IN MAGNO PROSTANT
- C.C. VALVULÆ, VARIA DIMENSIONE, AB SESE INVICEM DISTANTES.
- D. MEMBRANA, CUI HÆC INHÆRENT VASA.

Lymphatici hujus vasis pars quædam, ab glandula remota; si comprimatur, obturetur, claudatur, accidit parti compressioni proximæ, primò, deinde & sequentibus, quod schemate tertio exprimitur, malæ destructæque conformationis & tandem in hydatidem mutationis infortunium, morbus, symptoma. Hac in fig; 3. proponitur;

- A. VASIS LYMPHATICI, AB GLANDULA SEPARATI, INITIUM.
- B.C. MEMBRANA, CUI AFFIXUM EST.
- D.D. LOCUS, QUO VAS HOC OBTURATUR.
- E. VASIS INTERCAPEDO, OBTURATIONI, OBSTRUCTIONIVE PROXIMA.
- F. REMOTA.
- G. REMOTIOR.
- H. VASIS PARS PRISTINAM OBTINENS, PRÆTER PROP-
TER, FIGURAM.

Ex hac demonstratione patet, fungente, cum arteriis, glandula suo munere, debere primò; ut punctis notatur, intercapedines prædictas inter valvulas, obturationis termino proximas, deinde & cæteras extendi mutarique vasis, hac parte, longitudinem, principio in ovalem posteaque plus minusve rotundiorem figuram.

Quo autem modo, tractu temporis, hydatidum conficiatur, magnitudine varians acervus & catena pendulæque deciduæque hydatides fiant (de quibus infra latius) exhibet fig: 4ta. denotans literis,

A. A. A. A. A. MEMBRANAM, CUI ADNASCITUR VAS LYMPHATICUM.

B. PARTEM EXTENSAM IN GLOBUM, QUEM SEQUUNTUR INTERCAPEDINUM

C. D. E. F. G. H. MINORES EXTENSIONES, USQUE DUM PRISTINAM SERVARE I. I. CONFORMATIONEM VIDEANTUR: VALVULARUM LOCALINEIS DESIGNANTUR PERPENDICULARIBUS, NOTATIS.

K. K. K. K. K.

Cum autem vasâ hæc variam patiantur, respectu latitudinis, ut & distantiae ab sese invicem, valvularum dimensionem; quinimò eorum corpus substantiâ, fabricâ ubique locorum ejusdem non sit firmitatis, duritiei, mollitiei, tensilitatis &c. fit; ut hæc hydatides quoque magnitudine, figurâ, duritie, tensilitate &c. differant.

Secundum hydatidum genus istis nascitur locis glandosis, in quibus arteriæ finem venæque initium statuo, (inspice disput: Physiologico-anatom: meam 4tam.) nutritiæque ab sanguine separatur materia vasæque initium ducunt lymphatica.

Hujus generis ortus progressusque hi videntur. Liquidum in corporis incrementum ab sanguine segregatum in partes, quibus erat destinatum, ægritudine, sive mala dispositione, correptas, non transiens, nisi non oppositum, extendit tractu temporis, (arteriâ huic parti propriâ laticem continuò effundente suum vasisque recipientibus venosis reducendum sanguinem) ista loca &

quoniam illa circumseptione non carent, formam munusque obtinent glandulæ, extruitur sacculus membranaceus tumorque hic, qui non rarò multas; primi generis, complectitur hydatides adeoque tandem incrassatur, ut dimidii digiti quandoque superet latitudinem; membranas autem ægritudine accedentium, ut & contentorum liquidorum, correptas, mole augeri semper, verum, quàm quod verissimum est. Huic hydatidum coetui sanguifera inhærent vasa copiosè, imo & in parte tumoris interiore conspicienda, quæ in primo genere, ut plurimum, vix deteguntur.

Duorum horum generum tumorum quamvis plurima mihi sint exempla, unum tamen solummodò; sed utrumque comprehendens genus, referre assertaque mea quoque commonstrare practicè deque curatione, juxta animi mei religionem, operæ-premium credidi, agere apertè;

Monere autem mihi liceat in antecessum, Primò; hæc & similes hydatides non curari, nisi chirurgicè, id est, comprimendo, deligando, extirpando scalpello, forfice, igne: rejicio enim, ni fallor, jure merito de supellectile instrumentorum, hoc in morbo, acum auream cum ferrea. 2dò; causticis (potentialibus ut vocant) nihil effici tutò; è contrario, digito, quæ explorari possunt hydatides, instrumentis peti posse tractarique cujuscunque sint magnitudinis, loci, aut figuræ, ullo sine vitæ discrimine auferrique probè. 3tiò; glandosa obsidentes viscera hydatides, puta hepar, lienem &c. curari nunquam. Exemplum mox indigitatum, hoc est.

Anno 1699, octobris 11mo. post iteratas tumoris uniformis, unicoloris, durioris, parvi doloris, magni tamen oneris: erat enim spithamæ dimensionis, ab auris regione usque in posticam superiorumque scapulæ dextræ extensi partem, inspectiones atque cum celeb: medico VAN LEEUWEN, dexterrim. chirurgis VAN EYK & KOEKS, consultationes, abstuli, ROTTERODAMI, viro mercatori, JACOBO VAN HELMONT, statura proceriore & robusta, annorum 32. humero ipsi jam ab sex annis impositam sarcinam, hac methodo.

Dissecui, linea, tumoris parte media, perpendiculari, tria generalio-

raliora corporis, manu mea chirurgique VAN EYK elevata de tumore velamina; verum eo non procedente, membranam musculorum, toti systemati universalem perforavi; sed neque & nunc in conspectum assurgente, musculus trapezium, parte qua ab colli vertebrarum spinis descendit, findere non destiti, obliquè hoc modo pertusis recedentibusque hisce fibris motricibus versus tendinum alligationes, erumpit mox tumor, qui, dum eum digito liberum ab vicinis sistere molior partibus, ea rumpitur vi, ut ego & adstantes (inter quos quidam Med. studiosi) ejus latice conspergeremur conspurcaremurque foedè: eo partim expulso, immitto vulneri digitum superiorque intus monstra ali, tumores, nempe, latitare intus varios; comprimo itaque cloacæ ima, profiliunt ilicò variæ magnitudinis, figuræ & distentionis tumores, quidam foli, quidam connexi inter sese invicem, quidam pellucidi, quidam opaci, ad numerum 36 & plures (abstulerat enim mox clanculum discipulus chirurgus quosdam, quorum octo mihi postea tradidit) hisce sepositis, arripio, cui infarcti erant separoque de vicinis partibus, multa non sine molestia sanguinisque effusione, sacculum impleoque hiantis magnique vulneris cavam, carpto gypso consperso prospicioque lateribus labiisque compressulis, ligaturis, verbo, chirurgicè. Perlustrato ter quaterve postea vulneris statu, committo ejus curationem, cum medico, chirurgis, qui eâ diligentia eaque felicitate rem peregere, ut intra quatuor septimanas domo exierit; octavâ autem integerrimè extiterit curatus, fruens in hoc usque momentum, ut hujus anni 1707. 7mo martii mensis, mihi tabellis primò; deinde suâ præsentia significavit gratulabundus, valetudine prosperrima.

Ut autem (lect. beniv.) tibi fatissiat plenissimè, en hujus tumoris delineationem Tabulæque Prim: fig: primæ explicationem, partem hujus jam nunc de corpore producti tumoris, exhibentem (totum enim depingere sacculum, neque omnes in eo latitantes tumores, necessum reor) turbido partim partimque limpido, multos suo latici liberè innatantes, aut parietibus affixos, comprehendentem tumores hydatides.

- A. PARS MEMBRANÆ HYDATIDIS, IN FORMAM SACCI, EXTENSÆ.
 B.B.B. SACCULI CRASSITIES.
 C.D.E. LAMELLÆ, EX QUIBUS CONFLATUS ERAT, SEPARATU FACILLIMÆ, QUARUM INTERIORES TENUISSIMÆ AËRI EXPOSITÆ, DIMIDII DIEI SPATIO, PELLUCIDÆ APPAREBANT.
 F. FLACCIDA MEMBRANA.
 G. VASA SANGUIFERA PER SACCULUM DISPERSA.
 H.I.K.K.K. HYDATIDES IPSI AFFIXÆ SACCULO, QUARUM PRIOR, EX PARTE PENDULA CONSPICIEBATUR.

Sequentibus literis designantur Hydatides, de sacculo, unâ cum ejus latice, è vulnere propulsæ.

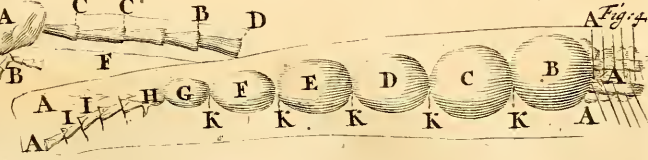
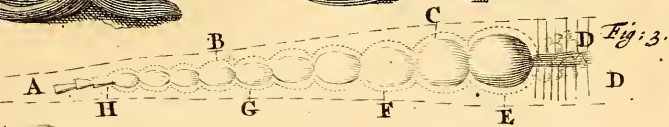
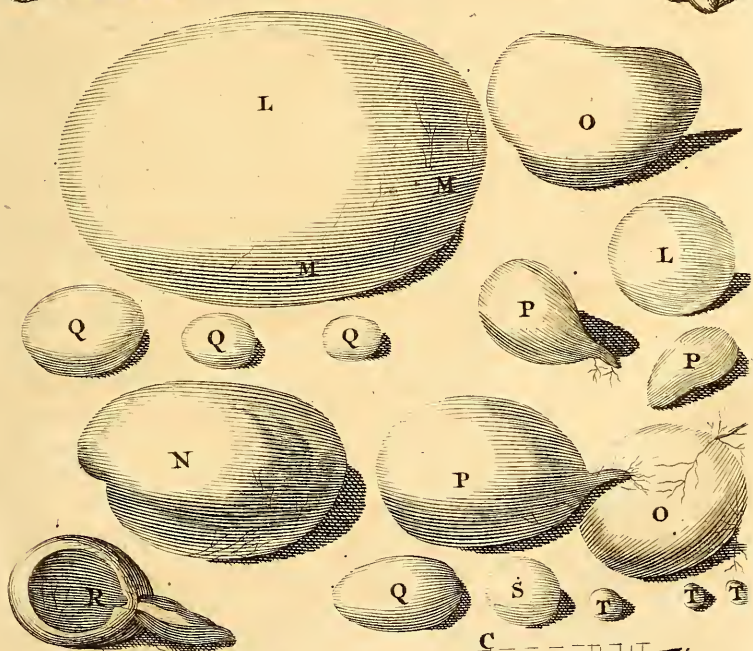
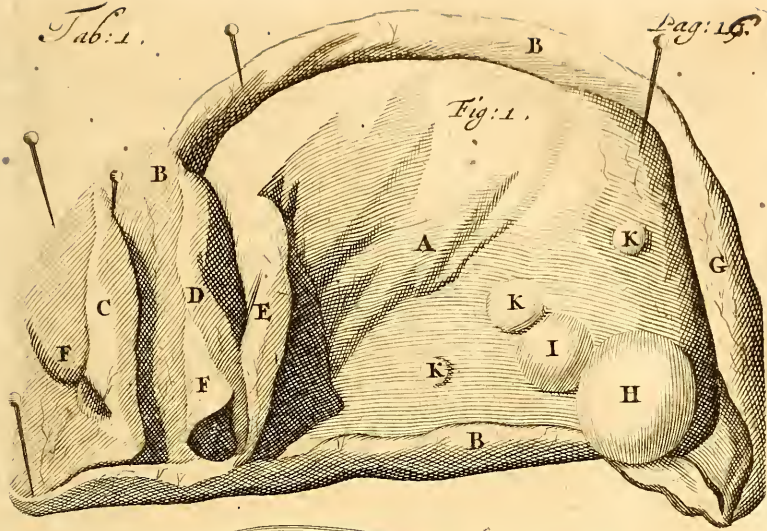
- L.L. EARUM QUÆDAM MAJORET MINOR, IN QUIBUS MINUTISSIMA.
 M.M. VASA SANGUIFERA ET AVULSIONES AB SACCO MEMBRANACEO, CONSPICIEBANTUR.
 N.O. PELLUCIDÆ ET VITRI INSTAR
 SPLENDENTES, }
 P.P.Q. OBLONGÆ, } HYDATIDES.
 R. RUPTÆ, }
 S.T.T.T. VARIÆ, MINORES, }

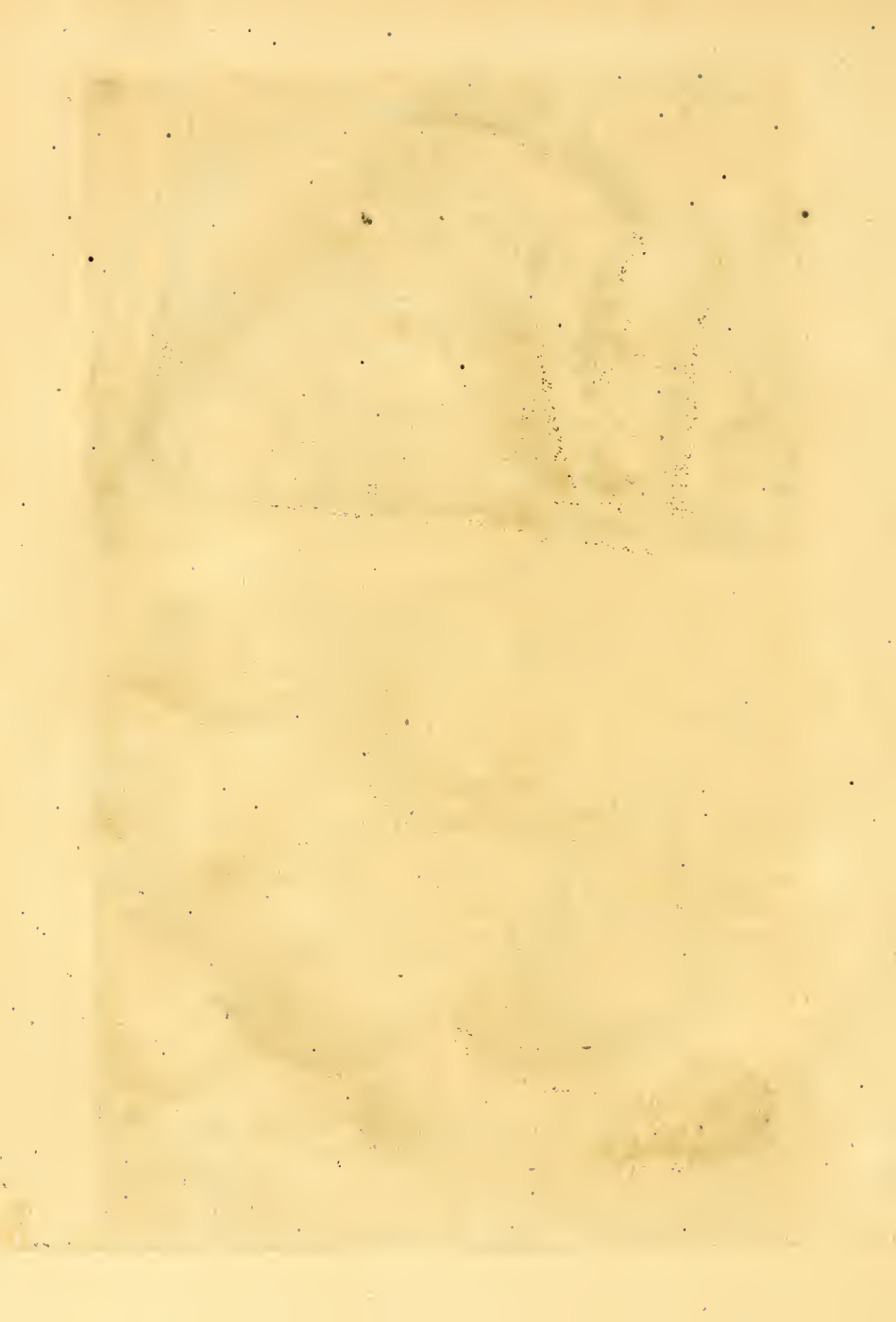
Concatenatæ hydatides pondere moleque minores, aut motu non agitatae violentiore sacculo prædicto, aut parti, in qua excitantur, manent affixæ;

Si verò, tractu temporis, pondus & moles ingravescat, aut motu agitenter violentiore, prædictum in sacculum, aut partes inter vicinas, ratione majoris, aut minoris contiguitatis, mollietiei &c. cedentes, loca quærunt fiuntque eruntque fiuntque hydatides plus, minusve pendulæ. (1)

Quod si pondus, moles & violentior motus ingravescat ulterius, decidunt in prædictum sacculum, aut partes inter vicinas, quibus recedere facta est opportunitas atque hoc casu unâ, aut multæ sunt; sed sine sacculo & liquore cui innatent, hydatides deciduæ. (2)

Quod

Quod si excitentur in partibus, cavitate donatis, quibus quædam de corpore eliminanda extant, de corpore rejiciuntur. (3) eruntque nuncupandæ rejiciendæ, videlicet, virtute machinæ corporis, aut medicæ; rarò chirurgicè.

Trium harum specierum recitaturus exempla, non possum in antecessum non narrare, quid **AMSTELÆDAMI**, simili cum **HELMONTII** tumore acciderit:

Similem cum, forte fortuna, ante aliquot annos, aperuisset tumorem **AMSTELÆDAMI**, medicafter quidam **VALENTYN**, persuasit ægræ, ex incantatione malum hoc traxisse originem; credulum mox spargitur in vulgum fabulæ rumor impostorque lucripeta, famæ quoque inhians, pendulas deciduasque hæc hydatides ei pro ovis obtrudit, eâ quidem impudentiâ & animi firmitate; ut, non ægra, ut non vulgus tantum; sed & non inferioris subsellii cives (taceo quosdam medicastros lipposque aliosque imperitos; sed muneribus aliis spectabiles viros) de tramite rationis prudentiæ & pietatis seducerentur figmentoque fidem adhiberent ipseque ego (fores enim ipsius populi nocte dieque rerum novarum cupidi obsidebat agmen) intrarumpere vix potuerim posteaque fuerim expertus, eorum multos in hoc usque momentum, credulitatis hujus, ne dixerim fidei, fervare reliquias & stigmata.

Hæc refero, ut tyrones medico-chirurgi, dum actu quid opus sit, simul & discant resistere præjudiciis, fallacijs impostoribusque, quorum turba medicinam chirurgiamque, pro viribus suis laceffere, deprimere, perdere desistet nunquam.

Primò; in membranis quæ nascuntur hydatides, vesiculas extruunt depressas, vel fiunt pendulæ tardius, aut citius, magno, aut parvo pedunculo, pro minore, vel majore succi lymphatici in eas impetu, aut minore, vel majore teneritudine, vel densitate ipsius, cui affiguntur, membranæ. Hujus exemplum, ut minora & ab aliis recitata, taceam, vidi ante aliquot annos **AMSTELÆDAMI**, cum famigeratiss. Medic. **EGB. VEEN**, in cadavere uxoris futoris; una quæ hydatis pendula (nulla quippe alia ei erat infarcta) ovario alligata dextro, libras capiebat liquidi non foetentis; sed turbiduli **XL**. ea cum ventris distensione inferioris, ut

impregnatam jurasses & non sine verisimilitudine, quoniam antea trium liberorum extiterat mater annosque ultra 37. non numerasset.

Pendulas hæc hydatides variis in corpore locis, imo & in placentis quandoque detegi uterinis, exemplo doceo & imagine sequenti.

Tab. secundæ explicatio.

A. PLACENTÆ UTERINÆ, UNÀ CUM SEX MENSIVM, VITA DESTITUTO, MASCULO ABORTU, DE UTERO MULIERIS XXXVII. ANNOR. EXPULSÆ, PARS MAGNA, IN QUA OBSERVANTUR;

A. HYDATIDES PENDULÆ MAJORES.

B. } MINORES.

C. C. } FLACCIDÆ.

D. D. } FRACTÆ.

E. E. VASA SANGUIFERA.

F. HYDATIDES ET.

G. MEMBRANÆ COMPLICATÆ.

H. PARS QUÆDAM, INSTAR CARNIS GLANDOSÆ, COMPACTA.

I. RACEMUS MINIMARUM, OPACARUM ET DURIORUM HYDATIDUM.

Huic observationi non imparẽ videat lect. beniv. quoque apud alios, quibus hæc hydatides; placentæ glandulæ minutissimæ videntur, cum probatu sit facile, eas lymphaticorum systemati suam debere originem.

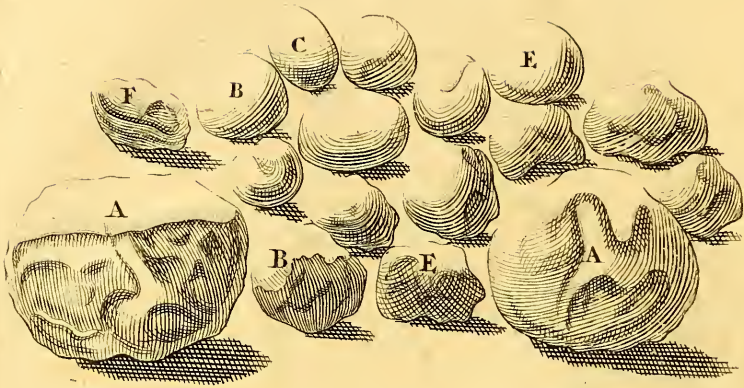
Secundò; deciduas hydatides, formicarum ovis simillimas, in hepate, multo, variis locis, pure turgente, atque hoc modò locum ipsis in eo latice cedente, quatuor ante annos, auditoribus meis demonstravi in nosocomio.

Tertiò; rejiciendarum hydatidum (prædictæ classis speciem) acervos in naso, stomacho, intestinis, utero, vesica &c. locis excretioni cuidam aptis natis, detexi multoties, quarum cum vobis exemplum ex clariss. quondam hujus urbis medici COSSONII com-

Tab: 3.

communicatione, sequenti delineatione, communico.

Refert hæc rejiciendas, vel si malueris, dejectas jam nunc per anum, hydatides, quæ in corpore fractæ quandoque cum intermixtis membranis gluten album albumenque exprimunt ovorum multasque expelluntur ad libras, ut in hoc casu factum fuit.

Tabula tertia explicatio.

- A. A. HYDATIDES REJICIENDÆ, MOLE MAJORES, OPACÆ.
- B. B. MINORES, PELLUCIDÆ.
- C. ROTUNDÆ, SPLENDENTES.
- D. QUÆDAM, QUARUM PELLICULÆ AB SESE INVICEM RECEDUNT.
- F. --- VARIÆ FIGURÆ.
- F. COMPLICATÆ.

Quærat quispiam, non immeritò, quid obftet, quo minus teneræ hydatides tumoresque decidui non frangantur succumque inter & in alias partes non effundant suum, multo vicinarum partium motu & allisione agitati semper?

Respondeo: Primò; hydatidum membranas, morbo correptas, nempe, densiores fieri tensilioresque atque contentum in iis liquidum, purum, putum diu posse resistere motui, mutationi putredini atque proinde non frangi semper.

2dò; fieri & accidere illud sæpius, medicis, vel chirurgis id non observantibus indeque varios latices (respectu commiscendorum, cum hocce vicinarum partium liquorum) forma sub varia varioque sub; sed non vero nomine, nunc medicè, nunc chirurgicè, nunc & virtute organorum, quæ occupant, de corpore eliminari.

De hydatidum porrò figura nemini non costabit, eam; videlicet, ut plurimum esse rotundam, vel sphaericam; sed verò ratione ipsius vasis lymphatici inter valvulas varia dimensione (vide

pag: 12. lin: 5: 6. 7: 8.) quandoque & debere extare variam, verum globosam, ex parte, semper.

Est & aliud hydatidum (tertium) genus, cognitu apprimè dignum, labiis internè scorbuticorum familiaris morbus: invadit illa ex albo, nempè, livida, sine dolore, quanto cyas flaccescens, albescens ulcerisque formam fingens induensque, depressum tuberculum, quod, ni memoranda mox exceperis methodo, cum labiis genas cumque hisce ossa gangranâ, sphacelo, carie corrumpit & non rarò homini vitam adimit.

Esse principium hujus mali partemque primò affectam, loci in quo nutritionis negotium absolvitur, lymphaticorum vasorum, cum levi eorum eminentia, ex hisce liquet phaenomenis.

Primò; priusquam, hoc tuberculum, vel ejus generis quaedam apparent, turget languido somnolentoque homini in genere facies, in specie labium, victum respuenti alvumque non deponenti, torpent artus omni que totique deest corpori vigor.

2dò; tuberculum hoc nunquam in pustulæ formam, rubedine conspersam, sequenti quod in classe plus, minusve pro corporum dispositione, observatur, assurgit; sed ab apparitionis tempore brevi flaccescens, intra biduum ulcusculi impuri, in fundo albescens, cum labiis duris, obtinet faciem. Fundo pertuso liquidi aliquid; sanguinis verò; nisi profundius ei intruseris scalpellum, emittitur nihil.

Si unquam, jam nunc res agitur magna, chirurgo pertractanda; sed confestim; quod si etenim moras neccitaverit, peragenda procrastinaverit, egerit imprudenter: totam itaque hanc; imo & vicinas pertundat, convulneret partes, usque dum sanguinis puri, puti insignior defluat copia, crebris scalpelli ictibus (scarificationibus dicunt) fricetque *utrivoli cyprini solutione* repetatque hunc actum bis, vel ter ea die agatque, respectu totius corporis, remediis volatilibus medicè: crudescente jam nunc parte affecta, injiciat ei

chelidonii succi saccharati, vel ejus nominis *mel*, largam portionem generisque maxillæque inferiori sæpissimè iterandum ex herbis feminibusque fragrantibus &c. fotum; caveat autem sibi, ne hoc temporis morbique statu *spiritu* utatur *vini*; ejus enim insperione ulcusculi, vel apertæ hydatidis, cum fundo, margines indurantur: abstineat quoque *mirra*, *aloe*; &c.

Hac servavi methodo, Deo adjutore! Nobiliss. Juvenem annorum tum temporis vix quinque, hoc jam tempore, nostro in Athenæo Themidem venerantem, in quo hic morbus derepentè, id est, duorum dierum spatio, ab aciculæ capitis magnitudinis tuberculo, ad digiti latitudinis circulum inferiore in labio expansatum divagatumque vidimus.

Curavi hoc modo, haud ita pridem, AMSTELÆDAMI, postquam 6to, aut 7mo: ab morbi initio die, eum deseruerat, ut mortis candidatum, chirurgus, puerum 8. annor: Judæum: curavi, inquam; sed non sine sinistri totius ossis propriè dicti, maxillæ superioris ablatione, quod in rei exemplum possideo; sed non itidem eo in statu morbi, foetentibus, nempe, squallentibusque partibus mollioribus ossique nigricante, sine *spir: vin: ungu: fusci Ferlic. Wurtzii* iterata creberrimaque insperione. Quod mirabere (lect: *beniv:*) tota quanta, tanto, quæ juveni jam nunc de vulnere relicta, vix hujus apppositi circuli circumferentiæ, parva cum faciei deformitate, cicatrix est.

Majoris momenti poterit videri tertium, quod sequitur, exemplum; primarios hac in curatione AMSTELÆDAMENSES medico chirurgos eo tempore habui consultores adjutoresque habeoque & hoc tempore rei gestæ testes.

Filius sartoris annos agens circiter novem; AMSTELÆDAMI hoc morbo adeo corripiebatur violenter: ut 4to, aut quinto die, livido foetentique ex ulcusculo, totum ferè inferius vitæ extaret destitutum labium. Præstabam, quod potis eram, medicamen-

tis incisionibusque leuiusculis (scarificationibus) sed sine fruge. Hoc in casu dubio; si unquam, chirurgico ausu (absit iactantia) forcice partes refecui correptas atque cicatrice, mediis vulgaribus, obduxi facilè. Inter curandum autem observabam, deficiente labio, parte maxima, salivâ madere conspurcarique pueri pectus de die in diem scœdius; ita ut bracteâ tandem capsulâ, mento appensâ, eam recipere adigeretur osque ipsi ringens, nobilioris in artis dedecus, ab me factum videretur; ut non sine indignatione operationis meæ censores & post ictum cum piscatore sapientes nomothetæ quidam medici & chirurgi increpitabant: hoc, etsi stomacho vitæ studio illo valebam; concoquere tamen non valebam: aliud propterea quid aggrediebar audebamque, cultello, nempè, myrtiformi, quod in mento labii reliquum erat, ab conhärentiis resolvi unâque cum angulis superioris labii futurâ intercepti confirmavi que solidè: en tragœdiæ felicem catastropham liberavi enim puerum memoratis ab molestiis eò quoque usque, ut applaudendo criticis meis extaret exemplo.

In castris hoc grassari morbi genus vehementer, autumnali præfertim tempore, regionibus sub jove frigidiore, prætermittendum hic non videtur, ut & prædicto pede curari ritè.

Hicce enarratis perceptu concessuque faciliora erunt mea cogitata rationesque, quare hunc morbum, genus speciemve dixerim hydatidum sphacelumque iis alium aliterque constituerim, quàm cæteris corporis partibus; Ut rem extra omnem dubitationis colloceam aleam, audi (lector: beniv:) multa, quæ doceant propositi veritatem ulterius: unicuique parti corporis, pro sua dispositione, esse específicos morbos, in confesso apud omnes est: ex: gr: arteria, vena, nervus &c. ex morbo an laboret? phænomena indignant specifica, nulli alteri parti tribuenda. Sic in hoc morbo quæcunque apparent, nutritii lymphaticorumque spectitant, cum partis vesiculari elevatione, ut supra & ex ipsa jam liquet curatione, organum.

Moriuntur autem; hoc morbo affectæ partes citius, alio quàm quidem aliæ sphacelo corripiendæ; qui partes hæ in antecessum, stagnante liquido nutritio partim in organo secretionis partimque in lymphaticis (sanguinis proinde quoque munere destitutis vas) jam nunc intus ad mortem, ad sphacelum sunt dispositæ proximè; cum in alias partes, puta carnem, vasa sanguifera, glandulas &c. prævia non sine & in partibus vicinis perseverante inflammatione, sphacelus agat eique vitalis mobiliorque resistat latex sanguineus: esse & sphacelum, ratione dispositionis partium, varium, in nervorum cætu patet distinctè: nervus quippe inferius, pone in manu, sphacelo exceptus, separatur, vicinis conservatis partibus, usque quandoque in ipsam axillam; hic verò arteriaque venaque &c. conservabuntur sphacelo in totum corrupto musculo eis adhærente quàm proximè.

Ut autem in hoc morbi genere nutritionis lymphaticorumque cum contentis organum & vasa destituuntur munere sanguifera illaque cum iis perduntur; ita in sequenti genere lymphatica per sanguifera pessundantur.

Sed vide (lect: beniv:) hunc affectum ne cum ulcere virulento, corrosivo, arrodente, neque cum ulcere in genere, quod Græci *νομήν* dixerunt, confundas: omnia enim illa ulcera alia principia, alios progressus, alia phænomena aliamque obtinent curationem, de quibus singulatim dicere unius dissertationis, nec pagellæ est; ne autem de verbis lis & in verbis versari hæc videatur doctrina, concedo facillè, lymphatica in hoc morbo, cum organo secretionis succi nutritii, sphacelo vexari sui generis i. e. ab omni sphacelo distinguendo & hac dicendi nuncupandique methodo posse renuntiari, hunc morbum esse lymphaticorum & nutritionis organi sphacelum: esto, modò phænomena descripta curatio sequatur præscripta, juxta rationem, semper, sufficiat. Quare autem hunc lymphaticorum affectum ad hydatidum quoddam retulerim genus, monui supra repetoque verbo; quia in eo mox ab initio vas lymphaticum organumque secretionis succi nutritii turget.

Ubi

Ubi arteriæ & venæ, latice nutritio in partes detruso, lymphaticorum radices, paululum ab earum glandoso de organo (supra descripto) processu, extus implicant, intricant, obambulant, adeo; ut munere suo debite fungi nequeant, nascitur tumor hydatico-sarcomaticus, id est, in quo sanguiferis luxuriantibus, lymphatica opprimuntur citissime eorumque limpidus latex parum, in initio, postea verò nihil augetur: extus itaque sarcomatis ex livido rubentis, intus verò hydatidis, laticem retinentis primum, præbet faciem.

Hoc tumorum genus, labiis genisque frequens, vulgò cancerum; sed malè, vocant; cancer quippe glandularum conglomeratarum, non verò lymphaticorum morbus est.

Horum tumorum, memoriæ mandanda plurima suppeditavit exempla, praxis mihi mea chirurgica; præprimis in viro publicano, Annorum 26. aut 27., cui inferius labium hisce tumoribus, usque adeo intumescibat, claudi, ut nullo potuit modo, horrendo aspectu nudi prostantes dentes salivaque de ore, cum dolore fluitaret acerbiore continuo. Multis incassum ab aliis adhibitis remediis, mihi tandem, de vita jam quasi desperans, curationem committit, quam scalpelli forficisque ope auspicio; quam autem operationem; nisi post integræ horæ intervallum multasque ægri vociferationes, absolvo. Horum tuberculorum, variæ magnitudinis, quædam racematim cohærentia (semina canceri vocant) una vice, quædam verò singulatim, ad insignem numerum, multa sectione atque incisione aufero: omnium maximus tumor, dimensionem nucis avellanæ non excedebat; multitudine, non autem magnitudine conspicui extant. Hæmorrhagiam restringo spongiis, gypso auxiliantisque juvenis digito, carpto obvoluto, vulnerata vasa comprimantis. Peracto negotio omnique singulorumque deposito tuberculo, vulneribus lacerationibusque prospicio chirurgicè. Sequenti die, apparatu amoto, pendulum video & quasi sine motu & vita labium; videt sentitque illud & æger, heu! quibus me, impatiens iræ dixerim, an furoris, non lacerat
scindit-

scinditque disteriis scommatibusque! ut me criminatur! infcitiae crudelitatis &c. contumeliosè. Sed expedio rem: curatur; notiffimis ex melle spirituque vini remediis labiumque spleniis machinisque ex charta, ligno, linteo, corio, pro re nata, confectis suffultum, corrugatur; ita ut, quod patulum invitus nuper, jam nunc, si velit, occlusum habeat os.

Non possum satis mirari, Clariss: SOLINGIUM, virum mihi amicitia quondam conjunctum, cap: 36. Operat: Chirurg: dictitavisse, *forficem, hac in operatione nullius, acum verò multi esse usus hæmorrhagiamque cauterio extare deprimendam actuali.* Crediderim ipsi, veteres, hac in parte, imò & nominis hujus morbi respectu, sequenti, veram non innotuisse hujus tumoris dispositionem, nec extirpationis methodum, ab qua tamen tota & omnis dependet rei exitus; videlicet, labium pollice & digito indice ad ejus extima ora firmissimè arrepto, invertendum extrorsum & nunquam, nisi re peracta plenè, dimittendum; quinimò quemcunque avulseris tumorem, eum auferendum per alium, cui & sanguinis repressio, ut supra, commendanda. Si æger lassatus tuque digitos remittere cogeris, fac genas intus interim labiumque detergas, perlustres exploreque, an tumoris quid, quod omiseris, transferis, reperiatur & pergas eodem, quo incepisti, modo. Post curationem labium illud tenue cum superiore (& sic vice versa, in superiore si sit) quoniam mole differt, interius solummodò conjungitur clauditurque, eminente atque propendente labiorum altero.

Hisce anatomicè perlustratis tumoribus, eorum, ut supra innui, detexi dispositionem, fabricam, texturam; esse, nempe, hydatides sui generis, habentes, cum tumore *moro*, commune nihil: quod mox tumoribus dissectis ad oculum patet: liquidi in *moro* intus enim nihil, hisce verò in tumoribus pellicula intus duriore obvelatis liquidi purioris, vel post longum temporis intervallum, tenacioris multum; puris tamen, ut hoc obiter moneam, formam induens, nunquam.

Ne postremò vobis (Tyrones medico-chirurgi: quibusdam etenim imposuerunt) similitudine cum prædicto aliisque imponant morbis, qui pessima ex consuetudine, irâ, aut furore, ab dentium compressione in labia, exstruuntur tumores, hæc vobis animadvertenda.

Primò; hosce tumores livescere, dolere, extuberare post actum mox; sed 2dò; pallescere, non dolere, flaccescere itidem mox curarique brevì, adhibitis; 3tìdò (dentibus carpto obvolutis, ne de novo inter sese collidantur eundemque compriment locum) *spiritu vini tepidâ diluo*, parti affectæ ipsique labio exteriori *defensivon*: quod si avulsi quid vix labio cohæreat, forcice auferendum, illicò vulnerique primò; *aq: litharg*; deinde *mel* inspergendum *rosaceum*.

Quamvis (lector: beniv:) hac exercitatione de generali specifica-que Hydrope tumoribusque symptomatibusque chyli lymphæque organa porrò spectantibus; dicendi nata mihi proba factaque videatur opportunitas, subsisto (affinitate etenim non ficta, cum hæc & alia conjuncta incedunt tumorum genera, longum quorum dimetiri syrma, non negligam impolterum) ne ab scopo, mihi hoc temporis momento proposito, avertar, quàm oportet, longius.

E X E R C I T A T I O
 ANATOMICO-CHIRURGICA
 T E R T I A,
 D E
 P H L Y C T Æ N A.

NO eodemque nomine diversissimos aliquando indigitari morbos eosque singulos cum definitione nequaquam convenire, insigne, præ cæteris, in phlyctæna exemplum est.

In cruribus brachiisque oculisque uno nomine venit morbus, Phlyctæna; neutrum tamen eorum, definitioni huic, aut illi, ab auctoribus in hoc usque momentum traditæ in genere, aut specie respondere, patebit ex sequentibus liquidò.

Ipsi autem voci ejusque propriæ significationi non inhærentes (sive etenim illa ab ebulliendo, vel bullas excitando, φλύζειν, deducta sit meritò, vel non, ad rem faciet parum) submittamus examini morbi descriptionem; qui utriusque partis, nunc inflationis vacuæ, nunc vesicæ liquore subflavo, vel limpidò lucidoque impletæ, modo pustulæ & mox hydatidis formâ, describitur; harum autem descriptionum nullam morbi phlyctænae exhibere vim, multò minus indolem, colligere est ex utriusque morbi cum illa comparatione, ex qua constabit, Phlyctænam artuum esse, ab ea oculorum, diversissimam.

Primò; Phlyctæna artuum formâ pellucidarum vesicularum liquore nunc subflavo, nunc albido, magnâ copiâ, plurimis locis, citò, cum pruritu erumpens, cuticulam elevat; non pertusa, aut exsiccata mox facile scabiei, exedentis ulcusculi, herpetif-

ve, squammosæ, furfuracæ &c. characterem exprimit.

zdo; Phlyctæna verò, oculi membranas anteriores, non autem cutim occupans, nunquam in vesicæ formam, id est, cum pellicula assurgens, intus non excavatur liquidique continet nihil, unâ, lentò, sine pruritu & semper rubra erumpens, ni curetur, ulceris, ne indurati, vel exsiccati quidem unquam; *panni* verò quandoque induit characterem; ita ut cum Phlyctæna artuum epinyctides, esseræ &c. cum ea oculorum *panni* initium, rarior papula &c. similitudinis aliquid, essentia verò nihil habere, ex earum descriptione constet probeturque nominibus nil fidendum, neque; ut ab multis assertum habemus, ex græcis titulis morbis inscriptis, morborum indolem posse percipi. Oportet ergo huic, aut illi diversissimorum prædictorum morborum alius inscribatur titulus, ne sub improprio nomine, huic, quæ illi est adhibenda, adhibeatur medicatio; quod saltem tyronibus, vel ad titulum morbi, absente agro, medico-chirurgis accidere facile potest; si quoque hæc & illa Phlyctæna eadem idemque esset morbus, unum & idem sufficeret remedium genus.

Priusquam autem de curatione verba nobis sint, perlustremus (lect: beniv:) partes, quæ primariò, secundum auctores, in hoc & illo prædicto morbo afficiuntur: unus venas, lymphæ ductus eorumque extravasatum liquidum, glandulas oculorum ferosumque earum excrementum; membranas alter, bilem salfam, pituitam, retentum menstruosum sanguinem, fermentum acre & salinum & quæ porrò istius farinae plura passim inveniuntur, inculcat atque increpitat.

Ut modò diversas horum morborum apparentias, ita jam nunc ostendere conabor, diversa planè in iis primariò affici organa: in artuum, nempe, Phlyctæna cutaneas glandulas papillariaque cutis corpora, in ea verò oculorum, solummodò arteriam.

Ad prim: in artuum, crurum, manuum pedumque, sic dicta Phlyctæna elevatur, variis cum tuberculis vesiculosis, cuticula, quâ ablatâ deterfoque liquore; asperitates eminentiaque, plus, minusve, pro glandularum, aut papillarum majore, aut minore affectione, duræ, aut flaccidæ conspiciuntur, eodem ferè ad
spectu,

pectu, ac si cuti vesicatorium, vel leve aliud quoddam esset impositum causticum. Mador hic rarò ultra quartum, aut quintum diem stillitare continuat, quibus pars affecta consolidatur denuò, vel in scabiosum degenerat ulcus, cum circumjacentium partium induratione, inflammatione, excoriatione &c. non rarò, inveterascentibus hisce ulceribus, cutaneo tegmini foeda, erumpit, circumvolutis induratisque hic & illic ulcerum labiis, excrescentia; imò hoc ex morbo homines vitam trahere languidam, contabescere, continua vexari febre, vigiliis aliisque quandoque symptomatibus lethiferis, ipsa me sæpius docuit res.

Cutaneum hunc morbum foeminas, non mares; artus, non verò alias infestare partes, fabula est: in dorso etenim, pectore aliisque locis eum detexi multoties; quare autem plus in artuum extremis, quàm aliis partibus inveniatur, crediderim ab eo loci pruritus scilicet radendique prompto facilique accessu plus, quàm ab alia causa dependere eoque magis; quoniam, ut plurimum, in iis quibus noverca fortuna victum negat & amictum, reperiatur accedenteque porrò corporis immunditate, foecordia, pediculis &c. cutim infestantibus, morbi vis adaugeatur hæcque incommoda morbi quoque causa existant; quoque (inquam) quia ejus variæ statui possunt causæ & originationes; ut sunt ex: gr: sudoris transpirationisque impeditio, cutaneorum glandularum, vel papillarum corporum mala dispositio, abundans & malè dispositum eorum liquidum, vulnus non ritè consolidatum, cuticula mole auctior, indurata debitòque tensilior &c.

Ad secund: Arteriam in oculi Phlyctæna solummodò, sive primariò peccare, sequentibus rationibus, confirmari, confido.

Primò; rubescentem, sine pellicula, hanc expullulationem in tunicam adnatam, corneamve ab vena originem trahere, rationi demonstrationique est contrarium: vena quippe sanguinem ab membranarum superficie intro vehit; fracta, nullum, nisi e loco, tum temporis detentum, emittit sanguinem; ipsius quoque venæ pars non est; quoniam pellicula caret & hoc sensu, potius varicis extaret species; insuper, sanguis, si esset, qui expullulat, venosus, non rubro-floridi, ut ab initio ad finem est; sed fusci extaret

ret coloris; itidem de momento in momentum non augetur (sanguis enim in venis non retrograditur) quod in Phlyctæna semper ita obtinet; ut tandem panni, vel & excrescentiæ tuberosæ efformet speciem.

2dò; non esse de lymphaticorum tuberculorum genere, docet ejus materia, originitio &c. & ipsorum vasorum lymphaticorum cum fabrica, usus.

3tò; ex nervis malè constitutis ortum Phlyctænam ducere, nemo anatomico-chirurgus suspicatus est unquam.

4tò; esse membranarum affectum easque corpore primariò peccare, probatu est impossibile; quoniam, non nisi jam nunc expululante in ipsas Phlyctæna, patiuntur; quinimò, ab ipsis illam separari, sine laceratione sui corporis elevarique posse atque ab membranis sanguinem non emitti, propriè loquendo, compertum est factis.

5tò; neque oculi glandalis hoc posse imputari vitium, vel ex eo patet; quod loco ab ipsis remoto maximè, oriatur.

6tò; tubulos aquoso-lacrymales corpore non lædi, neque hoc malum membranis injicere, probatione egere non videtur: quod enim emittunt liquidum non sanguis; sed verò limpidus latex est. &c.

Restat igitur (cum omnia illa organa, primariò, in causa non sint) probem, arteriam efficientem causam & esse, quod in hoc morbo peccat organum ejusque vitio postea infestari alias partes: posset enim quoque arteria (ut prædicta organa) extare inculpanda & hoc vitium, hæc Phlyctæna, ab exteriori quodam oculo accedente infortunio, materia &c. ortum ducere; sed, obstantibus phaenomenis, non credo hanc difficultatem operosius esse diluendam: extraneum enim nihil, sua valet virtute, membranis oculorum sanguinem (ex quo tamen & solummodò fit oculi Phlyctæna) injicere deque momento in momentum, uti in hoc morbo fit, cumulo augere.

Censeo itaque Phlyctænam (qui morbus apud medicos vulgò oculi, non verò cutis est vitium) esse extremitatis arteriæ dehiscentiam ab sibi opposita venarum radice, cum apertura in membranarum corneæ adnatæque superficie, unde ipso temporis sui fieri puncto,

puncto, subalbida, mox verò, potius simul (nam vix admittitur temporis interstitium) rubra exiit manetque; Quare autem liquidissimus iste sanguis de arteria oculoque mox itidem non distillet defluatque, rogare desines (lect: beniv:) ubi tibi in mentem incidit; primò; esse ab initio vix visibile illud punctum, inter tunicarum filamenta detineri, frigore externo inspissari moxque con- crescere; sed verò, tum temporis, digito carptove posse ex parte abstergi: vividum itidem effusum sanguinem, partibus coharen- tem; nullo autem velamine cinctum, mox non defluere, corripì, putrescere, ex sarcomatum, ulcerum hyperfarcoticorum multis speciebus demonstratu perquam est facile. Propullulantes luxu- riantesque corpore arterias tumoribus inferi, cum iis plexiformi commisceri ritu cumque ipsis capere, præter ordinem œconomiae animalis, incrementum ex citatis; sed verò maximè patet nasi poly- pypis.

Oculi Phlyctæna, pro inflammationis initio haberi non potest: in illa enim arteriæ propagatio una, vel multa obstruitur, in hac aperitur.

Ultimò; cum ex interiore membranacearum lamellarum adna- tæ, vel corneæ parte, peccans hæc quandoque arteria, sive phly- ctæna assurgat, de vario Phlyctænarum colore, multus, sed inu- tilis sermo est (sequitur enim illa illuminationis omnium corporum regulam) rubet plus, minusve pro collocatione, mole &c. omni- bus itaque hisce nominibus differentiisque, quæ ab colore petuntur, supersedeo: priusquam enim arteriolæ supra memoratæ extremitas in oculi anteriorem membranam eruperit, cum apertura, super- ficiem egeritque (ut supra) Phlyctænam non constituit; inter la- mellas verò exteriorum tunicarum oculi non Phlyctænam; sed suæ speciei hypopyonem generari, excitari, docebo data opportunita- re, luculenter.

Quæ igitur in membranæ corneæ, vel adnatæ superficie protu- berant venæ, varicum sunt species; quæ vesiculæ liquore impletæ limpido, aut ex albo-turbidulo, hydatides, aut lacrymalium va- sorum distensiones, quæ exaltationes livescentes unà cum membra- narum prædictarum parte, intra eorum lamellas oriuntur, hypo-
pyonum:

pyonum initia: ita ut praxi chirurgica hæc constent infallibiliter; videlicet, conspici sine albescente sua dispositione materia Leucoma, sine pelluciditate Vesiculam, vel Hydatidem; sine rubedine Phlyctænam nunquam.

De morbis hisce eorumque definitione, differentia, ortu, progressu, apparitione tantum.

Utriusque postremò exhibituro curationem, liceat mihi primò descriptum morbum (cui alium & specificum inscribendi titulum, unicuique relinquo potestatem: sufficit enim jam nunc demonstravisse eundem illum, cum ejus nominis oculi morbo, non esse) ut Pseudo-scabiem tractitare; in cutaneo autem hoc symptomate, sive succi nutritii lymphæque, hoc loco, supra modum abundantis, profluvio, gradus ut sunt; ita plus, minusve de scabiei titulo & essentia obtinet: profluvium enim modò quod erat ad cuticulam, si continetur, fractâ cuticulâ, ulcus excitabit; hoc, pruritu & liquorum horum mala dispositione, acredine &c. accedente, scabiei requisita & sic porrò.

Cutanea Phlyctæna curatur initio: mox enim adest dolor, observata medicatione; si opus sit, interna diætâque ex malactico-rum lenientiumque genere; topicis, anodynis desiccantibusque mediis. Ut sunt: *vinum dilutum, solutiones opii, ung: alb: capkur: ung: diaphom: aq: litharg: aq: plantag: cum sacc: Sarturn: & liq: tart: muscilag: sem: Psyll: portulac: addito* (quo tertio, quartove demum die opus est) *flor: croc: cum tepida expresserum liquamine ʒj. ad ʒij.* in genere abstinendum ab emplastris largaque unguentorum insperione. Si vesiculæ indurentur, pertusione excipiantur crebra iterataque; acu autem id fiat aurea, vel è chalybe, aut minuscule scalpello idem est; sed parti medicamentis exornatæ, mox injicienda est ligatura eaque non laxa.

In ulcus si abierit, ulceris methodo tractanda, in qua sulphurata, mercuriata, nunc mixta, nunc seorsim, vel alternis vicibus usurpata, rarò non profunt.

In scabiei specimen conversa, ut hæc solet, curetur.

Præservari ab hoc malo si corpora possint, fiet illud (diætâ constitutâ) multa cutis fricitione, ablutione in balneis, sudoris expulsiōne, modico exercitio.

In oculi Phlyctænæ curatione, paucis exceptis, ut desiccatione & ligaturâ, quæ tamen alia est: aliud enim desiccari debet liquido-concretum aliterque laxè nempe applicanda ligatura, omnia è contrario fiant oportet.

Primò; mox ab initio abstinendum ab omni pertusione: saniem enim (ut quidem autumant) non continet; sed verò compressâ, quæ defluit materia, ipsissimi laticis sanguinei est.

2dò; ab mediis sanguinis motum accelerantibus;

3tiò; ab remediis, quæ cum oleis, adipe, axungia &c. miscentur;

4tò; melle & felle cujuscunque sit animalis;

5tò; liquidis collyriis &c. acrioribus, utpote in vicinas partes, etsi penicillo inspergantur, defluentibus easque plus infestantibus, quàm ad requisitam curationem ducentibus.

6tò; de maturatione, sive suppuratione non est (lect: beniv:) quod somniet: latex quippe hic mox concretus in pus degenerat nunquam, ideo maturantia cataplasmata, fots &c. de hoc remedium coetu removenda extant: lunæ enim radiis non maturescit botrys, nisi ubi mula pepererit.

Pustula (in oculo) Vesicula, Macula, Phlyctæna, quibusdara eadem res est eademque recipit ab ipsis remedia; sed extra rationis normam: trajicere enim arteriam, pro vesicula, quis non horreat, Phlyctænam arteriarum extremitatem apertam demonstravi; perperam itaque illa pertunditur acu, perperam itidem Phlyctæna artuum acu non pertunditur: vesica quippe cutanea est.

Remedia in curationem adhibenda (emplastra enim adhibenda nemo statuit) sunt; quæ, quantum est possibile, sine, aut saltem levissima cum incrustatione exsiccant: *gummi arabicum*, *gypsum*,

E

farco-

sarcocolla, *cerussa*; sed verò omni arte in pulv: *impalpab: redact:* hæc enim propullulationi huic adhærentia, eam exsiccant, depri-
munt, cicatrice obducunt. Uti si velis hisce cum quodam liquido,
immiſceantur *albumini ovorum cum alumine conquassato*: de deterſi-
one non moneo; quoniam abſtergi minùs, quàm deſiccari depri-
miquè debet; inde eſt, quod ab *viriolatis* in initio cavendum ſit;
ubi autem morbi ſtatus mutatur, mutantur & remedia; ita Phly-
ctæna inveterata, malè medicata, extuberans in formam *panni*,
aut *sarcomatis* &c. alio modo, quàm recenter nata, excipitur;
ſtatuendo tamen, eſcarotica vix unquam uſui venire. Quod ſi vi-
cinæ partes doleant ex inveterata, multave mole aucta, Phlyctæna,
inſtituitur ac præſcribitur, quæ in inflammatione, partium diſten-
tione, excoriatione &c. medicationis formula extus intuſque.
Phlyctænam hanc, ni ritè conſolidetur, facile recidivam pati,
exemplo didici & periculo meo; eſſe junioribus, ut & mero de-
lere curas nimium amantibus æſtivoque tempore, ut plurimum,
oboriens ſymptoma ſanguiniſque iis miſſionem conducere, pro-
comperto habeo. Quæ contra hunc morbum in præſidium vocari
poſſe videntur, obſervato methodico vitæ regimine, ſunt oculo-
rum matutinæ vespertinæque tepidâ ablutiones ab frictione abſti-
nentia, corporis animique quies, quæ inter curandum, uti in om-
ni infortunio, non levioris eſt adminiculi & ſolaminis.

EXERCITATIO
ANATOMICO-CHIRURGICA
QUARTA;
AD TITULUM,
DE
EXTRANEIS è VULNE-
RE EXIMENDIS.

RECEPTISSIMIS ex vetustissimæ pariter pariterque nobilissimæ medicinæ titulis, venerati illum; EXIMENDA SUNT è VULNERE EXTRANEAE, in hoc usque momentum, cum omnis soleat Medico-chirurgus; multa autem prudentique cum attentione eum observandum, opiner; mea ad eum commentaria animadversionesque tecum (lect: Beniv:) communicare, frugis duxi alicujus: periculosum enim est, huic titulo, dogmati, legi Chirurgices obtemperare & non obtemperare. Ut hoc meum propositum exequar probe, utriusque exempla proponam varia; sed verò unum primò; quod nuperrimè mihi accidit tibi que pro multis erit & memoriâ non omninò indignum.

Jan Hendrik Minne/ Lugd: Bat: annorum xxxv. nauta epibata, in nave præsidiaria, cui nomen, *Civitas ultrajectensis* præeratque strenuiss: DEKKER, Aº. MDCXC. Julii xmo. recepit in prælio navali, quod ad promontorium *La Hogue*, Gallos inter & Fœderatos accidit, ab explosione tormenti, in sinistri brachii par-

tem superiorem, glandem, prope cubitum leuiusculum, in pectoris ea parte (sinistra, videlicet & laterali) ab diffilientibus de nave schidiis affulisque; duo vulnera majora; cum autem una eademque illa explosione plures vulnerarentur, judicantur mox Chirurgi & compertum habuerunt, hostes tormento non globum ferreum tantum modò; sed & saccum glandulis plumbeis frustulisque abjiciendarum ferrearum rerum impletum (vocant Belgæ *schroot*) intrusisse: hic noster homo, glande, ipso flágrante certamine, de brachii schidiisque de pectoris vulneribus extractis sepositisque, postfridie ad nosocomium, quod in portu, sive statione vulgò *Duyns* in maritimæ gentis commodum exstructum erat, cum aliis vulneratis, nave ducitur vectoria: consolidatis, intra mensem, vulneribus, LONDINUM abit; sed ab incunabilis NEPTUNO dicatus: viderat enim jam dudum eòas occiduasque plagas, SCOTIS sese mox militari obstringit sacramento. Jactatus æquore toto per aliquot annos, revenit, tandem ad suos. A.º MDCXCIX. incipit conqueri de lumborum dolore apparetque circa ilea tumor, qui apertus, ichorosi puris emittens laticem, insigni cum inflammatione cutisque induratione in ulcus convertitur fistulosum, cujus de orificio, nunc hiante, nunc carne luxuriante impleto, aliquando liquidi quid, aliquando vel nihil distillat. Multos expertus; sed sine levamine; Medicos, Chirugos eorumque amurcam, agyrtas aliptasque, dum incurvari sibi lumbos, attenuari atrocissimèque noctes atque dies, cruciari corpus sentit, impatiens molestiarum adit Clarissimi meum Collegam DEKKERS, qui re explorata, eum mihi assignat inspiciendum: noverat enim me, in auditorum meorum Reique publicæ Chirurgices commodum, pauperibus opitulari statutisque horis artis docere & demonstrare encheirefin.

Auditâ ex ægro enarratâ superius historiâ, video inter ossis illi marginem lumborumque ultimæ vertebræ processum lateralem, partè corporis sinistra, oblongum, fistulosum, cum luxuriante carne labiisque lividis, ulcus cutimque, cum albescentibus vesiculis, inflammatam maximè; sentio circumjacentes partes induratas, interius corpus quoddam durissimum, os quod suspicor, carie correptum

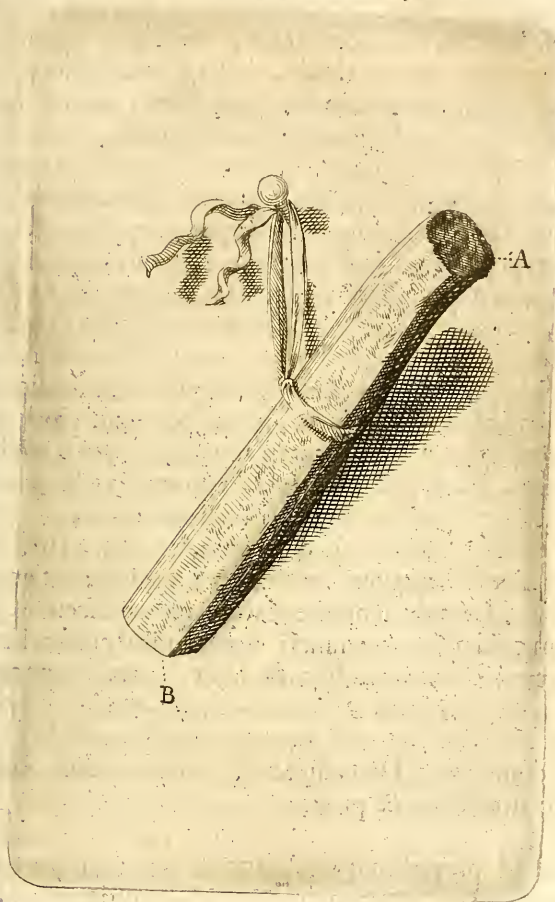

FIG. EXPLIC.

A. FERRI EXTREMITAS; ULCERIS FISTULOSI ORIFICIO
PROXIMA, ALIQUANTULUM INCURVATA ET ASPERA.
B. EXTREMITAS ALTERA.

*Ex figura videtur hoc ferrum esse fragmentum machinae, quam Belgae
vocant: eeu dubbeld windpzer.*

reptum & ab toto divisum. Injicio aperturæ spongiæ, cum cera coctæ interque lamellas ferreas expressæ, penicilla, turundas quantas capiat: procedens hac methodo, in largiorem labiorum ulceris dehiscenciam, corripitur quinto die æger febre, admittens, que-ribundus de dolore, vix ulteriorum disquisitionem, aut medicacionem; invito autem reluctantiq; fit benè. Per novem dies, multo molimine, non sine ejus moroso murmure (invehitur enim hoc hominum genus facile in Medico-chirurgos) propullulantem de ulcere carnem reprimere annitor; immitto, priùs cerulâ styloque ferreo rimato tentatoque fundo, ulcerosæ cavitati digitum conor-que volsellâ, quod jam nunc è fusco atrum in conspectum venit corpus proque osse habeo, ex ea depromere: sed incassum: adhærens namque hic & alibi locorum sanguinisque emittens aliquid, dilato forfice, ad pollicis latitudinem, ulceris circumscriptionem differoq; in sequentem diem conamen ulterius; quo, undecimo, videlicet, anno, ab inspectore inflicto vulnere, mihi volsellâ majusculâ, non carie infectum os; sed frustum ferri trium pollicum longitudinis uniusque latitudinis, extremitate utraque asperum, de ulcere, non sine adstantium demiratione ægrique acclamatione, eximere datur. Intrudo leniter excavatæ parti indicem exploraturum, intus an quid restitet extranei? verum nihil perferentisco; impleo itaque eam, quantum possum & decet, carpto ornoque, per quatuor dies, plagam intus *ol: hypericon: ung: digestiv: calido, extus empl: defens: Vigon: ung: alb: caphurat: conspergo labia solut: vi-triol: cyprin: consolido* (Deo adjutore!) intra 16. dies obducoque eam cicatrice firmissima & proba.

Priusquam ad propositum explicandum me accingam titulum dictionisq; lemma; operæpretium reor investigare; Primò; quâ viâ ferrum hoc, pectori huic homini, ab latere, intrusum, illisum, usque in tergorum ima (2dò;) ullo sine dolore (3tiò;) notabili sine cutis eminentia (4to;) vicinarum sine partium actionum-que earum læsione, ad spithamæ & dimidiæ longitudinis, descendere (5to;) imo loco per decem ferè annos (6to;) sine symptomate commorari potuerit (7mò;) levi tantum modò ferrugine cen-
spersum?

ſperſum ? ad illuſtrandas tollendasque hæſce difficultates quæſtionefque, reſpondeo ;

Prim: ferrum, ab latere, peſtori illiſum, muſculum inter latifimum dorſi, qui facilè ab communi membranaceo, corporis quarto velamine generaliore dehifcit, aditum ſibi feciſſe ad dorſi ima: liberrimè enim cum moveri debeat hic muſculus, fibris inſtructus eſt longioribus, multiplicibus atque ab ſeſe invicem diſſitis; quoniam itidem ilea ullo ſine oſſe (reſpectu laterum) proſtant, recedentes partes non pupugit, neque (2dò;) dolore excitavit, duriffimos inter maritimosque labores, cutimve (3tiò;) notabili elevavit eminentia, obſtante quoque imi trunci laxa denſaque plicabiliſque ipſius cutis mole; adde, ad latera oſſis ſacri ejuſque cum ilei oſſis margine, triangularem conventum & conjunctionem, multum collocari pinguedinis: ferrum itaque (5tò;) diu hoc loco abſconditum, vicinarum partium functiones non læſit ſymptomataque (6tò;) non produxit, uſque dum aſperitate ejus extremitatum circum jacentes partes frictæ, agitæ; læſæ tandemque ſuccum emittentes ſuum, tumor poſtea & ulcus fuerit productum: quomobrem ferrum (7mò;) levi tantummodò ferrugine; non verò nigredine fuerit conſperſum, demonſtrando perquam eſt facile: ſuccus quippe purus, qui & nutritius alluit circumluitque ferrum, multa ornatum pinguedine, ex ferri metallo, non niſi levem, longâ morâ, contraxit conſperſitque in ferri ſuperficiem, ſubrubram ferruginem, quæ vix contacta abraſaque ferri ſplendorem exhibet conſpiciendam integerrimè; ita ut hic ſuccus, pinguedinis liquidum & ferrum, affecto loco pro balfamo extitere diu: in ferro etenim ego acidi corroſivi nihil, acidum verò temperantiſ, deſtruentis, ſive, ut mentem meam voce exprimam recepta, alcalini agnoſco multum; rupto autem tumore intuſque, cum medicamenti ei adhibitis, ruente aère, ſuperior ferri extremitas paululum nigreſcere incepit.

Huc uſque hoc de caſu; de univerſali Medico-chirurgico dogmate tituloque ;

EXTRANEA È VULNERE EXIMENDA,

dicturus, quæ sequuntur notanda observandaque videntur:

Primò; an illud ad curationem necessarium sit semper?

Secundò; mox, an post aliquod temporis intervallum?

Tertiò; quibus mediis, instrumentis &c.?

Quartò; fieri id si nequeat absolute, quid, secundum artem, tali in casu, viro Medico-chirurgo, salva ut, facta tecta que cum arte ipsius sit fama, præstandum extet?

Regero *ad primam questionem*: imoverò; constans oportet hæc lex sit æternum: ni enim extranea, secundum artem, è vulneribus eximantur; omnis & quæcunque vulneris agglutinatio, consolidatio, curatio, non nisi palliativa (quod ajunt) renuntianda est; posse autem, multa sine molestia, extranea in corpore, consolidatis extus; imò & intus vulneribus, ad vitæ finem gestari, latere, exemplis confirmatum habemus innumeris; sed heus! *lector benivole*, intellige extranea per se partes non lædentia & cavitatibus, puta pectori, axillis &c. locisque laxè cohærentibus minusque movendis, immissa. Hoc quod in Nobiliss: cohortis equitum vexillifero HEEMSKERK, glandem plumbeam in pectoris cavitate; JOANNE GÖLTZ, ductore ordinum, ensis mucronem in inguine gestitante variisque ex aliorum observationibus, compertum habui dudum.

Vigeat hæc oportet lex; *extranea è vulnere eximenda*; verum exerceatur decet (respondeo *ad secundam*) *aliquando mox, aliquando post temporis intervallum*: mox; si extranea commodè arripi & ab partibus corporis liberari possint, retrocedere videantur, dolores excitent ingentes, hæmorrhagia non sit magna &c.

Post temporis intervallum; si contraria hisce eveniant, aut fluxus sanguinis

sanguinis sit ingentior; vulnus dilatari debeat, aut instrumenta (quod cheu! quàm sapè accidat, ego novi) in promptu non sint. Primum hujus articuli propositum comprobavit JOHANNES LENIER, Nobilis, tertii ordinis dux exercitus Anglicani; hic concussionem acierum prima, prope *Steenkerken*, glandem inter quartam quintamque recipit costam; sed verò membranam pleuram non perforantem; tertio quod die, regio ex mandato, inspiciens vulnus, specillo digitoque (BRUXELLAS enim jam devector erat) habui exploratum: hærentem mox constrictumque inter costarum margines glandem eximendam pronuntio, urgeo, jubeo; sed frustra, negante id Chirurgus atque affirmante, non glandem, verum costæ fragmentum sentiri glandemque resiliisse, non verò latitare in vulnere. Habetur homini fides! debilitatur interea, de hora in horam, æger, aggravescens symptomatibus, dolore, difficultate respirandi, siti, vigiliis non absque deliriis, febre, livescentibus, cum vulnere, labiis facieque tota; postero die accedo cum Regis Chirurgus iterum videoque convulsionibus agitari corpus, expeto inspectionem vulneris; verum ni abiissem, malè me excepisset inverecundus dibaphus.

Paucis; æger non dulce; sed decorum belli colligens fructum, pro patria, ut imperatorem decet, moritur.

Perlustrari jubet Sereniss: Rex cadaver; elucescat ut rei veritas; ad actum autem priusquam accedo; ecce, juvenis, defuncto heroi ab cubiculo, in foetenti & sphacelo correpto ulcere, nigredine conspersam digito demonstrat glandem; videlicet, remissis jam nunc contractis quondam convulsionibus costis, glans exterius prominebat. Accerso Chirurgum, ipse ut inscitia; ne quid pejus dixerim, in se constituat, cum infamia, pœnam. Agit rem, agnoscit culpam brevique munere privatus, castra relinquit, abit, fugit. en (lect: beniv:) neglectæ legis, EXTRANEAE È VULNERE EXIMENDA, lugendum exemplum: si enim glans mox, commodè quod potuit, è vulnere fuisset exenta, viveret homo, aut certè lethum sine crimine haberet.

Priusquam secundum hujus articuli propositum, experientiâ confirmem; *post temporis*, nempe, *intervallum oportere aliquando extranea è vulnere excimere*: noverit studiosus & tyro Chirurgus: pessimo ausu multos Chirurgoz (potius lippos alterius cuti non timentes) vulnera quasi explorare, nunc digitum, nunc ferrum iis ruditer & vi injiciendo, illa aperiundo, &c. cum è contrario exquisitè inspici leniterque tractari, quæcunque quoque loco sint, in initio debeant; ne hæmorrhagia, dolor &c. excitentur: si quis autem tales objurgaverit, iis obstitit eorumque impediverit carnificium, in promptu proverbium est. *Zachte meesters maaken stinkende wonden*: quasi verò inscitia & crudelitas Chirurgiæ fideles extarent comites & delicatula, non itidem audax & prudens posset esse manus: hoc enim, quo vivimus seculo, ægri omnes non sunt *urendi, secandi*.

Cadens in terram vir mercator Amstelædamensis, adultæ ætatis robustissimique corporis & in pollicis musculum abductorem vulnus recipiens minuscule, me Chirurgum secundo die appellat, queritans intolerando de dolore; sanguinis autem parum cum emittat nihilque extranei cereâ, neque stylo ferro sentiam, *balsamo peruviano* calefcente exorno vulnus totamque *empl: defens: Vigon:* manum: post aliquot horas vocor iterum, cerno hominem tremebundum, dolore percitum ad ravim; pollice tumente horrenter; tendinem læsum non dubito. Inspicio exquisitè vulnus nudè. Exploro cerulâ interiora, exterior durum quid intus latitare, quod depressis labiis, vitri frustulum videtur & esse, auriculari digito sentio tandemque video: ceciderat enim (ut postea ipso ex loco, multis vitri fragmentis consperso, patuit) in vitri frustula: arripio statim volsellulâ extraneum, legi Chirurgicæ satisfacturus; sed dum id molior, deficit homo robustissimus animo; gelido autem refectus latice, repeto ego conatum, ille animi defectum idque toties, quoties vitrum tango eaque vi; ut convulsionibus agitated planè cadat in terram. Scalpellum producens, vulnus ampliaturus, uxor ejus & qui porro advolarant amici, hoc impediunt tentamen inque sequentem diem differi jubent. Injicio manui *cataplasma sequens*;

B. fel.

℞. fol. *bismalv.* m. ij. *violar.* m. j. *sambuc.* m. ℥. *incid. coq. in lacte dulci*; *exprim. contund. adde mic. pan. alb. q. s. pro cataplas.*
 & *sub. fin. vitell. ovi n^o. i. croc. Britt. ℥. ℥.*

febre jam nunc correpto sitibundoque, præscribo *amygdalatum tenue*. Postero diem ulto manè accedens, quod fore prædixeram, experior, dolore, nempe, virum torqueri miserrimè; imò, præ anxietate, sudore madere frigido.

Nec jam vulneris dilatationem, neque vitri extractionem concedentibus amicis, cogor peragenda procrastinare, usque dum ab digitorum extremis in brachium, cum tumore, inflammatio gangrænam minatur; tertio itaque die, ampliato vulnere, extraho de illo frustulum vitri, adjunctæ figuræ: in vitri frustulo animadverti velim, primò; apicem superiorem potuisse fentiri; angulum verò eminentiamve ad latus non, quæ ut & basis ipsa, in causâ fuit, quo minus extrahi potuerit, luxuriante & circumeunte mox vitrum carne spuria. Sedatur dolor & curatur brevè vulnus, non tamen sine actionis musculi læsione;

Sed, ubi mihi sermo de differenda procrastinandaque, secundum artem & ob causas supra memoratas, extraneorum exemptio est, intelligi velim, me hæc docere, non impredientibus id amicis, &c. sed ipsâ re. Ita in conflictu *Landaviensi*, fracti hastilis festuca, auricularis digiti longitudinis, straminis latitudinis, apice acuto, oculo pedestri sclopetario intrusâ, secundum artem mox, neque & diu postea, eximi potuit: hærebat namque imæ infixa, per adnatam, scleroideæ, cum totius interioris oculi supellectilis destructione, retractâ dolores excitans insensibilissimos; abscissam itaque ad tunicæ vulnerisque limbum, eam gestitavit, donec tandem, multo cum pure, præruptis membranis, expelleretur eximereturque.

Ad tertiam questionem; quibus exemptio fieri debeat mediis, instrumentis &c. cautè &, pro viribus meis, appositè mentem detectu-

rus meam; duo in antecessum monenda habeo : *Primum* ; bellâ hodierno tempore aliis cum gerantur modis , armis , inventionibus , machinis & , de extrahendis extraneis , puta glandibus ferreis , plumbeis læsionibusque ab in corpora intrusis , ope pulveris nitratî , lapillis , festucis , vestibus , arena &c. aliam nunc , quàm olim esse rationem agendique normam ; quæ verò nunc , ut quondam , corpori casu & infortunio intruduntur extranea , nunc , ut olim esse excipienda atque eximenda. *Secundum* ; me omnem *de vi urgente attractiva medicamentorum* fabulam omnemque spernere & ridere incantationem (magiam dicunt , vel exorcismum) quibus creditur extranea posse de vulneribus eximi : exulent itaque ex Republica Medico-chirurgica , hoc respectu , *adeps talpæ , pinguedo leporina* , sola sive in usum vocitetur , sive cum *dictamno , ranis combustis , mumiâ crurum , magnete* , vel aliis misceatur medicamentis. Respuat incantationum ludibria faciatque ista Fabulino Lalloque sacra , cui sana , vel in corpore ægotante , frui contingat mente : nam

Stultum consilium non modò effectu caret ;

Sed ad perniciem quoque mortales devocat.

absit autem hoc dixerim de Chirurgis : atro enim hoc carbone castrensi , præprimis , lixabundam agyrtarum facem denotatam volo : multos enim hac eorum nequitia abeuntes illuc quo priores abierunt , dolui eoque magis hæc moneo , quoniam amurca hæc circumforaneorum , apud castrensiu caupones in pretio , postquam aliquandiu sanguisuga , miserorum militum sudore & sanguine victitavit , non rarò doctis peritisque præfertur Medico-chirurgis inque tentoria papilionisque repit præfectorum ducumque , laute ab iis excipitur , *verbosus acquirentes sibi famam strophis* , usque dum creduli ægri , pessimo ex eventu , didicerint , *caput sese non dubitavisse credere hominibus , quibus notis , ne calcandos quidem commississent pedes.*

Excusio extraneorum sit mediis , vel instrumentis .

Sub voce (*mediis*) intelligo comprehendoque omne illud, quod contribuit facitque aliquid (præter instrumenta ad ipsam exemptionem necessaria) ad exemptionem ritè celebrandam: si enim cum pure, sanguine, ichore, &c. extranea de vulneribus ulceribusque rejiciantur, eximi ex iis non dicuntur: media itaque hæc erunt, vulnerum amplificationes, dilatationes, quæ spongiis in cera coctis, medullâ sambuci exsiccata, penicillis, turundis &c. vel secando, scindendo, vel labia expandendo, deprimendo, &c. vel partis vulneri oppositæ pertusione, quod in extraneis eximendis, harpagonibus munitis, frequens est artificium, fiunt instituanturque.

Instrumenta quibus extranea de vulneribus eximenda veniunt, sunt *communia aliis* quoque operationibus notaque fatis ex: gr: syphon, styli gummi, vel cerâ obliniti, vectes, volsellæ, forcipes, forcipes, rostra corvina, gruina, hamuli, terebræ mares, fœminæ, vel delitescentes, aut sunt aliis operationibus *non communia* &c, pro re peragenda, excogitanda, fabricanda: hinc statuo Mechanicam ab Chirurgica inseparabilem; manum autem omnium arceptioni aptorum instrumentorum osque syphonum esse typum & exemplum.

Ipsa de dilatatione, præsertim quæ incidendo fit, multa habet monenda; *paucis etenim temeritas est bono, multis malo;*

Primò; quantum res ferat, parcatur vasorum sanguiferorum nervorumque ramis majoribus; ut & ligamentis tendinibusque; usus ut servetur partium symptomataque vitentur graviora.

2dò; fiat secundùm ductum ordinemque fibrarum (cutim enim hac in re non multum moror) musculorum, sola quod docet Anatomica.

3tiò; sit liberior potius, quàm parciore: parvæ quippe dilatationes, ut plurimum, majoribus, prudenter institutis, effectu minoribus, curatu difficiliore comperiuntur.

4tò; quod si extraneum, instituta dilatatione, eximi nequeat, ex: gr: si glans dentibus, priusquam sclopeto injiceretur, aspera facta, partibus firmiter inhærescat, &c. vulnus carpto, vel spongiâ impleatur injicianturque ei

5tò; ligaturæ, pulvilli, lichinia laxè; ne, nempè, extraneum, eximi quod debet, deprimatur.

6tò; repetere non licet incisionis actum; nisi sanguinis represso fluxu (si adfuerit major) & phænomenis, ob quæ instituta prima hæc fuit operatio, permanentibus.

Ipsa de methodo eximendi extranea de vulneribus, in genere, hæc dixerim tyronesque docuerim.

Primò; sint instrumenta ad normam fabricata, in antecessum experta, omnia, quæ vel forsitan usui venire, possent, simul ad manum.

2dò; arripiatur extraneum eximendum firmiter.

3tò; moveatur in omnem partem, priusquam extrahatur.

4tò; extrahatur lentè, adhibitis ad plagæ orificium & locum extraneum continentem manus non trahentis, digitis; ut quid intus agatur, percipiatur proque re nata conamen exemptionis in hanc, aut illam partem, cum instrumento & eximendo extraneo, flectatur.

Ad hoc autem thema hancque ad doctrinam confido facere maximè, ultimam hanc etiam monitionem; eam esse videlicet, in extrahendis eximendisque ossium fragmentis ab extraneis, differentiam; ut, quod in uno vitandum, in altero casu observandum existat strictè. id est, si perioestio, perichondriove duntaxat paululum adhæreat; ne moveri quidem ossis cartilaginivse debeat fragmentum; si verò perioestio, perichondriove extraneum aliquid adhæreat;

reat, omni esse studio & arte, remouendum: offium enim fragmenta non rarò & facilè; extranea verò partibus, in totius usum, nunquam applicantur cumque iis uniuntur.

Ad quartam diluendam quæstionem:

Exemptio fieri si nequeat absolute, quid secundum artem, tali in casu, viro Medico-chirurgo, saluum, facta testaque cum arte ipse sit fama, præstandum extet.

Unum sufficit responsum; de impossibilibus vana est disputatio: *Interdum*, enim, *doctus plus valet arte malum*; Simili autem in casu ego famigeratissimos cogo in consilium viros Medico-chirugos: plus enim vident oculi, quam oculus; si artis antistites mecum iudicauerint confirmarintque exemptionis extranei, secundum artem, nullam affulgere spem, curo primò, ulceris luxurians caro quotidie deprimatur, ichor & quod fluit, aut ulceri inhæret, de ulcere liquidum deponatur, pars cui extraneum inhæret, ab dolore liberetur, fasciâ muniatur; quod si viderim tractu temporis ipsum consolidari ulcus, vel ejus deficcari superficiem, observo, an postea partes circumjacentes, tumescant, inflammentur, vel non; si *primum*, injicio iis *emplastra, fofus, cataplasmata*, vocant *maturationia* &c. ut rumpantur, vi laticis æstuantis interius extraneaque propellantur foras; si *secundum*, confirmo cicatricem *deficcantibus emplastris, plumbeâ lamellâ pulvillisque ligaturisque*; non negligo autem quandoque ægros interrogare, an, præter pondus injecti extranei, partes amissam experiantur naturalem motum tractoque sæpius partes oppositas, experiundi gratiâ, anne huc, aut illic extraneum descendat exitumque quærat? quod si ægrum languidam observem trahere viram, prospicio intus œconomix animalis inserviat medicamentis, præscribendis pro parte prius affecta. id est, cum vulnere extraneo pectori, abdomini, lumbis &c. illiso, quæcunque horum visceribus læsis in genere & specie, sive per contactum, sive symptomaticè patiantur, in solamen adhiberi debent, adhibeo indefinenter: moneo tandem ægrum ne-

quis

quis vagabundus alyptes, me sine conscio, aliquid expèriatur, molliatur, tentet; sed si novum oboriatur phænomenon, intumescencia, inflammatio, febris &c.; me ejus mox faciat conscium. Hac methode, functus officio munereque meo prudenter, sperno facioque flocci omnem malevolorum sciorumque strepitum & calumnias.

Cum porrò nuper à me vir Medico-chirurgus quæsierit; *ar liceat corpori partes, è quibus extranea eximi non possunt, in totius conservationem, adimere? æquissimum duxi, hisce adjicere quid ei responderim. Post alia: quid ni? quæ enim agitatur questio, de decurtandis, extirpandis, amputandis, artubus, cruribus, brachiis, vel alius corporis partibus exterioribus est; sed quid ni ego tecum apertius? si locus conjecturæ sit, credo te de extirpanda quadam manu, grandinibus plumbeis pessimè excepta, sollicitum; age, effare; sin minus & celari hominis posse crimen forsitan autumes, tace; ego interrea dicam, quod res est; Si (quod ex curiosis tantum hausi) grandines carpum metacarpumque lacerarint insolubiliterque eum in modum cartilaginibus, tendidinibus ossibusque inhæreant; eximi ut de iis non possint, dolor agrum continuo infestet, cum factore digitorum ima nigrescere brachiumque inferius intumescere incipient; quid moraris hominem servare, quem; si inutilem studueris servare manum, perdidideris certò; Tempori itaque rem, moneo, ne committas: nosti ob hæmorrhagiam non sistendam, lasâ, extractione rudi glandis minoris, carpi arteriâ, manum compressulis, ligaturis, causticis, dilatationibus, incisionibus &c. cruciatam, donec in eam rueret sphacelus, viro militi in nasocomio castrensi BRUXELLENSI: ob deformitatem, pollicem pedis HAGÆ COMITUM, hortulani famulo Nobilissimi quondam magni syndici, C. FAGEL: ob festucam, ex unguis dextri indicis regione non eruendam, hunc ab me, secundum artis regulas meritoque esse, ut mox memoratas partes; corpori ademptum. Quæ te monet ratio, quominus hoc in casu, idem hoc non audeas? quæ tibi eximendi grandines cum nitrato pulvere (si forsitan inde omne malum) conservandique manum blanditur spes! &c. &c.*

Vides

Vides (lect. beniv:) quid simili in casu præstitum volo, urgeo.

De vulnerum, ulcerumve, hoc respectu, curatione, omnium Medicationum sine, quædam commemorare, æquum nemo non judicet. Exemptis extraneis, convenire videntur detergentia, puta *ung: quod Chirurgi mixtum* vocant, videlicet, *ung: basil: ʒj. & Præcipit: Rubr: ʒj.* & similia; verum; ut cogitata mea aperiam candidè: *utilius, enim, homini nihil est, quàm rectè loqui*, omnis medicamentorum supellex, *extraneis exemptis*, brevi momento ferè nullius pretii est: intus etenim omnia, balsamico succi nutritii accedente coagulo, in pristinum reducuntur œconomix statum; ut demonstravi superius: quæ res, post ossium fragmenta exempta, aliter sese quandoque habet: restitat enim persæpè ulcus cavernosum, hyperfarcoticum, vel fistula curatu difficillima; exemptis verò extraneis, osse non læso, cavitates, margines oraque solutionis, mox contrahuntur, uniuntur eumque cicatrice obducuntur in modum; ut de exsiccando ulcere, vel consuendis ejus labiis similibusque artificiis, nemo peritus Medico-chirurgus fiet sollicitus.

Hæc de *Extraneis è vulnere eximendis*; de extraneis autem, mala fide, vulneribus intrusis, hisce subjicere volui exemplum; ut juniores Medici Chirurgique, moniti, discant sibi cavere molestumque non ducere, manus partibus affectis adhibere auxiliatrices; ne decepti, impostoribus populoque ludibrio sint risique postea.

Vir, spectatissimo J. S. quondam urbi AMSTELÆDAMI consuli, artium studiorumque ac antiquitatum fautori, ab negotiis, in furæ medio tumorem cum dolore animadvertens, Chirurgum advocat, hic eum pertundit; qui pure, intra paucos dies, exhausto, in ulcus convertitur, multo quod hebdomadam intervallo non consolidatur. Doctiss: Consul, indole cautus, dixerim, an suspiciosus, alium accersere jubet Chirurgum, P. A. V. qui ulcere perlustrato, ipso in unguento, pulvillo insperso, Nob: Consuli ægroque frustulum vitri demonstrat ullaque sine mutatione, ulceri eundem apparatus injicit. Vocatur alter (liceat mihi lect. beniv:

G

nomen;

nomen: fatis enim cessit homo; non verò facinus tacere) accedit; solvit apparatus, quem præstigiatoris adinstar tollit, removet; sed Argus alter mox emplastrum desiderat, expetit tandemque eo potitur exhibetque expallescanti homini vitri frustulum accusatque eum improbitatis; ille autem factum negat criminaturque pharmacopœum, quasi ille vitri pulverem mercurio præcipitato admiscuisset; multis porro inventuque facilibus usus effugiis, è consilio nocens & quâvis poenâ dignus, omnem tamen evasit poenam: improbus ægerque brevi exitit curatus. Rectè de talibus sagax ille mythologus PHÆDRUS;

*Qui se committit homini tutandum improbo,
Auxilia, dum requirit, exitium invenit;*

verum ab prudentibus flagrante in scelere ubi deprehenduntur; quadrat in eos, ejusdem liberti dictum;

*Consilia qui dant prava cautis hominibus,
Et perdunt operam & deridentur turpiter.*

hoc exemplo, cum prædicto auctore, aliud nihil quæro, quàm corrigetur error; ut mortalium acuatque se diligens Medico-chirurgorum industria.

EXERCITATIONUM
ANATOMICO-CHIRURGICARUM

QUINTA;

DE

AMULETIS.

LECTURORUM.

Facturus verba DE AMULETIS; de re & ritu in factis & profanis, ab omni hominum memoria, recepto monumentisque prodito multiplicibus; ab viris ingenio præstantibus atque eruditione claris, honorificè & sæpè numero citandis, non semel agitatò; multis nominibus intricato, inexplicabili dixerim, an imperceptibili; ipse cum Deus, Angeli eorumque Ordines, Deæstri, Diabolus, Dæmones, Spiritus, Astra, Portenta, Myſteria, Miracula, Ænigmata &c. ad amuletorum comprobandos effectus, in scenam produci soleant: hac de re, inquam, verba facturus & non publici ſaporis: vulgus enim hominum ſuperſtitiones adamat ſectaturque, impoſſibile videtur; ut in multorum non incurram reprehentionem eòque magis; quoniam decantata repetere, non enodanda ſolvere & quaſi ſupra excellentiſſimos viros velle ſapere ipſis videbor; antiquorum Veterumque præterea in tranſitu, è conſilio verò noſtri temporis in Rempublicam-Medicam errores, præjudicia, ſuperſtitiones & cum ſceleribus imperitiam, ſtultitiam,

titiam, verbo, idololatriam perstringere non vereor ultraque vulgum sapere studeo; ad tres autem priores harum infimulationum articulos, regero; absit, ut mihi, tenuitatis curtæque eruditionis meæ perconscio, nova, inaudita virisque sagacioribus incognita, aut explicatu difficilia, in publicum protrudendi imperitent præsumptio, arrogantia, superbia; de quarta & ultima verum consideratione, meticolosis, quæ forsan possent remoram injicere, confiteor me, totis anniti viribus, ultra profanum ac indocile sapere vulgum nugæque erroresque facinoræque hominum fuisse silentio suppressurum; nisi, pro viribus, quoque illa corrigere melioraque docere in animo habuisssem; quia autem mihi aquam pistillo tundere ac veluti cum ratione insanire videntur, ineptam qui student ab præjudiciis liberare, mores ejus emollire tandemque erudire plebem; de re tamen, urgente munere & officio meo, utili planè, sermones ferere, negligere nolui; sed ne eodem ego claudicem pede, velim (LECT: BENIV:) hæc qualescunque lineolas, non in gratiam vulgi, cujus favorem non aveo, furorem non paveo, exaratas credas; non sanè, ita me boni ament! verum illas Medicinæ, Auditoribus meis studiosis ipsique Veritati sacras & inscriptas, agnoscas. Si insuper (teste enim FLACCO optimus ille est, qui minimis urgetur vitiis) ego ab præjudicii superstitionisque pessimo vitio fatuorumque quorundam, respectu artis Medices, dogmarum sarcina, ingenuos liberare tyrones ipsaque in veritate, jam nunc concepta, doctos confirmare studeo viros, non videbor, sana utentibus mente, munere, aut tempore abuti meo. Impellor, adstringor ad hanc exornandam dictionis materiam maximè: experior namque animi imbecillitates & præjudicia ab quibusdam foveri nobilissimæque perceptionis lumina & rudimenta.

menta obfuscari, destrui; quinimò scelera, seculo hocce gravi, quo premimur, cum crescere, regnare Reiquepublicæ Medicæ insultare, in modum; ut; nisi qui salvam eam velint, quantocyus mecum ei opitulaturi accurrant, eos mecum eam sublatam postea; sed frustra quæsituros affirmaverim facilè: ipso etenim, quo hæc conscribo, momento, fida instruor relatione, hominem hac in urbe, methodo, sympatheticis erronibus adhucdum non usitata, Medicinam facere; videlicet, ægros in antecessum adstringere, promittant, interposito jurejurando, sese, quæ ab ipso peraguntur, nulli mortalium revelaturos unquam; deinde medicamento ipsis præbere nihil; instrumentis vero ægritudines omnes curandas statuere specimenque (ipse ut ait) dedisse luculentum; sed de isto, aut huic similibus Medicinæ maculis, plura inferius.

Si itaque virtutis sit, domare, quæ cuncti pavent; ego virtutem experiar meam monstraque præjudicium, superstitionem & imposturam, Medicam fœdantia, lacerantia, pessundantia domare, saltem refrænare conabor: non enim ego ferreus adeo & omnia æqua ferens mente sum; ut suam lues hæcè impunè in auditorum meorum ruere animos; si verò eas ex Republica Medica, in totum profligare nequeam; potero tamen eas ab doctrinæ meæ limitibus arcere semper; verumenimvero, quoniam medicationis curationisque genera & methodi varia & plura describuntur exercitationisque hujus formula lectori mox oportet innotescat dilucidè, dicam, quo ordine eam conceperim pertractandam:

PRÆLIBATÂ primò; brevissimè, ANTIQUORUM AMULETORUM HISTORIÂ exhibitisque EORUM PAUCIS EXEMPLIS, agam

2dò; DE CURATIONE MORBORUM DIVINA, SACRA, MYSTICA;

3tò; ----- SACRILEGA, PERFIDA, SUBDOLA, FRAUDULENTA, PHANTASTICA, NUGATORIA, TEMERARIA;

4tò; ----- PER IMAGINATIONEM ANIMIQUE PATHEMATATA, ARTE, AUT CASU, INCITATA;

5tò; ----- EMPYRICA, RESPECTU AMULETORUM;

6tò; ----- RATIONALI; QUA OPORTUNITATE PERSPICUÈ DEMONSTRABO, DARI CURATIONEM RATIONALEM, SIVE (QUOD AJUNT) À PRIORI COLLIGENDAM.

Cum autem hoc exercitii genus hæque dissertationes præfertim studiosos atque Tyrones Medico-chirurgos spectant eosque multa jam nunc legisse, intellexisse compertaque habuisse, non sit supponendum semper; omnia non per synopsis, qua pessima instructionis methodo ab lectura bonorum auctorum divertuntur; sed à capite ad calcem & simplicissimè quædam tractitabo: exercitatio itaque hæc Chirurgica est; quatenus de remediis, manu corpori malè disposito extus adhibendis, agit; ANATOMICA; quatenus eorum multa examini subjiciuntur Anatomico; puta partes humani corporis animaliaque in medicamento & amuleti formam redacta, parata; MEDICA (strictè loquendo) quatenus de remediis, corpori malè disposito, intus adhibendis quoque in ea sermo habetur; PHYSICA; quatenus in ea medicamentorum, corpori malè disposito manu extus admotorum, vis, virtus, effectus, potestasve in illud corpus agendi, rationis trutinæ appenduntur. De hisce (LECT. BENIV.) te instructum, specificas ob rationes, volui. Faxit Deus! ut, quem mihi proposui, attingam scopum.

ARTIC:

ARTIC. PRIM.

Περίαιολα, αἰδύματα Σολγοπαία Græcis AMOLETA, AMULETA, PRÆBIA, Romanis, nuncupabantur omnia, quæ gestata, malam sortem amolire, benignam conciliare credebantur: etsi autem collo præprimis; aliis tamen quoque corporis partibus appensa, vestibus adsuta, arboribus ædificiorumque partibus affixa; imo & in propatulo exposita tandemque huic & illi terræ loco mandata, memoriæ proditum habemus luculenter.

Irruente de tempore in tempus in mortalium animos superstitione, credulitate metuque; eo usque tandem hujus commenti vis accrevit; ut contra singulos infortunii casus, singulos morbos; imò metum, terrorem anxietatesque atque pro omnibus, quæ sperare audebant, singularia amuleta excogitare, formare, non desierint illaque ex varia materia (licet in superstitionis infantia: ex gemmis præsertim fabricata videantur) metallis, lapidibus, viventium partibus, lignis &c. insculpentes injicientesque iis imagines, figures, (Talismanicas vocant) literas characteresque; eò quoque usque; ut ipsis corporis ornamentis, ligaturis, nodulis, chartulis multisque quisquiliis, eundem in finem adhibitis, verba nunc intelligibilia, nunc verò nihil significantia, inscriberent.

Sive itaque amuletorum inventum ÆGYPTIIS: *neclere enim stupendas machinas Ægyptios*, in proverbium abiit, sive CHALDÆIS, GRÆCIS, aut aliis nationibus; Gnosticis, BASILIDIANIS eorumque posteris debeamus, sufficit demonstrare mentis obfuscationem, errorem, superstitionem, hanc Deo sapientibusque hominibus inuisam & odiosam, ex metu & incitia ortam, nostra quoque ætate inter Christianos non esse abolitam: credebant enim Antiqui, credunt & Hodierni quidam, amuletorum, ut supra descriptorum (de medicamentis autem in amuleti formam usurpandis postea) quædam Deastrorum eorumque ordini, Dæmonum, Syderum, Veneficorum; quædam verò (taceo D. O. M. quis enim mentis compos unquam ei, ex quo omnia sunt, in omnia potestatem non tribuit; verum prædictæ idololatriæ nugisque præesse statuit sine crimine) Angelorum, Geniorum, Animarum, Sanctorumque

que hominum imperio & potestati subiecta atque, hoc modo, amuleta quædam non sine peccato; quædam verò in pium salutaremque corpori usum posse; quinimò & debere, summa cum veneratione, gestitari.

In conficiendis, fabricandis ornandisque amuletis, tum Antiquorum cum Hodiernorum seculorum, de malo in pejus deque levi superstitione in turpem idololatriam cecidisse homines, vel ex eo quoque patet, quod primigeniæ simplicitatis inscitiaque temporibus rudes, ad hoc, vel illud religionis specimen, ad hunc, vel illum idolorum cultum facile ductiles, primò, Deastrorum, Deastrarum fictorumque semideorum, postea Imperatorum, Regum, Heròum; deinde bestiarum, belluarum, monstrorum, reptilium, insectorum imagines & tandem dictu demonstratuque turpium, obscœnorum (furente dolo, fraude, lasciviâ, nequitiâ) ridiculorum, non intelligibilium, pudendorum, nefandorum execrandorumque amuletis injicerent, cum inscriptionibus, simulacra atque delineationes; quum autem nulla adversa, neque prospera excogitanda existat fors, fortuna, valetudo, in quam & contra quam, in Rei antiquariæ cultorum scriniis, gazophylaciis scriptisve, hujusmodi non reperiantur amuleta; specificè isthæc omnia proponenda non autumavi: ex iis propterea, quæ mecum liberaliter communicare, non sunt dedignati & si plura voluisssem, dare non denegassent, de Re antiquaria optimè meriti doctiss. J: SMETIUS, J: DE WILDE aliique, pauca, brevi huic dissertatiunculæ, æri incisa, inserui exempla gratulabundus, ex quorum examine & perlustratione, dicta quæ sunt superius dicendaque inferius restitant, confirmabuntur abundè suasque obtinebunt, pro re nata, animadversiones.

HERCULIS leonem suffocantis imaginem, amuleti in modum adhibitum, docent (vide tab: I. fig. I.) nummus hic æneus auctoresque varii. ALEX: TRALLIANUS, qui sub imperatoribus ARCADIO & HONORIO claruit interque principes medicos Græcos non infimum locum habet, post multa, ex omni medicamentorum ordine, contra Colicum morbum, præscripta remedia, ait, pag: mihi (JOANNE QUINTERIO interprete)

AVR.

Fig. 50.
A.E.S.

A.E.S.

ARGENT.

L. Cowle, fecit

PACIFERUM, DEUM-FIDIUM, SANCTUM &c. mirari mediis-
 fidius minus subit, quàm ex Doctiss: Christianis G: I: VOS SIUM
 & P: CLUVERIUM eo usque abuti sua eruditione & S. scriptu-
 rà (ex ea enim omnia antiquorum figmenta esse desumpta, de-
 ducta, credibile non videtur) ut primus, *op: de Theolog: Gentil:*
 cum HERCULE (extiterit ne hujus nominis heros, an non, jam
 non inquiram) compararit SAMSONEM, ESAVUM ET JOSUAM:
 alter verò cum dixerit SPIRITUM SANCTUM. Si (lect: Beniv:)
 propria ejus verba velis, en habe illa ex ejus GERMAN: ANTIQ:
 L: I. C: XXIX. *HERCULIS equidem nomen propriè spiritui sancto
 conveniebat: Ἡρώδης enim græcis dictus est, quasi Ἡῆρας κλέος,
 i. e. aëris gloria; per aërem autem quum intellexerint JUNONEM,
 qui est filius Dei; rectè spiritus S. dicebatur Dei gloria; Jam verò
 HERCULES credebatur gigantes interemisse, quum calo propugnaret,
 quasi virtus deorum; ut ait MACROBIUS prædicto l: XX. l. I. Sa-
 turnal: Gigantes hosce nullos alios fuisse, quàm angelos, quos rebel-
 lanteis Deus calo dejecit, patebit infra: Dii igitur illi etiam, quos
 gigantes calo pellere conati sunt, nulli alii fuere, nisi in unitate
 Deus pater & Deus filius, Quis autem ille HERCULES, qui hos
 adjuvit in propugnando calo, nisi tertia Deitatis persona, spiritus
 Sanctus? per mitte mihi (lector) semel in literis & nominibus lu-
 dere; nos belgæ utimur, ubi quispiam fabulas, vel non creden-
 da narrat, phrasi, ἢ κλυψδ; hujus sanè comparationis respectu,
 hic auctor suo nomine, ne quid pejus dixerim, dignus revera
 est, εν κλυψδ.*

Sed quid vetera, quid hæc queror! nostrorum enim tempo-
 rum scripta & scriptorum dedicationes, quibus homines sese ti-
 tulus ad ethnicorum invidiam, supra mortalium characterem,
 extolli sinunt, mihi pro augurio & adinstar præfagii sunt, nos
 nostrosve nepotes, nisi Deus ipse labentibus rebus opem ferat nos-
 que conservet, servituti & idololatriæ submittendos extare cer-
 tō: Pro typo sint adulationes, quibus S. PETRASANCTA tract:
de symbolis Heroicis, & P: GILLE, *Tract: coron: gratulat: Sa-
 lisb: Principes Purpuratosque prosequuntur impiique QUINOTIE
 cantus;* nostrum autem parasitorum lucripetarum panegyristarum
 que idololatarum servum enumerare pecus, quis in se susceperit?

Secundum nummifma ex auro (vide fig: 2dam.) ALEXANDRI MAGNI imaginem exhibens, amuletum credebatur, *in omni actu eum adjuvans, qui auro, vel argento illud expressum, gestitaret.* Ita ut (vide TREB: POLLIONEM in TYRANNO QUIETO; *Hist: Aug: Rom: tom: 2. pag: mihi 382.*) tota MACRIANORUM familia, viri in auro & argento, mulieres & in reticulis & dextrocheriis & in annulis & in omni ornamentorum genere exculptum semper haberent; eousque; ut tunica & limbi & penule matronales in familia hodie sint, qua ALEXANDRI effigiem deliciis variantibus monstrant. &c. Æreos, hac effigie ornatos, nummos capiti pedibusque circumligatos ex CHRYSOSTHOMO, homil. 12. patet: horum plures CHIFFLETIUS, ut ipse tradit, uno alteroque foramine, ad trahendum funiculum, quo gestarentur, pertusos, conservavit.

Frequentissimum fuisse, locis publicis privatisque omnique ferme supellectili corporisque ornamento, fausto omine, non tantum Deorum, heroum; sed & doctorum virorum effigies appendere, insculpere, cum ex multis aliis auctoribus, tum ex PLINIO de EPICURO. L: 35. c: 2. liquidum est.

Inter Nobiliss: BREDERODIANÆ FAMILIÆ cimelia moniliaque æreum (vide fig: 3.) amuletum hoc, canem dormientem, qua hic apparet magnitudine, exprimens, conservatum est nitidissimè. Hujus interpretationem viris doctis harumque rerum peritis, trado venerabundus. Qui in hujus imaginis dorsi medio assurgit perforatusque cernitur æreus pedunculus (catenam quippe, ornatus causâ, pictor addidit) argumento est, pependisse de re aliqua; parte autem altera hoc amuletum leve & planum, sapit undique antiquitatem veram.

De superstitioso canum cultu, veneratione &c. ut, fuisse domus & familiæ præfides; Deos quosdam eorum pellibus ornatos; custodiae & fidelitatis signa; Diis semideisque adjunctos; in sacrificiis mactatos; epulatos ab gentilibus; templorum quorundam ædituos; quarundam gentium Deos, vel Reges; quando fuerint locuri; qui eorum cadavera luxerunt ac sepeliverunt, hæc, inquam multaque alia de hoc animalium genere, qui scire amant, utantur, pro indice, ALEXANDRO, AB ALEX: CUR: not: AND: TIRAQUELLI. H. 2. Mon.

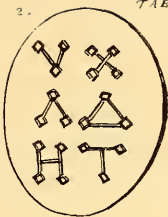
Monstra porrò imaginum cogitationumque amuletis inscripta, liquet ex argenteo hocce numismate (vide fig: 4.) in quo horrendo, vel; ut verius ridendo, prostat aspectu ABRAXAS, ABRACAX, sive ABRASAX, unus ex Diis, ab hæreticis in quasi Deorum numerum inductus. Vide GYRAEDUM *syn: deor: L. I.* aliosque; habetur autem propriè inventum BASILIDIS, MENANDRI discipuli, multis figmentis celebris: ut virtutes principes cælum condidisse; ex eo plures, usque ad 365. ad anni dierum, scilicet, numerum derivatos, non JESUM CHRISTUM; sed SIMONEM CYRENENSEM ejus loco cruci affixum &c: nemo enim facilè, saltem cum utilitate, omnia ejus deliramenta assequatur. De hoc Idolo cum J: MACARIUS, J: S: CHIFLETIUS, A: KIRCHERUS, Collega meus J: GRONOVIVS, L: AUGUSTINUS, I: SPONIUS & alii, viri ob immensam in enodandis antiquorum hiëroglificorum inscriptionumque obscuriorum literis peritiam, OEDIPI omniumque literatorum æstimatione dignissimi, plurima habeant; confirmaverim ego solummodò, in scopum meum, credi amuletum hoc virès restaurare, victoriam adferre & esse antidotum pestis & ærumnarum; gallinaceo quod capite, serpentinis pedibus, scuto & flagello designari videtur. Aliquando (vide tab: 2. fig: 3.) gladio, non raro stellis, animalibus &c. circumdatus (vide tab: 2. fig: 1.) ut plurimum adscriptam habet vocem IAW, vel, uti in hoc numismate ejusque opposito latere (vide tab: 1. fig: 4. & 5.) literas nullum continentes sensum; vel (inspice tab: 2. fig: 1. & 2.) Angelorum nomina.

Ita hoc amuletum lapidi corn: incisi in circuitu ornatur nominibus ΟΥΡΙΑ. COΥΡΙΑ. ΦΑΡΙΑ. ΜΙΧΑΗ. URIËL. SURIËL. GABRIËL. MICHAËL. superbit insuper octo animalibus tribusque stellis, supra caput noctuâ, deinceps aecipitre & columbâ in fustibus sedentibus, scorpionibus duobus totidemque serpentibus & infra pedes, crocodilo. Porrò, quod Deum pudeat! membro rigente virili, VENERIS characteri chimico conjuncto, totus prostans nudus, ad latus sinistrum vocem habens IAW. IAW.

Hujus amuleti alterum latus literas obtinet Græcas; Π.Χ.Α.Δ.Η.Τ. quid significant? dicant, qui eas intellexerint. De

CORN. INC.

CORN. INC.

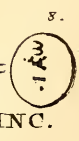
JASP. INC.

CORN. INC.

JASP. INC.

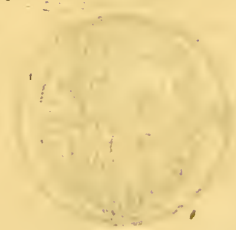
De tertio amuleto, utpote supra ex parte discripto lapidique Jaspidi insculpto, plura non dicam; nisi in ejus opposito latere voces legi; CABAW ABAANAΘANAPPA ABPAKAZ; primæ SABAO, SABAOT, ut & tertiæ sensum capio, secundæ minimè.

De noctua, columba, scorpione, serpente, quid ineptierint cum antiquis veteres quæque mytheria ex literis nominis ABRAXAS BASILIDIANI & JUDÆORUM CHRISTIANORUMQUE quidam, turbatæ mentis homines, sibi & aliis persuadere conati sint, recitare, molestum, ut & sine fruge, opus, superfedeo; ne cum H: CARDANO & ALB: MAGNO superbire, vel cum H: C: AGRIPPA, de cujus vita & cane nigro, pueris & nucum emptoribus venalia exponit P: JOVIUS in *elog: doct: viror:* enthusiasmo correptus videar: ille enim in occult: Philosoph: sua ita de Deo, Angelis eorumque nominibus ordinibusque differit, ac si ab intimis Deo esset consiliis; sed apage cum istis sibi nimium fidentibus mortalibus! De animalium superstitioso abusu, vide cl: G: J: VOSSIUM.

Quod figura stâ. & sextâ, conspicitur amuletum, lap: corn: incis: effigies est hominis captivi, raso capite, columnæ triumphali alligati, abeunte ab victore, pueri intercessione, genibus flexis, libertatem deprecantis votivumque videtur amuletum. Septem quod planetis totidemque ornetur, ab opposito latere, characteribus non intelligibilibus, novum non est: primò; proacquirenda libertate, vel eâdem acceptâ hæc, aut similia *ἀποροπαία*, malorum averruncatoria esse gestata, docemur ab ARISTOPHANE, TERENTIO &c. 2dò; de septenario horum planetarum characterumque numero, constat, etsi de numeris aliis præsertim verò ternario, de quo postea, multa quoque somniant, antiquitus obtinuisse;

Numero Deus impare gaudet.

Sed dixerit de septem hisce characteribus forsitan aliquis? quibus istos non intelligis, non sequitur, esse non intelligibiles: minime.

braïca & latina GABRIËL & caractere mihi incognito ad marginem, representat.

Alterum latus, sub voce MURIËL & corruptis literis hæbraïcis, Cancrum piscem exhibet. De cancro in Zodiaco, cancris aureis, cancro pisce, varia leguntur apud mythologos, ut & J. SCHIFFERUM de antiquis torquibus, PLIN: SECUND: &c.

Sed eheu! abyssum obscuritatis & ineptiarum! in quam, si operæpretium videatur, descendant: per me enim, hæc omnia non intelligentem, licebit, Chimici: aurum si exinde reportent portabile, aut devorabile, mecum dividendum non arguam.

Ultimò: festino quippe ad alia, profligatæ nequitiae mortales turpia quoque, sub specie religionis, pro amuletis, ut antiquitus pueri, imperatores & alii bullas, fascini nomine, gestitavisse, liquet ex figura quinta, leviter adumbrata, ne impietates hæc quàm delere, revelare potius videar denuò: qui plura de hisce legere & videre desiderat, pervolvat VINGENTIUM ALSARIUM; de *invid: & fascino veter: PIGNORIUM*, de *Mens: Ifiaca*, pag: 33. sed ut stomacho non facile conciliatur, quod ingratis acceptum est, ita mihi ex antiquorum deliramentis, nugis & idololatria, cum fastidio, nausea est & vomitus perpetuus. Tu interim (lector Benivole) averte cum mente oculos pudibundus ab hisce; sed persequere nihilominus mecum, nostri temporis, respectu Amuletorum, præjudicium, superstitionem & imposturam, usque dum, qui amuletis verus usus quæque in genere Medicina sit Rationalis, perceperis.

ARTIC. SECUND:

DE CURATIONE MORBORUM DIVINA, SACRA, MYSTICA.

Hanc curandi methodum, captum hominis definitum, erroneum, imbecillem indefinitè superantem veneror, miror; fidem ei adhibens illibatam, quatenus ipsa S. Scriptura, quæ sæpius illam commemorat, demonstrat, docet, illam nobis descriptam:

scriptam reliquit. Hæc illa est curatio, quæ actu humano præstari non potest: licet enim hanc, aut illam materiam extus adhibitam videamus, illam tamen, vi sua naturali, peregrisse curationem, neminem credere confido; quoniam illa ab mortalibus postmodum sexcenties adhibita, spem illius votique compotem nunquam fecit actorem: in hanc curationis methodum itaque inquirere superbi, dementis, aut impii est. Ita JAMBlichus CHALCIDENSIS ille Philosophus, de quo multa apud historicos Ecclesiasticos inveniuntur; conatus est explicare (vide ejus fragmentum DE FATO) quo modo Dii opem ferant precibus: ita & alii Icareo ausus effectu, in abditissima hæc sacra penetrare non sunt veriti: sive ergo ægritudines, morbos, ulcera &c. in populum Israëliticum missa; primogenitorum aliorumve mortalium stragem (populo Israëlitico inter eos conservato) vel Deum ipsum se SANATOREM renuntiantem videam, audiam; vel MOYSEN aliove Dei Ministros ægris medentes, actu, humanæ menti non perceptibili, observem, in veteri Scriptura: vel cæco visum, leproso munditiem corpori restitutam, fluxum sanguinis ab duodecim annis restrictum, aliove morbos, ictu temporis immediatèque ab SALVATORE NOSTRO, JESU CHRISTO, ejusve discipulis curatos; quinimò ab morte resuscitados, in nova scriptura, comperiam homines; obstupesco & extasi resoluta, exclamo animitus o! prodigia, miracula non vana, mentisve non constantis illusionem ficta; o! DIVINAM, SACRAM, MYSTICAM CURATIONEM, o! flagrantem, incomprehensibilem sanitati corporeæ coöperantem exsuperantissimamque summi numinis, in humanum genus, gratiam, amorem, misericordiam!

Cum autem multæ quæstiones ex hoc argumento, vel in illud fermari possent, eas, ut merè Theologicas, viris hoc in studiorum genere spectabilibus, venerandis, decidendas relinquo, Theologis, inquam, orthodoxis; non verò illis (Theologorum enim sub titulo veniunt) qui, demissa quasi in eos cœlitus auctoritate & Jure vitæ & necis in mortales, unumquemque hominum ad sua dogmata carcere, igne, ferro agnoscenda cogit; imò post martyrium corporis, animam quoque ad æternum damnare supplicium non verentur.

Hac

Hac opportunitate non inutile duxi tamen DE MIRACULIS (de iis enim hoc in articulo agitur propriè) quædam monere; præprimis CLARISS: CONNORI *Evangelium Medici* spectantia; quoniam mihi cum hocce viro multa fuit consuetudo hacque de materia sermo multus, synopticus hac in dissertatione enarrandus: Absit interim (LECT: BENIV:) etiam si ejus cogitata, ut futilia, rejiciam, ejus famam & quidem post obitum, invektivis proscindam, convitiis lacerem; hoc quod, vel ab inscientissimis, dum viveret, expertus est facinus indefinenter.

Quæ ergo contra ejus cogitationum molimen, oretenus, cum ipso communicavi, erant,

PRIMÒ; IPSUM MULTA GRATIS DE MOTUS LEGUM SUSPENSIONE SUPPOSUISSE: SECUNDÒ; IPSUM ITA DE DEO EJUSQUE POTESTATE STATUISSE; UT, NE LATUM QUIDEM UNGUEM AB MULTORUM DOGMATIBUS RECEDENS, INUTILITER INQUISIVISSE VIDEATUR IN MODUM ACTIONUM DEI; DUM AIT, Vid: pag: 27. Supremum rerum opificem, solum esse unicam & immediatam omnium affectuum causam & pag: 37. (hæc enim ipsius sunt ipsissima verba) nemo non videt, quod supremum & absolutum est summi numinis imperium in omnia corpora & in reliquas, quas ipse creavit, substantias: ipsius nutui subjiciuntur, à sola ipsius voluntate dependent & conservantur & in omnem statum elevari, aut mutari possunt (addens) scimus quoque, quod non tantum miracula omnia; sed etiam solita & communia rerum phænomena à Deo unicè & immediatè producuntur; inutiliter ergo (inquebam) ipsum inquisivisse in modum, quo Deus efficeret miracula; quia, etsi (quod minimè concedo) percipi posset, quo modo Deus efficeret miracula; illa tamen perceptio imitandi istam potestatem mortales non doceret modum atque sic multis verbis Reipublicæ Medicæ utilitatis (qui tamen ipsius scopus videbatur) attulisse nihil suaque speciosa methode illustrandi operationem, eventum, curationem divino actu,

homini non imitando, probare, quæ sexcenties sunt probata, esse & dici divinas operationes, eventus, effectus, curationes; miracula; adjiciens huic meæ sententiæ adstructionem; expetens, nempe, ut ipse ille (perpensis eis ter & amplius) cogitationum suarum optimus vindex, earum utilitatem demonstraret. effectu: ait enim pag: 25. Perpensis primum motus naturæ & legibus; nec non triplici motus suspensione, sequentia & plurima alia stupenda circa corpus humanum phænomena, quæ miracula quoque esse fatebor, explicare aggrediar; quomodo, nempe, concipi potest, quod corpus humanum, ardente igne cinctum, non comburatur? quomodo per mare, aut super undas ambulare poterit; nec immergatur; quomodo sine alimentis diutissime; imò in perpetuum vivere potest? quomodo generari poterit ex fœmina sine mare? quomodo formari potest sine mare & fœmina? quomodo recens extinctum; imò & ante plura sæcula in pulverem jam dudum redactum ad vitam revocari potest? Ultimò, rogavi ipsum inter confabulandum, presentibus duobus medicis Anglicanis; an ipsi non viderentur verissima antiquorum & acutissimi MARGELLI MALPIGHII de recentiorum Medicorum studio, effata? videlicet; a subtiliore animalium & plantatum Anatome ad pompam & ornatum instituta, commodi nil accipere Rempublicam medicam? & an omninò non aliud quid sit, philosophari? aliud mederi? Cujus ultimum opus sanitatem respicit; demonstrans ei experimenta medica & practica constituere medicum ejusque esse studium morbi progressum & adhibitorum medicamentorum effectum observare frustra que in salium inquiri figuras, quorum virtutes erant notæ, antequam de figuris cogitarent scholastici; verbo (hoc enim de themate plura habet MALPIGHIIUS) convici, ipsum claudicare, pede, quo claudicant quandoque acutissima ingenia; laboravisse, nempe, in rebus inutilibus & non solum non profecisse; sed verò commoditatis cum tempore amisisse multum, cui veritati, serò sapiens, annuit animitus; scrupuli tamen quid inferens, circa observationes phænomenorum morborum & medica-

dicamentorum adhibitionem effectumque; contendens comparative solummodò hanc methodum investigandi morbos obtinere deque uno in alium ægrum non posse transferri; pro individuo, sexu, ætate, regione, regimine vitæ &c. cum in modum differre; ut certi inde nihil statuendum videretur; hæc discriminis aliquid & molestiæ in se habere negavi minimè; verum probavi faciliè, exactam morbi & medicandi historiam luminis plus medico dubitanti & morbum investiganti adferre, quàm *solum & unicam, cum omnibus Geometriæ figuris, ratiocinium mechanicum.*

Tantum de Curatione morborum Divina, Sacra, mystica: transeo ad

ARTIC: TERT:

DE CURATIONE SACRILEGA, PERFIDA, SUBDOLA, FRAUDULENTA, PHANTASTICA, NUGATORIA, TEMERARIA.

SACRILEGUM illud est & fictitium CURATIONIS TENTAMEN, in & ad quod Dei, Trinitatis Jesuque S: S: nomine abutuntur, qui, dum illud aggrediuntur, se norunt impios, rei medicos ignaros deque horum verborum efficacia, neque ratione, neque experientiâ instructos & tamen præviis hisce sine verbis, curationem non posse fieri, quinimò non medicamentis; sed hisce verbis; suo, nempè, de ore enunciatis, opus esse, miseræ plebi persuadent; sic amuleti in formam ipsè cum aliis vidi nugas varias collo pedibusque adhibitæ; diris nunc, nunc ridendis inscriptionibus variisque involucris ornatas: puderet referre (nisi ipsa me pertractanda urgeret res) infandum hujus sceleris exemplum; vetulæ, nempè, ex amaurosi laborantis collo appenderat nequam oculista circulator, variegato panni margine (een Zelfkant) incluso, divinum (ut ajebat) amuletum, quod ab nobis apertum, schedulam continebat, in qua hæc legebantur verba, *de Dupbel sch... ie de oegen bol.*)

Hujus classis is iste est medicus, quem in hujus exercitationis præfatione designavi: jure enim jurando interposito, per tria unius Dei nomina, ægros promittere cogit, se de mystica sua curationis methode nihil revelaturos; jurans ipse per idem jusjurandum, sibi esse ab Deo datam potestatem omnes morbos curandi, sine medicamentis; cum eo, pari passu, ambulare mihi videntur medicastri, qui cum obstetricibus, in nomine Trinitatis, comburunt secundinas, sale conspersas multo quique ex annii, choriive plus, minufve lacerata membrana, cum, vel post foetum, prodeunte, de fato, sive futuris, respectu infantis, vaticinantur, præfagiunt, quæ norunt parentibus esse accepta & se ipsos hæc tamen latere: si enim homines, teste GELLIO, res futuras prænoscerent, tolleretur, quod maximè inter Deos & homines differt.

Hoc sub titulo mihi veniunt superbi, invidi, lucripetæ, qui, contra animi sui religionem, medicos clam imprudentiæ & inscitæ arguunt, qui ante ipsos tractaverunt; non verò curaverunt ægrotañtes; is etiam mihi sacrilegus est, qui, quod ipsa pudicitia morumque integritas celari, sibi, ut solum suæ curiositati immodestæ satisfaciat, detegi petit; ut exinde, scilicet, exactior ipsi sit morbi cognitio & remedium applicandorum instructio; differt, scilicet, maximè ratione curationis, innotueritne medico, vel non, ubi vir, aut mulier gonorrhæam contraxit, ab quo, vel ab qua? quo statu corporis? quo loco? &c. in hunc morbum inciderit? tandem & notandi mihi extant, hæc maculâ, illi abortuum promotores. Sed percurramus fugiamusque ea, qua, decet. celeritate, hanc hominum colluviem.

PERFIDI sunt, qui contra decorum; taceo jusjurandum HIPPOCRATIS; cum erronibus praxin communicant praxeosque rapinam dividunt, celanda revelant, revelanda celant, furibus tamen & latronibus feliciores: illis enim sceleris pretium crux; hisce, munera, honor & argentum est; porrò, qui vulneribus sordes injiciunt, ægris timorem, ultra necessitatem, incutiant & SUBDOLÈ curare fingunt, quæ curanda non extant, vel ægros blandiendo, perdunt atque tum respectu medicamentorum, tum ipsius ægritudinis, quid pro quo FRAUDULENTER venditant.

FANTASTICUM, FANATICUM & PHANTASTICUM, illud est, curationis molimen, quo, quis impetu: (ut in fanis quondam oraculum editurus) correptus furit, aut ubi ab veneratione in res divinas, cadit in superstitiones, homo medicans; credens paganus, numerum ternarium; Palladi sacrum, Hecaten triformem, Cerberum tribus de faucibus latrantem, tres Furias, tres Grantias, tres Parcas, ter lustravisse, ter clamavisse in exorcismo, ter conclamavisse in funere &c.; aut Christianus in hoc numero & figura triangulari, vim latitare curationis magnam; hi illi sunt, qui credunt, vel nomen Dei, apostolorum, sanctorum sufficere, ad omnia curanda mala: ita amuleti in modum Jobi nomen, chartulae inscriptum, contra luem pestiferam & (quod pudendum dicam, an ridendum?) Veneream, partibus affectis, appendunt; convenientes cum NUGACIBUS; qui filo, rubro colore, nempè, saturato (scharlaackei Dersf) subluxationes carpi curari sustinent; dentem furis, laqueo necati; sed per tres dies terræ mandatum, contra dentium dolores; clavum fortuitò de solea equi in via relictum, contra podagram commendant. TEMERARIA, sanè curatio est; etsi hæc aliquando cum fruge sit instituta; quâ (Ex: gr:) quis contra febrem, *decem uncias Spir: Vin: lactis press: ʒv. & piper: contus: ʒij.* præscribit: in Chirurgia, dente VERRUCAS eruendas; ungue LINGUÆ VINCULUM perscindendum; ob levem HERNIAM, testes homini adimendos, suo docet exemplo: Hosce autem contra scurras (præsertim respectu ultimi casus & quidem JACOBI DE BEAULJEU, pseudo-eremitæ) DECADE SECUNDA agam ex professo.

ARTIC: QUART:

DE CURATIONE PER IMAGINATIONEM
ANIMIQUE PATHEMATA, ARTE,
AUT CASU EXCITATA.

Imaginationis vim omnes medico-physici; imò & plebei agnoscunt conveniuntque in eo recentiores; esse imaginationem
I 3 actum

actum animæ; proinde brutis negari; qui verò eam quoque in brutis obtinere contendunt, exemplum verbaque Geneseos Cap. 30. vers. 37. &c. de variegandis colore pecudibus & similia in probationem adducunt; si quæ autem sit, quæ maximorum virorum ingenia lassavit ratiocinandi materia, hæc illa erit de methodo, quâ imaginatio agit; exercitatione hacce quæstionem hanc ad normam pertractandam non suscipio; quia minùs de methodo actionis imaginationis, quàm de actionis effectu & curatione per eam, juxta hujus articuli titulum dicendum, mihi videatur; inspectione tamen anatomica constat, de matre in foetum, utero inclusum & vice versa, nullum transire vas; neque stamen nerveum, aut fibram; imò foetum per se subsistere, incrementum capere liberumque esse, tempore saltem quo ab ovario ad uterum tendit; per contiguitatem atque ita solummodò per appositionem & mutuam contactum, foetum cum matre commune quid habere, *per nervos autem in corpore animalis omnem fieri motum eumque in brutis elasticum, ultra in homine per animam dirigi*, demonstratum reor, exercitatione decadis hujus ultima, perspicuè.

Hinc facillè colligo in omni completorum (ut vocant) animantium genere posse mutari formâ, figurâ, loco, colore, &c. foetum: nam quod organorum actu nervorumque vi elastica in brutis, id idem imaginatione, actu animæ, insuper nervis accedente, in humano fit genere; etsi ergo Jacob ex Dei mandato virgas populeas virides, amygdalinas & ex platanis, decorticatas &c. gregibus ante oculos posuit, non pecudum imaginationem; sed cum visûs cæteros nervos in actum duxit inordinarium; ne autem hunc S. S. scripturæ locum, cujus versio variat pro interpretibus, ulteriùs exagitem, experior; multa phænomena præsertim in gravidis, deduci ab imaginatione & animi pathematibus, quæ, re probè investigata, aliundè derivanda extant; ita (non violò tamen, dum hæc enarro, sponsonem Hippocraticam) exercens embryulciam, de utero puellæ non maritatæ deformi corpore foetum; quinimò monstrosum, cujus sceleton in musæo meo est, extrahens, de puerperæ ore excepi, se utraque manu, quâ potuisset violentiâ, in quadratæ mensæ punctum continuò compressissè abdomen, de-

figura-

figuravisse hoc pacto; imò necavisse embryonem; idem hoc intellectum volo de multis deformitatibus corporis, nullo modo imaginationi; sed verò violentiæ exterius illatæ corpori imputandis; respicio, dum hæc contemplor & simul horreo nugacissimas istas historiolas & improbas, de monstris: ex: gr: si in fronte cujusdam bestię assurgat excrementa, vel embryoni, ante diem utero excluso, macula quædam cuti inhæreat, inde affirmetur ab nonnullis, Deo mulierum hodierna capitis ornamenta esse invisa.

Imaginationis animique pathematum effectus & exempla, ut omnis auctor hanc qui tractavit materiam; attulit multa; ita Clariss: J: N: PECHLINUS observ: l: 3. talia & tanta, nunc de morbis, excitatis, nunc curatis per animi pathemata, qualia & quanta vix ante ipsum quisquam, enarravit; non autem ego is sum, qui suspicor (agitur enim de fide auctoris & historiæ) me valere omnibus inficias ire; sed tamen; si quo in negotio, in hoc; credere periculosum est; verum agamus ad titulum; morbos per imaginationem animique pathemata curari, verissimum est; vides itaque (*Lecl: beniv:*) quoniam hic circa corporis animæque actionem, multa ab medicis possunt & debent præstari; aperiri simul, ad scelera exercenda, spatiosissimum campum circumforaneis, medicis, rabulis, lucripetis; vide ergo, de latebris ut prodeant suis fraud, astus, dolus; impostura; vide, ut, qua possunt, celeritate, ruant, primò; in miserum popellum, in quadrivias & angiportus, hinc in cives; tandem in magnates, secum ducentes, nunc metum, terrorem, sollicitudinem; nunc verò vanas promissiones, temeratam fidem & blanditias, sternentes viam credulitati, unaquæ animi imbecillitas istis impostoribus medicis (dictis patheticis) inexhaustæ quondam aurifodinæ fuit quosque Clariss: LEUFNEU Méd: Doct: Roterodamensis eum in modum nuper exercuit risuque contemtuque exposuit, ut de iis; etsi in propriam meam personam illorum fraudem inscitiamque expertus sim; ne gry quidem sim commemoraturus.

Ut per imaginationem animique pathemata ægrotantibus auxilium adferatur, opus est medico probo, prudenti, experienti: probo; ut omnia juxta animi religionem peragat & nec spe, nec metu, vel
animi

animi passione quadam in partes alliciat; sed qui proximo quam sibi benevelit: prudenti; ne ab vafis & morbos fingentibus decipiatur; cujus exemplum nuperrimè mihi cum chirurgo Vlardingenfi in puella, convulsiones fingente & olim Hagæ-Comitis, cum celeberrimis medicis in quadam, cruciatam se ab diabolo asseverante, accidit: experiente; ut pro re nata, nunc menti, nunc corpori medeatur: quia cum delirantibus, furibundis, melancholicis, meticulosis pluriesque cum uterum gestitantibus ipsi est negotium: assentior vehementer Cl: CARTESII penultimo de passionibus animæ articulo contraque earum vim sapientissimi Philosophi tranquillique animi pii BoëTII remedio, quo immoderatæ animæ affectus probè, prudenter & experienter moderari studet.

ARTIC: QUINT:

DE CURATIONE EMPYRICA, RESPECTU
AMULETORUM.

NE iterum in veterum neotericorumque nugas incidam anilibusque & Jove nondum barbato, jam nunc notis fabellis, tibi (*Lect: Beniv.:*) mihi que oneri sim ultrò.

EMPYRICA, respectu amuletorum, CURATIO est, quâ, appenso; vel adhibito læsæ cuidam parti extûs medicamine, ab multo tempore proborumque virorum experientiâ & auctoritate proditum habemus, eam, alio sine adhibito remedio, postmodum extitisse curatam; etsi quoque tum ægro, tum medico appensi, vel adhibiti extûs medicamenti virtus sit ignota; hanc si quis sequatur methodum curandi; tria, oportet tamen, observet:

PRIMÒ; FAMÆ SUÆ CONSULAT NIHILQUE ADMITTAT,
PRÆSCRIBATVE EXTÛS PARTIBUS APPLICANDUM, RATIO-
NI PLANÈ CONTRARIUM.

zđò ; AN IN IIS , QUÆ ADMITTUNTUR , VEL PRÆSCRIBUNTUR EXTÛS ADHIBENDA , NOXIUM NON LATEAT PHARMACUM.

3tiò ; POSSE QUÆDAM HONESTÈ PRÆSCRIBI ET ADHIBERI EXTUS , QUÆ NEC NOCENT , NEC JUVANT ; EUM TAMEN IN SCOPUM ; ÆGRI UT DESIDERIO ET VOLUNTATI SATISFIAT , quod nobis Belgis in proverbium abiit ;

Baat het niet / het schaad niet.

Ad Primum : si enim fidem adhiberet omnibus amuletis eaque præscriberet , vel admitteret , quæ (Ex: Gr) ab NIERIMBERGIO , ineptissimo nugatore , cui lapides loquuntur , faxa sudant quisquiliarumque nullus est finis , vel phantasmatis LEMNII , ALBERTI MAGNI , WIERI , LAVATERI , DELRIONIS , FICINI similibumque fumivendulorum , eò duceretur ; ut cum ipsis insaniret præscriberetque in formam Amuletorum , quæ illi præscribunt , jure merito famæ jacturâ plecteretur ; quinimò ; etsi famigeratissimus KIRCHERUS PARACELSUM , ob deliramenta & nugas varias , rideat rectè ; caveat tamen sibi , qui mercari velit cautè , KIRCHERI , circa Amuleta & faciendam medicinam , mentem sequatur : si enim liturâ excipienda forent , quæ rationi in ejus scriptis non respondent , una toti ejus operi sufficeret : illi enim cum CASALIO famæ suæ non consulunt , qui in sic dictum agnum Dei , Scapularium , dentem Apolloniæ , recitationem trium primorum versuum Euangelii S Johannis &c. &c. &c. multarum curationum , ut pagani in Bullas aureas (vid: J. SCHEFFER) contra magicos dolos pro pueris , quod jam , qui nondum aère lavantur , vix credunt , spem ponunt : nam etsi antiquitus (vid: Clariss: J. SPONIUM , V. ASSARIUM , L. AUGUSTINUM aliosque de re antiquaria optimè meritos quorumque scripta jam sunt notissima) quemadmodum & superius monui , ex metallo , lapidibus , gemmis &c. cum iconibus & inscriptionibus amuleta fierent ; non tamen eò deveniat , oportet , medicus ; ut lapidem (dictum Aquilinum) extûs corpori adhibitum , sursum ,

deorsum, horsum & vorsum in utero foetum trahere, pellere; neque fasciis fascinationes impediri, vel carminibus, indusio obvolutis, de cœlo lunam deduci posse; neque ranarum visceribus prodigia conteri, vel pelle crocodili, vel capite osseo asini, tempestates arceri credat; nisi cum A. THYANÆO, ZOROASTRE & TAGE impolloris titulum dividere non vereatur; sed verò Amuleti in formam contra pestem *Mercurium vivum* extûs; imò vestimentis adhibitum: contra narium hæmorrhagiam, *Vitriolum Cyprinum*: contra hystericas passiones, *Succinum*, *Assam foetidam* &c. præscripsisse, adhibuisse extûs & empyricè, prudentis medici famæ non oberit: hujusmodi enim de remediis effluvia nostrum in corpus posse agere, nemo est, qui neget; de herbis (ex: gr.) *Verbena*, *Hypericone*, *Myrtho*, *Lauro*: de arboribus, feminibus, (sic dictis) sacris magicis Amuletisque aptis; si quis multa legere amet, inspiciat M. LIPENII *Stren. Histor.* de sola enim verbena habebit, quod fatis erit hocce de lemmate.

Ad Secundum; sic sub Amuleti forma collo; si appendatur sternutatorium, vel nauseam, nervorumve concussionem excitans medium, foeminæ uterum gerenti, noxium & ultrò signo est abortum moliri eum, qui hoc Amuletum præscribit: idem si sanguinis æstum instigantia naribus apponat, venam secari corpusque moveri violenter jubeat, dulcia manducanda, frigidam sub lustrationum specis (scilicet; ut rigores, tremores excitentur) adhibendam manibus, commendet.

Ad Tertium; ita *sylvestris cardui capita*; contra hæmorroïdum fluxum; *talpa viva abscissi pedes*, contra arthriticos dolores; *ossa secundi articuli alarum gallinarum*, contra spasnum secum ferant ægri, medicus facillè permittit; non autem commendat; hoc de commate plura, etsi ab me commemorari possint; sufficere pro specimine tamen hæc, tu (*Leët: Beniv.*) annuis facillè.

ARTIC: SEXT:

DARI CURATIONEM RATIONALEM, SIVE, UT
VOCANT, A PRIORE COLLIGENDAM;

Ut perspicuè demonstrarem; oportet primò definiam, QUÆ
SIT CURATIO RATIONALIS: 2dò; EAM A PRIORE
STATUTAM, CERTÒ EXTARE EFFICIENDAM.

Imò; rationalis curatio est, quæ juxta certas & rationi consentaneas, in antecessum positas leges, regulas, normam &c. morbum certò tollit cujusque agendi methodus ab medico tam clarè & distinctè percipi potest, quam clarè & distinctè percipere potest ad designandum triangulum, tres debere exprimi angulos.

2dò; Hoc modo definita curatione à priore; deduco demonstroque ex chirurgia, medicinæ fundamento, certas rationique consentaneas posse statui leges, regulas, normam easque executioni mandari certòque hæc sequi curationem: si enim ex: gr: pars quædam corporis præternaturaliter est unita, conjuncta, cohærens cum alia, statuit lex, regula, norma agendi in ejus curationem, illam unionem debere dissolvi, cui ubi satisfactum est (& ei satisfacere est possibile) certò est peracta curatio: præternaturalis enim unio est ablata, dixerim idem hoc de cæteris chirurgiæ curandi legibus, regulis, methodis deque omnibus casibus, in quibus hæc ars versatur; puta de partibus præternaturaliter solutis, ablatiis, auferendis, apponendis, restaurandis &c.

Si quis dicat; Primò; hoc in genere, omni in curatione obtinere, videlicet; ut, ablatâ causâ, ablatum quoque sit malum & 2dò; solutione peracta, unionem præternaturalem quidem esse ablatam; sed verò partem hanc; hac medicandi methodo, non restitutam in integrum, quod ad curationem requiritur; quinimò ex ea novum oriri malum, nempè, vulnus.

Resp: ad prim: rarissimè de morborum non chirurgicè tractandorum causâ & indole, certi aliquid posse statui atque proinde in antecessum ad eos curandos leges non posse statui; quod si verò de co-

rum causa & indole (quemadmodum semper in chirurgicis, in quibus morbi cognitio captum medicantis non fugit) certi aliquid possit statui, eos omnes, juxta certas leges, regulas &c. & sic à priore, extare curandos.

Resp. ad 2dum: Hoc argumentum contra meam thesin non esse: quemadmodum in primo casu, sic iterum in secundo satisfaciendum est legi alii, indigitanti certam methodum, quâ, secundum artem, præternaturaliter soluta nunc uniendo, nunc desiccando &c. in integrum & statum naturalem restituenda certò extant atque hoc ad oculum & chirurgice demonstrabile est in restaurandis ossibus luxatis, depreffione suffusionis, extrahendis de vulneribus extraneis, componendis ossium fracturis &c.

Neque erit quisquam, ut autumo (apud artis enim medicos peritos me jam verba facere statuo) qui me roget, quænam hæc, aut alia circa alias chirurgicas operationes sit lex, regula &c. quoniam ipse quisque morbus ejusque phænomena & rerum exequendarum status requisitaque ad curationem tam clarè & distinctè conspicienda prostant; ut nemo sanæ mentis Medico-chirurgus ea non videat ultrò eisque legique satisfaciens, non percipiat, hac methodo se perventurum ad plenissimam curationem certò.

Si quis me tenere tentet, argumentando; hinc sequi omnes morbos chirurgicè tractandos semper debere curari; ei respondeo, hoc in thesi (ut ajunt) verum esse; sed multa huic objectioni & curationis effectui obstare; ex: gr: si morbus ab initio & à priore demonstrabiliter lethiferus; vel in loco, ad quem non datur tutò aditus, sit; si æger viribus non constet; si instrumenta, medicamenta &c. in promptu non sint; si ab arte chirurgicam inepto homine tractetur & sic porrò; respectu ultimi obstaculi, quod eheu! inter maxima est; sustineo: CHIRURGIAE, MEDICINÆ POTIORIS PARTIS, VEL POTIUS FUNDAMENTI ENCHEIRESIN ET PRACTICAM IMITANDO; NON VERO SOLUM MODÒ RATIOCINIUM MECHANICUM ET CHARTACEAM DOCTRINAM SEQUENDO, ACQUIRI ET CHIRURGIAM NON POSSE AD NORMAM DOCERI, AB EO, QUI ILLAM NON EXERCUIT, NEQUE INTER DOCENDUM ACTU DEMONSTRARE POTIS EST.

Demon-

Demonstrata rationali & à priori curatione morborum, reverter ad hujus exercitationis proprium argumentum probatumque confido mecum habebit (lect: boniv:) amuletorum præscriptiones, non ad rationis leges; sed ut plurimum juxta veterum idololatriam, præjudicium & ineptias esse institutas hodieque institui, proinde mecum rejiciet, de medicardi ordine, cum talibus amuletis, omnes Talifmanicas aliasque, ut nullius effectus, figuras, characteres, lineas &c. quoniam ipsi harum stultitiarum propugnatores AGRIPPA, CARDANUS, ALBERTUS, FICINUS, DELRIO &c. afferunt icones & figuras, aliam radicem, virtutem, vel vim non habere, præter arbitrium & auctoritatem instituentis eoque magis spernet mecum hæc mentis ludibria; quia ex AMMIANO ubertim constat, ab omni temporum memoria, viros animo fortes sapientesque & ab primordiis Christianæ Ecclesiæ doctores defendisse & reprehendisse (exemplo sit contra quartanam febrem collo appensum amuletum) amuletorum figmenta & abusus.

Ultimò; curatio rationalis per AMULETA illa est, quæ ad normam, supra descriptam, instituitur; ita; si somno profundo, vigiliis exactis, motu sanguinis rapidiore, respiratione liberiore, sternutatione violenta &c. opus videatur, in eum scopum præscribuntur medicamenta, de quibus constat, aliquid in ægrum, aut ex eo in illa, aut utrumque, transire illaque alligantur appendunturque probè, Medico-chirurgicè & juxta rationem & experientiam collo, vel parti laboranti sub titulo AMULETORUM.

V A R I C I B U S .

 Anno MDCCI., postridie Kalendarum Aprilis, accessit ad me JAN ROBERTZ, Goudâ-Batav. ætatis XLI., vir macilentus, scipioni inhærens, præ dolore repens potius, quàm incedens & ne minimum quidem gressum sine querela & gemitu promovens. Denudato pede dextro., veniebant mox in conspectum in genu regione exteriori, varices ingentes tres, livido subrubroque colore extus conspersi, intus multo sanguine impleti eumque turgentes in modum; ut jam jam cuti rupturam minari viderentur: inquisivi mox in eorum causam, ortum, ætatem & de tempore in tempus mutationem; hauriens ex ipso ægro ejusque uxore, ipsi annos nato octo., in genu parte, quâ ad tibiæ os descendit, erupisse tuberculum pisi magnitudinis subrubrum, quod; etsi continuo caperet incrementum, negligenter tamen ab ipso tractabatur, usque dum ad ovi columbini magnitudinem assurrexisset atque *Trajecti ad Rhenum*, Chirurgus cuidam Gallo inspiciendum exhibuisset, qui, postquam ei timoris sat iniecisset incuriæque arguisset vehementer, curationem est aggressus; ligaturâ, nempe, toti tumori circumjectâ eâque firmiter constrictâ, scalpello majore, eum abstulit; sed verò non sine relicto postea ulcere impuro; cui alius Chirurgus, post multos labores multumque tempus, dubiam iniecit cicatricem: expullulante indies hocce & duobus novis ejusdem

dem generis tumoribus, res de mala in pejorem abibat: de causa hujus mali suspicabatur ipse æger, eam ex gravibus laboribus & gestationis onerum moleſtia, quibus ab ipsa juventute fuit expoſitus, verifimiliter fuiſſe productam, ſaltem auctam; degens poſtea hac in urbe (Lugduno in Batavis) & ad fores civium lac vaccinum circumferens & vendens, ea tandem in varicem unum erat ſanguinis coacervatio, congeries & affluxus; ut ille caput infantis magnitudine æquipararet inque ejus ſuperficiem cum gangræna jam videretur ruiturus ſphacelus, nigreſcente, videlicet, quibuſdam locis cute & dehiſcente cuticula ab eadem: auxiliatrices itaque poſtulata, febre ſæpius correptus, doloris impatiens & animo, neque viribus conſans, famigeratiſſimi quondam Chirurgi, CHRISTIANI à STEENEVELD, manus, qui, uſus conſilio celebris: viri H. OOSTERDYK SCHACHT, renuntiato morbi titulo (varicem enim dicebat) ei mederi conatus eſt incifione & aperturâ, cujus ad tibiæ os veſtigium expulſa ergo de varice, ingente ſanguinis copia plagâque continuè, ſecundum artem, exceptâ, ulceri poſtea expurgato, omni molitus eſt modo, cicatricem inducere; ſed verò (docta enim plus valebat arte malum) non ſperato eventu, exiſtente vulnere & ulcere quidem inferius conſolidato, varice autem non ſuppreſſo, vel ablato; è contrario, de novo protuberante ſircomaque cutaneum, vel hyperſarcoticum ſingente ulcus.

Postquam aliorum Medicorum & Chirurgorum medicationes palliatives eſſet expertus obſervaffetque cum iis, varices continuè, de minoribus in majores doloresque de levibus in graviffimos, cum perditione motus genu abire, me quoque convenit & conſuluit: egi itaque cum quibuſdam ex medicis & chirurgis, quos habuerat conſultores, aut actores & quamvis eorum plurimi, moniti veterum dogmatibus, ſtatuerent, hoſce varices eſſe intactos, ut incurabiles, relinquendos; ſedulus tamen deſperato huic incubui negotio & hoc noli me tangere, tangere eâ, quâ par videbatur, prudentiâ mihi propoſui.

Ex tribus itaque hiſce varicibus, examinatis cæteris omnibusque

que eorum circumstantiis, unum, pugni magnitudinis, curatu aptiorem & faciliorem tractare incepti, quâ methodo, sequetur inferius. Qui curandi spem & opportunitatem mihi faciebat, is erat, qui infra apicem genu ad ejus latus eminent, interioribus partibus, tendinibus, aut ligamenti non adhærebat & cum sibi vicinis varicibus nullum commercium habere videbatur quique rupturæ proximus, spatii satis inter se & sibi vicinos relinquebat; ut solustracteretur: persuadebam ultimò mihi miserandam hanc hominis conditionem, per meum aliquod, prudente institutum, conamen, in pejorem non posse verti ducique; sed videamus, priusquam ad curationis actum progrediamur; Primò; quid sit varix; Secundo; an unus ab alio differat? nomine, re &c.

Ne multis te, Lectorem & sæpè sæpius citatis morer, incipe cum Hippocrate & pone lectioni tuæ, cum hujus ævi scriptoribus finem, experieris denique, omnes, mutatâ literâ, solummodò supponere; *varicem esse venæ dilatationem*; cujus causam Veteres *sanguinem melancholicum, atrum, concretum*; Neoterici *crassum, terrestrem*, statuunt: primi; *splenis oppilationem, hepatisve debilitatem*; secundi; *venæ valvularum laxitatem, affluente in eas præditto sanguine easque extendente*, inculcant; asserentes, arteriæ aneurisma, quemadmodum venæ varicem, esse vasis sanguiferi dilatationem præter naturam; sed o! falsam & tyrones chirurgos decipientem varicis descriptionem: etsi enim ab quibusdam addatur; venam non simpliciter dilatari; sed quodammodò intorqueri subindeque quosdam nigricantes nodos contrahere; illud ad varicis veri designationem, ne hilum quidem facit; sed verò è contrario varicem verum, cum hæmorrhoidè & multis aliis, tum venarum, tum harum & articularum morbis atque symptomatibus confundit; nisi forsitan sufficiat, pro distinctione & descriptione hujus (varicis) morbi specifici venæ, venam in eo dilatari & vice versa; cui tamen assertioni nemo prudens medicus suffragabitur: nam etsi in varice verò vena dilatetur; aliud tamen quid hæc vena morbifica habet, præter dilatationem, quod facit ad morbi hujus ab aliis morbis distinctionem & ex quo petendus est morbi titulus, notitia & curatio.

Inspi-

Inspiciamus quàm parum, cum varice, conveniat aneurisma.

Primò; aneurisma, cum reliqua vicina sibi cute, concolor; varix discolor est.

Secundò; in aneurismate unus & solus ille tubus arteriosus, in quo aneurisma, non unus & alter; in varice verò major vena & ejus ramificationes simul plus, minusve, pro ætate morbi, extenduntur.

Tertiò; ex aneurismate, licet inveterato, ipse sanguis nunquam inter partes vicinas diffunditur; quod verò frequens in varice: nam etsi in aneurismate quandoque partes vicinæ inflammatione corripiantur, idem hoc symptoma aliis morbis multisque, imò omnibus majoribus ferè tumoribus familiare est: sic ab exostesi, talpa, steatomate &c. distentæ, compressis vasis sanguiferis, vicinæ inflammantur partes.

Quartò; aneurisma nunquam chirurgicè; varix verò semper cum fruge aperitur.

Quintò; aneurismate, sponte sua, rumpente, mors certa; varice verò suapte distentione crepante, doloris levamen & ullo sine vitæ periculo, ulcus, præ foribus est.

Sextò; aneurisma cum cute nunquam; varix semper cohæret: cum igitur comparatio aneurismatis cum varice & vice versa non procedat (audi lector) quid, secundum me, sit varix, nempe, venæ alicujus cutaneæ majoris, unà cum suis ramificationibus morbofa dilatatio, ex qua in corporis superficie livido-ruber, inæqualis & sine pedunculo tumor oritur; proinde varices in in-& externos distinguendi non videntur: etsi enim primorum meminerint cum Hippocrate veterum multi, eorum & secundorum omnes posteriorum temporum Chirurgiæ scriptores: qui enim pro varicibus habentur interni quidam tumores, puta sic dictæ herniæ vasorum spermaticorum, hæmorrhoides & alii, venarum quidem;

sed non sine dilatatis simul & arteriis, dilatationes sunt: argumentor itaque morbum, quo vasa dicta spermatica distenduntur, non esse herniam: in omni enim hernia peritonæum extus extenditur, quod in sic dicta hernia vasorum spermaticorum non plus, quàm in illa, sic dicta, gutturis, obtinet contendoque prædictum morbum non esse varicem, utpote in quo & venæ & arteriæ simul peccent & distendantur fiatque ex iis sarcomatis quædam species, aliquando ab vicinis partibus solubilis, aliquando insolubili, sine laceratione, nexu, ipsis affixa.

Varix porrò ab varice non differt; nisi magnitudine, loco, tempore; quia autem primariò, hac in dissertatione, mihi proposui agere de varice in cruribus & artubus oriundo, relicta ulteriore cæterorum investigatione & ratiocinatione, an omnis varix, methodo ab me describenda, auferri possit? ad prædictorum varicum causam detegendam accedo, non facilè iis accedens, qui ab sanguinis acredine interiorem venæ lamellam corrodi, perforari & ita varicem fieri affirmant, statuens violentos artuum motus & multam mox insequentem quietem amissionemque toni partis alicujus venæ, porrò venarum ultra modum compressiones, constrictiones & similia, varicem producere; exemplis uti si liceat, ea habemus in cursoribus, onerum gestatoribus iisque, qui pedibus diutiùs insistere coguntur iisque, quibus pedes, aut brachia, catenis vincta, uno loco, firmius comprimuntur. Exploremus nunc, an varicis curatio factu facilis, an verò difficilis? in aliquod tempus differenda, an verò acceleranda? corporis decori solummodò, an verò corpori omnimodo inserviens & necessaria sit?

Primæ propositioni favent quidam neoterici, asserentes, scilicet; *varices plus molestia adferre, quàm periculi: porrò, varices, nec dolorem inferre, nec vita impedimentum parere, nec per se periculum adferre; sed eorum curationem saltem propter decorum, & non necessitatis gratiâ expeti: item; quosdam vulgares Chirurgos varicum curationem aggredi reformidare; verum ad hunc eliminandum*
tismorem

tumorem ea conducere, quæ ad melancholiam hypochondriacam melancholicamque insaniam consignata sunt: quinimò, varices præservare & liberare ægros ab omni morbo melancholico: hic enim morbus (varix) præterquam quod nullo modo periculosus, corpori insuper (sic ajunt) utilissimus est. Bellè, me Hercle! sed, si licet & pateris (lect. beniv.) tacebo horum auctororum nomina; ne ipsis videar gravis & ut aliàs, ineptam solummodò exercere criticam. Belle (inquam) me Hercle! quoniam ipsissimi hi scriptores, huic suæ assertioni mox subjiciunt; ut curentur varices cautè hic procedendum; si intempestivè tollantur varices insaniam, pleuritidem, renum dolores, hæmorrhoidum fluxum, tussim, sanguinis exspuitionem, apoplexiam, cachexiam, hydropem adferunt: porrò; difficilem esse varicum curationem, docere cum omnibus veteribus compendiosè Forestum & varicem morbum esse contumacissimum. Tu lector, artis chirurgicæ & simul pacis amans, dictita mihi, quæso, verba, quibus sine horum auctororum indignatione & extra odium positus, liceat dicere, eos sibi non confare, aëra verberare & verisimiliter varices veros nunquam tractitavisse.

Sed apage verba! demonstrarem potius, primò; omnem varicem curari difficilem, secundo; ejus curationem accelerandam, tertio; corpori toti esse necessariam; quod si hæc probavero, habebò te (lect. beniv.) eosque scriptores mihi amicos: amant enim, ut spero, nobiscum, veritatem & ægrorum salutem.

Primò; ad primum, militant pro me ipsi illi auctores, experientia & quæ hisce prior tempore & jure est, ipsa ratio: quæ enim vis, ab in hærente sanguinis mole venæ accidit extendendæ, superat cutis resistentiam immensum, desiccantibus adstringentibusve medicamentis; quinimò, nec ligaturis, aut pulvillis, partibus innoxiiis vicinis, coercenda; quoniam venæ interque partes adjacentes molliores recedendi seseque extendendi datur opportunitas; cum itidem in varicum curatione, nunquam levi peracta, opus sit violentiore medicatione, igne, ferro; imò & hisce, in hocce morbo, nunquam aliquid boni efficiatur, patet, varicis curationem factu esse difficilem.

Secundo; ad secundum: acceleranda est, quæ fieri potest, curatio: *tempestivè enim si non tollantur varices* (teste ipso modo citato auctore) incurabiles prostant; *tempestivè* autem significat hoc loco, mox ubi erumpunt, mox ab ortu: inveterati enim multos secum trahunt morbos symptomataque varia; *acceleranda ergo est varicis curatio.*

Tertiò; ad tertium: Toti corpori varicum curatio necessaria est & maximè: totum enim corpus in quo varices deteguntur, periclitatur dirisque exponitur morbis (Vide supra eorum clenchi) varicibus verò ablatis, hic metus omnis abest; ergo, *varicum curatio* (totum namque spectat corpus) *toti corpori necessaria*; festinemus itaque eam tueamurque totum corpus contra infestum, toti corpori, prædictum morborum agmen.

Suppono (ut brevius rem ipsam expediam) methodos curandæ varices, ab veteribus atque neotericis descriptas, notas esse nimium, quam ut illæ ab me singulatim & quasi ex proposito recitentur: tentavisse, nempe, eos adstringentibus remediis, ligaturis, incisionibus, pertusionibus, transfixionibus, extirpationibus, ferro auroque ignito, huncce superare atque curare morbum, præscriptâ insuper conveniente diætâ, memoriæ proditum extat luculenter; quam parum autem frugis in curando verò varice, ex hisce mediis, hauserint cum medentibus varicosi, docent & dolent omnium temporum monumenta medico-chirurgica.

Sed en, Deum è machina! sed en, qui agenti & patienti omnem adimat sollicitudinem ac difficultatem felicemque catastropham huic adjiciat tragœdiæ, CAROL: MUSITANUM: is enim gloriatur de curandis varicibus pag. 99. His verbis: *nos expertum habemus remedium, ad varices curandos, quod nunquam nos felici defraudavit evenu, hoc est bryonia succus, qui sanguinem in gurgite stagnantem, fluxilem reddit, venam dilatatam corrugat, pristinoque statui restituit.* Miror hominis jactantiam & temerarium assertum, edoctus multaque experientiâ certus, isto succo ecchy-

mosin maculasque quasdam cutaneas dissipari : sed varices veros hocce remedio, æque minus ac Dæmones monachorum exorcisticis imprecationibus carminibusque, aut futilibus lustrationibus expelli fugarique. Posthabitis hisce & aliis nugis relictisque in integrum aliorum tentaminibus, appendam artis trutinæ meam, non infelicem & hoc tempore inspiciendam varicis curandi methodum, de qua, ex narratione inchoata pag. 78. & jam nunc absolvenda, velim statuant renuntientque, quod ipsis videbitur æquum, medico-chirurgi. Præscripta conveniente vivendi methodo, toti genu injeci *emplastrum defens. Vigon*: sed ad modicam duritiem concoctum; ut partes varici vicinas contra corrodentis, tumori applicandi, medicamenti vim tuerer unoque in emplastro haberem simul, ut vocant, agglutinatorium & inflammationi resistens: foramine emplastro huic inciso, ad varicis magnitudinem, ei imposui *butyro antimonii* madens carptum (plumaceolam) hujus tamen circuitum carpto, *aq. lihgargyricâ* consperso, ornavi intraque limites compefcui, non neglecta ligaturæ, modicè comprimentis adhibitione.

Accedens, post aliquot horas ad ægrum, conquerentem de intolerando dolore, videbam totum apparatus multo madere sanguine, partim fluido, partim concreto solutisque ligaturis, tumorem partim crustulâ obductum, partim rimulis percissum: ex quibus, levi digitorum compressione, quod potui, expulsi sanguinis penicilloque denuò *butyrum antimonii* iis & toti tumori inspersi, illinens lautè *ung alb. caphur.* partibus vicinis; ullo sine motu pedem seseque in lecto detinuit, hoc die, æger; postero, linteamina quidem extus conspurcata, liquore sanguineo; sed, iis resolutis, varicem incrustatum, nigricantem partesque vicinas nullo modo corrolas ipsūque ægrum doloris patientem observavi: ut ergo incepti, perrexi, usque in quintum diem, quo mihi tentaturo spatulâ escaram elevare, magna obstetit sanguinis effusio, quam tamen pulvere meo stiptico suppressi, supertedens per biduum cæteræ & omni disquisitioni; nisi quod sensim relaxarem ligaturas. Prudenter iterum ablato apparatus, crustam

inveni duram ac nigerrimam, omni itaque molimine eam augere studui & eo quidem cum successu, ut intra decem, aut duodecim dies, pertusâ interim primo puncturis, deinde incisionibus (scarificationibus dicunt) escarâ adhibitisque de die in diem, supra memoratis mediis, conservatis partibus vicinis, eam totam de fundo separarem, nullâ insequente hæmorrhâgia; ulcere ritè purgato, id porrò instar plani, comprimendi & consolidandi, tractitavi eique, conservata genu mobilitate, tandem cicatricem probam injeci; ab quo tempore æger, doloris expers & ex hoc experimento multum spei concipiens, non desistit me precibus efflagitationibusque prosequi; ut cæteros varices, indies incrementum capientes, eodem modo, quo descriptum, amoliri, vel intra limites compescere, tentem: quod, ut supra retuli, mihi in animo est: ausu ergo dicam, an spe, si excidam, sciolorum fugillationibus non vapulabor meritò, neque temeritatis accusabor ab artis Chirurgicæ peritis hujusque historiæ æquis lectoribus, utpote, qui secundum rationem & artem, proximo laboranti succurrere, pro scopo habui unicè; dicturus, data in collegio meo opportunitate, corrosiva & escharotica diversè applicanda & de eorum & in specie butyri Antimonii usu & abusu, in morbis medicamentis acrioribus chirurgicè tractandis; adhibiturus illi dissertationi eorum varia exempla observationesque multiplices.

EXERCITATIONUM
ANATOMICO-CHIRURGICARUM
SEPTIMA;
DE
OCULO PURULENTO.

Vet de OCULO PURULENTO (*Hypopyo*) cujus variæ statuuntur species & denominationes, respicientes propriam, vel comparativam vocum ὑπὸ & πύον significationem, distinctè meam aperiam mentem, subjiciam primò; hunc affectum distinctum ab sic dictis suis speciebus, examini sedulo, ne cum aliis & inferius describendis ejusdem tituli morbis, ut plurimùm solet, confundatur.

OCULUS PURULENTUS est liquoris oculi lymphatici, ab causa interiore, infra membranas bulbum constituentes, in pus mutati, collectio; apparens per corneam, nunc cum magna, nunc cum parva hujus; imò & vicinarum membranarum in totum, vel ex parte, protuberantia; quæ, si pedetentim sensimque ceperit incrementum, intensi non est; si verò citò emerferit, intensissimi doloris, cui accedunt in primo casu, visus obfuscatio, in secundo, visus abolitio, externarum oculi partium inflammatio & intumescencia, quarum comites febres totaque earum molestissima & fida turba. Hic morbus curatur nunquam sine visus abolitione, ut me cum ratione docuit, mea ab multo tempore praxis & singularis hujus morbi observatio: pus etenim vulneribus partibus oculi vicinis inflictis aliisque morbis agitatiss, in oculi bulbum posse effundi, verum est; non autem verum est, inde OCULUM (ad titulum) PURULENTUM confici, sed.

sed an & quousque, respectu visus, hæc symptomata sint curabilia? docebitur inferius.

Completo huic morbo, qui dissipantibus, aut maturantibus in-vel externè adhibendis, resistere mederiquè conantur, accizare & olerum additamenta apponere mihi videntur; dissipari, aut fugari cum pus nequeat ipsaque maturatio partibus interioribus tenerrimis devastationem ipsique morbo morbum superaddat novum, priore nocivorem; in Chirurgiam itaque medenti sit refugium?

Etsi verò ab multis pertundendi corneam, hoc aliisque in casibus habeas methodum, sine tamen (*lect: Chirurgo-phile*) uti eam, secundum me, te doceam & tu videbis, eamne correxerim eique utilitatis aliquid adjecerim? vel non.

Ægro firmum occupanti sedile, luci exposito, fasciâ pulvilloque oculo ab morbo non infestato, obvelato, affecti verò bulbo, Chirurgi digitis, vel speculo confirmato detentisque ægri manibus, pertundatur tumor parte circuli iridis inferiore fiatque per adnatam scleroticamque ad- & per corneæ limbum apertura: Instrumentum, quo, fit scalpellus (de alia quadam scalpelli figura mox) in formam rostri passeris acuminatus: de internarum quippe partium conservatione, hoc in casu, inutilis est sollicitudo, utpote jam nunc deperditarum dispositione & usu. Motu; sed leniore, quàm est possibile, omne pus & peccans latex eliciendus est, quod sanè in aperiendis omnibus tumoribus idem non obtinet. Moneo vulnus per limbum corneæ tantum esse infligendum & non ulterius estque mihi hujus asserti suaserium hoc argumentum, primo; hiare hoc modo vulnus satis, secundò; pellucientiore electro corneam, hac methodo, ab foeda liberari cicatrice & quasdam pristinae diaphanitatis postea conservare reliquias: nam lens crySTALLINA & ipse liquor vitreus hoc in morbo quidem vera destituuntur dispositione & sic vero usu; sed tamen sæpius non liquefcunt bulbumque oculi tenent distentum; quod si verò in liquorem solvantur, unà cum pure per vulnus eliminari possunt. *Medicamenta* amittæ parti abhibenda aliaque hoc thema spectantia, profiant in sequenti observatione.

Multos

Multos jam ab hinc ante annos, duxit me Vir quondam Consularis J. SIX, artium nobiliorum antistes, Amstelædami in fossam (vulgo) *de Geldersche Waap* / ad œnopolam, cujus decem annorum filius ex hypopyone laborabat insigni. Ex parentum relatu accipiens, insensissimos post totius exterioris oculi dolores inflammationesque, cecidisse puerum in bulbi intumescentiam deque die in diem augmentum capientem protuberantiam, cum visus primò obfuscatione & postea abolitione, fuisse ei sectam venam, alvum solutam atque cataplasmata varia in oculum adhibita: intelligebam deinde ab Chirurgo, me monitore, advocato, ea fuisse de maturantium genere, utpote *ex radicibus liliorum*, quas, cum multis, calidas credebat, *unguento Basilic. far. lin. fruct. sic.* &c. composita; apta, nempe, nata, qui in oculo latitabat, tumorem ad maturitatem promovere. Æger qui, decimo die ante cataplasmatibus hujus applicationem, acus apicem ab ejus capite discernebat, jam corneam albescentem intus, pupillæ vestigium nullum atque visus ne specimen quidem obrinebat, eminente, de ossea orbita, toto oculi bulbo & prolapsum minante horrenter: vociferante, instar furiosi, ægro, parentibus renunciavi visus conservandi, recuperandive nullam spem superesse, versari imò ægrum in vitæ discrimine; ni illicò pertunderetur oculus. Operationi obstabat Chirurgus, urgens & instans apud præsentibus; esse tempori committendam aperturam, quasi tenera pars corporis, oculus, non admitteret ferrum; cui ego, egisse eum maturationem promovendo pessimè scarabeumque vocavi aquilæ obstetricantem. Consentientibus, secundo die; parentibus pertusionem, præmonui eos, esse mihi tantum in animo, puero vitam & ejus oculo conservare formam; non verò visionis munus, ut pote desperatum; claudi quippe pal-

pebris jam nullo modo ab aliquot diebus poterat; dictum, factum, methodo quâ, monui supra: de vulnere parti inflicto ruebant mox pus, lema, limpida materia, membranularum striæ ac sanguinis aliquid. Toti injeci oculo, quod sequitur, medicamen;

℞. *Medulle pomorum putresc.* ℥ij.

Croci Brut. ℥j.

Laud. opiat. gr. v.

Aq. hordei & mic. panis albi q. s. pro Cataplasmate, Inter linteamina tepidè oculo adhibendo.

Uno hoc die ter oculum inspexi, nequaquam neglecto Cataplasmate prædicto; ter oculo leviter compresso & pure ab eo expulso omni, inspersi lactis (sic dicti) virginei tepidum cum linteis & pulvillis laticem, cujus formula hæc est;

℞. *Aceti acidiss.* lib. i.

Concoquat. cum ℥iv. *Litharg. aur. Colat. adde*

Rad. Rub. Tinct. ℥ij.

Sacchar. Saturni ℥j.

Caphura gr. v.

Ebulliant leniter per hora quadrantem, filtrent.

Colatura conservetur in usum.

Vesperascente, dolore sedato, altissima ægro beato quiete & iterata sæpius ea nocte medicamenti adhibitione, experiebar, in ipsius diei diluculo, rerum faciem felicissimè mutatam: continuo itaque medicationem usque ad insequentem vesperam, quâ eum, qui clamoribus contristaverat totam familiam, subrisu & blandimentis eam exhilarare totam, gaudebam. Doloris expertem ægrum oculumque ejus de horâ in horam in orbitam recedentem, cum viderent

parentes, nescio, quæ non fausta, de visus recuperatione ominabantur; omni verò expulso pure ulcerosoque consolidato vulnere, prognosin meam probavit eventus: amisso namque omni visu, oculo abfuit deformitas; nisi quod per corneam subluridam interioris suppellectilis (puta) iridis quædam & ligamenti ciliaris, non verò ipsius visus, vel minimæ quidem apparerent reliquiæ. Observatum ultimò volo, hac in curatione genis excoriationem, vulnere excrecentiam ejusque labiis indurationem nullam, cicatricem insuper planè lævigatam; Chirurgo verò famæ fuisse & mansisse sædum stigma inscitix & gravem imprudentiæ cicatricem.

PURULENTUS itaque OCVLUS, ut supra descriptus; etsi curetur nunquam sine vitio abolitione, pertundendus tamen est tempestivè, in totius hominis & partium internarum qualemcunque conservationem: febre enim alias & vigiliis emaciantur ægri protuberante oculi bulbo & in prolapsum tendente; festinanda, inquam, pertusio & ultima mox experiri ratum; ut, omni amisso usu, ad minimùm faciei decor conservetur vitenturque, quæ semper alias sequuntur, ulcera, stillicidia lacrimarum & liquorum, bulbi flaccescentia, vicinarum partium excoriatio, ex quibus omnibus dolorosa & tabifica vita tandemque mors: ut in publicano, pertusionem non permittente, cum Clariff: Chirurgo AL: CYPRIANO expertus sum *Amsteladami.*

Hoc de OCULO PURULENTO, cujus sub specie veniunt primò; tumores purulenti purisque collectiones inter cornea tunica lamellas: secundo; puris purulentæque materiæ collectiones ab læsis partibus vicinis, puta inflammatis, vulneratis, ulceratis &c. multo tumentibus pure, in oculi bulbum, temporis tractu, effusa.

Horum autem morborum hujusque puris in oculi bulbo collectionis diversa cum sit causa, locus, five pars primò affecta, curatio & finis ab præfato morbo, autumo hosce morbos esse habendos

bendos pro morbis alterius & sui generis atque hoc respectu pus in oculi bulbo collectum, non esse nisi symptoma: oportet enim ut verbis utamur intelligibilibus & res proximè designantibus; si quoque partium affectus, cum sibi vicinis partibus commercium habentes in eas ruunt & lædunt postea; verò ab primarum propriis affectibus, nomine non distinguantur, unus sine alio distinctè describi, aut percipi non poterit & ipse Delius natator ne per conjecturam quidem morbi alicujus typum, historiam, aut rei assequetur statum: ut hæc omnia explicatius edoceam, agam primò; *de tumore inter corneæ tunicæ lamellas oriundo.*

Hujus tumoris purulenti, vel saniosi descriptio traditur, ut alios taceam, confusè ab J. V. MEEKEREN: in principio enim PURULENTUM OCULUM, ut SOLINGIUS *piofsn* & postea, ut ille idem HYPOPYONEM, describit; sed præstat meliora docere, quàm perperam docta recitare & carpere.

Qui inter lamellas membranæ corneæ oritur tumor (de articularum, venarum nervorumque propriis tumoribus nihil commemoro) duplicis est generis; videlicet, ab effuso sanguine; vel extravasata & stagpante lymphæ; primus nunquam, altera semper in pus degenerat; inde primus tumor ex subrubro-livescente; secundus albescente de die in diem magis colore, dignoscitur, utroque agnoscente causam in-vel externam: puta dictorum liquorum, ab statu naturali, mutationem, vel vasorum lacerationem, rupturam &c. uterque extus propullulans; quinimò etsi maximus, modò hujus generis tumor sit, magno sine vius detrimento, curatur; si curatio ad normam instituatur: hi, ut opinor, sunt illi oculi purulenti, quos cum PAREO & aliis, se, salva visione, curavisse neotericorum referunt quidam. Quod si tumores hi interius rumpantur contentamque materiam in oculi bulbum evomant, visum primò supprimunt, deinde vestigia suæ læsionis post se relinquunt majora, aut minora, pro materiæ copia, sanguine, nempe, aut pure eorumque tempore, ab quibus fuerunt retenta in bulbo, pro symptomatibus &c.

Hæc

Hoc in affectu conveniunt mox ab initio venæsectiones, cucurbitularum impositiones earumque pertusiones, medicamenta dissipantia, alvi laxationes &c. etsi exterius emineat tumor livescatque ex albo, pro quibusdam solummodò horis, maturantia; si verò extus, intra biduum suapte distentione & vi non erumpat collectum liquidum, pus, saniesve, moneo te, Chirurgophile, properes; ne serius absolvas, ad tumoris per scalpellum apertionem; ne interiora perdantur, aut uveæ membranæ postea sequatur procidentia; cornea extus quasi illæsa; sed heus! audi, cujus oporteat sit figuræ scalpellus quaque methodo tumori intrudendus; arcum, vel hominis linguam exprimat sitque anterior pars solummodò acuta; latera verò obtusa: ita enim ulterius, quàm velis, non ruet; ne autem una; verùm iterata incisione, per & in eundem sulcum, tumorem perforas observesque; si possibile sit, quæ jam in OCULO PURULENTO, de eligendo loco pertusionis & eliciendo pure commendavi.

Imprudens porrò mihi videtur, completissimam, ut ajunt, moliri & exspectare tumoris maturitatem: neque id solum hoc in tumorum; sed verò & in multorum aliorum genere vitandum, sustineo: optimo etenim cum successu tumores pertusi, præsertim urgente dolore, antequam undans me apertionem monere videretur contentus in tumore latex; ipso imò in tumore œdematoso id peragere vereor minimè; firmissimis hoc adstruerem dogma argumentis experientiaque multiplici, brevitati si non studerem, supersedeo insuper iis hoc in scripto; ut ventilationi relinquatur nascaturque opportunitas.

Quæ ex hoc tumore (curabili, nempè, sine ullo, saltem magno visus detrimento) elicitur puris quantitas, adeo exigua est; ut guttas sex, aut octo, pondusve dimidii scrupuli vix superet: quod si majore adfuerit copia, majori afficietur visio noxa. Hujus exemplum si desideres (lect: beniv:) en habe:

Juveni robustissimo ætatis **XXII** ann., dolore correpto in-

fenfiffimo ex protuberante in punctum & albescentē sub cornea distentaque adnata (re in antecessum agitata & perpensa cum Clariff. quondam Amstelædamensibus Medicis, MATTH. SLADO & SAM. APOSTOLIO) pertusi obliquè ab nasi regione, corneæ extimam partem: vulnere inflicto, mirabamur effluentis materiæ paucitatem: puris enim puri, puti arduum erat, vel unam guttulam exhibere, ei quoniam admixtus erat humor viscidus subruher ad guttas 5. aut 6. quem speravimus, obtinuimus tamen effectum, subsidente, videlicet, mox protuberantia, cedentibus medicamentis topicis anodynifque cum dolore febre vigiliisque. *albumen ovor. cum alum. crud. conquass. solut. opii & mucag. per express. coctor. flor. melilot. in aq. fenic. in initio, nobis usui veniebant probè.*

Vulnusculum per aliquot septimanas madebat, stillitante ex eo, nunc aqueo plus minusve rubro, nunc verò glutinoso liquore, donec *fortu ex vino rubr. gall. aust. & Rad. rub Tinct.* iste fluxus sisteretur tandemque ei cicatrix induceretur sequenti medicamento;

℞. sacc. satur: ʒʒ.

ses. alb: ʒj.

liq. Tartar. ʒʒ. m.

evaderetque æger curatus perfectè.

Tumorem hunc materiæ agitatione & motu potius ejus intestino, quàm copiâ, dolorem hunc gravem excitavisse, pro explorato habuimus omnes: paucis quippe diebus ortum & complementum acceperat.

Etsi porrò, secundum quosdam, HYDROPHALMIA, HYPOPHAGMA eorumque symptomata; quinimò TUNICÆ CORNEÆ LIVESCENTIA TURBIDULA, species OCULI PURULENTI dicantur, ab eorum tamen descriptione me abstinēbo, egredi ne, quos mihi

pro-

proposui terminos, videar. Cùm autem SUGILLATIO (merito verumtamen echymosi adnumeranda) unà cum adjacentibus ipsam sæpè sæpius infestet corneam, ejus curandi brevem methodum huic annectere dissertationi utile erit facietque ad propositum meum aliquid; utpote in cujus festinatione, quemadmodum in OCULO PURULENTO, omnis situs est curationis successus.

SUGILLATIONI, livedini ab exteriori percussione oculo suborienti, præscribenda adhibendaque actutum sunt remedia: hoc enim ni fiat; coagulante, nempe, sanguine & liquoribus extravasatis, compressis, contusis, collapsis, frigescentibusque vasis vix postea resolvendis, restaurandis, fœda usque in ultimum quandoque vitæ terminum, nigredine partes consperguntur exteriores ipsaque visus acies, non sine totius visus periculo, obtunditur: quid in hoc morbo præstandum Medico-Chirurgo collige (Lect: Beniv:) ex sequenti narratione.

In prædio *Loënsi* ab regio ostiario, mensarum præfecto, pugno percussus, illicò intumescebat, oculus, laborans brevi ex SUGILLATIONE ingenti: postero die (ita enim solet inter aulicos) lautissimo prostans æger cachinnantibus argumento: præ cæteris enim hic morbus cum infortunio homines ridiculos facit & contumeliis exponit, deserebatur ab ipsis Chirurgis, qui potius hoc malum riderent, quàm eum medicarentur: coactus porrò fœdissimum coram Rege abscondere vultum & aliis se ulterius obtrudere averfans, ibat ad me, qui, quod sequitur, ei præparabam medicamentum;

℞. Rad: ir: flor: recent: ʒiij.

cepar: contus: ℥j.

f. in lint: nod: 4. injiciendi &

macerandi in spir: vin: & ad partem

affect: sæpè sæpius adhibendi calidè.

est & aliud epith. cujus virtutem non semel expertus sum hoc in morbo.

℞. sterc: columb: contriti in pulv: ʒij.

croc: Britt: ʒj.

sal: volat: gutt: vi.

F. ut supra, noduli.

Qui post aures *cantharides*, aut aliud vesicantium genus nuchæ injecerit, vitium omissionis facile fugerit.

Primo hocce remedio intra biduum oculo totique faciei (ipsæ etenim genæ cum palpebris ad nigredinem livescebant) colorem restitui naturalem, eum quidem in modum; ut vel petulantissimus pedissequorum, quod rideret, non inveniret.

Crustâ tegi occultarique *cerusâ*, *cretâ*, *bolo* & *albumine ovi* posse SUGILLATIONEM, lippis totamque faciem colore hoc modo mutari ab naturali, comitorum principi jam olim notissimum novimus. *salis volatilis*, cum spiritu vini mixti penicilloque sugillationi tenuiter inspersi, stupendum planè effectum atque successum expertus nuperrimè est juvenis fustibus pessimè exceptus & ante aliquot annos, amici alicujus mei, ex equo lapsus, stabularius.

Quod si mox ab principio sugillationi non occuratur, ipsius curatio quandoque est difficillima; ut meo periculo didici in homine Baccho pleno, cui genæ, buccæ, verbo, tota ferè facies inflata nigrescebat: dormiverat enim ea nocte, quâ ceciderat, aut alio forsitan infortunio malè esset exceptus, in platea; tertio die ad eum vocatus, videbam hominem febre correptum trementemque spasmodica agitatione, toto corpore; venam itaque secandam judicavi; postea levi adhibito sudorifero sequens toti faciei injeci fomentum.

℞. *Herb. bismalv. m. ij.*

flor. melilot. m. j.

sem. fenic. ʒʒ.

incid. concoq. in lacte dulci, exprim. applic. cum panno molliore, cavendo, ne post crebram applicationem, partes frigescent.

Repetito sæpius hocce medicamento & depulsa ex parte nigredine; corrugatis verò hic & alibi, cum palpebris genis, inspersi eis, quod in fine hujus dissertationis extat *ex liquore tartari* &c. medicamentum: hisce etsi de tempore in tempus faciei reveniret color ex luteo albus; naturalis tamen in integrum restitutus est nunquam; relictis cuti ex sugillatione multis maculis istoque colore, quo Javani tinguntur: in curanda sugillatione itaque actutum ad omnia simul accurrendum; excipio autem applicationes viventium dissecarum columbarum & similium animalium, in nucham, quas ullo sine commodo, adtipulatione & commendatione potius quorundam scriptorum, quam secundum rationem & experientiam, fieri sustineo. De dolore sedantium familia *lac muliebre*, *opium in aq. fenic. dissol. mucilag. seminum cydon. psylli, portulac.* rejicienda sunt minimè: fuffitu & vapore herbarum fragrantium & sale refertarum volatili, dissipari concretos cum sanguine humores dissolvique in faciei superficie in sudores & liquamina, hausto interea *Thea*, vel ejusdem virtutis potione, compertissimum est, internè adhibenda remedia de leniter sudorem promoventium & malacti- corum oportet sint classe; constipata si ægro alvus, hoc modo purganda: plura ad hanc normam præscribi etsi possint; te autem (lect. beniv.) multorum remediorum farragine non obrutum; sed verò, selectis quibusdam, instructum volui, externè olea unguentaque pinguique, de cœtu remediorum, hoc in affectu, rejicienda, dictum est dudum.

Faciei ultimò decori, qui post curatam sugillationem studeat (& studeat oportet) inspiciat discatque *ex Clar. WEKKERI Antidotar. general. titul. de unguent. faciem ornantib. varias in hunc scopum collineantes præscriptiones.*

EXERCITATIONUM
ANATOMICO-CHIRURGICARUM

OCTAVA,

DE

EXCRESCENTIA,

Fœminæ derepentè inguini oborta.

Dixi nuper, me in pertractandis hisce exercitationibus moliturum, morbos, de quibus in iis agitur, examinandos artis Chirurgicæ peritis sistere: hoc enim modo disserendo & agendo, minor erit verborum & cavillationum strepitus; minor invidis & maleferiatis opportunitas absentis rodendi famam (quoniam *omni medico & chirurgo casus inspiciendi & animi sensa proponendi, hocce in Collegio, facta est, integerrima potestas*) minor de lucro comparando suspicio; sed verò major, vocatis in consilium viris honestis & doctis, dubio eventui securitas; major tyronibus utilitas; major denique probis mecum miseris opitulandi stimulus: en igitur (lect: ben:) Rhodus, & saltus, en casus stupendus initio & fine.

Anno hocce MDCCIII. ipsis Kal: Aprilis, duxit ad me, WILHELMUS BEAUDOUX, *Warmondæ* Chirurgiam exercens, MARRYTJE KORSZEN, ætat. XLVII. viduam, quinquies prole beatam & quidem vice ultima A°. MDCC. Novemb. VII^{mo}. ab sex jam nunc annis, in inguine sinistro, gestantem cuti concolorem, doloris
omnis

omnis expertem, in principio pifi; temporis verò tractu minoris castaneæ magnitudinis tumorem subdurum, circa mensis hujus anni Martii initium valdè extuberantem (ad 9. vi ferè dimensionem enim jam pervenerat) & continuò incrementum capientem: ad hujus inspectionem XIX. ejusdem mensis, prædictus BEAUDOUX vocatus, audita relatione, accrescere, nempe, hunc tumorem immensum. quotidie sanguinem emittere aliquando ad quatuor, aut quinque libras, rei mirabatur statum eumque, post octiduum: rustica, pauper enim & ultra duo milliaria ab eo vivebat remota, præscriptis quibusdam stipticis ligaturaque comprimente, iterum vocatus, horrebat: ea enim brevissima dierum intercapedine hunc tumorem ferè rotundum 5. pollicum diametri & 8. longitudinis experiebatur; ego, elapso triduo, perlustrato eocum hocce casu, eocum cum sanè horruì, stupui maximique momenti & periculi renuntiavi; cùm autem hic Chirurgus solus & agræ plures huic visitationi interessent consanguinei, iis, quantum potui, persuasi, consulèrent & alios hoc de negotio Medicos & Chirugos statuerentque: in mora enim periculum monebam, de rebus peragendis, quantocyùs.

3tiò; Apr. denuò cum Chir. ALDERKERK & BEAUDOUX, rem examini subjeci observavique tumorem ad oculum quasi continuò augeri, nigredine conspergi, fœtore & putredine superficiali corrumpi; inquisivi sedulo in omnes mali hujus circumstantias, quo, videlicet, modo & pedunculo inguini adhæreret? quo esset de genere tumorum & sic porrò; brevi, convenimus sequente die hora matutinâ septimâ, Chirurgi TORRENIUS, CONTENOT, ALDERKERK, VAN LOO, BEAUDOUX & quidam Med. Studiosi; quibus coram mentem meam de hacce excrescentia

& methodo, quâ, secundum me, curari, aut saltem tractari posset, explicui: esse, nempe, distentionem, excrescentiam glandulæ cujusdam inguinalis, lato quidem pedunculo inguini inhaerentem; sed tamen ad ejus interiora non pergentem; vicinas quidem partes regentem, iis tamen (puta meatui urinario & aliis) non affixam: de causa, ut vocant, proxima, citissimam, post tot elapsos annos derepente hanc promovente extuberantiam, opinatus sum; glandulam hanc inguinalem, obstructâ arteriâ, primò induruisse & mansisse eo in statu, usque dum magno accedente motu impetuque sanguinis, obstructio illa resolveretur, pertunderetur extensa que protensa que propagata que arteriarum glomeratione, brevi extrueretur, quam videbamus; excrescentia: posse verò hoc modo paucorum dierum spatio formari magnum tumorem liquidò demonstravi & exemplis de bubone pestilentiali, de fungo & similibus, defumtis, illustravi; huic sermoni alia adjeci egi que de methodo agendi in hunc tumorem; eum, videlicet; tutò non posse auferri escaroticis, inustione, neque incisione; sed verò in constrictionem omnem esse collocandam spem: hæc & plura hunc casum in genere & specie spectantia, leguntur explicatius inferius.

Prædictis ergo viris mecum sentientibus mihi que auxiliatrices præbentibus manus, injeci elevatâ undique & annulo ferreo plicabilique coarctatâ & ab abdomine, quantum fieri potuit, avulsæ excrescentiæ decussatim duo, cerâ oblinatâ, vincula lineæ (sericis enim potuisset forte percindi cutis nimium citò) horum finibus adaptavi in utraque inguinis parte, ex levi ligno torcularium, cujus cochleæ manubrium apponi curaveram; ut, pro re nata, versatili hocce instrumento, ad abdominis & inguinis figuram formato, excrescen-

crefcentiæ pedunculus arctari, aut laxari posset ad nutum.

Hocce die, suffulta, ab omni parte, pulvillis (compressu-
lis) excrementia, de hora in horam constringebatur, usque
dum, ex dolore, judicaremus esse ab ulteriore coarctatione
abstinendum.

5tò; Mane experiebar, omnia pro tempore mea que in-
tentione sese habere benè ægramque & alvum & vesicam si-
ne molestia exoneravisse; strictius ergo ligavi molem; ve-
speri autem, ne forsàn inflammatione, aut gangranâ partes
vicinæ infestarentur, fœtor, planè cadaverosus, abigere-
tur ipsaque excrementia desiccaretur, abdomini, addito
spiritu vini, femoribus verò ipsique tumori simpliciter se-
quens, corroborans dicunt & desiccans, inspersi fomentum:

℞. *Herb. absinth. M. iij.*

Scord. M. ij. majoran. M. j.

Rad. polypod. ℥. ℥. spic. nard. ℥ij.

flor. Rosar. Rubr. M. j. ℥.

*incid. coq. in vino Rhenan. aut Gall. generos; col. serv. in
vasum.*

6tò; Inspexit mecum & Chirurgis ALDERKERK &
BEAUDOUX (iis enim usus sum ex munere) negotium
nostrum Clariss. Medicus H. OOSTERDYK SCHACHT
renuntiavitque, perlustratis discussisque omnibus ad rem fa-
cientibus; ab me agi secundum artem exitumque mecum
dubiùm; sed verò hac una methodo premendum urgendum-
que, statuit.

7mò; vidi excrementiam putredine corruptam, gravi ma-
gnoque cum fœtore nigrescentem; dormiverat autem ægra
fatis benè constringique iterum vincula firmiter.

8vo; Accipiebam, ægram, præ dolore, hac nocte fuisse inquietam, insomnem, alvum non deposuisse; vesicam verò sæpè sæpius; sed tamen sine molesto dolore, pulsu itidem genarumque rubedine febrem denotantibus, injici ano curavi *suppositorium*, quod circa meridiem intentioni meæ satisfecit: stribundæ quidem aliquid potionis præscribere volui; verùm illa ad medicamentorum titulum, eam testata est ab iis averfionem; ut potius iis supersedere, quàm ea, hac hora, urgere, ratum duxerim.

9no; Iterum omnia è voto succedebant, utente alimentis, non sine appetitu & hilaritate, ægrâ observavi que circa vincula pus cutimque percissam; ulceri itaque huic, *ung. digest.* calidè applicari curavi.

xmo; Dormiverat in utramque aurem patiens tota ferè nocte: hoc die abstuli excrescentiæ flaccidam luridoque-nigerrimam insignem partem.

ximò; Nobiscum convenerunt Chirurgi TORRENIUS & LE MAIR tentavique vincula constringendo, totam avellere de corpore fœtentem molem; sed stillitantibus quibusdam sanguiferis vasculis puri puti sanguinis aliquot guttulas, me ab hoc proposito abstinui constituique; ut ab initio, prudentiæ & tempori rem committendam totam.

(Ægra & omnia sese habebant ad normam
 xiiimò; | artis nascebaturque mihi jam nunc boni
 & | eventus firmior spes; affirmavi & non
 xiiitiò; | vanus vates prædixi, nos in portu na-
 | vigare.

xivto; Vidit mecum Doctiss. Medicus, W. MYLIUS, quem

quem habuisse discipulum gaudeo & Chirurg: ELLINKHUYZEN, totum ad vincula circumscriptum puro abdomenque femoraque ab naturali dispositione, nullo modo, mutata.

XIVTO; Et ita duodecimo, ab injectis Vinculis, die, (me absente) solvens, cum fascia, apparatus, Chirurgus ALDERKERK, unà totum vidit solutam de inguine excrementiam inguinique ne vel minimum quid ejus restitare; aut sanguinis effusum; ulceri itaque detergens, *mixtum* vocant, adhibuit *unguentum*. Vesperi (fateor summa cum voluptate) agram lætitiâ exultantem remque ipsam in vado comperi.

Constitueram, postero die, in avulsam hanc molem anatomicum instituere examen; sed tantus ei erat fœtor, quantus, ne per minimam quidem horæ partem ab naribus sustineretur: quod tamen observare potui, est, massam hanc glandoso-carneam, uno constituisse corpore, ejus excepta parte pudendæ proxima: hæc enim sulco distincta singularique circumscriptione notata videbatur; hinc statui unam majorem, duas porrò, aut tres & quidem temporis interventu, hocce morbo fuisse infestatas glandulas; duæ tamen minores, versus ilia & naturaliter constitutæ adhucdum inveniuntur.

XVITO; { Eousque ulcus depuratum obser-
XVIIIMO; { vavi; ut,

XVIIIVO; Misera nuper, plenissima nunc fruens valetudine ad consanguineos suos, in pago VOORHOUT degentes, abierit: ulcus autem cicatrice obducendum, Chir: BEAUDOUX, utpote huic loco proximiori, tradi-
de-

derimus quodque eo cum successu peregit; ut XXV. maxima parte & 3tio; M. Hujus Maji, illud in totum consolidatum invenerimus, adjecto solummodò inguini puro, cum fascia, carpto.

De fasciis ab me usurpatis nihil commemoro: suspenso-riæ enim in initio & retinentes apparatus postea fuerunt tantum.

Observatum autem volo, ægram medicamentorum, ne vel unum unicum assumpsisse, per os, granum.

Habes (Lect: Beniv:) rei feliciter peractæ historiam; quæ autem (ut supra monui) cum Chirurgis & studiosis medicinæ in antecessum communicavi, duo erant, nempe, cogitata mea de hocce morborum genere & methodo illud tractandi; professus, me statuere, tria dari carnearum excrescentiarum genera darique, hoc ex systemate, tria carnis genera, musculosum, glandosum & specificum; sive fibrosum, vasculosum, lamellatum.

In musculoso obtinere verum SARCOMA, assurgens una & æquali superficie, cujus margo, temporis tractu incurvatur, circumvolvitur, invertitur & tandem oculum latet: in eo curando probè usui venire cauterium (quod vocant) actuale; potentiale verò minimè: abscissione porrò, incisione, neque ligaturâ hocce posse extirpari malum, affirmavi; nisi (quod in extirpatione mamellæ feci sæpius, ejus pedunculus unà & simul, cum parte muscoli, ex quo ortum duxit, abscindatur: hoc autem quàm quibusdam locis factu sit difficile, pronuntient veri Chirurgi; addidi, incisione hoc modo non instituta, SARCOMA citius violentiusque excrescere & propullulare; insuper vinculo, ligaturâ, non posse auferri, cum infra excrescentiæ Principium, injici tumorique illa adhiberi nequeat.

Glandularum carnearum systematis excrescentias duplicis pronuntiavi generis; conglobatarum, nempe, una mole & circuitione; conglomeratarum verò variis fulcis, protuberantiis fissurisque diversa, erumpere.

Ad hæc auferendas , rejecto utroque cauterio , commendavi cultrum (incisionem) & ligaturam , usus exemplo abscissionis mammarum , glandularum tum axillarum , tum inguinum , uvulæ &c.

Contra hanc doctrinam , ex Chirurgis quidam movit dubia & fortiter & amiciter ; contendens , escaroticis glandulas carneas scirrhus ; imò exulcerato & carcinomate infectas , mammam , papillam , uvulam , &c. posse curari ; cui ego , me nunquam ; nisi in principio morbi & una , aut altera , tantum , glandula laborante , cum optando eventu , illud tentavisse , aut ab aliis tentatum vidisse demonstravique eandem illam curationem tutius & citius incisione & ligaturâ potuisse fieri & escarotica post infelicem harum partium incisionem , scirrhus non probè extirpato & repullulante &c. solummodò locum obtinere ; retuli porrò me cum famigeratissi medicis Chirurgis : (sit lect: ben: huic digressioni venia) Burecinac: &c. dynast: ad extirpanda prædicta mala ut plurimum escaroticis nunc exterius ad extruendam crenam , ferrum postea excipientem , nunc interius & ad finem usque utente , hoc de lemmate , quondam servisse sermones , postquam mamellæ scirrhosæ extirpationi , ab me incisione peractæ clanculum & nisi post actum facietenus notus interfuisset meque eò eum , pro mea causa dicendo , duxisse & pressisse angustiarum , ut pro omni argumento solummodò diceret ; *age tu pro consuetudine & methodo tuâ ; ego tamen meam excolam ;* quærens tandem omne effugium in aquam suam quam (*leschj- of brandstillend water*) dolores & inflammationes sistentem appellabat , asseverans hocce suo Arcano , escarotici sui etiam Arcani sævitiem ad lubitum posse moderari , frænari & cum tempore hoc modo , sine dolore , aut hæmorrhaga , scirrhos cancerisque curari ; cum autem postea hæc aqua causticumque hoc Orbi innotuerunt , compertum est , fuisse lac quoddam (ut ajunt) *virginis* , cujus formula satis jam est cognita & *mercur: sublim: corrosiv:* sed quâdam larvatus massâ gypseâ : quapropter multi mecum sunt suspicati , cum terribili sub titulo canceri leviores glandularum indurationes &c. (nam de ulceroso carcinomate , ne unum quidem exhibuit exemplum) hoc remedio exceperisse & curavisse .

Quàm malè escaroticis; præsertim ol: vitriol: uvula, torfillæ &c. & quàm probè ligaturâ & incisione excrescentes auferantur; primum matrona nobilis hac in civitate experta, adhuedum dolet & secundum; *Hæc comitum* Juvenula quædam lætatur,

Tertium carnis genus, quod constituit glandem penis, gingivas, &c. cum frequentissima; imò ab nativitate hominis habeat excrescentias, docui, pro opportunitate escaroticis, ignito ferro, incisione, ligaturâ, verbo, vario modo, posse deprimi, coerceri, auferri.

De fungo (excrescentia subitanea in corpore animalis, alio nomine aliquando hyperfarcosi) Sustinui, esse ex arteriis læsis, aut ad earum extremitates, tono perditis, succi nutritii profluvium, cujus prima guttula tubulo arterioso adhærens, sequente alia, protruditur; sed tamen huic adaptata atque cum ea, vivificante subtiliore succi nutritii portione dotata, vivit & hoc modo insequente una effusione succi nutritii alteram, porò fieri hanc excrescentiæ Pseudocarnæ speciem.

Pro ulteriore meæ hujus opinionis astruptione; duxi in medium omnia illa phænomena, quæ in FUNGO prostant quibusque ille ab SARCOMATE, GLANDOSIS & TERTII GENERIS CARNEIS EXCRESCENTIIS, distinguitur, ut; initio digito, linteo, carpto &c. posse abstergi, removeri instar glutinis; albescere; quinimò etsi tractu temporis subrubrum, vel lividum obtineat colorem, induruerit variisque ab latere, ornatus fuerit sanguiferis; eum tamen fibris nunquam instructum carnis, vasis ab ortu, aut lamellis apparere: inde collegi fungos, mox desiccantibus & comprimente ligatura; postea verò vinculo (intellige simul ligato fonte, arteriâ) aut actuali cauterio debere auferri: de abscissione docui eam, minimè convenire, utpote quâ morbus potius augetur, quàm corrigeretur: de escaroticis itidem, hoc in symptomate omne conamen esse irritum; nam unâ confectâ escarâ eâque separatâ, secundâ opus est; propullulante interea de fonte, fungi materia & alimento: videntur mihi cum Sisypho saxum volvere, qui hoc opus aggrediuntur: problemati huic, assentiri nemo negabit, qui ab ulceribus, dictis hyperfarcotico-impuris, ab
mola

mola &c. fungositatis & citissimæ excrefcentiæ probam petiit fun-
gi & aliarum excrefcentiarum comparationem: quæ enim materia,
fluidum quod, ulceri huic, de hora in horam ex imo adfluit eique
adhæret, dicitur quidem (sed falsò) caro; sed verò nec genere,
nec specie est: nullæ etenim carneæ, hacce in pseudofarcofi, de-
teguntur striæ: verum quidem est, ulcere neglecto ac diutius for-
descente gluten hoc duritie & colore quodammodò carnem, potiùs
spuriam, carni similem massam fingere; sed tamen ritè examina-
tum, nihil minus, quàm carnis vestigia relinquere inspicienda;
sic de mola, polypto & aliis.

Fungositatem hanc, ut curetur, usque ad ipsa ossa, cum quibus,
ut plurimum, ei commercium est, debere abstergi scalproque
abradi ipsa ossa & in totum crudescere, notissimum novimus: hu-
jus generis ulcus, ante aliquot menses, in hujus civitatis nosocomio
studiosis considerandum proposui.

De glandulis vesicularibus nihil memoravi; etsi sui generis po-
tuberantias excrefcentiasque patiantur frequentiores: de carneis
quoniam excrefcentiis agere, pro scopo, hac in dissertatione ha-
bui tantum.

De excrefcentiis cutaneis censui, eas esse de glandoso-carneo
genere atque proinde eodem modo, cum iis hujus generis; quam-
vis in aliis corporis locis, tractitandas extare: de VERRUCIS ta-
men aliisque quibusdam cutaneis tuberculis, cum diversa, ab com-
muni, mea sit opinio atque illa meum hoc thema directè spectare
non videantur, differam brevè ex professo.

Restat (Lect: Beniv:) ut enarrem, quid me moverit, quare
vinculo, non verò alia methodo, hanc excrefcentiam auferre con-
stitui.

Primò; cauterio actuali posse desiccari, perurive eam, salvo,
cum inguine, abdomine, nostrum nemo, vel proposuit: nota nem-
pè, nimium imi ventris tenera tendinosaque dispositione, quàm
ut rudiori huic exponi posset medicationi.

2dò; Quare escaroticis uti ratum non videbatur, ratio non erat
una; sed multiplex. 1mò; major erat excrefcentia, quàm ut iis
consumi, sive in totum necari posset, priusquam ex ipsa hac me-
thodo

thodo toti corpori noxa induceretur & vitæ periculum. 3tò; ac-
 crescente indies tumore observabam eum jam multo latice & fan-
 guine hîc & illic madere, quapropter de escaroticorum vi, hoc
 in casu, nulla mihi erat expectatio; adde 4tò; quæ supra cir-
 ca fungi curationem dixi de extruendis & solvendis continuo
 escharis.

5tò; Cultro, incisione sanè ad excrescentiam nullus patebat
 tutò aditus; basis item excrescentiæ latior erat firmiùsque ingui-
 nis cavitati inhærens, quàm ut incisione possiet extirpari; huic
 rationi adjice instantis hæmorrhagiæ periculum vestigiaque
 ejus, supra memorata, me terrentia; vinculo itaque descripto,
 Deo adjuvante, opus hocce magnum peregi tutò, citò & ju-
 cundè.

Ultimò; ut probem, me verbis non inhære & suam Anti-
 quitati semper tribuere honorem, concedo facile SARCOMA
 esse horum morborum quasi genus; cæteras verò carneas excres-
 centias, ejus species, aut classes: modò meam de curatione do-
 ctrinam & agendi methodum approbaverit peritorum calculus.

EXERCITATIONUM
ANATOMICO-CHIRURGICARUM
NONA;
DE
VERRUCIS.

Morbos quosdam, si eorum definitiones descriptionesque examinemus, nomine inter sese; non verò re & vice versa convenire, docet VERRUCA, utpote, cujus sub titulo, diversissimos ab ea, tumores morbosque recensent auctores.

Sive itaque VERRUCA ab eminente de monte loco nomen habeat comparative, sive aliis rebus, puta vestium cuidam generi, vel incultis hominibus, ex sua similitudine, nomen dederit, id ipsum nomen VERRUCAM non exprimere, constabit uberim: datur enim VERRUCA (taceo alias) plana, lævigata, glabra, clavum mentiens; ut inter digitos, in vola manus, planta pedis aliisque in corporis partibus, videri est; sed missa faciamus nomina comparationesque, videlicet, claudicantes omnes videamusque potius, quid, in hoc usque tempus, hocce de tumore ejusque essentia, renuntiatum sit ab medico-chirurgis & an parte affecta, non cognita, ejus curatio rationi potuerit esse conveniens?

Ut singulorum auctorum nomina non commemorem, hic VERRUCAM definit; *excrescentiam carneam, fungosam, vel sylvestrem, sensu expertem, cuti concolorem; statuens ejus causam, crassiorem sanguineam materiam, quam robustior calor de toto latiore*
sanguine

sanguineo separavit: ille, melancholicos, terrestres & phlegmaticos inculcat humores: neque defunt, qui VERRUCAM ex succo vere alimentitio; sed vitioso, poris cutaneis infarcto & tandem propululante extra solidas fibras, ortum ducere contendunt: sunt & qui eam ab externis injuriis, puta vermibus, araneis, fimo, sale leniter corrosivo &c. poros cutis intransibibus succumque naturalem vitiantibus generari & germinare sustinent.

Hæc ut figmenta (esse namque figmenta demonstrare mox conabor) exornent suasque tegant hallucinationes, confundunt cum VERRUCA varias excrecentias carneas tumoresque fungosque varios; exempl: gr: Thymum, Sycofin & alios, de quibus latius infra.

VERRUCAM, non quod ab auctoribus est dictum; sed verò esse papillarum nervearum cutanearum excrecentiam, oculo apparebit, inspicienti eam, armato, distinctè; ad oculum autem hæc eum possit demonstrari veritas, ab ea omne abscindo inutile verborum plurium syrma;

Quia verò hæc inter papillas cumque iis aliquando glandulæ, protuberant luxuriantque cutaneæ; variæ conspiciuntur quali VERRUCARUM species; cum ipse tamen morbus solummodo in prædictis papillas vim exerceat suam & VERRUCA, propriè loquendo, carnea, vel glandulosa sit nulla eoque in casu mixtum quoddam extruatur excrecentiæ genus.

VERRUCARUM varietates in magnitudine, colore, figurâ &c. quære, laboris videtur infructuosi; quoniam hæc & similes varietates, differentiæ & distinctiones ipsam morbi essentiam non variant atque pro tempore mutantur; pro loco tamen atque proinde respectu methodi medicandi, VERRUCAS differre inter sese, docebitur inferius:

Orbicularis itaque, vel sessilis sit, lato, vel tereti pedunculo inherens, asperitatibus una, vel pluribus, magnis, vel parvis VERRUCA assurgat, vel multa pressione, vel crebra frictione obtundatur, modo una, vel plures papillæ nerveæ cutaneæ cuticulam perforando ultra suos limites extuberant, VERRUCAM constituunt.

Glandulæ quoque cutaneæ; etsi non rarò protuberent, aliud tamen excrescentiæ genus (ut statim innui) efformant, abeuntes in callosam duritiem nunquam.

Qui porrò clavum, spinam cutaneam, vel nerveæ tunicæ calum VERRUCAM nuncupant, vel ad ejus speciem revocant, non magis eam habent perspectam, quàm qui eam schirrhum pronuntiant.

Colligi ex hisce poterit facile, acrochordonis & myrmeciae nomen ejusque morbi essentiam, cum ea VERRUCÆ nequaquam convenire; Morum itidem, Cristam, Ficum, Mariscam & imprimis Condyloma, ad carneum suum luxurians genus esse referenda patentque harum excrescentiarum differentiae inter sese, ut & cum VERRUCA, tum ex iis, quæ in PRÆCEDENTI EXERCITATIONE statuimus, tum ex ipsa VERRUCÆ descriptione.

Verumeninverò, tametsi in partibus pudendis quoque VERRUCA quandoque assurgat, illi sanè cum spurcissimis & ex mala Venere ortum ducentibus excrescentiis, dictis (præter nomen) VERRUCIS, commune est nihil:

Nam *PRIMò*; foedæ istæ & obscenæ, tumentes citò, excrescentiæ madent mox ab earum exortu foetentque deinde horrenter; VERRUCA non.

SECUNDò; putidæ hæ protuberantiæ mittunt suo de corpore continuo sanguinem; VERRUCA nunquam & quod sanguinis circa, vel de VERRUCA fluere aliquando observatur, non de VERRUCA; sed verò partibus ei vicinis læsis, vel eà ipsâ ultra & per basin lacerata, hauritur.

TERTIò; turpes hæ excrescentiæ de die in diem, medicamentis sedulò non adhibitis, de malis abeunt in pessima semper; VERRUCA verò sæpissimè, nullo adhibito medicamine; quinimò, ulla sine cicatrice, curatur.

QUARTò; prædicti tumores gangranâ & Sphacelo, sive putredine corripuntur pro parte, aut toti facilè; induran-

tur verò nunquam; VERRUCA è contrario prioribus symptomatibus nunquam, posteriori, imò & incurabiliter, exponitur semper.

QUINTÒ; schirrhosa VERRUCA extitit nunquam, utpote quæ in glandularum carnearum, vel vesicularium neutro versatur systemate atque schirrhus aliis in partibus fieri nequit.

Operæpretium non videtur (*Lect. Beniv.*) te moneam demonstraremque in palpebris grandinum & mixtum hordeolorum genus, quinimò, vesiculas lapidosâ materiâ turgentes cuticulæque assurgentiis induratas squamulas, ab quibusdam; sed & imperiti, pro VERRUCIS haberi; cum hi tumores & protuberantiæ distinctu, viro medico-chirurgo, satis sint faciles.

Quod tamen tecum (*Lect. Beniv.*) DE VERRUCIS, priusquam earum curationem describere aggrediar, communicandum habeo, est;

PRIMÒ; me, ex multa observatione Anatomica practicaque mea Chirurgica, compertum habere, juniores homines, præsertim pueros, hocce malo; senio verò confectos, nunquam vexari.

2dò; VERRUCAS dolorificas & contagiosas esse ramosas easque non solum superius; sed & inferius; imò, usque in ipsam membranam muscutorum communem, extendi.

3tiò; VERRUCAS omnes hiemali feliciter, quàm ulla alia anni tempestate, curari.

Ne autem hæc à posteriore solummodò longaue praxi tandem & tantum posse comperiri videantur, adjiciam hisce assertis, mea in singula hæc observata, cogitata & rationes, quæ, quod suppono, docere & adstruere, quoque à priori, videntur plenissimè.

AD PRIM: cum VERRUCA sit morbus, sive excrescentia nervæ molis, vel nervearum papillarum cutanearum (quod ad oculum est demonstrabile) mirum non est, in pueris juvenibusque (lata quibus largaque fucci nervum concomitantis est copia nervi-

nervique ipsi sunt molliores) eas luxuriare; in senibus verò, quibus nervi hocce liquido destituti, rigent, non oboriri & inventi.

AD SECUND: illæ etenim parti infiguntur admodum sensili, unde motæ, quod cum cute ferè continuò fit, doleant, oportet maximè; adde ad earum circumferentiam liquidi, ab stagnatione, acrioris quid, vicinis, aut plurimum tum, stillitare de partibus inflammatis: pono itaque VERRUCARUM contagium non tam in ipsas VERRUCAS, quàm partes iis vicinas læsas & jam nunc, ab aliquo tempore, ichorôsâ materiâ obsessas hancque ad VERRUCÆ margines & fissuras eructantes exhalationesque suas ejicientes: hac ratione sequitur (vide ARTIC:

TERTIUM) hiemali faciliùs, quàm quavis aliâ anni tempestate VERRUCAS extare curabiles: omne enim contagium, luis Venereæ, pestis, scabiei, verbo, omnes conspurcationes infectionesque calore & sub jove calido, vehementiùs, quàm è contrariò promoveri, grassari & dispergi de vivente in viventem, (superfedeo rebus inanimatis) inficias credo ibit nemo, ad quod accedit; curationem VERRUCARUM fieri palliativè, induratione, absolutè, exsiccatione, quâ decidunt; utrùm autem hoc medicamentis, an verò manuali operatione fiat tutiùs, citiùs, jucundiùs, indagare & exponere tentabo dilucidè.

Et si remedia, quæ in genere, ad curandas VERRUCAS, in specie quoque ad eas palpebrarum tollendas, adhibenda videantur: monitos tamen Chirurgophilos volo; ne hoc, axiomatis instar, accipiant, statuante: auferuntur enim VERRUCÆ & ut volunt auctorum præscripta, secundum artem, medicamentis corrodentibus; ut *Spir. merc. alb. curipigment. turpith. mineral. merc. Præcipit. ol. Sulph. par camp. ol. vitriol. butyr. antum. arsenic. lapid. infernal. aq. fort. &c.* Quid autem ego (salvo experientiore judicio) hisce de remediis in genere & specie sentiam & experimentis variis didicerim, videbis (*lect: beniv:*) statim; tu autem quisquis es, cave; ne hæc palpebrarum VERRUCIS injicias unquam: teneræ quippe hæc & continuò movendæ partes, levissima etiam acrium & corrodentium medicaminum, prudenti licet adhibitione,

perforantur constantque sæpius ægris visus partiumque nobiliorum iacturâ: huc itaque spectat, quod in antecessum, de differentia loci VERRUCÆ, indigitavi: quamvis etenim medicamentis corrodentibus forsitan (de quo tamen dubito) ablata de palpebra, sine magno vicinarum partium damno & detrimento fuerit VERRUCA, istam nihilominus curationem, bonæ deæ Fortunæ potius, quam Apollini adscribendam, reor: audi itaque, audi insuper (*lect. beniv.*) horrendum hujus audaciæ dicam, an imprudentiæ? pretium & alieno disce mercari periculo cautiùs.

ANNO MDCXC. HAGÆ-COMITUM, Chirurgus quidam, cujus nomini, propter res ab ipso sæpius, in Republica Chirurgica, viriliter gestas, parcere duco æquissimum, VERRUCÆ majusculæ, dextram superiorem palpebram, juveni XVI annorum, non longè ab naso, pro sede, habenti, scalpello punctulis pertusæ multiplicibus (leviter scarificatæ ajunt) communis ruptorii injecit frustulum. Æger, quamvis intra horam, totus ipsi jam doleret oculus, statuens consumi debere VERRUCAM prævioque hoc & non sine comite dolore posse fieri, Chirurgum non accersit & ille non, nisi elapso quatuor; sed, ut æger, referebat, sex horarum spatio, redit remque indagat: omni seposita ligaturarum supellectile (curaverat etenim, ne palpebrarum motu, quâ veller, aliòrsum, cederet apparatus flueretve causticum medicamentum) vix oculum inspicit, quin, non VERRUCAM tantùm; sed & totam ferè palpebram; imò & istius lateris tempora genasque: in eas enim & in dorsum occubuerat quandoque æger, levi nigredine conspersa intuetur; ut verò; absterfo liquore, rem perscrutatur propiùs, ipsam palpebram, adnatam corneamque tunicam suo contactas medicamine horret meque in consilium vocat ducitque ad patientem. Quantum possum, dolores atrocionesque
lenio,

ienio, sisto quodque ex arte medica judico, sedulus perago fotibus, cataplasmatibus medicamentisque topicis: detergo, nempè, Croco & Opio, cum lacte mixto seminumque cydoniorum & psylli mucilagibus, albumine ovi cum alumine conquassato, omnes partes: injicio quidem, hoc modo, repenti malo moram; sed verò demortuis & moribundis partibus, jam nunc & vita & vigor deerat: non levis quippe postea palpebræ adnatæque pars tunicæ ablata & cornæ condensata fuit; ita ut postea nullum per eam pupillæ, vel ligamenti ciliaris vestigium apparuerit totusque oculi bulbus unicolor & tumidè prominens manserit: brevè, imprudentiæ hujus historiam expediturus, ei nihil addo; nisi hominem, hoc oculo, restitisse visu privatum sibi que se luminis aliquid percipere, persuasisse aliquando.

Curationem quod spectat in genere, triplici illam posse absolvi methodo, sustinent auctorum plurimi; medicamentis, videlicet, chirurgiâ & occulta rerum adhibitarum qualitate. Harum ultimam, utpote fabulosam; ne quid pejus dicam & insulsam, rejicio in totum: quis enim mente constans Medico-Physicus sibi habebit persuasum, VERRVCAM manu mortua contactam, emori mox & decidere? aut aquâ pluviam ex cippis hautâ, conspersam, evanescere; aut filis, ex indusio VERRVCOSORVM demortuorum in nodulos, ad VERRVCARVM auferendarum numerum, contortis & stillicidio fontis naturalis suppositis, putrescere? de cute separari atque sine cicatrice curari? vel pomum VERRVCOSVM per medium scissum & postea uvidæ demandatum terræ, huic morbo non fallax esse remedium? Quis genio, moribusve admodum est austerus; ut, ubi hæc legerit: ACCIPE TOT GRANA CICERUM, QUOT SUNT PORRI ET SINGULIS GRANIS, SINGULAS TANGE VERRUCAS, DEINDE LIGA GRANA CICERUM IN LINTEOLO ET POST TERGUM PROJICE; SED HOC NON FIAT, NISI LUNA NOVA, risum teneat? vereretur sanè rectius

phantastico-lunaticus quispiam, memor Apologi Deucalionis & Pyrrhae, VERRUCARUM, hac ex arte, regenerationem & multiplicationem; Sed ineptiarum harum fatis & plus erit festinandumque ad methodos priores duas eluftrandas.

Medicamentis causticis posse tolli VERRUCAM, non nego; sed verò tutò, citò & jucundè, pernego: nulla enim ex medicamentis corrosio, depassio, corrosio impediri cùm pro necessitate & lubitu queat, temporis indefiniti intervallum requirat, non sine dolore fiat; tuta, cita, jucunda renuntiari potest minimè.

Medicamenta itaque, secundùm me, VERRUCIS adhibenda, sunt emollientia & blandè desiccantia; prima, ad ipsas VERRUCAS reddendas aptas extirpationi, secunda, ad earum consolidationes exstruendas: sic bono cum eventu ipsis injeci; *Empl. de mucilaginis, menses muliebres cum spũo mixtis cerâque obductis, gum. Sandracum & similia*: Nam *querni-de trunco, aut esula succum* hunc morbum non tollere, certus sum: *atramentum* enim & *fel huic* si immisceantur liquori eoque modo VERRUCA auferatur, agentis & patientis periculo (causticum enim est) fieri sustineo; sed emollientas, nostra arte, VERRUCAS, posse tutò erui: imò & extrahi, ipsa testatur Empyria.

Sed liceat (*lect. beniv.*) quod æquum & utile videtur, effari reverenter: omni-medimento, in curanda VERRUCA, potior est Chirurgia, quæ triplex hoc in casu existit; VERRUCÆ, nempe, LIGATIO, EXCISIO, INUSTIO.

Agam primò, ut statim, de ultima methodo, utpote rejicienda, aut non nisi summa cum cautela, adhibenda quæque nihilominus non erit tuta, cita & jucunda.

Inustio (cauterium actuale) ad auferendas VERRUCAS æquè minus quàm potentiale convenire, docebit ipsa cum ratione praxis: etsi enim per cannulam, partibus vicinis ab injuria candentis ferri defensis, comburatur VERRUCA; impossibile tamen est,

est, plùs, aut minùs quàm oportet, non comburatur: quod enim in deficcandis ossibus, partibus duris carie &c. correptis, pro lege est infallibili; ferrum, nempe, ignitum parti esse adhibendum deficcandæ, omne usque dum fileat ebullientis liquidi murmur; in VERRUCA, parte molle partibusque mollioribus ad- & inhaerente, locum obtinere non potest: murmur enim illud deciperet, vel prudentissimum Chirurgum persisteretque usque dum unà cum VERRUCA, combustæ essent vicinæ quæque partes.

Inustione tamen curari posse VERRUCAM, quâ sequitur methodo, expertus sum ipse; acu, nempe, candescente, VERRUCÆ sæpè sæpius intrusâ escarâ que postea medicamentis suppurantibus separatâ cicatriceque ulceri deficcantibus inducta; utrum autem hoc tutò, citò & jucundè fuerit peractum, judicet æquus lector, què in instructum insuper volo, me illud coactum & ex mandato ægri perpetravisse quasi artificium.

De liganda VERRUCA, vel volsellâ comprimenda, inutilis non est instructio; utrumque illud artificium solummodò fieri (secundùm artem si fiat) ad tutam, citam & jucundam VERRUCÆ ablationem: radicitùs enim ligaturâ auferuntur VERRUCÆ nullæ, sine periculo recidivæ, unquam.

Curatio VERRUCÆ itaque spesque ejus omnis in extirpatione, excisione, collocanda existit; forfice autem illud, sive scalpello fiat, non moror: posse hanc operationem tutò, citò & jucundè peragi, nemo negabit; nisi forsitan is, qui eam tentaverit invetustiores & jam nunc, ab multo tempore, induratas VERRUCAS, plus valentes pertinacitate sua, omni doctissima medicatione atque manu.

Cave quoque (TYRO CHIRURGE) ne, ubi cum VERRUCA palpebræ tibi negotium est, eam pertundas: vulnus enim illud, foedissima sine cicatrice, consolidari poterit nunquam; neque lacæres palpebræ musculus violenter: tuâ enim culpâ relaxabitur

palpebra ineurabiliter ; videsis porrò concedas nunquam, dente, aut ungue avellatur ; aut abscindatur VERRUCA (hæc tamen methodus ab quibusdam commendatur) quæ enim inevitanda huic ineptiæ & pedissequa sunt symptomata, noveris, facilè. Exemptâ VERRUCA fundo injicienda sunt balsamica, nervis amica, calidè : Ultimò ; quæ hoc scripto proposui, singulatim exemplis confirmarem multiplicibus ; nisi assertionis meæ vim ipsa confirmaret ratio.

Inscium te (*Let. Beniv.*) interim nolo, mulierculam, de qua egi exercitatione præcedenti, in vicinia hujus urbis, vivere pristinæ sanitati restitutam tantæque (quantam eam narravi) ablatae excrementiæ, vix pisi magnitudinis æqualem itidem restitare cicatricem.

EXERCITATIO
ANATOMICO-CHIRURGICA

DECIMA;

DE

N E R V I S;

quâ

statuitur.

NON DARI SPIRITUS ANIMALES.

tsi sæpè&apius, tùm privatim, tùm publicè, meam de, sic dictis, SPIRITIBUS ANIMALIBUS, palàm fecerim opinionem eamque, post varia experimenta, non sine ratione, confirmatam crediderim satis superque, videlicet,

NON DARI SPIRITVS ANIMALES;

Constitui tamen hocce anno MDCCIV. mense Febr: in cadavere viri, laqueo necati, ut & in vivis animalibus, ne antiquæ isti sententiæ;

Non debere inquiri in demortuis in hosce spiritus; utpote constantes solummodò in vivis,

Locus refutationis meæ esset opinionis, adhuc semel & quidem in Theatro publico, Anatomico, hoc rei pondus trutinæ appendere rationis & experientiae;

Ordo

Ordo autem & historia rei peragendæ atque ab me peractæ fuit sequens: primò; in præfatiuncula, præter alia, argumentis, postea ipsa dissectione, de qua inferius, conatus fui probare;

Parum fiduciæ usui ratiocinii mechanici in medicina esse tribuendum.

Argumentando; si ratiocinium mechanicum, in medicina, id solum & unicum, spretis omnibus aliis, sit medium, quo niti, progredi & ad metam, conservationem, videlicet, præsentis & restitutionem amissæ sanitatis, pervenire arti medices relictum sit, medium isti arti esse relictum, admodum incertum, erroneum nullumque in tempus non mutabile; brevi, ipsam incertitudinem.

Nullam, nempe, partem animalis extare, de die in diem, non mutandam, dispositione, munere & officio; ità ut, quod vas nunc erat, mox oportet sit stamen, quod mobile nunc, immobile mox: quod nunc magni, mox parvi, ne dicam, nullius, usus: exempla viris mechanico-medicis obtrudere, incongruum duco; si tamen petantur, plura dare, non denegabo.

Ex partium hac continua mutatione sequitur probè, eas non posse describi geometricè; quoniam insuper omnes pro individuis, tempore, dimensione, connexionione cum sibi vicinis partibus & (in quo rei cardo versatur) figurâ, differunt: si quis oggerat, arteriam tamen manere arteriam semper venamque venam semper figuramque suam observare &c. is mihi parum œconomix animalis videtur conscius:

Quinimò; etsi hæ omnes mutationes ad typum quemdam, (quod fieri posse nego) pro tempore & usu possent revocari; incertus tamen, pro individuis, esset ratiocinii mechanici, hac in parte, usus & quidem præsertim in statu præternaturali, in quo medicina primas obtineat, oportet.

Rogas

Rogas forsitan (*Lecl. Beniv.*) hoc in negotio, quid plus ratiocinio mechanico valeat? respondeo; illud non rejicio; sed verò aliud quid ei præfero, vel comes adjungo; sedulam, nempe, multamque (taceo alia ex variis artibus petenda adminicula) animalium dissectionem, praxin medicam, quæ sanè omnia secundo lustro ab artis tyrocinio non fiunt, non acquiruntur; multo minus experientiâ confirmantur: res enim agitur magna decem impar annis: juvenis ergo medici hac, in re dubia, censorio decreto opus non videtur; sed tamen systemata fingere & refingere juvenibus, aphorismos statuere senibus, omni in arte quasi, permissum est.

Dissectionem quod attinet prædicti cadaveris, intendens nervorum fabricam exhibere & contra SPIRITUM, sic dictorum, ANIMALIUM figmentum, mea proponere animi cogitata, demonstravi primò; cum velamentis toti corpori communibus, cervicis musculos egique porrò tum de hominis, tum de bruti cerebri & nervorum fabrica, proponens unà cum cerebro integram medullam spinalem, suis cum velaminibus, in vertebrarum tractu & postea in assula depositam, adjiciens huic demonstrationi varia in nervos examina, de quibus disputatione prima egi abundè; comprobantia;

1mò; NERVUM NON ESSE TUBULUM, PROINDE VALVULIS CARERE:

2dò; NERVORUM STAMINA NON ADMITTERE INTERSTITIA ATQUE ITA TUBULOS NON CONFICERE; NEQUE

3tiò; IN IIS INVENIRI LIQUIDUM, VAPOREM VIVIFICANTEM, VEL SPIRITUM ANIMALEM:

post multas ad digitum demonstratas incongruitates ineptiasque, ex SPIRITUM ANIMALIUM nudè suppositorum fonte, ortum ducentes, refutavi quoque quasdam de cerebro pudendas fabulas; ut sunt (vide zodiac. med. Gall: anno 3tiò observ. 3. med. clariff. CLERIC: & KERKRING: obs. 46.) homines & bru-

ta quandoque nasci, quinimò vivere, sine cerebro : unde enim (*Lect. Beniv.* sit huic digressioni locus) promanabunt ? quo loco erunt reperiundi tali in corpore famosissimi isti SPIRITUS ANIMALES ? quo modo agent deficiente SPIRITUM ANIMALIUM scaturigine, isto in corpore nervi ? quo medio isti animali conflabit visus ? auditus ? &c. quorum nervi de cerebro ortum ducere dicuntur ; supponunt tamen auctores, moveri in istis animalibus nervos proindè & hocce fieri actus ; statuatur itaque, oportet, Clarissimum virum KERKRING, huncce non accuratè perspexisse, de quo verba facit, foetum fistæque narratiunculæ insulsi lanionis fidem adhibuisse minus prudenter : ego enim exhibere valeo foetum masculinum, cùjus capitis ossa, cranium constituentia, sex, in molem excreta insignem, cerebri continent nihil ; sed inter ossis occipitis primæque secundæque vertebræ dehiscentiũ spatium, totam cerebri compaginem occultant.

Prodigio porrò non est (capiant hunc casum, admodum frequentem, mechanico-medici) viscera eorumque partes quandoque numero, magnitudine, loco & hoc repeto, figurâ, differre illudque in sanis apparentibus æquè ac in ægrotantibus locum obtinere ; sic lien in inguine dextro ; cor situ inverso ; intestina ordine confuso ; quinimò extrà abdominis limites ; triplex ren ; mole adauctum ; sed tamen sanum, hepar &c. inveniuntur ; incertum itaque de partium figura &c. desumptum esse ratiocinium mechanicum in usum medicinæ, judicabunt sagaciores.

Demonstravi deinceps ab cerebri mole usque in ultimam nervorum propagationem, stamina nervea extus & proximè concomitari liquidum ; ea quidem quantitate ; ut, tereti stylo pertusâ nuchâ, os occipitis inter & primam vertebram, uncix quædam, brevi temporis spatio, dimittantur tantique esse ejus liquidi in nervorum usum momenti ; ut nervi eo destituti (nec tamen corpore læsi) officio priventur : demonstrationis hoc genus insuper confirmavi praxi Medico-chirurgica, quâ constat, dehiscente vertebrarum

brarum tractu uno, vel bifido, ab nativitate læsoque nervorum involucri generaliore; ita ut stillicidium insequatur, mortalium curatum fuisse & ad annos aliquot superstitiisse, neminem.

Adjeci huic demonstrationi & experientiæ aliam, docentem, totum systema nervorum, eò quoque usque esse continuum singulosque nervos ad hoc totum ita pertinere; ut sine læsione totius, singularis quidam nervus lædi nequeat: læso enim canis viventis in nucha, prædicto modo, involucri nervorum & diffuente liquido, riget mox corripiturque convulsionibus labatque dubia cervice, marcens visu, animal; quod si penitus stylus iste transeat laceretque spinalem medullam, intra triduum, hebescente visu, accedente corneæ ulcere & tandem totius oculi proptosi, agitur iris totius corporis motibus; hinc mecum colligant, oportet, corporis humani perscrutatores, nervos opticos non incipere; neque finiri ex - aut in, sic dictos, eorum thalamos; sed verò cum inferiore nervorum tractu corpore, aut mediantibus hisce thalamis, esse communes. Primæ læsionis exhibita curationis methodo: secunda quippe sine insigni partium detrimento (quod & tamen rarissimè; mortem, nempe, animalibus obeuntibus ut plurimum) nunquam fit: differui hac occasione de inurenda nucha in morbis apoplecticis, ponendis setaceis & foniculis, sustinens persæpè eos intempestivè & non requisito loco collocari.

Vt verbo rem expediam: demonstravi nervum esse stamen, non tubulum & liquidi in se, quocunque nomine posset venire, non plus habere, quam cæteræ partes flexiles; statui itaque nervos non moveri ab liquido quodam, intra nervorum cavitatem agente atque ita SPIRITUM ANIMALIUM historiam esse fictitiam. Petii ultimò ab auditoribus meis; an, quæ præstiteram experimenta, probè iis non viderentur instituta? Secundò; an alia in SPIRITUM ANIMALIUM demonstrationem possent concinnari? silentio autem probatam meam cum rear sententiã, possem & ego silentium imponere huic ser-

moni : sufficit enim demonstravisse, quod in titulo est ; ni opportunum possit haberi , proponere, quo modo , me iudice, salvo industriore , nervus suo possit fungi munere , moveri ac movere partes alias , SPIRITIBUS animalibus negatis ?

Quod extrà omnem controversiam positum omniumque Physico-medicorum consensu receptum est , recipiens ; cerebri (nempè) & nervorum ope corpus animalis ejusque partes moveri deque primo motore Deo secundoque anima in hominem agente , statuens , ipsa quæ statuit ratio comprobaturque experientia ; differo tamen ab multorum opinione , circà methodum actionis cerebri nervique corpusque nervum primò in actum ducens ; negans , interventu SPIRITUUM ANIMALIUM , vel solâ animâ , nervum in animali , in actum duci , probans hanc impossibilitatem ex nervorum fabrica .

Negatis itaque SPIRITIBUS ANIMALIBUS , subjecto , in quod quasi agit anima in homine constitutoque & in brutis nervorum actu , sequitur , ipsum corpus nervi per se (per se autem cum moveatur nihil , de hac distinctione inutilis est sermocinatio) vel per aliud ei contiguum moveri ; quemadmodum ergò , posito primo motore , nullus est motus , nisi ab alio motu , statuo ; nervum moveri , mediante motu liquidi , corpus suum concomitantis eumque , hoc agitato liquido , de tono suo mutari , de tensione sua rectilinea in angulum duci , accurtari partesque sibi conjunctas movere ; liquidi verò prædicti pressione motuque cessante , in pristinum restitui tensionis statum ; ita in ipso actu nervi muscoli carne pars crispatur , eo cessante , iterum lævigatur , æquatur &c. liquidum hoc cum continuò ab sanguine in cerebro separetur nerveumque corpus ubique locorum concomitetur , in promptu est , quod nervum pro cordis motu magnaue , vel parva ejus segregatione , elasticitate sua plus , minusve in actum ducat , qui actus insuper in homine pro animæ & voluntatis arbitrio dirigitur ; ita ut motus hujus liquidi , nervum moventis , in brutis elasticus ; in homine verò

verò elasticus nunc, nunc voluntarius, oportet, renunciatur: segregati hujus liquidi actus in nervum promovetur ab ei incumbente involucro, sive tendine multiplici agente in omnem nervum: hic tendo ab accedente de sanguine hocce liquido extensus, mox resistentiâ & tensione sua vini impulsu hujus liquidi superat illudque premit in nervum eumque movet.

Si forsitan quispiam dicat; solam animam, mentem, cogitationem, totam corporis molem agitare, volvere, movere, is mihi saltem faciliè concedet, **NON DARI SPIRITUS ANIMALES**; quoniam, etsi subtilissimi supponantur; corporei tamen erunt, quod in anima, mente, cogitatione, locum non obtinet brutorumque nervos debere moveri, hoc posito, animâ: proindè verisimile non videtur, antiquos sub vivificantis spiritus & corpus moventis, divinæ auræ nomine, **SPIRITUS ANIMALES**; sed ipsum Deum, primum motorem, intellexisse.

Sepositis fabellis nugisque Helmontianis, Paracelsianis aliisque de Archeo, homuncione fabricando; ne à tergo quidem, sive à posteriore visô; de virtute seminali corpori animalis impressa; de partibus innata occulta qualitate &c. non disputabo, animam proximè ipsi corpori nerveo in hominem non potuisse sua mandata imprimere illudque in actum ducere requisitum; quod tamen in brutis, quibus anima negatur, planè fuisset impossibile; quia verò mihi de potestate animæ & de possibilitatibus sermo non est; demonstro liquidum, parte solida mobilius, in promptu esse, quod in nervi motum agat: statuo itaque lege motus naturalis, flamineum nerveum corpus suæque speciei solidum, quàm citissimè, operante hocce liquido, elastica sua virtute in brutis & in homine, animâ quoque illud agente, tutò posse in actum duci critque nemo (ut opinor.) huic meæ opinioni eodisque contrarius; ut non annuat, me in homine animæ assignare subjectum, in quod, respectu nervorum, agat atque ad oculum demonstrare liquidum, nervo ubi-

que proximum, quod in brutis elasticitate sua valeat movere nervum; eum verò, qui SPIRITUS ANIMALES pro motùs in nervos medio proponit, non demonstrabilem; ne dixerim, non existentem animæ & brutis proponere, in quam agat, materiem:

Quod si enim sufficiat; statuissè nervos per SPIRITUS ANIMALES illosque per animam animamque per Deum moveri; habebunt, quod volunt & nudè supponunt SPIRITUUM ANIMALIUM defensores; sufficiet etiam hoc pede pergendo, omni in actu animalis dubio, SPIRITUM ANIMALEM vocavissè in usum, sive fictitium Deum, hoc phantasma è machina, cujus contrà potestatem, vel hiscere, sine piaculo, mortalium nemini concessum erit.

Commemorarem, hoc loco, quædam de methodo agendi SPIRITUUM ANIMALIUM, secundùm quosdam, in nervos; extendendo, nempe, an verò contrahendo suo fungantur munere; verùm demonstratum cum rear, eos non existere, aëra verberandum non duco themaque meum exornare pergo.

Ad nervorum figuram addo; alios rotundos, alios planos, &c. hosce teretes, illos robustos corpore, extare.

De eorum insertione; nonnullos extremitate capillari, nonnullos verò plexiformiter, in partes movendas, inferi:

Tendere in eas nunc laxè, nunc strictè &c. neque cum nervis quemadmodùm cum vasis sanguiferis, esse comparatum; utpote qui (sustineo maximam differentiam vas inter & stamen nerveum esse abundè demonstratam satis) ex parva mole nunc augentur, nunc ex magna diminuuntur; ex varia hac figura variaque hac tensione varia est in nervos, ab prædicto liquido, impressio variusque motus.

Proditum quoque arte Physico-medica & experienciâ habemus, primò; saniora ista corpora esse, quibus firmior nervorum est dispositio, tensio : eò quoque usque ; ut in proverbium abierit, nervorum nomine & tensione significari corporis & animæ vires nervorumque tono indigitari partium quarundam virtutem :

Secundò ; refocillari inque pristinum statum, post multam agitationem, nervos reduci quiete, somno &c.

Tertiò ; nervos de tono suo, sive tensione sua eòusque extensos, depressos ; ut non resiliant reveniantque ad pristinam tensionem, manere, cum parte movenda, flaccidulos, immobiles ;

Hujus asserti exempla, si desiderentur, petenda extant ex vi nervis tendinibusque illata exteriori, vel motu paralytico &c. interno, violento. Vitiari quandoque hoc liquidum, constat itidem liquidò ; unde varia symptomata, nervorum systema spectantia : spâsmi, convulsiones, sic dicti arthritici dolores, rigores, titillationes &c. quodque in præsens negotium credam facere maximè, est ; impeditâ transpiratione insensibili & adaucto hocce laticè, nervos arterialisque omni de parte comprimi hincque insensilitatem, stuporem ; verbo epilepticos, apoplecticos morbos ortum trahere.

Défectu hujus liquidi nervos motu, munere, officio destitui, docent senio confecti morbique varii.

Nervorum involucrum, sive tendinem, præternaturaliter, nunc complicari, nunc extendi, manifestissimum exemplum in ejus nodulis, ganglione &c. (vide part: prim: hujus Exercitat:) extat : nullibi enim locorum nervis adhærescit ; relinquens, in statu naturali, liberiolem nervo ad motum, locum.

Plura, imprimis meninges, generales & específicos cerebri nervorumque tendines; arterias venasque, hæc involucra adeuntes, cingentes, perreptantes; liquidum, de quo multus mihi fuit sermo eiusque dispositionem spectantia; ut & alia quædam, huic exercitationi adjicerem impræsentiarum; nisi vererer, meæ mihi tenuitatis conscius, hanc meam opinionem publici non fore saporis & posse forsitan moveri difficultates ab me solvendas, aut agnoscendas; alterum quod novo scripto & apertè (re id exigente) faciam; etsi quoque docere & doceri amem, docui edoctusque sum tamen jam dudum, difficillimè præjudicia, longa annorum serie, recepta, præsertim ea, quibus concessis, absurdissima rationique contraria ipsi posse defendi videntur tutò, ex doctorum discentiumque animis erui: antequam ergo illud exornem ulterius, excipiam opponentium, vel consentientium artis nostræ peritorum contra, vel in hoc meum propositum, eâ, qua decet, humanitate & reverentiâ, argumenta, suffragia animique sensa; ne meo me deceptum præjudicio, falsa pro veris statuisse & excoriavisse priusquam mactaverim, renuntiem sagaciores.

DECADIS PRIMÆ
FINIS.

EXER-

GODEFR. BIDLOO;
EXERCITATIONUM
ANATOMICO-
CHIRURGICARUM

DECAS
SECUNDA.

SPES ALIT AGRICOLAS

LUGD. BATAVORUM,

Apud JORDANUM LUCHTMANS, 1708.

THE
AMERICAN
MUSEUM OF
NATURAL HISTORY
100th Street
New York, N. Y.

AMERICAN MUSEUM OF NATURAL HISTORY
100th Street
New York, N. Y.

V I R O

*Nobilissimo, Clarissimo ;
Experientissima,*

ADRIANO, ENGELHARDO, HELVETIO,

Serenissimi ducis Aurelianensis

Medico ordinario,

prosperitatem!

G. B I D L O O.

ilent inter arma leges; non verò Musæ,
artes & scientiæ, hostem quæ, nemi-
nem, præter ignorantiam, habent;
quem tamen, utpote inermem, despiciunt atque
rident, tutæ, quemadmodum Pallas ægide, suâ
&

& simplici benevolentia, prodesse, videlicet & delectare, miscentes utile dulci, in commune mortalium bonum, Studentes & (ô! sortem optandam!) tranquillè secum habitantes.

Celebri tuo nomini (*Vir illustris*) EXERCITATIONUM ANATOMICO-CHIRURGICARUM SECUNDAM MEAM DECADEM, vides inscriptam; hoc sanè muneris tibi debebam, propter commune nobis studium, intereratam nostram amicitiam tuorumque, in re publica medica, meritorum cumulum.

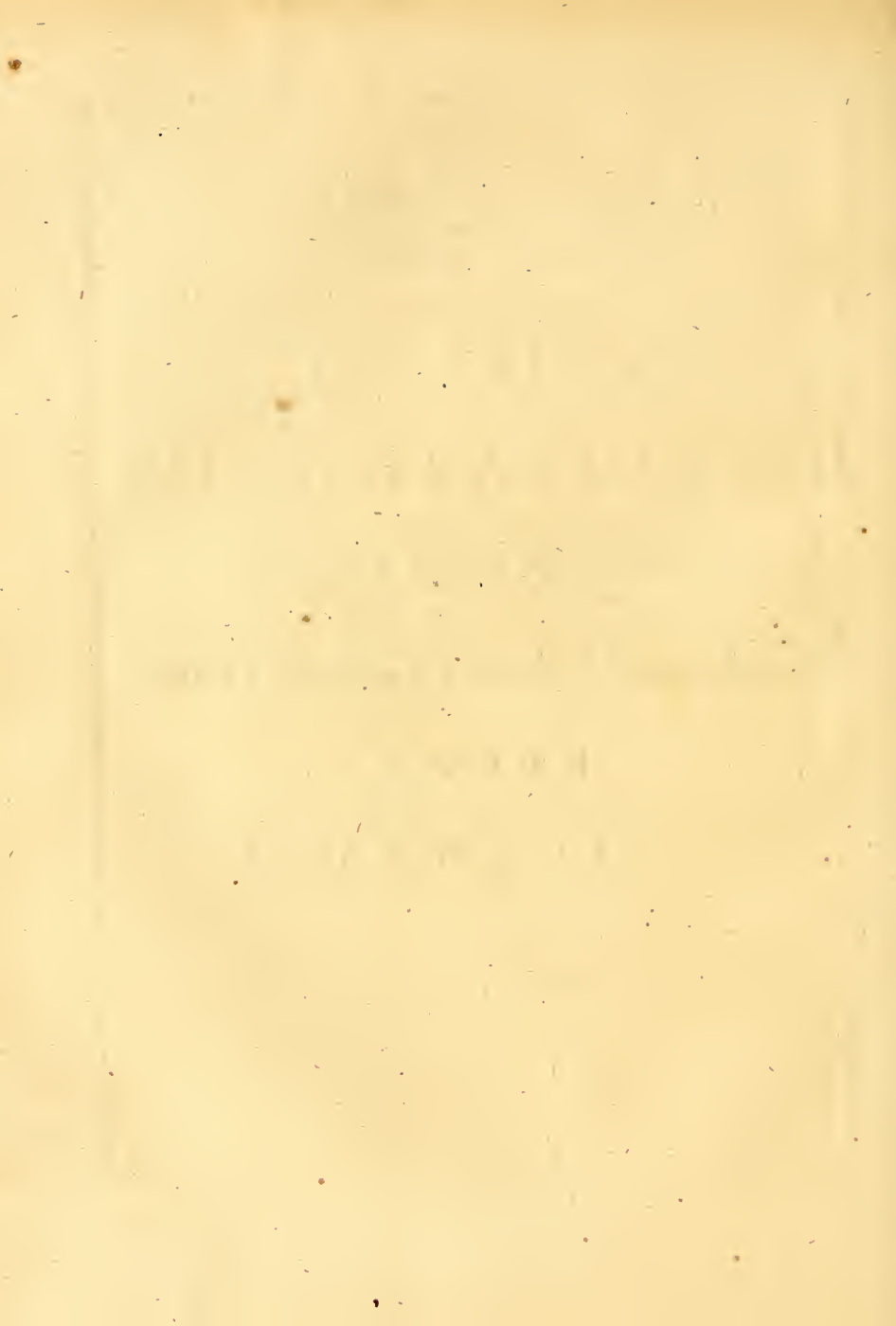
Accipe, excipe ergo, tali cum favore, quali cum animi mei candore eum tibi sacrum facio, hunc non immaturum, aut præcocem, rationalis meæ experientiæ, fructum & vale diu.

Dabam Lugd: in Batav:

A^o. MDCCVIII. Mense

Januarii.

G: BIDLOO;
EXERCITATIONUM
ANATOMICO-
CHIRURGICARUM
DECAS
SECUNDA.

DECADIS SECUNDÆ,
EXERCITATIONUM
ANATOMICO-CHIRURGICARUM
PRIMA;

DE
EXCRESCENTIA

Fæminæ denuò inguini oborta.

Adem illa foemina, cujus stupendam Practicis historiam, DECADE PRIMA, *exercitatione octava*, enarravi; postquam duos circiter annos, toto tumore, ablato ejusque ulcere nitidissima cicatrice obducto confirmatoque, ab omni inguinis intumescencia liberata vixissetque perfectissimè, per omne id temporis, sana; iterum me convenit, A°. MDDCV. 6to mensis Martii, tantam, eodem in inguine, denudans excrescentiam, quantam ne, vel constantissimus quidem, animo, Medico-Chirurgus, sine horrore inspexerit; misera porrò, egena & ad incitas redacta, profitebatur lacrymabunda, se; utpote, quæ recenter natis infantibus ab cura esse solebat, obstetricis vetulæ consilio obtemperavisse & tumorem, ante tres septimanas, oleo oblinivisse & suasu Chirurgi cujusdam, compressisse firmiter; cum verò, festinatione ea, eâ violentiâ eoque cum dolore prorupisset; ut peractæ imprudentiæ veniam simulque, meam implorare opem cogeretur; utramque ei concessi facilè, tum quia miserandus omninò erat mulierculæ status, tum (ut apertè rem prodam: sic enim decet virum honestum) quia sollicita quadam agebar dubitatione, an prima excrescentia radicitùs

totaque & omnis, ab me esset extirpata? an verò quædam forsitan ejus pars relicta atque hoc modo, aut meâ incitiâ, aut imprudentiâ, recidivam. (ut vocant) pateretur: nam, etsi minimè homo Euripus & de peracta operatione securus, ab omni viderer parte, nunc propter rem, coram multis celeb: Medicis & Chirurgis præstitam & ab eorum suffragiis comprobata, tunc propter temporis intercapedinem, quâ integra extiterit & quæ porrò argumenta, de fonte Medico-Chirurgico, pro me militabant; tamen ipse experiri statui, hæc an præteritæ essent excrescentiæ infausæ reliquæ vestigiaque, non probè deleta, an verò novum symptoma?

Manum ergò, Lunæ 16 Martii, circiter octavam, iterum unà cum Chirurgo M. ALDERKERK operi admovi; quò (ut seq: exhibet figura) hanc excrescentiam, unicuique, artis Medico-Chirurgicæ fautori & studioso; quemadmodum & toto tractationis tempore, inspiciendam præbui.

TAB. PRIMA PAG. 132.

A. INGUEN SINISTRUM.

B. B. B. PROTUBERANTIÆ IPSA DE MOLE TUMORIS EMINENTES, SPLENDENTES ATQUE LIVESCENTES.

C. C. C. SULCI, RIMULI EXCAVATIONESQUE, LURIDI COLORIS LABIIS ET MARGINIBUS OBSESSÆ.

D. D. PARTES SUPERFICIARIÆ, PUTREDINE CORREPTÆ.

Tale, quale ad vivum depictum, prostabat foetens & multo madens latice fanioso, ingens & dirum hoc monstrum; ita ut multi, oculo, mox stomachabundi, ab horrendo aspectu retorto, ad eum redierint rarò.

Injeci, quod, exercitatione præcedente descripsi pag. 100: huic excrescentiæ torcularium eamque, eodem; ut prædictam, excipere & tractare incepti modo: totum insuper;

faper, oxycrato madefactis, tumorem exornans spleniis & linreamine multo.

Hocce die, constricto ter tumoris pedunculo, potius basi; accipiebam, ab iis, qui agræ ab officio fuerant,

17mò. Eam transegisse pervigilem totam noctem, cum frequentissimis, de dolore infensissimo & veluti flammula corripiente, querelis; nulla cum tamen sese manifestaret febris, paulò, magis coarctavi vincula: post meridiem cruciatu defessa obdormiscere; sed non sine febre incepit; vesperti verò, omnis videbatur suppressus dolor; sed tamen utrique inguini, quinimò & pubis regioni impositum *Empl. defensiv. vigon.*, ne inquinata ab effluente undique, foetidissimo latice, corriperetur: levis etenim jam nunc conspiciebatur inflammatio; noctem satis egit tranquillè.

18vò. Apparentibus vesiculis, gangrænæ prænunciis agræque, de summo dolore circa pudenda totiusque infima regione, conquerente, omni parti, extra vincula, *ung. alb. capburat.* injeci; ex foetore tamen cum agræ in levia animi deliquia rueret, præscripsi ei, quod sequitur, cardiacum, cochleatim usurpandum;

R. Aq: Meliss: Puleg: a ʒij.

Cinnamom: ʒj.

Consect: Alkerm: ʒij.

Sacch: perlar: ʒj.

Syrup: Paon: ʒiij.

Sal: volat: aromat: ʒj.

M.

Tumore, circa meridiem, firmiter constricto, habuerat patients sese benè; febricula licet intermittente & periodica, per noctem, infestata, ut Chirurgi famulus, qui excubias cele-

braverat vinculaque, ut erat monitus, constrinxerat ulterius, referebat.

19mò. Elevato autem apparatu, mirabamur (multi enim huic visitationi intererant Medici & Studiosi) tumoris, sive excrescentiæ adauctam molem: superabat enim capitis hominis magnitudinem longè: propositum nihilominus perrexi & ea, qua potui vi, constringere & comprimere vinculis molitus sum excrescentiæ fontes; tamen monuerim expressè, toto die, non ingravuere symptomata; sed verò

20mò. Haurebam ex relatione, tum ægræ, tum ei adstantium, eam molestam sustinuisse & omni somno expertam noctem: febrem ipse quoque detegebam insignem, quam symptomaticam statuebam; coarctatis itaque vinculis, exhibui: alvus enim erat adstricta ab tribus diebus; quam solvere tamen; nisi coactus volui: debilis enim & quæ vix juscula ferebat, viribus opus habebat misera, circa meridiem, hanc ei infusionem;

R. Fol: fern: mund: ʒʒ.

Semin: anis: ʒj.

Ebull: in aq: pur: colatur: ad ʒiij.
/ *adde*

Mann: Calabr: ʒj.

Cremor: Tartar: ʒj.

detur usui.

ex qua instanti vespera semel alvum deposuit.

Curavi; ne excrescentia strictiùs complicaretur: de tranquilla enim nocte parùm sperans, paroxysmo insuper febrili cum exacerbatione & ægræ de dolore vociferatione, omnem me monentibus prudentiam.

21ò. Mane mutatum fuit nihil circa apparatus; ægra verò resecta jusculo &c.; tantus jam in conclavi erat foetor; ut neces-

necessum fuerit, odorifera igni dare tumoremque cannabe & linteamine multo cooperire: ferebantur quippe ægræ nares (taceo adstantium & ei manus exhibentium) ea vi; ut quandoque videretur exanimis.

Circa meridiem, novum torculari est appositum vinculum, putredine confecto fractoque altero; elevato, hac opportunitate, tumore, apparuit in cute crena & circulare ulcus, pure conspersum puro & puto, ominis boni præsigium; nisi (L. B) rem factam enarrare; non verò è longinquo petendis ratiocinationibus de talibus Phænomenis differere, mihi proposuiffem, haberem hoc loco exspatiandi amplissimum campum, quem circumire Philosophastros jubeo: subvesperam (primis enim diebus ad minimum ter ægram conveni) dormientem inveni eam; sed febre agitatam: commendavi itaque, jusculi, in quo Raf: C. C. erat cocta, crebrum usum.

22°. Totus grabbatus, impuro latice sanguineo conspurcatus erat, gangræna indies & de momento in momentum irruente: incipiebat tumoris circumferentia flaccescere: ulcere circulari *ung: digestivo*, consperso, redii circa primam, quâ pandiculationibus, rigoribus & nausea miserè miseram vidi agitatam: præcepi propterea crebriorem *cardiaci præscripti* usum simulque, per temporis interpolationes (sed sine *soporiferis*) emulsionis & hordeacei decocti.

23°. Iteratus est *haustus purgans*, prospectum ulceri & cæteris.

24°. Hoc die memoriæ dignum accessit nihil.

25°. Pendente jam nunc ex minori pedunculo excrescentia, multa mihi facta nataque de deciduo hoc & præcoci fructu, spes; quia autem alvus adstricta manserat, acui purgantis stimulum;

Quoniam autem sphacelo confectus ex parte tumor, ita fœtore suo infestabat ægram; ut delirio corripereetur, ei tinct. ex Aloë, Myrrh. &c. Spir. vin. injeci & (uti imposte-
rùm) vesicâ, qua potui sedulitate cooperui habuitque patiens
succedentem noctem amicam; deponens alvum bis & com-
modè victumque appetens, quod ei est exporrectum ad
lubitum.

26tò. Ex lurido nigram excrescentiam ter, hoc die, com-
plicavi, ulceri *digestiva*, inguini & abdomini inferiori *de-
fensiv. vigo.*: superiori verò corroborantem hunc fotum
injeci:

℞. *Herb. Ruth.*

Philandr. a m. iij.

Flor. absynth. mj℥.

Ebull. in vino Gall. colat. ad ℥ ij.

detur usui.

ægræque haustum vini cum vitell. ovar. &c. propinavi & ut
festinaretur totius tumoris ab inguine separatio & simul re-
linquendi ulceris tum abstersio, tum desiccatio, præscripsi hoc
ung:

℞. *Ung. Basilicon. ℥v.*

Fusc. Felic. Wurtz. ℥j.

ter, singulis diebus, applicandura.

Habuit fese, toto hujus diei tractu, benè, exonerans
tum alvum, tum vesicam, ulla sine molestia; quia partes tu-
mori vicinæ, hic & alibi locorum excoriatæ prostabant, iis
Empl. diapalm. dissolut. applicui.

Vespero de frigore totius femoris conquesta est ægra & ite-
ratum supra indigitatum cardiacum: oboriente tussi magna-
que, circa escharam, hæmorrhagia, noctem valde egit in-
quietam.

27mò. Præscriptæ, hoc mane, fuere contra tussim ex *facch. alb.*: tabellulæ bisque arctissimè constricta vincula: phænomenis respondentibus ad votum, præstitis porrò præstandis, succedentem noctem ullo sine notabili symptomate, transiit.

28vò. De ardore faucium, difficili deglutione, alvo adstricta & capitis dolore querelas movit: quæ omnia, circa meridiem, evanere, alvo laxata, symptomata; foetenti tumori spir. vin. injecto optimè dormivit.

29nò. Mane, ut & meridiè, torculario firmissimè compulso, bis hoc die alvum exoneravit; vesperascente tumori, quasi de novo, præsertim ad partem versus abdomen potuberanti, impositum fuit seq. Medic.

℞. *Ung. Basilicon.* ʒiij.

Mercur. sublimat. corrosiv. ʒj.

M.

nullo insigniore incommodo vexata & nocte usa pacata.

30mò. Abscisso altero, novum excrescentiæ impositum fuit vinculum torculariumque ab una parte novum; quoniam præ putredine ipsa tota nigredine conspurcata & imbuta comperiebatur machina; hoc autem, cum fieret, non levis oborta est hæmorrhagia, quæ tamen mox depressa, tum stupis ex cannabe gypso ornatio, tum ligaturis ad partem accommodatis in formam fasciæ.

Totus hic apparatus, ea nocte, non fuit solutus (etsi ægra conquereretur de maximo circa inguen dolore) ob metum hæmorrhagiæ, circa meridiem immissum suppositorium acutum *troch. albandal.*; alvo tamen medicationi non obtemperanti, præscriptum est, quod sequitur, purgans:

℞. Resin. Jalapp. gr. vj.
 Diagrid. gr. v.
 Cremor. Tartar. ℥℥.
 Dissolv. c. q. s. vitell. ovor.
 addendo
 Aq. fenicul. q. s. pro haustu

ejecitque circa vesperam induratas & nigricantes fæces; sed tamen ab febre & faucium dolore liberata fuit minimè, ita ut; ne vel momentum temporis, dormivisset.

31mò. Mane ligaturâ, circa meridiem, toto apparatu posito, ex voto sese habuerunt omnia.

Pmò Aprilis. Qua potuit (secundum artem) vi compressa est excrescentiæ basis, quæ jam nunc vix pollicis transversa erat latitudinis: inter agendum cum ægra de dolore non conquereretur, mecum omnes adstantes Medici & Chirurgi iudicabant eam penitus & totam extare emortuam; cujus effati veritatem demonstravit dies postera:

2dò. Ab inferiore quippe parte, magna squallidæque excrescentiæ pars, gangranâ plane corrupta, cecedit; eo tamen cum fœtore; ut, hoc die, quater putrescenti plagâ prospicere necessum fuerit.

3tiò. Tumoris superficies parte, quâ dextrum spectat femur, nigerrima apparuit effluxitque de eo fœtentis liquidi ingens copia: hoc die & animo & corpore patiens erat debilis, nauseabunda & mœrore, quasi suffocata; præscripsi ei ex vino Rhenano, croco & pane tostò haustum dixerim, an cardiacum? qui cum ea pernoctaverat, renunciabat eam; postquam sudoris multum eiecisset & media nocte, vagi ser-

monis

monis seruiffet multum, fomino fatis alto fuisse oppreffam :

4to. Refectam viribus & in prandio utentem iufculo vervecino, ægram inveni, hoc die mutationis porrò obfervatum eft parum.

5to. Non probè comprimens folutum abfciffumque eft vinculorum unum comeditque bono cum appetitu dormivitque poft meridiem, per 3. integras horas, deponens commodè alvum ægra.

Ornata tum abdomen inferius, tum inguina, loco, quo excrefcencia, ulcere facto per vincula dehifcebat ab continuitate, *ung. Basilicon.* eique cum *ægyptiac. mixtum.* injectum.

6to. Strictiffimè; quin imò; ut ulterius non potuerit, contorto vinculo, conquefta eft ægra de rigoribus & totius corporis tremore; febris tamen cum vel vix adeffet; rem in vado meque in portu navigare collegi.

7mo. Flaccefcere in totum tumor cepit &

8vo. Pendulus eft vifus; ut eum reliqui, qui

9no. Totus de inguine cecidit, relicto æquali & rubicante ulcere; fed o! non evanidam artis Chirurgices fiduciam! certitudinem & ab utroque propofito demonftrationem! vidimus etenim Medici, Chirugi, Studiosi omnes, omnem, totam, integram hanc, de novo, elevatam & luxuriantem excrefcenciam extirpatam priorifque ablatae albidam, contractam, confirmatam cicatricem.

Nunc a posteriore consentiebant omnes, unamquamque inguinalium glandularum, eodem posse laborare ex vitio, neque hanc excrescentiam fuisse præteritæ ablatae vestigium, recidivam, vel, eodem de pedunculo, non ritè depresso eradicatamque luxuriam;

Sed ne vel aliquid detrimenti ægra, ars Medico-Chirurgica, aut posteritas ab præcoci hac mea fiducia & assertione caperet, texti solummodò, ab

x mō. Usque in

xivtūm, Hujus mensis diem, ulcus per se madens puro & sufficiente liquido, carpto; postea verò illi adhibui *ung. Basilicon. cum Præcipit. Rubr.* quibus ritè paractis absolutisque, minimè festinando, illud cicatrice, priore non deformiore eique à latere, fuit obductum consolidatumque egregiè.

Qui huic actui ab initio usque ad finem, extra omnem lucrispem, interesse non destiterunt hincque Laude, non mediocri, ab me artisque nostræ fautoribus celebrandi veniunt, fuerunt, Clariss: Doct: Med: MYLIUS & VAN HOOREN.

EXERCITATIONUM
ANATOMICO-CHIRURGICARUM
SECUNDA;

DE

PANNINO.

pecie, an verò genere, PANNUS & UNGUIS, differant Tu (L. B.) exsequenti collige descriptione; est autem PANNUS ab initio ad inveterationem, ex-crescentia mollis, plana, rubicunda, augmentum cito capiens, dolorifica, adnatæ tunicæ, ex qua omni & incerto loco ortum ducit & ipsi aliquando quoque corneæ, continua. Si itaque ad aliud ocululorum morbi genus referri debeat, morbo incipiente, ad id inflammationis, referatur.

Ut sudamina rubentesque minutulæ in aliis corporis partibus, pustulæ coalescentes, inflammationis præ se ferunt speciem universalem; ita hoc in morbo, minima sanguifera vascula, per adnatæ corporis porositates interstitiaque prorumpentia, lamellam, cito & omni loco incrementum capientem moxque totum oculi albidum occupantem, efformant; unde jure merito, huic affectioni nomen ab comparatione (PANNICULI in initio, PANNI in fine) inscriptum existimo. Animum itaque adhibe hanc ad maximam (taceo cæteras) differentiam. PANNUM, nempe, ex reticulari vasorum sanguiferorum plexu constatum, tunicæ adnatæ adhærescere firmiter; UNGUEM; verò, ex rupta, læsa inversaque ipsius membranæ substantia oriri supertendique cætero suo corpori, ut & quandoque corneæ. Hisce prælibatis, concessu erit facile, curationis methodum in hoc quoque & illo morbo differere; nisi quis nudis clariss. SOLINGII & aliorum verbis fidem habendam

spemque collocandam sustineat omnem : ait enim illè ; *Pannus, eodem modo, ut unguis, curatur.*

Curationis totam historiam encheirsi, sive instrumentis minime gentium ; medicamentis verò ; sed in alium scopum, quam ex communi sententia collineantibus, posse absolvi arbitror : instrumentis etenim quibuscunque, PANNUM ab adnata tunica elevare, separare, deponere citra & sine sanguiferorum vasorum laceratione eorumque relinquendis aperturis, vulnusculis, vestigiis, ipsi depositioni partique morbificæ contrarium & impossibile factu est : vasa enim hæc rete quoddam formantia (sive PANNUM) ab adnatæ tunicæ parte interiore ad exteriores porumpunt & ab ipsa proinde membrana filo, acu, scalpello &c. elevari tota & integra non possunt : quiqui itaque ab adnata tunica excrecentiam, lamellæ in formam extensam, deposuerunt instrumentis, non PANNUM ; sed UNGUEM deposuisse, verum videtur, quam quod verissimum.

Secundò ; ex unanimi Medico-Chirurgica sententia præstat ; in morbi infantia, mitioribus ; ubi verò adoleverit, fortioribus ; uti acribus corrodentibusque pharmacis ; *ad (ut ajunt) excrecentiæ consumptionem totalem.* Non credo opus esse, addam nomina eorum qui hoc dicunt, cum passim apud auctores Medico-chirurgos, hoc vigeat axioma sintque qui sustineant, oportere *acria corrosivaque* medicamenta, omnem tangant & singulam, hujus excrecentiæ partem ;

Verum ego, pace illorum, existimo solis anodynis, topicis, malacticis, malagmatibus, confortantibus &c. artem huic posse mederi affectui & omnem, hoc in negotio, angue pejorem, esse vitandam acridinem corrosionemque.

Sicuti in concinnanda descriptione sequentis UNGUIS morbi, non nisi transitoriè de medicamentis dico, utpote perparum, aut nihil & nisi in ipsissimo morbi initio ad curationem facientibus, ita de præsentis affectionis curandi ratione dicturus, agam de medicamentis, utpote solis in usum vocandis, fusiùs ; unicum hoc assumens assertum, omnes ad unum Chirurgico-Medicos statuisse, sanguinem, hoc in morbo (PANNO) propelli ad extrema adnatæ corneæque tuni-

cæ:

cæ idque, latice sanguineo in vasis remanente, secundum alios; utroque autem respectu acribus medicamentis nihil fiet boni, ad curationis attingendum Scopum: si enim sanguis manserit intra vasa, caveat oportet sibi Medico-chirurgus, ne acribus corrodentibusque doloresque excitantibus, sanguinis fluxum augeat vasaque lædat, rumpat morboque morbum superaddat: levissima enim quoque frictione in morbi initio rumpuntur; nec propterea cessat morbi vigor; si verò depulsus jam extra vasa sanguis oraque vasorum aperta statuatur; acria, ad summum, prorumpentis adhucdum sanguinis fluxum impedire valebunt; sed de eo nemo illorum videtur sollicitus: volunt enim totam excrescentiam ferrò deponere, verùm, quomodo, expullulatum sanguinem, sive sanguinolentam excrescentiam (Panniformem) exterminant, consumunt, auferunt de tunicis subjectis citò, tutò, jucundè, adhibentes, nempe, *cum exsiccantibus corrodentia*? eaque pro ætate & mole excrescentiæ plus minusve potentiora. Veruntamen hæc, quo plus, eò pejùs operari demonstravero facile.

Esse PANNUM, vasculorum sanguiferorum ultra proportionem (morbosè) turgentium in-et ex adnata tunica, congeriem, cum ad oculum attendenti, mox ab incepto morbo, appareat; hujus morbi curatio, mox & in initio, ab eorum vasculorum læsione, corrosione, cum sapientiæ grano (ex superiore argumento) peti non poterit; inveteratum autem medicamentis irritare corrodentibus & ratio & usus jam vetuit dudum: priusquam enim ad ipsam adnatam tunicam pervenerit medicamenti vis, tanto infestatæ sunt dolore, intumescentiâ, inflammatione partes vicinæ; ut ipsum symptoma hoc, primariam videatur requirere Medico-Chirurgicam curam:

Denuò; etsi (quod sanè nunquam) PANNUS consumeretur, nonne aperta, aut crustulâ contactâ restitarent vasorum læsorum ora? ipsaque an non unà cum excrescentia esset corrosa tunica? jam solitò mollior, adde tandem asserere quosdam; SE PAUCORUM DIERUM INTERVALLO PANNUM CARNOSUM, UNA NOCTE UTRUMQUE INFESTANTEM OCULUM, curavisse. Quod si ita esset, etiam pro differente ab esse-

Et, actione, sive argumento à posteriore habeatur oportet: quævis enim levissima vel PANNI vel UNGUIS expullulatio multo non sine labore & diligentia coercetur; sed credamus! ponamus mox ab morbi initio, expullulantem PANNUM, potius protuberantiæ hæc vascula æstumque in iis sanguinis, posse reprimi facilè. Nonne sanè illud pro me militat iterum? perpende vim mei argumenti (L. B.) primò; eo in casu, vasa non sunt acrimoniâ medicamenti consumpta; acribus autem ad usque absolutam curationem, utebantur: aspera enim & exoriata & proinde in integrum non restituta, mansisset tunica adnata cornea. De hisce apud eos nihil; Verùm cum iis, *causa UNGUIS & PANNI sit lymphæ viscosa, extravasata tunica cornea firmiter adharens; ita ut si ramulus arteriarum inferatur, non membranosus, sed carnosus evadit*, verbum non addo; ruber itaque oculi, an aliud quid morbosum fuerit, quod curatum describitur cujusque momenti, hæc sit causæ delineatio & an cum PANNI, UNGUIS ve dispositione conveniat, trutinæ pæ (L. B.) dijudicandum relinquo libenter.

Curationis & Principium & finem colloco P^o. in sanguinis præter modum agitati motique compositione universali & particulari: *secundo* partim ex diæta, puta abstinentia ab nutrimentis, quiete; partim ex fonticulis, sanguinis missione, alvi depuratione &c. *Tertiò*, ex medicamentis haurienda anodynis, topicis, malacticis, lenientibus, corroborantibus atque tono partium restituto, desiccantibus. Ad positum primum; nemo erit qui ei non assentiatur: ad secundum; alvum reddi laxam leviterque moveri *Cassia fistul. Mannâ, massulâ pillularum cochiarum* & hæc sæpius esse iteranda quis est, qui ignoret? Ad tertium positum. Omnium horum agmen (mihi) ducit *opium*, antesignana sunt *crocus, mucilago sem: Hioscyami, Rad: consolid: major: & alb:* inter composita eminet *ex lacte, pan: alb: mic: & vitell: ovor: cataplasma*. De virtute, interim, vi & operatione *opii* multa, etsi nos (me inquam) lateant; hoc saltem pace rixantium dixerim; si quæ coram istis ulla remanuisse liceat, constare mihi cuius dolentium oculorum generi & speciei, sive suppositia humorum vasorumve obstructione, sive ab immodica ab eorum agitatione ortum ducant, tutò cum hæc & fructu posse adhiberi.

hiberi. Formulæ Medicamentorum, quas ad scopum meum præscribo, hæ sunt & plures esse aliosque ad morbos usurpari poterunt; velim autem, ut in genere omnes pulveres non folubiles, ab oculorum medicatione rejiciendas putem, ita præfertim in hoc morbo (de aliis postea) tutiæ, offis sepiæ &c. seponantur.

Fronti temporibusque applicatur sequens *anacollema*.

℞. *Bol: armen: ʒij.*

Sang: dracon:

Thuris a. ʒj.

Far: volat: ʒʒ.

Alb: ovor: quass: q: s: ad consist: anacollemat.

Mucilago sæpè iteranda, dolores mitigans.

℞. *Mucilag: sem: psyll: cydoneor: a. ʒj.*

Croc: ʒj. exprim: cum aq: fœnic: ʒij.

M. applic: Aplici linteam:

Sed tepidè.

Confortans medicamentum.

℞. *Herb: fœnic: verben: a. M. ij.*

Mirth: M. j.

Flor: Rosar: M. j.ʒ.

Cariophyll: macis a. ʒij.

Macerentur in vino albo, distillentur,
oculo instillentur guttatim. S. A.

146 EXERCIT. ANATOM. CHIRURG. DE PANNO.

Solani, ut & *succum formicis Rubris expressum cum FORESTO* commendant multi; ego autem ejus efficaciam non sum experiens: qui fofus, ad leniendos dolores, ex *Herb: Violar: malv: flor: melilot: fem: cotoneor: fœn: grac:* præfcribuntur &c. noti funt nimium, quàm ut difertis verbis doceantur.

Quæ hac exercitatione pofui, dilucidius colligere dabuntur ex fequenti.

EXERCITATIONUM
ANATOMICO-CHIRURGICARUM
TERTIA;
DE
UNGUE, PINNA,
ALA.

Πτερύγιον, cum PANNO, PANNICULO, ALA & CATARACTA EXTERIORE, ab multis; toto etsi inter sese differant cœlo, confunditur; ne autem nominibus inhærere præfataque in mea, de evitanda nominum multitudine, peccare videar ipse; enucleabo quænam quàmque insignis horum sit morborum differentia: ubi enim ex ipso nomine totius morbi descriptio atque cognitio (quod passim ab Græcis observatum videmus) hauriri potest; opus & æquum videtur, de nomine dicatur & quidem primùm.

Pterygii titulo, nasi extremitates laterales, muliebris pudendi eminentiæ intra labia; unguium rediviæ, aurium humerorumque partes elatiores; ut & comparativè, Maxillæ inferioris musculorum duo paria & tandem morbi genus, impræsentiarum describendum, indigitantur.

Est (Pterygium) in punctum duriutculum (unde pinna, pinnula) circa angulum oculi majorem nunc, nunc minorem, ex exasperato (excoriato) aut læso, eò loci, tunicæ adnatæ corpore, in initio albescens, sine dolore, lento passû protuberans prædictæque incumbens tunicæ, excrescentia, tractu temporis in lamellæ

formam (unde ungula & unguis Latinis) superatâque prædictâ tuni-
câ, quandoque ad- & in corneam, de qua, in totum, ut de ad-
nata, obtusiore instrumento, spatulâ &c. elevari potest, exten-
sâ, unde nomen quoque alæ accepisse verisimile est. Excrescen-
tia hæc inveterata cartilaginea merè livescenteque, hic & alibi,
tincta colore, prostat. Omnia hæc phænomena; ut supra videre
est, in PANNŌ ejusque speciebus, contraria huic descripto morbo
inveniuntur; quo respectu autem ab fungo fico &c. aliisque protu-
berantiis morboſis differat, explanabitur postea.

De curationis Methodo, renuntiatum est, antiquitùs institui
eam posse quadruplici methodo; *Primò*; ope medicamentorum,
exsiccatione; *2dò*; corrosione, *3iò*; ope manuum instrumento-
rumque, filorum, setarum, nervorum citharæ, pilorum de cau-
da equina constrictione & *4iò*; excisione, sive abscissione. Quid
de hisce observaverim novique præstiterim collige ex sequentibus,
postquam de quatuor prædictis dixerim mediis.

AD PRIMAM METHODUM;

Velim lectori notum sit, non posse; nisi jam jam incipiente
morbo fieri cum fructu; quinimò, si exsiccantibus curetur hæc,
aut illa excrescentia, eò loci, me dubitare (ne dixerim asserere)
hujusce tituli; an potius ievis solummodò excoriatio, adnatæ fue-
rit tunicæ; sed absit omnis cavillatio; si verus fuerit & comple-
tus. (& de eo agitur) UNGUIS, exsiccantibus medicamentis non
curabitur; quæ autem in usum contra recentissimum vocantur,
sunt; *fotus ex herb. malvæ, sem. lin. sæn. græc. thaps. barbat. sc. ad
attenuand. & emolliend. vitriol. alb. lap. Hematit. in pulverem versum.
solut. cum aq. Euphrag. succ. Rad. lilior. portulac. sang. anguilla. Zin-
zib. fricat. & vino impostum: Tinct. ven. cum aq. caprifol. nempe, ad
abstergend. sunt & qui sal armoniac. & merc. sublim. corrosiv. ad lenem
acrimon. q. s. aq. Rosar. mixt. commendant. Chalcant. Rom. virid.
aris in ovi album. exempto vitell. per triduum macerat. & fellis Rajsæ.
pardicis. mel. chelidon. aloës & siæs rubrum Mesües.*

De SECUNDA CURATIONIS METHODO statuo eam, fidemque facio expertus, esse fugiendam planè: escarotica quippe, eò loci, sine summo dolore, nec tutò applicari posse, dudùm HILDANUS statuit; liquefcente, videlicet, corrodente materia; etsi oleosa, huic partique inspersa, cautè; primò; vicinas facilè infestat partes adfluente liquore, terminos præscriptos, nempe, egrediente, aut virtutem amittente operandi ad normam; addo secundò; excitato in parte affecta, dolore, partes quoque circumjacentes intumescere & tertio;

Hunc morbum mox concomitari alios, puta inflammationem & cum febre vigilias &c.

Ad TERTIUM PROPOSITUM filis, pilis &c. posse constringi, attenuari, ligari; ut tandem cadat exsiccata excrescentia, annuerim, ex comparatione cum similibus, in aliis corporis nostri partibus, operationibus; modò circa principium instrumento comprehendi laqueusque ad ipsum mali fundum descendere queat, de quo dubito; cum pedunculo lato; nunquam verò tereti ortum debeat suum;

Sed quia hoc artificium eò loci & respectu non exercuerim ipse, nec ab quoquam celebratum vidi, illud aliis relinquo in integrum & (ut autumo) sine fructu, tentandum.

Ut mentem meam de QUARTA METHODO capias probè; aperiam (Lector Chirurgæ) quid in ea mihi contigerit; jucundiorrem tibi suscepti vovens laboris exitum.

Accessit ad me, mense Januario A°. 1693. Hagæ-comitis, Cæmentarius, ætate quinquagenarius, corpore robustus, ex sinistri oculi prædicto laborans morbo. Distuliffem mitiorem in tempestatis periodum curationis conamen; verùm urgente quotidie ægro instigantibusque doctiss. Viris medico LIEBERGEO Chirurgoque VAN KEMPE, quibus idem de hoc morbi

genere Judicium, malo insuper abeunte in pejus, de die in diem illud differre, inexorabilis, nolui.

Ægro collocato in sedili, capite retrorsum supinato, oculoque sano velamine cooperto linteo, injecit famulus manus dextræ digitum minorem superiori, sinistra pollicem inferiori palpebræ hasceque detinuit apertas firmiter. Jussi verteret; ne glandula infestaretur lacrymalis, ad encan-ghum minorem, oculi Bulbum æger, quod præstitit: oportunitatem nactus optatam, oculi speculo annuloque inutili, hoc in negotio, supellectili, in usum non vocato, depositionem excrescentiæ aggrediebar; sed hamulo acuto (talis autem requirebatur) perruptâ laceratâque non semel excrescentiâ, ad extima ora tenuissima eo die; etsi parùm efflueret sanguinis, iterùm &, ut verebar, irritò tentare, ratum duxi nequaquam eoque minùs, cum jam didicissem, compressione palpebrarum continua, excrescentiam subjectæ agglutinari tantùm; non verò uniri cum tunica hoc & Cassium observasse olim, memoriæ est proditum. Ne itaque, eodem tentasse modo, noceret ulteriùs, alium experiri volui. Paratâ volsellâ, alis instructâ exasperatis, ægro, ut ante, constituto limbum (unguis) excrescentiæ elevavi, ipsa porrò sequebatur, usque ad principium, sive exortum. Toto & quantùm potui radicitùs, forcice acuminato, abscisso Pterygio; subtilissimum carptum in vitrioli cyprini solutione coctum posteaque exsiccatum vulneri applicui; quod, cum parùm itidem efflueret sanguinis, vel liquidi, parti mox læsæ adhæsit firmiter. Quatriduum tractata S. A. *solut. sachar. satur. carptoq.* prædicto, pulvillis, de minoribus parte compressa læsa palpebrisque motis & fultis carculâ madidâ; quinto fungositatis nihil expullulante omnique sexto die, seposito apparatu, rem in vado meque in
portu

portu navigare mihi persuadebam ; Sed spe excidi : post pruritum enim violentiorem, erupit denuò ; renuente porrò morbo agro, alia experiri, ipsum calamitati suæ tradere coactus fui & invitus.

Ex iterata inspectione compertum habeo, ipsius adnatæ tunicæ substantiam, fungosæ instar lamellæ, reflexo, sive incurvato vulneris, vel rupturæ limbo, in reliquum ejus volvi corpus & ad et in ipsam quandoque extendi corneam ; quare autem ad pupillam semper vergat ? ratio videtur, quod encantho majore glandulâ insigni impleto, liberiùs alterâ viâ extendi & incrementum capere potest.

Hinc postea, ubi vel minima præfati mali signa mihi apparuerunt ; quinimò si vel solida quædam suspicio incertum me detineret, per cannulam æneam (vicinis partibus, secundum artem munitis, de quo præsidio latius alibi) ignitum stylum ad mali faciem proportionatum, parti adhibere non neglexi, quod tentamen mihi è voto successit semper. Exemplum si velis, in promptu est ;

Ut constans, hoc in conamine, meticulosus sit animus, hac utantur, nempè, à majore ad minus, ratiocinandi methodo. Si tunica cornea lædi, eum in modum, potest ; ut lamellula quædam ab ipsa separetur & laceratio tamen hæc, vulnusve hoc consolidetur, sine visus discrimine, vel depravatione insigni ; ut exemplis probatum habemus multifariis ; quid est, quominus huic (adnatæ) membranæ, parti, nempè, exteriori & visus, propriè dictum organum non integranti, hoc modo, non posset, sine discrimine, injici plaga atque crustula ? quæ (oportet enim in mali initio fiat) ipsam deprimens desiccansque excrescentiam, suapte virtute, peracto suo munere, de parte cadit quondam affecta.

Qui hisce contemplatis nihilominus contendunt UNGUEM & PANNUM specie, non genere differre ; quia in utroque morbo

bo tunica adnata semper ejusque partes vicinæ aliquando infestantur, æquè bellè probaverit, ossium fracturam ab eorum carie, specie, non genere differre; quia in utroque morbo ossa eorumque partes vicinæ infestantur. Ignoscat (Lect: Beniv:) me repetere morbi (UNGUIS) ipsius tunicæ substantiæ, (PANNI) esse per & in ejus corpore vasorum sanguiferorum luxuriantem protuberantiam. Arrodant, in contrariam opinionem, qui volunt, unguis suos! ego, ab mea, ne latum quidem unguem discedam, nili aliter edoctus.

EXERCITATIONUM
ANATOMICO-CHIRURGICARUM

QUARTA;

DE

ENCANTHIDE.

DUabus præcedentibus hanc (*Leet. Beniv.*) adjicio exercitationem; quoniam multa in iis occurrunt, quibus vicissim & mutuò, quædam asserta dilucidantur confirman-
turque ulterius. Morbus hic, ab quem occupat loco, nomen adipiscitur estque nequaquam carunculæ, sive glandulæ lacrymalis; sed verò ipsius tunicæ adnatæ, ad utrumque oculi encanthum laxè complicatæ, in tumorem rotundum, pedunculo insistentis expullulatio, excrescentia; differens ab UNGUE & PANNŌ, quod mox in lamellam extensâ, absque tunicæ adnatæ ruptura ejusque inverso limbo, vel, luxuriantibus in planum, vasculis sanguiferis, oriatur; extus pelliculâ tegatur, pedetentim crescat & crescendo mollescat.

In initio naturalis, postea verò rubicundi lividique coloris reperitur; inveterata, tuberculis protuberans variis, facilè excoriatur carcinomatisque adinstar tandem putrescendo, foetorem & parti mortem infert. Si, UNGUE non probè curato, tuberculum restitet, aut ipse UNGUIS iterum propullulet, ENCANTHIS est minimè: nullo etenim involuero tectus, circumvolvuntur ejus ora marginesque & denuò ad corneam prorepunt; cum in ENCANTHIDE, ipse tumor pelliculâ obvolutus, in rotundam semper propullulet formam: malè itaque & ut notanda inter hujus tumoris differentias, recensetur ab quibusdam, *lacrymis nunc, tunc verò non tumescere; fluere aliquando ex ENCANTHIDE lacrymas usque*

inò in genas: glans quippe lacrimalis hac in affectione, primario non infestatur; quod si verò illa vitio laboret aliquo, non EN-CANTHIS; sed alterius generis alioque titulo denotandum ejusque ruptura, læsione lymphæductus, aut hydatidis erit: ab compressione prorumpentis ENCANTHIDIS, in glandosum hoc corpus, liquidum ejus posse expelli, nullus dubito; verum hoc ubi fit, duplex statui debet affectio, glandulæ, nempe, lacrymalis & ENCANTHIDIS.

Hac ex morbi (ENCANTHIDIS) descriptione, vera elici poterit, eum curandi, norma: posse, videlicet, ne ab ipsissimo quidem ejus initio, medicamentis corrodentibus reprimi, coerceri; quod si quis tamen tentaverit, malè egerit: *Primo*, enim, parti expullulanti & adhuc pelliculâ circumscriptæ, opportunitatem præbet ulterius faciliusque progrediundi lascivèque luxuriandi; si eam ei ademerit; corrosione autem scopus & prior est effectus; ut exteriora adimantur, consumantur. *Secundo*; quæ in UNGUE ab escaroticis acrisque medicamentis discrimina, eadem illa, hoc in morbo, metuenda veniunt: quocirca alia in usum vocanda sunt media & quidem merè Chirurgica; non autem præcoci festinatione præviaque sine aliqua curationis adhibitione, ad cauteria actualia currendum. Constringendus, filo serico, aureo &c: pedunculo enim instat, mox ubi limites egressus, palpebras elevare & elevatas sustinere, valet tumor; palpebras autem, ob earum tenebritudinem, frequentem dehiscenciam & minus strictam clausuram, circa encanthos; itidem ob glandulæ lacrymalis protuberantiam, ad minimam quoque, ab interiore parte, pressionem, facile cedere; norunt omnes Medico-chirurgorum filii adepti.

Si quis cadente, vel lapsa jam, tumore, eum locum, sive pedunculi reliquias vestigiaque inustione exsiccanda censeat, id agat, methodo modò præscripta, per cannulam ad rei exigentiam, formatam: dempto etenim tumore, patet ad hanc operationem, via, quæ præclusa, ipso tumore, funditus cauterium fugit actuale.

Sunt qui, ex veterum doctrina, ipso tumore acutissimo, aut vossellâ comprehenso atque elevato, eum resècant, quod mox, id est, ab ipsius morbi initio, quando vix seminis cannabini magnitudi-

nitudinem obtinet, feliciter fuisse factum, verisimile videtur; ad-
do autem & eo quoque in casu oportere, inuratur cruenta pars; et si
ejus sit tenuitatis, parvitatibus; ut de exsiccatione nullum instare
videatur dubium, aut discrimen: quod si quis hoc nolit, contegat
gypso undique & sæpius plagulam. Idem illud observandum au-
tumo, quoties (minutulus quamvis) hujus indolis tumor, de aliis
corporis partibus, forcice fuerit abscissus; quod autem prævia, si-
ne constrictione, me suatore, fiet nunquam, edoctus excrescen-
tias hæcè facillè luxuriam repetere; imò & superare pristinam, vio-
lentiã.

Ut quæ sunt affirmata, exemplo illustrentur, audi (*Leet.
Ben.*) quam passa sit hujus affectionis recidivam, *Am-
steledami* ANNA LEENARDS, sacchari depuratoris
ancilla: Aº. 1670. ei ENCANTHIDIS progeniem novam abstu-
lerat peritus quidam Chirurgus, cui etiam primitias artis
meæ debeo; ut impatiens moræ hic: operam enim luserat
per aliquot dies & incommodi ægra, quod ab non aptè clau-
sa palpebra levique; sed continuo pruritu, perentiscebatur
oculique deformitatem, juventute in viridi, verita: itur
ergo ad volsellam forcicemque confestim; ut dixerim quod
res est, actum factumque, icatu temporis, abscissionis arti-
ficium, vidi: præscripto *alb. ovor. cum alum. conquass.* di-
scipulis cura porrò mandata, operæpretium non duxit po-
sterà, nec quibusdam sequentibus diebus, malum ab ipso
inspiceretur; donec queritante ægrâ meque monente, illu-
fisse conatus suos, inopinatam recidivam, comperiret, tu-
morem expullulare denuò; verum nulla pelle crustulave
tectum: quantæ molis postea hæc fuerit curatio (peracta
tamen fuit) nemo paucis dixerit. Summa autem rei in eo
consistit (prætereo frustra adhibita, ut erant *trochisc. alb.
raf. pulv. ireos, vitriolata variæ præparationis, leviu-
scula caustica* &c) ægram indefessa gypsi & interdum alumi-

nis recenter usti (NB) applicatione, fuisse restitutam, opitulabaturque quàm maximè contra morbum, quod ægra levio-
 viore digito, partem affectam, ut supra, instructam, die;
 noctu verò machinâ ex charta majore (vocant *bozdpapier*)
 madida, teneret depressam.

De gypso (etsi hoc supra monuerim) monitum denuò velim;
 esse exsiccans, præ multis, in hujusmodi morbis, excoriationi-
 bus non malignis atque hæmorrhagiis plurimis, commendabile &
 maximi usus, remedium.

Hoc, quod juvenis, jam tum didiceram, in meam propriam & æ-
 grotantium convertere utilitatem, postea neglexi nunquam:

Ita A^o. MDCCLXXX, *Amstelædami* Juvenem VANDER
 VOORT, juxta me & clariss. medic. in consilium vocatorum
 QUINÆ & STAMHORSTII suffragiâ, ex ENCANTHI-
 DE laborantem medicamentisque desiccantibus intus &
 escharoticis extus, magis imbutum & vexatum, quàm adju-
 rum, vel liberatum fœminamque unâ cum famigeratissimo
 olim Chirurgo & Botanico ejus urbis, VINKIO; uti & *Ha-*
gæ-comitum signiferum in Cohorte præsidiaria ducis TOR-
 SEL & hac in civitate *Lugd. in Batavis*, rogatus à diaconis
 ecclesiæ Walonensis, pauperulam (actum hunc, cum di-
 sciplinæ meæ cultoribus, præsentia suâ, cohonestante cele-
 berrimo quondam Medico COSSONIO) méthodo
 enarrata, adhibitis secundum artem cicatricem extruenti-
 bus, curavi feliciter, intactâ; nisi ex alterius mali consensu,
 illasâ conservatâque, in omnibus, lacrymali glandulâ;

Sed confido te (*Leet. Beniv.*) exemplorum plius non expetere,
 utpote à priori de morbi indole probè instructum facilèque mecum
 affirmaturum, ENCANTHIDEM in RHYADEM converti nunquam;
 verum ex ENCANTHIDE & RHYADE simul, unum eundemque
 & eodem tempore, posse laborare oculum.

EXERCITATIONUM
ANATOMICO-CHIRURGICARUM
QUINTA;

DE

JUVENI TUBICINI, EX-
TIRPATA MAMMILLA.

Anno MDCCIV, *Sylvauducis* vocatus in consilium, cum Medicis, clariss: quondam LOBELIO & BASSELESIO, Medico *Ultrajecti ad Rhenum* sagaciter feliciterque praxin exercente, opitulaturis nobilissimæ cuidam matronæ, convulsio-
nibus gravissimisque aliis symptomatibus correptæ, meo quoque examini sese, hac opportunitate, subjecit Juvenis JACOBUS DE CELON, ætate annor: XXII, natione Gelrus, corpore validus, nobilissimo D^{no}. DE LYNDEN DE PARK turmæ, in cohorte comitis de ALBEMARLE (vocant de *Carabyniers*) magistro, tubicen, magna laborans ex dextræ mammillæ intumescencia, enarrans, se ante quatuor, ab eo tempore, annos, venatum egressum, fervore nimio in prædam agitatam, sclopetum, ultra solitam mensuram, pulvere nitrato, oneravisse ac explevisse in objectum animal ejusque ex retromotu violentaque concussione in mamillam mox, cum livore (echymosi) & dolore, intumescenciam observasse; sed verò: adhibito spiritu vini, illas hasce omnes evanuisse appari-
tiones,

tiones, unâ relictâ; verùm vix fabæ magnitudinis, induratâ glandulâ eamque, post aliquot menses, incepisse augeri; ita ut intra fefqui annum pugni magnitudinem superaret fenfimque tandemque lactitantis mammæ formam præ se ferret: quoniam autem, nunquam dolore infestaretur & officio suo non planè sese experiretur imparem & insuper quidam Chirurgi & circulatores asseverarent, hunc periculo vacuum tumorem, utpotè solummodò flatulentum temporisque tractu evanesciturum, id onus clanculum gestitavisse usque, dum & tubæ inflationem equitationisque succussionisque actum sustinere non valeret.

Quibus, interea temporis, usus fuerit remediis, quandoquidem ex iis solaminis receperit nihil, vergente continuo in pejus malo, non referam exactè: quid enim juvat inutilia; quinimò nociva retulisse? Quod si verò cuidam videatur utile, etiam ex aliorum erroribus erudiatur, noverit is, huic illi mammillæ fuisse imposta cataplasmata maturantia; Empl. varia ex Gummis & similia, quæ omnia, indole morbi cognita, vix & ne vix quidem ab viro Medico-Chirurgo, hujus generis morbis, absque peccato, applicari posse videntur: schirrhum etenim verum, ne vel quisquam, extra miraculum, resolvit, aut ad maturitatem perduxit: nam etsi in variis multiplicibusque schirrhosis tumoribus, quod in & circa glandulam glandulasve infestatas, induratas, usu privatas, liquidum resolvatur, extat; induratur ipse tamen schirrhus, ipsæ glandulæ infestatæ, induratæ usuque privatæ substantia atque sic istius glandosi corporis dispositio non resolvitur, aut in pus convertitur.

Quod tamen viris quibusdam honorandis quoque Chirurgis imponit phænomenon, est, resolutionis quorundam tumorum initium felix atque intus exhibitis medicamentis, sanguinis

sanguinis massam & actum emendantibus, evaporationis compacti & peccantis liquidi, veritatem rei & effectum verum eludens spes.

Ast verò quod solidum fuit ab initio nostri fieri inque soliditatem ulteriorem est factum, id in liquidum resolvi potest (actu præternaturali excepto) nunquam: contractis quippe contritis maceratisque, quocunque modo supposituerit quisquam, solidis, habebunt, obtinebunt æternùm suæ fabricæ vel; ut me, etsi barbarè; sed tamen intelligibilius exprimam, sui esse, essentiam, sive manebunt, indole, solida.

Omni in antecessum hausta, tum ex agro, tum ex iis, qui ei ab medicatione, aut consuetudine fuissent, informatione, ipse hujus mali examini me applicui detexique mox, Primò; in mammilla schirrhum, 2dò; axillam, inò utramque, nulla glandularum duritie, aut intumescentiâ infestam; hoc autem symptoma, vel potius hic, si mammæ schirrhosæ, comes sit morbus, rarò illius fit, absque recidiva, extirpatio, quocunque instituat methodo.

Sed permitte (*Lector Chirurgophile*) te ad hunc terminum sistam! verum etsi sit, mammæ schirrhosæ abscissionem & vel minimâ quoque axillæ glandulâ induratâ, non absque recidivæ periculo fieri; dantur tamen casus atque necessitates eum urgentes in modum; ut tentavisse eam videatur æquum justumque danturque in quibus, axillâ nullo morbo infestatâ schirrhoque, secundum artem & probè extirpato, tamen successu caret operatio: sic ego HAGÆ COMITUM A.º MDCXCV, simili versabar in dubio molestoque negotio; quod tamen non aggrediebar solus & sine multorum artis Chirurgices peritorum prævio et iterato consilio ac persuasione multa; ne autem nobilissima ars nomenque meum detrimenti quid ex inde pateretur (solent enim,

cum:

cum ineptis, invidi et scioli, ubi eventus actis respondere non videtur, in acta actoremque debacchari vehementer) quod sequitur, idiomate belgico exaratum et jam nunc in latinum translatum, mihi est oblatum scriptum, quod velim præsertim legant nostræ artis tyrones discantque hoc modo in dubio negotio cautè mercari turbidoque in mari piscari prudenter; nè decepti et icti serò sapiant.

Hage 14. Mey, 1695.

Wp ondergeschreyene Medicijns en Chirurgijns; hebbende met den anderen / en ieder vooz zich / gezien / geexamineerd / en wel overwoogen het accident in de borst van JUFF. JENBELEIN oozdeelen / dat het zelve niet in staat te houden / veel minder te geneezen is / dan vooz eene exstirpatie van den geheelen borst: en alhoewel wy alle / en ieder in het bijzonder / groote zwaarigheid in de actie der exstirpatie zien; nochthans ons vertrouwende op de genaadige hulpe Godes! hebben wy den PROFESSOR BIDLOO verzogt / geraaden / en aangemoedigd het Werk in Godes Naam te doen; die hier van ook kennisse aan de Hoog-Achtb: Burgemeesteren van den Haage heeft gegeeven.

D. Liebergen. Van Wouw. Joh. Fred. Helvetius.
Falon. M. v. Reverhorst.

Christianus Fridericus Schuman.

Med. Doct.

C. Drelincurtius.

A. Stuckery.

Fred. van Kempe.

Nos infra scripti med: doctores & Chirurghi examinato
& sedulo perlustrato tumore ab nobis omnibus & singu-
lis, in mamma Virginis JEMBLEIN extante; judicamus
& statuimus, eum non posse, in statu quo est, detineri;
multò minus curari, sine extirpatione totius schirrhosæ
mammæ & quamvis omnes & singuli ipsa in extirpationis
actu difficultatis multum vereamur; tamen Deo ejusque
gratiæ! confidentes, rogavimus & persuadere animum-
que addere sumus moliti Prof: BIDLOO, egregium hoc,
in nomine Dei! auspicaretur facinus quodque consentiente
nobiliss. & ampliss. Magistratu HAGÆ-COMITUM, est ag-
gressus.

D. LIEBERGEN. N. WOUW. JOH. FRED. HELVETIUS-
JALON. M. v. REVERHORST.

CHR. FRED. SCHUMAN. C. DRELINCURTIUS.
Med. Doct.

A. STUCKERY: FRED. VAN KEMPE.

Datum Hagæ-Comitis,
A. MDCXCV. XIV Maji.

Abstuli porrò, præsentibus prædictis Viris, solo Cl.
dempto DRELINCURTIO, teneræ staturæ virgini huic,
schirrhosam hanc farcinam, quæ, 4tâ horâ, post extirpa-
tionem, quatuordecim librarum comperiebatur; vixit ali-
quot annos postea doloris expertus & vegetè; sed non sine
ulceris, nunc quasi consolidati; nunc verò excoriati &
aperti pseudoque carne luxuriantis, redincremento, fœtore
multaque molestia. Priusquam autem typis exponerem
hanc observationem, quæ sequuntur Clariss. Viro M. v. RE-
X. VER.

VERHORST, HAGÆ COMITUM, hoc tempore Anat: & Chirurg: Doct: publico, dedi videbitque Lector, ex ejus responsoriis, ulteriorem præfatæ historiæ explanationem.

Viro Nobilissimo

M. v. REVERHORST,

Med. & Anatom. Doct. publico,

S

G. B I D L O O.

Imprimitur exercitationum Anatomico-Chirurgicarum mearum decas secunda, in qua, cum, in transitu, verba faciam de virgine JEMBLEIN, rogo me certum facias, utrum illo de casu, cui interfuisti à principio ad finem, aliquid scripto mandaveris? quod si sic, illud mihi tradas conferendum, cum illo, quod egomet, in ejus memoriam, exaravi: devinctum me habueris & paratum, ad similia officia, huic si meæ petitioni satisfeceris quanto-cyus. Vale.

Dabam Lugduni in Batavis,
xxvi Junii, A. MDCCVII.

Viro

Viro Celeberrimo

D. G. BIDLOO

Anatomicorum hujus ævi facile Principi.

S. P. D.

M. V. REVERHORST.

*A*dmodum doleo me petitioni vestrae circa Casum Virginis MARIE MAGDALENÆ DE JEMBLEIN, non posse satisfacere; utpotè qui olim pauca tantum de casu illo notavi, quumque jam duodecim anni sint elapsi, quantâ curâ quæsierim, non potui tamen invenire illa, quæ tum temporis notaveram. Illa autem, quæ memoria fert, libentè referam: nimirum quod Dominatio Vestra, quum primùm Operatio institueretur; abstulerit cultro tumidam Mammam, pendentem libras quatuordecim mercatorias, quæ quum ablata esset, quamvis Operatio dexterrimè fuisset instituta, nullâ substantiâ peregrinâ remanente, tamen indies iterùm accrevit, præcipue Mensibus instantibus; & quamvis hæc Substantia de novo continuo succrescens, secundum artem idoneis Medicamentis, & reprimeretur, & auferretur, & plusquam semel omnis curata videretur; semper tamen Vernali tempore tumoribus bullofis iterùm pullulabat, quibus ruptis de novo, & viribus quasi collectis augebatur indies. Illa vero firmo animo hoc malum per quinquennium tulit, quo tempore plus quam quadraginta libræ illius substantiæ luxuriantis ablatæ fuere,

donec malum sensim magis magisque augens & sanguineæ atque Lymphaticæ Massæ labem suam adspargens viresque terens, & jam non tantum ipsas Axillares Glandulas occupans, sed & versus ipsum Dorsum latius repens, tandem hujus nostræ patientis vitam cum morte mutavit, finemque doloribus imposuit. Miratu dignum est hæc Virginem toto illo tempore non tantum exercitia sua assueta & domestica satis alacrem peregisse, sed etiam quam vehementer Medicamentis Escaroticis vellicaretur, ferro tentaretur, post deligationem insitutam, semper aequilarem fuisse, & quum exiret, vel rebus sacris, vel aliis consortiis interesset, neminem potuisse animadvertere hoc ipsius Malum; nec potuerat illa aliam hujus mali causam & originem excogitare, quam inopinatum nuntium mortis. Mariæ P. M. Magnæ Britanniae Reginae, cujus favore, prae caeteris, fidei de causâ ex Gallia profugis, fruebatur, mensium suppressionem intulit, & hinc, ut mihi saepius retulit, illae lachrymae.

Hagæ - Comitum.

28 Juny 1707.

Simile quid, aliam in partem, me & aliis Medico-Chirurgis agentibus & ancipiti ejus molimini annuentibus, tentavit olim AMSTELÆDAMI, quo non præstantior alter, Chirurgus P. ADRIAN. VERDUYN: experientes enim foeminae cuidam sublingualium glandularum fungosam luxuriam, nullis medicamentis; imò & ne inustione quidem deprimendam, minari mortem (implebatur quippe ei totum & undique os; ita ut respirare, summa sine difficultate, vel alimenti quicquam deglutire non posset) æquum justumque
judicavi.

judicavimus, præfenti & prementi vitæ occurrere discrimini : resecta ergo ei, de die in diem (cultro ad excrescentiæ & oris figuram fabricato) pars fuit superficialis atque hoc toties, quoties videbatur necessum hocque modo misera, non curanda integrè, diu sustinuit vitam, vel; si mavis, diro satisfecit vitæ amori.

Omnibus, in ægro nostro, ad requisitam curationis normam, conspirantibus circumstantiis felicemque eventum præhærentibus, puta ætate, animi vigore cæteroque corporis habitu, cum regione ac anni tempestate persuasione parum opus erat; ut æger sese mammillæ subjiceret extirpationi; verebundus tamen rogans; imò & efflagitans, audiremus quendam istius civitatis pharmacopœum, asseverantem se hunc schirrhum, cute solummodo fissa, exempturum curaturumque brevissimo temporis spatio. Huic ejus petitioni satisfactum est mox; sed testor Medicinæ præsidem verum, unicum! ut ineptè & insulsè iste ille nimium audax garrierit, de hoc morbo ejusque curatione, alypta: nam etsi ei ad oculum, ad digitum, ab nobis demonstraretur, papillam mammillæque glandulas intricatissimè ex vasorum multigenorum in-et emissionem in-et de cute, nexu planè insolubili coivisse, perfrictæ frontis Homo nihilominus jurejurando multa que verba canora eructando, prætendebat, promittebatque hanc molem ab cute solubilem & ex ea posse eximi; verùm nobis, amuente nostræ sententiæ; etiam experientiss. Chirurgus MULLERO, futile hoc ejus adspersantibus assertum, petiit ab me æger, liceret ipsi me sequi *Lugdunum in Bat:* meaque uti, cum consilio, manu & medicatione, cui voto, illud urgentibus prædictis viris medicis, familiâ illustriss. *Keppelianâ* inque mora periculo; ad stipulatus, opus cum bono Deo! XIII mensis Maji, peregi.

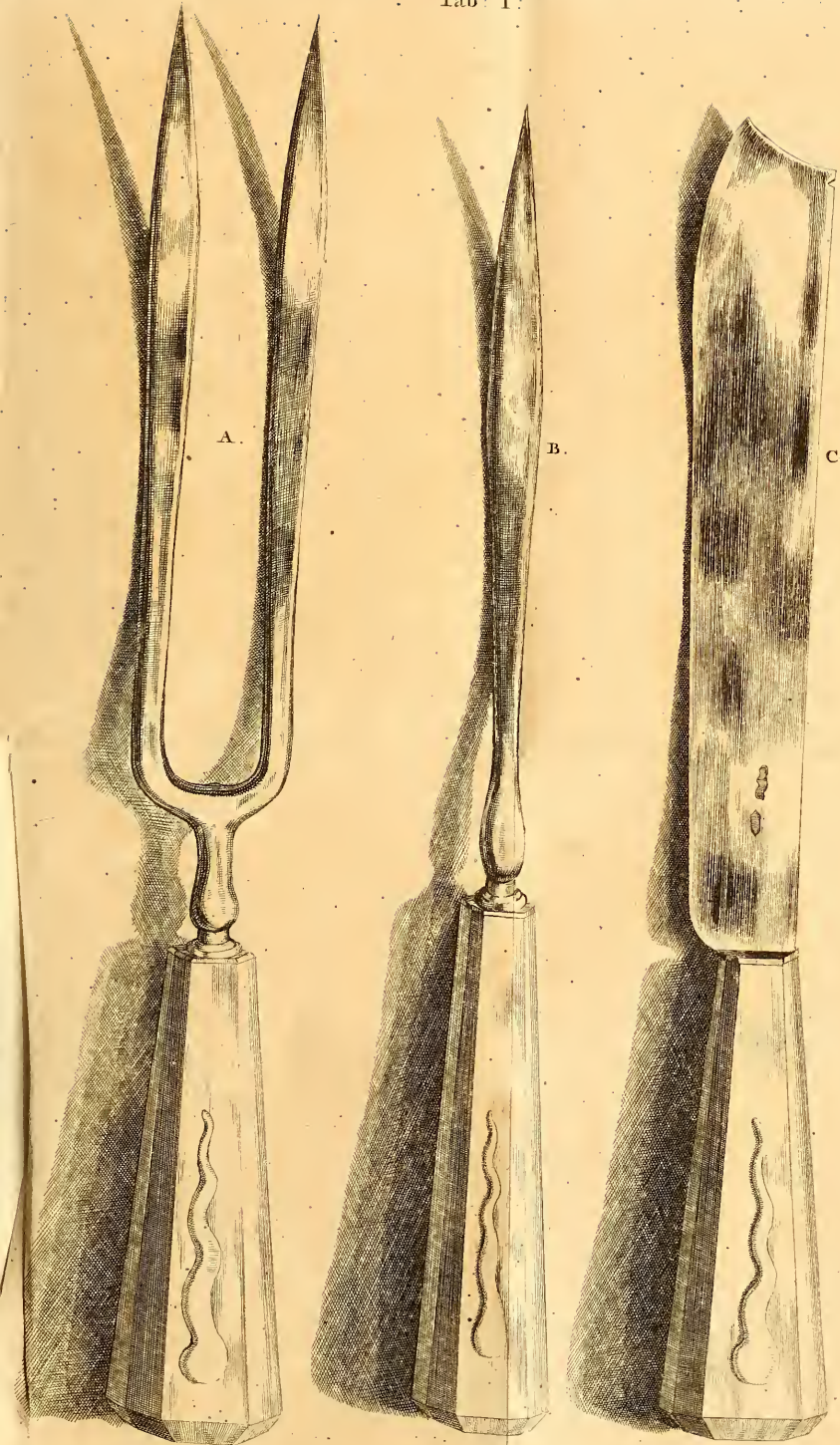
Quibus, hoc in casu similibusque semper, instrumentis, ligaturis, fasciis, medicamentis (aliis enim, quàm alii utuntur, utor) brevi, qua methodo, mammas extirpandas excipio, novisse, videtur interesse reipublicæ Chirurgicæ; mea ut postea premant sequanturque, ab ipsis juxta rationem & eorum experientiam probata, vel evitent, eadem conditione, improbata, vestigia, artis nostræ cultores.

Ægri, vel agræ, in sedili altiore locatorum axillæ, ad mammillam, videlicet, affectam, injicio majusculam pilam; deinde, in terga contortis brachiis; ut manus manum apprehendat, vel vinciri utraque possit, prominente hoc modo pectore, arripio manu mea una, tumorem eique adhibeo alterâ, ligaturam tenuem, vocant fœminæ nostræ **een Blecht of Harznoer** eamque multa circulatione paulatim strictius & tandem firmiter contrahendo, efficio, protuberet exsurgatque integer & totus; mox eum, parte ab una, transfigo usque dum ad manubrium pervenerit excipioque proximè ad, vel per musculum pectoralem, furcâ, sive bidente, (vide tab. I. litt. A.) quod si verò durissimus, parvus cutique fuerit annexus insolubiliter, stylo (vide tab. I. litt. B.) delineatis ultroque eâdem tabulâ, litt. C. designato, parte incipiens à superiore deprimensque in actus initio & elevans postea bidentis manubrium, abscindo omne illud, quod peccare videtur: permitto porrò sanguinis una, aut altera effluat uncia vulnerique injicio, cum multo carpto, in subtilissimum pulverem redactum, gypsum, cui, in majorum arteriarum truncatione, hepatis vitulini tosti itidemque in pulverem impalpabilem versi, ad gypsi libram semis, uncias duas admisceo; sed verò in mammarum extirpatione, nemo oportet sit sollicitus de hæmorrhagia sistenda, utpote in quibus exiles solummodò abscinduntur arteriæ;

A.

B.

C.

riae ; venas autem quod attinet , etiam varicum modo turgentes , quis est qui periculum vereatur ?

Ligaturâ deinceps *Thoraci* , vel *Cataphractâ* , pulvillis ad clavículas diaphragmatisque circumferentiam , dispositis , confirmo prædictum apparatus , quem , sequente die , solvo & semper liquore requisito purulentoque conspersum detego , adhibens latam postea fasciam vinculis ornatam : ulcus quod jam tum prostat recens , in principio digestivis & Balsamicis Medicamentis ejusque margines labiaque *emplastro diapomphi* : illaque multo carpto , exorno ; verum etfi desiccari hoc debeat ulcus , id tamen , festinanter fiat , convenit minimè : crustâ quippe obducitur & arefcit , cum ægrotantis damno , facillimè ; quam curationis accelerationem immodicam , ex *mellis rosacei* adhibitione , post sextum ab extirpatione , diem , non sine multa molestia , correxi vitavique postea seduld.

Sic soleo (*Lector Chirurge*) eas eosque tractitare , de quibus nobis sermo est ; quod si , dum de memet-ipso loquor , verba , quæ satis modesta ac minimè jactabunda videri possent , invenire valerem , enarrarem , jam nunc , multifariam , hoc de morbo , meam experientiam ; sed eam , commemorandam trado atque relinquo Medicis & Chirurgis , quorum multi hoc tempore vivunt , qui unius anni , videlicet , 1679 , spatio , me vigesies bis hunc actum celebrantem viderunt & non reprehenderunt dicam ? an laudaverunt : adjicerem etiamnum hisce , vel iis , supra , inseruissim , rationes , ob quas multorum Clarissimorum Virorum Medico-chirurgorum instrumentis apparatuque non utar eorumque agendi methodum non probem , rejectem ; sed eos , quos propter celebratam amicitiam studii que Chirurgici amorem resque sapius egregiè alias præstitas , veneror ,
 repre-

reprehendere (salvâ semper republicâ Anatomico-chirurgicâ) cum minus mihi in votis, quàm meliora docere, sit; statuo, exemplo meo monstrante viam, eam ingressuros omnes artis nostræ fautores, quos præjudicium, nec invidia occæcavit cum oculis, mentem; sed redeo, de qua parumper sum egressus, in viam.

Tubicinis nostri, prædicto modo, ablatam mammillam, eodem die, perlustravi anatomicè; verùm in ea nihil, quod schirrhum non saperet, reperimus, excepto, quod hic & alibi, glandulæ quædam levi rubedine extus conspersæ vasisque tumentes sanguiferis, conspicerentur: ex Chirurgis quispiam notabat, liquorem flavescensentem inspissatumque ex quibusdam dissectis manare glandulis: ast cum frequens illud hoc in morbo sit, aliquid hac de re specificè monendum, non reor.

Quia autem tota integraque mammilla parque quædam muscoli pectoralis erat abscissa, jucundo oppidò extabat, spectaculo, observare, per musculos intercostales, pulmonis reciprocum motum: noverit interim, Chirurgiæ studiosus, minoris esse momenti, quàm quidem prædicatur ac reputatur schirrhî, ad musculum pectoralem, adhesionem, modò, per eum & costas quoque non infestaverit, cum ulcere; quinimò & eum etiam casum non esse desperatum: igne quippe, abrasione & medicamentorum applicatione, hoc posse curari malum, plus semel sum expertus; mox, post extirpationem sanguinisque fluxum restrictum, loco affecto inspergens *ung. fusc.* FELICIS WURSTII, quod, ut egregium, ad corruptorum ossium desiccationem & ab integra ejus parte, separationem, commendare ausim sedulò.

Musculum pectoralem ejusque quod spectat læsionem
qua-

quarundamque ejus tum tendinearum, tum motricium fibratum ablationem, nemo erit anatomicorum, qui non statuatur, ex ingenti horum fasciculorum musculosorum serie, quasdam, relictis in integrum multis, magna sine ægrotantis molestia & incommodo, posse refecari; imòverò ego nunquam dubitavi, dummodò de adhæsione prædicta, dubitarem, hujusce musculi partem, unà, cum mammilla, auferre.

Ægro nostro, quatuor, ab extirpatione dierum spatio, optimè sese habente febriculâque symptomaticâ solummodò correpto, supervenit,

1. omò; cum nausea, febris violenta; ulcere attamen existente minimè arido, circa illud, mutatum est, respectu medicamentorum, nihil; verùm præscriptus & exhibitus, qui sequitur pulvis antifebrilis;

℞. Antimon: diaphor: ʒj. ʒ.

Sal: card: ben: ʒj.

Tart: vitriol: ʒʒ. M.

1. 9nò; Sperato destitutus successu, sudoris, nempe, emiserat nihil; inveniebam ægrum irrequietum, vigiliis agitatum, sitibundum omnemque fastidientem victum deque dolore plus abdominis, quam ulceris, queritantem, cum porrò ex emulsione solaminis recepisset parùm atque is ille, qui, cum eo, noctem transegerat planè insomnem, referret eum, cui belli strepitus clamorque virorum clangorque tubarum, idæ infixi extabant intimius, ea nocte sæpius inter deliria & vociferationes, nunc ore, nunc manu ciere viros in certamen, esse visum, injici ei enema curavi; verùm & illud vix quidquam boni præstans; etsi alvus solveretur, sequentibus verò diebus,

2. omò, & 2. pò; maneret adstricta, continuante febre;

Y

22dò;

22dò; Mane, ex *infus. sol. fenn.* &c. purgans hauriendum exhibui, cujus beneficio, ter laxata alvo, circa vesperam cecidit in optitræ notæ sudorem, cum anxietatis præcordiorum levamine summo; ita ut is illè, qui viribus fractus, confestim quasi ad multos festinare, circa meridiem

23tò; Sedili impositus, confestim & totus videretur sanitati restitutus; expetens, videlicet, cibum coque vesceretur avidè & ne omni huic fausto, aliquid deesse possset videri, circa vesperam alvum deponeret iterum.

24tò; Ulcus, pure madens laudabili hominemque doloris expertem, nulla febre agitatum; quinimò jocabundum visitavi: enarrati autem symptomatis causâ cum me lateret, eam postea, ex ægri hospite, carniû suinarum venditore & lanione, intellexi: ægrum, nempè, lardi recentis concoctique vim devoravisse clanculum. Severa itaque multato reprehensione ægro, curavi ne illud incontinentiæ perpetrare, imprudens valeret imposterum; monendum autem circa vivendi rationem, sive diætam, hoc in morbo, parvo atque malactico vivat æger victu bibatque dulcem cerevisiam, aut aliud genus lenientis decocti largiter.

Ab hæc temporis termino tota curatio prosperè cessit fuitque absoluta; ita ut æger, intra quatuor septimas, domo exierit atque brevi postmodum integerrimè restitutus desideratâ sanitati, *Sylvam-ducis* abierit hocque tempore 1707. cohorti ALBEMARLEANÆ Tubicen inserviat.

Quemadmodum equis generosioribus calcar; ita & studiosis, etiam diligentissimis (quorum in commodum, velim hæc meæ inserviant, cum exercitationibus, monita) absque exprobratione neglecti officij & indolis quasi ineptæ natæ, quandoque incitamentum addi debere, pro comperto illi habebunt, qui eos benè volunt: ex præmissis ergo ab talibus proponi poterunt lemmata. argumenta
dispu-

disputationes, à priore, posteriore, aut problematicè, affirmanda, supponenda, vel neganda; sed verè, non; ut ex iis inepta asfurgat cavillatio & pulvis merè scholasticus, in quo, quò plus quisquam sudaverit, eò plus, deridendus athleta, operæ & olei perdidit semper multum, laurea donandus apollinari nunquam; verùm, ut ea ex dimicatione reportetur, rerum perquirendarum, in usum sacræ reipublicæ medicæ, veritas: hujus autem generis esse poterunt quæstiones:

1°; *An utriusque sexus mammae ejusdem sint dispositionis, fabricæ, structuræ? convenientque, hoc respectu, cum iis, ubera brutorum ac ferarum?*

2°; *An lac, quod in iis reperitur, ejusdem sit oportet indolis?*

3°; *Statimne & foetu modo nato? an post aliquot, ab natiuitate dies, lac de mammis utriusque sexus deprimendum veniat? illudque fœminis, quibus in animo est infantes nutrici lactitandos tradere, ad desiccandos fontes lactis, ob-an prosit? de Amasõnibus autem iisque extirpanda mamma non me lassabit negotium, quod volens & lubens doctiss: Literatissimisque PALÆPHATIS, PETITIS eorumque sequacibus, decernendum relinquo.*

4°; *An lac, quod in mammillis, Masculini Sexus, eo nato, semper reperitur, labris eliciendo & crebrò exercendo, postmodùm, fluere non debeat, usque imò ad proveciorem ætatem?*

5°; *An hoc modo equè mas & fœmina, posset præstare infanti officium nutritionis per Mammæ & lac ex iis hauriendum?*

6°; *An non videatur ridiculum? statuere; foetum, in utero, per os, suctu propriarum mammarum lac reci-*

pere & ita nutriri? cui possibilitati & ultrò videtur ob-
stare pectoris fabrica.

7^{mò}; An non œconomia animalis (ut vocant) completi,
respondere magis videatur? Lac, sive ejus cremorem,
de mammis stillitantem ac superficiei liquoris cui innatat
fœtus, supernatentem, vi & actu elastico musculosi or-
gani, uteri ejus ori intrudi, imprimi?

8^{vò}; An non lactitans, lactitante aptior sit, quæ concipi-
piat?

9^{mò}; An lac, in mammis, fœminis viro utentibus, signa
in gravidationis haberi debeat?

10^{mò}; An, à nativitate, singulis mensibus eorumque sin-
gula & justa periodo, vel nunquam; nisi post receptum
virum (utriusque enim propositi exemplum. Amstelæda-
mi est peperitque utraque non semel & feliciter) men-
struantibus, eadem prolificandi ratio sit?

11^{mò}; An illa, quæ dum uterum gerit, singulis mensibus
largiter, vel quæ eo tempore parcè; sed contimò, men-
struatur fœtum producere valeant sanum benequè con-
stitutum?

12^{mò}; An hoc in casu prægnans, vel ejus embryo?
an verò utriusque vita simul in discrimine versetur?

13^{mò}; An, foetu uterum implente, mammae turgere
inque iis lac confici necessario debeat?

Faxit Deus! ut hoc modo ferveat redoleatque sapientia thymo-
opus Academicum, cum nobilissimo Studio Physico-Medico &
Anatomico-Chirurgico sitque mêmor, cum Præceptore, Dis-
cipulus, quod;

Multa sacro tegit involucria, natura.

EXERCITATIONUM
ANATOMICO-CHIRURGICARUM

SEXTA;

DE

OCULI PROLAPSU.

Sub hoc Titulo; etſi variæ deſcribantur oculorum protuberantiæ, ego *Eopiesmum*, *Proptofin*, *procidentiam oculique reſolutionem excedentiamque*, differre inter ſeſe, cum aliis didici dudum: eo enim venit quorundam incuria; ut *Stamphylomatis* ſpecies; imò & *Chemofin*, hoc ad genus & hunc ad morbi titulum referant.

Oculi PROPTOSIS, PROCIDENTIA, de qua mihi impræſentiarum ſermo erit, illa eſt, quâ totus oculi Bülbus cum annexis muſculis, adipe & glandulis (quibus & ſui ſunt morbi ſpeciales deque quibus ſuo loco) extra oſſeam orbitam palpebrasque protuberat, propendit, eminet; quod fit cum, vel ſine partium oculum conſtituentium viſibili læſione & morbo, magnitudine excepta & diſtentione nimia, quæ, hoc ſenſu, morbus eſt. Secundò; cum, vel ſine totius, notanda viſus amiſſione: leve etenim quamvis in initio fit viſui damnum; quædam tamen ſemper & poſt inveteratum, nec curatum morbum major tandemque maxima viſioni manet jactura. Eſt partibus ſingulis ſua magnitudo, diſpoſitio, quâ omnes ſibi conſtant & inter ſeſe proportione requiſita ad uſum, conveniunt, reſpondent; unde juſtâ major omnis earum excedentia, extuberantia, morbus renuntianda; rarerer autem; ſi unquam, eouſque, ut ſupra innui, oculus protuberat; quin & ſimul viſum amittat.

Vidi, ante ſex annos, *Londini*, virum robuſtum, cui ambo

oculi, horrendum in modum protuberabant: quod ad ipsam partium dispositionem, illam genuinam observavi, præterquam quod ipsi pupilla majuscula, castius color & insolita esset cum duritie magnitudo; visu tamen utrumque destitutum omni expertus sum; inquirens in causam, accepi, inter luctandum ab adversario suo, irâ, gymnasticas, vel luctationis anglicanæ, leges excedentē, pollices fuisse oculorum orbitis intrusos hominemque mox, nullo inflicto vulnere, dolore correptum summo, non medicis, non chirurgis; sed visu restitisse orbem oculosque magis magisque distendi atque protuberare, quandoque cum, quandoque sine dolore.

Totius oculi **ECPHESMUS**, vel **PROTUBERANTIA** curabilis, illa est, quam potius musculorum relaxationem dixerim: si enim idvociferatione, partu difficili, respiratione, impedita, vomitione aliave de causa fiat; sufficit manente visu, collegisse, ex partium dispositione, musculos tantum esse resolutos, distentos præter modum: ipse quippe oculus debitam servat magnitudinem palpebræque ad bulbi latera, vel inferius hemisphærium. Pristinum ut in locum hi prominentes reducantur oculi, imprimunt quidam futuræ coronali, aut temporum arteriis, cauterium; sed quo jure non capio, cum operatio hæc cum oculorum musculis, hoc in casu & respectu: de paralysi enim alia est ratio deque ea speciatim, commune habeat nihil. Tutius manus, tutius pulvilli, carptum, ligaturæ deprimentes, in auxilium, vocantur; quod si propter dolores inflammationesque medicamine opus videatur; audi quo ego usus sum feliciter.

Accersitus *Amstelædami*, in viam (vulgò *de Herkstraat*) ad pauperulam (cujus nominis non recordor) difficillimo ex partu laborantem; exploratione & examine celebrato omni & prudenter, foetum offendo mortuum matremque corpore obesiorem; ut me embryulciæ accingo, en! ventris tormina conatusque in partus summos; erumpunt unà cum foetu insignis umbilico hernia (exomphalos) & oculis protuberantia, prima lævi manuum mearum compressioni;

ioni; secunda verò cedens minimè, umbilico latam ex mantili ligaturam pulvillosque, sive compressulas; Oculis verò cum multiplici linteolo mox *succum sedi major. plantagin. ad ʒ a ij. sacch. saturn. ʒ.ʒ*; postea ex *cortice querno, ros. rubris & vino rubro gallico, decoctionem tepidè injicio*. Ægra hæc restituta in integrum ita fuit; ut sequenti anno, absque horum omnium symptomatum vestigio, foetum pepererit masculinum, vegetum.

Oculus totus quantus, visu amissò toto, immensum excrescens orbitamque excedens, cancer sive, sive ficus, suppuratio, putredo, aut sphaecelus, cariesve ossis, in causâ sint, medicamentis curatu est difficillimus; multis in *Vitriolum & præcipitatum album probè lotum*, aliis in *mercurialia fortiterque adstringentia*, refugium est; Ego autem medicamentis, *Lapide præsertim infernali*; etsi moderatè usitato, mederi huic malo non potui: sepositis quippe partibus incrustatis & in escharam deductis demortuisque, expululantem denuò fungosam excrescentiam dolui semper; quapropter iteratis horum aliorumque medicamentorum applicationibus palliativam duntaxat curationem molitus sum. Corrodentium nihilo minus remediorum postea optimum expertus sum, *Butyrum antimonii mitigatum cum Tinct. croc. vel opii. Penicillo excrescentia, S. ariem inspersam*.

Oculo ab humorum effluxu, extra orbitam distento tandemque crepante, cum cornea, uvea dimissoque cum pure, vel ichore, quidquid liquidum in ejus cavitate continetur, medela est in desiccantibus, *Vitriolum cyprin. faeces vin. rubr. vet. cort. lig. quer. flor. rosar. balaust. hisce conjunge Rad. tormentil. Terr. sigil. creta.*

Partim conservatum partimque excisum, ex hoc morbo infectatum, oculum, memoriæ tradidere quidam: quod cum ab me factum, vel ab aliis tentatum nunquam viderim, velim rei & veritatis fides penes hosce scriptores sit;

Etsi quibusdam visum fuerit protuberanti, præfato modo, oculo, filum injicere, constringere atque ita putrescentem oculum de orbita avellere,

lere, aut ante putredinem forcipe & forcice apprehendere & abscindere, vel acu eum trajicere atque ita forcice extirpare; ego tamen sæpius & benè manu cultroque rem peractam ab aliis, legi vidiq̃ue, ut & ab me ipso & quidem primò ab

MARCELLO VANDER MAAS, Chirurgo quondam *Amstelædami* celebri, qui viro nauclero, ætat. XXXVIII. ann. oculum sinistrum deformitèr protuberantem, adèò ut digitis apprehendi removerique palpebræ possent commodè & fœtorem emittentem horrendum, excidit: ortum traxerat morbus hic ab tumore oculi interno, sanie impleto multa; protuberantem quem, prope encanthum majorem, scalpello, post multas, sine fructu adhibitas medicationes, perforaverat quidam Chirurgus; sed puris nihil, saniei & ichoris verò, fœtentis multo erumpente latice, suum agnoverat homo errorem memoratumque confugerat ad Virum, qui etiam plurimis usus mediis, præsertim *pastillis ex calce viva, saponè veneto & mercurio sublimato*, irruente de die in diem & depascente partes internas externasque deformante, livore, fœtore & sphacelo, tandem omnia incassum adhiberi, persuasum sibi habere cogitur; cultello itaque manum applicat remque sequenti methodo, ad finem perducit optandum: altiusculo collocato in sedile brachiisque, agro in terga devinctis oculorumque obvoluto dextro, auxiliantium Chirurgorum unus; ut potest, cum frontis velamentis palpebram sursum detinet elevatam firmiter. Ipse chirurgus apprehenso detractoque toto de orbita tubere, excissionem parte inferiore ab encantho majore ad minorem, incipit; deinde eadem methodo, parte superiore, cultro aliquantulum incurvato, apicis, nempè, respectu & manubrii, non verò semilunari, absolvit: verùm non unâ alteraque; sed multiplici incisione, usus tandem forcice

non

non semel. Exciso oculo, totum ossæ orbitæ cavum, carpto, *albumine ovorum pulvereque consperso* implet *stiptico*, obligans & alterum oculum. Nullam notandam hæmorrhagiam exulcerationes, putredinesve in nervi optici, vel aliarum partium velaminibus, nullas observavimus, ut & ne in tenerrima, quidem ossa irrupisse cariem; quod autem significatu dignum, toto curationis intervallo, tanto nunquam fuisse agitatum dolore ægrum, quanto nuper unâ sæpius horulâ conquestumque fuisse de eo, neque febre correptum graviore unquam. Adhibitis porrò vulneribus hujus commatis adhibendis observatoque vitæ regimine peractisque, pro tempore peragendis, curatus extitit homo. Accino ego euge! benè! feliciter!

Ratio quare nervi optici motoriique læsio hæc, graviora non pepererit symptomata, hæc mihi videtur. P^d. ipsi hi nervi, in causa morbi non fuerunt: nervorum quippe truncos benè constitutos vidi. 2do. majores nervi, puta femoris, axillares, &c. obruncantur, amputantur, læduntur, sine graviorum symptomatum syrmate: eorum enim truncatio proximè, sive ad exitum de ossibus capitis, vel vertebralibus &c. sive ab ipsis longius remota fiat, pro nervi magnitudine & aditu ad alias quoque partes, pendenda extat; cum nervus ubique locorum dispositione idem sit: periculum itaque non ab loco; sed nervi abscindendi magnitudine & aditu ad alias quoque partes deducendum colligo stillitantemque (post truncata membra) de ejus involucro, laticem, parti restitanti & conservandæ, cum chylo, de arteriis accedente, medicamento esse balsamico.

Vivit, quondam præfectus militum pedestrium, nobilis vir, natione Gallus, cui, ab sola concussione capitis, ex magni tormenti explosione; uterque oculus visu orbis, extra orbitam, boum oculorum instar, brevi postea protuberavit;

Setaceis verò, venæ sectionibus multisque in usum vocatis medicationum formulis frustra diuque jam nunc, dolore percitus nullo, omni valedixit remedio, heroïco ferens animo nobilioris sensus jacturam.

Ostendit mihi *Hagæ-Comitis*, 4to. Septembris 1699. L. COMMENIK, *Med. Doct. ceber.* & A. STUCKERY, *famigeratiss. Chirurg.* spectatu horrendum oculi prolapsum, potius cum oculo excrefcentem fungum, vel ficosam excrefcentiam, dextram totius faciei inferioris descendantem partem, ut adspectu; ita & fœtore vix tolerandam; negaverunt autem nobis parentes oculi excisionem, multis fatigati & incassum adhibitis remediis eorumque, sumptibus cumque insuper, duodecim annorum puer tabidus, macilentus dolore, vigiliis, febre lenta &c. confectus extaret, nemo nostrum hoc negotium valdè urfit moriebaturque miserrimè, sequenti anno, omnibus nominibus miser renuntiandus æger.

Feliciorem nacti sunt sortem Nobiliss. Vir J. DE WILDE, Colleg. archithalassico, quod *Amstelædami* est, olim ab actis & BROUWERIUS mercator, adhucdum in vivis, quibus secundum artem excisus in totum oculus, ne vel aliquod quidem ulcus, fistula, aut caries post se reliquit.

Hiscæ aliisque exemplis ipsaque ratione duce, confirmatus, hanc operationem, cum JOANNE RAUWENHOF, præpotentium D. D. Belgii foederat. Chirurgus castrensis primario Anno MDCXC. 24 Julii, in GUILIELMO à WINKELS, milite in cohorte Nobiliss. ducis de HEUKELOM *Bruxellis* institui: sinister oculus in prælio prope *Fleurus*, hastâ perfoffus; laceratusque primò ab aliis *Carolorégii*, postea *Nivigellæ* & *Bruxellis* tandem ab nobis fuit tractatus & excisus.

excisus & probè curatus orbitæque ossæ excavatæ impositus ex vitro artificialis oculus: nam etsi inspector, vel moderator castrensium nosocomiorum, ipsemet manum præbere ægris vulneratisque, ex mandato præpotentium D. D. ordin. Fæd. Belg. non tenerer; hoc tamèn similibusque in magni momenti casibus, rogatus eam miseris negavi nunquam.

Totum quândoque oculum fieri convertique in callum, legi apud alios; verùm vidi nunquam; quinimò vereor, ne ipsius tunnicæ adnatæ excrescentis durities, iis imposuerit: eam enim excrescere immensum & non rarè & ex UNGUE, calli adinstar, indurari, dictum jam nunc est supra.

EXERCITATIONUM
ANATOMICO-CHIRURGICARUM
SEPTIMA;

DE

OSSE CRIBROSO ET NERVIS
OLFACTORIIS LÆSIS.

Utmajore cum utilitate hanc legas observationem, rogatum te (*Lect. Beniv.*) velim, non dedigneris, DECADIS PRIMÆ, primam atque ultimam pervolvere exercitationem: quæ, quoniam in iis, DE NERVIS eorumque dispositione, agitur, tibi ducibus esse poterunt, ad investigandum, confirmandumque meum DE NERVIS assertum & enarrandæ historiæ verisimilitudinem urgeoque maximè & enixè hanc lecturam, impræsentiarum; ut tandem, te quoque systema hoc meum probante, de illo; utpote tribus dissertationibus plenissimè demonstrato, post hac tuto mihi filere liceat.

Jan de Haan / Nordvico-Batav. ætat. XLVII annor. munere restiarius, corpore robustior, in pago hocce, A°. MDCCIV, iv. Octob. aquam hausturus ex publico puteo, cujus tollenoni, in incolarum commodum, uncus est additus, cui appendi urceus potest: dum manu una eum ab unco solvit, altera verò pondus tollenonis sustinere impotens est, petit unci apex, multo ex usu obtusus, ejus nasi & narium partem dextram, elevat ab terra, in duorum pedum altitudinem tenerque, per aliquod tempus, hoc modo, suspensum hominem,

minem, vociferantem, quem ab unco; sed verò non sine difficultate, liberant vicini & experienti Chirurgo JOANNI KALIS, *Alcmariâ-Bataw.* mox inspiciendum tradunt, qui quatuor, uno de vulnere majore faciei, observat cutaneas levesque, ut videbantur, quasdam interioris nasi lacerationes & de hisce omnibus mediocrem hæmorrhagiam.

Trium, vel quatuor dierum intervallo, notabile cum quidquam nihil, præter liquidi cujusdam, de narium dextra, stillicidium, appareret vulneraque desiccarentur ad normam, levioris momenti res habita est eorum curatio; verùm ab illo die, adaucto hocce profluvio indies indicesque novis ruentibus in vulneratum symptomatibus; agente interea pro munere suo diligenter chirurgo, periculosum esse hoc vulnus ei & ægro constitit nimium certò.

Post plurimorum, tum medicorum, tum chirurgorum; quinimò & agyrtarum (utinam! isti medicastrosum cœtui aquâ & igni nunc, ut olim *Rome*, interdiceretur: ex usu etenim generis humani id foret) sed frustra experta consilia & molimina, me XIIII, Novemb. convenit, ægri uxor duxitque, cum Chirurgo M. ALDERKERK, ejus filio & quibusdam studiosis, qui fortè fortunâ domi meæ erant, ad suum maritum tremulum, vacillantem, visu hebescentem, vertigine correptum, animo languentem & liquidi multum de naribus dimittentem; inspectis hoc die naribus, vulnere vestigiis omnique non semel observata rerum apparitione, experiebar, sequenti luce;

XIV^{to}. Spatio viginti quinque horarum, circiter viginti, purissimi laticis, uncias, de narium dextra, destillitavisse ægrumque convulsionibus agitatam, imbecillum, titubantem, enervem omnibus articulis quandoque rigidum, quandoque solutum & vocis vix aliquid distinctè proferentem;

sedulo itaque & denuò, ægro luci exposito, inquisivi in liquidi hujus fontem detexique intus omnia ulcere; sed levissimo confecta osque cribrosum exasperatum statuique, consideratis insuper prædictis symptomatibus; odoratus organum læsum nervorumque ejus involucra disrupta cerebrumque affectum: quocirca; etsi aliud genus medicationis mox meditabar, narium dextram fortiter; sinistram verò molliter, *turundis albumine ovorum & stipticis pulveribus S. A. ornatis*, fassi implevique.

xv^{to}. Toto hoc temporis interstitio; tametsi de naribus effluxisset nihil, manserunt nihilominus, nunc memorata symptomata, apparatus hoc die non solvi; verum ægro, languenti, frigore externo tremuloque motu febreque correpto, sudoriferum præscripsi, quod homini tremebundo potius gulæ fuit infusum, quam ab ipso haustum:

R. Antim: diaph: ʒj.
Sal: absynth: ʒʒ.
Confect: Alkerm: ʒʒ.
Syr: pæon: ʒij.
Sal: volat gutt: vij. &
Vin: rhenan: q. s. pro haustu.
M.

multo, hac nocte, excusso sudore, mane,

xvi^{to}. Mitigatis aliquantulum symptomatibus relictoque in naribus apparatu, sequenti linimento, post adhibitam *aq. Anhaltin.*

R. Balsam:

℞. Balsam: peruvians: ℥iij.

Ol: terra ℥iij.

castor:

Ruth: a ʒʒ.

Laurin: ʒjʒ.

Ung: nervin: ℥ij.

M.

fricuit Chirurgus bis rotam vertebrarum syntaxin, ad ignem collocato ægro verticique ex multo linteamine pulvillum, fervente spiritu vini imbutum adaptavit; eodem modo & non sine fruge,

xvii^{mo}; Tractato ægro apparatuque novo naribus intruso,

xviii^{vo}; Nuchæ ejus decuplum ex linteo pulvillum, balsam. Peruv. & ol. Therebinth. conspersum, injecimus eique cauterium actuale, non tamen urens, applicuimus; ut, scilicet, medicamenti virtus, unâ cum externo calore penitus adiret medullam (ut vocant) spinalem nervosque ex ea oriundos: ter repetito hoc actu, inveni ægrum,

xix^{no}; Quasi expergefactum, nauseabundum quidem; sed tamen minus spasmodicè convulsam, utentem distinctiore loquela & viribus magis constantem; alvum interea adstrictam patientem, ad quam solvendam purgans commune aliquod præscripsi, post cujus operationem, omnibus, ut supra, crebrò & præsertim frictione tractus vertebrarum & nuchæ, per biduum,

xx^{mo}.

&

xxi^{mo}; Præstitis decrescentibusque symptomatibus inque hoc momentum temporis liquidi de naribus stillitante nihil,

nihil, surrexit, propriis utens viribus descenditque, adjutus, de lecto æger,

xxii^{do}; Victu potuque refectus.

xxiii^{to}; Renuntiatum mihi, ab chirurgo repetente prædictam medendi methodum, est, circa meridiem: ter namque aliquando ægrum, unius dici spatio visitabat, ne, si quid inopiatum fortè accideret, ego, cum ipso, paratus non essem, qui necessitati & rei peragenda prospicerem, de narium dextra, circiter 18, guttas, liquidi turbiduli, manavisse; sed verò ilicò ejus cessavisse profluvium; denuò itaque naribus, ut supra, obturatis omnibusque continuatis mediis, de die in diem, melius & melius perrexit negotium, incedente ægro, priùs per cubiculum & deinceps per totam domum & comedente satis benè.

xxiv^{to}, Liquido prædicto, de novo & quidem guttatim defluente, statim turundas de naribus extraxi easque pure, parte una, laudabili, altera minus tenaci & malè olente conspersas; sed paucissima quantitate madefactas inveni; ita, ut nullus dubitarem; quin ipsa nervorum cerebrique involucra, vulnere quo cæteræ partes, essent læsa: Medelam adhibiturus huic ulceri, sub vespèram, *Balsam. Sulph. The-rebynt. & calefact.* turundæ adminiculo eâ, quâ fieri potuit & debuit, vi, in summas nares osque cribrosum intrusi capitique, de cujus, dolore gravativo æger, præsertim parte antica, querebatur, imposui seq. *cucuph.*

℞. *Herb. Beton.*

salv.

majoran. a. m. ꝑ.

Flor. Lavend. m. j.

Origan. P. I. F. S. A. Cucuph. cui insperge

Aq. vit. Mathiol. ꝑ. j.

hiscè

hiscæ ad normam, non neglecta medicatione antea descripta, per triduum,

xxvi imò; xxvii ivò, & xix; usurpatis adhibitisque; liquidi prædicti fluxus tamen non est impeditus: ægro porrò præscriptum, ex *Resin. Falapp. Mechoacan. &c.* purgans; cum autem vererer, medicamentum extus adhibitum, ad ipsam fortè plagam non pervenire, aliud genus aliamque ejus formulam commendavi, videlicet, quod siphonis ope in ipsas nares & ulterius injici posset & erat;

℞. *Vin. Gall. Aust. (vulgò) vin. grave, ℥viii.*

Rad. tormentil. ʒij.

Flor. balaustior. ʒʒ.

Alum. crud. vitriol. Cyprin. a ʒʒ.

Macerent. per 24 horas, adhibito lentissimo igne.

Philtr. & conserv. in usum.

postquam hoc medicamen magna cum vi naribus esset intrusum, illæ turundis, eo liquore imbûtis, arctissimè sunt impletæ & obturatæ. Hoc pede pergentes & sæpè sæpius nucham ægro calefacientes vertebrarumque tractum fricando inungentes; diminui nasi fluxum, augeri homini vires cœperunt; sed continuo de conatu in vomitum queritanti, exhibitum *confortans est vinum medicatum.* Ab ultimo hujus mensis, usque in 5. Decemb. rebus è voto succedentibus, mutatum, vel tentatum noviter est nihil. Observabamus interim semper, ægrum nostrum & animo & corpore deficere, vel refici, eâ proportionem, quâ liquidum memoratum amitteret, vel conservaret: primo quippe accidente symptomate, mox rigescere ipsi membra; vacillare postea; secundo; exhilarari ipsum membraque suis fungi, sine tremore, muneribus & officiis, visa sunt.

Denariibus planè apertis nulloque medicamento ornatis, cum, per aliquot dies, liquidi manârat nihil, adiit æger, cui virium jam; non verò opum (etsi ego ne obolum quidem ab eo petierim) fatis erat *Nordvicum*, quo loco imbecillis quidem interque ambulandum titubans; tamen vixit, magno sine incommodo; usque dum, ut ex relatione ipsius uxoris Chirurgique VAN LOON, altero pagi & celebri Chirurgo, accepi, initio mensis Martii, dirissima talique vellicaretur convulsione; ut cum lecto contremiscent exinde ipsi parietes eodemque mense cecidisse, in fossam domui ejus proximam; amisisse de tempore in tempus vires & postquam quater impotens, nempè, qui quò vellet incederet corpusque suum sustineret, cecidisset in fossam, vix vitæ suæ extitisse conscium tandemque omni amisso motu (sic dicto voluntario) amisisse XV. Maji A°. MDCCV, ullo sine tremore, vel spasmodico partium motu, vitam.

Ad hujus historiæ supplementum pertinere videtur, quæ sequuntur:

Ægrum dormivisse & comedisse, ut plurimum benè; sed aliquando altissimo somno, per 7. aut 8. horas obrutum, postea, helluonis & sitibundi hominis adinstar, omnia, quæ ei in victum, aut potum propinabantur, devoravisse, assumpsisse.

Circa finem vitæ pueri, vel mente carentis hominis instar, traxisse vitam, artubus nunc laxatis, nunc rigescentibus intotum, ita; ut truncus videretur.

Alvum fatis commodè exoneravisse, ad ultimum vitæ terminum:

Sed (*Lector Beniv.*) velim noveris, me, circa jam sæpius memoratum liquidum, omnia instituisse examina, experimenta, in-et disquisitiones, quæ publicè præstiti quasque

que *priore decade*, enarravi; evaporatione, nempè, ipsius laticis, admixtione & commixtione ejus cum aliis oleis, spiritibus, aquis &c. pro comperto habuisse, id nervosum, sive quod nervorum stamina concomitatur, fuisse; non verò de arteriis (ut quidam volebant) manavisse: quæ enim hæc illa esset, circa os cribrosum naresque arteria, quæ tantam, quantam vidimus vim puri & diaphani liquoris, ullo sine sanguinis profluvio, ante, vel post hoc stillicidium, emisisset?

Ex præfatis demonstratisque omnibusque ex iis colligendis statuendisque veritatibus ac sequelis, persuasum mihi habeo reverenter, te (*Lector Anatomico-Chirurge*) pedibus totis initurum meam de nervorum fabrica, motu & usu, doctrinam.

Lubet, si per te liceat & hoc patiaris (*Lector corporis animalis ruspator*) hisce de nervis exercitationibus, non unam duntaxat; sed verò multifariam meam observationem, synopticos conscriptam, DE SPINA DORSI BIFIDA, FISSA MEDULLAQUE SPINALI, OSSE NULLO CONTECTA ET NATO INFANTE, FLUORE SUCCI NERVOSSI, Coronidis loco, imponere; neque fore credo; ut eam extra & ultra thematis, jam nunc absolvendi, terminum ab nre adduci, statuas.

Antiquos spinalis medullæ vulnera renuntiavisse lethifera, nemo doctorum medicorum ignorat; verum hoc dogma, vel axioma Medico-vel Chirurgico-Physicum, cum grano salis debere accipi, eos quoque, non latere, monumentis proditum habemus satis: vulnera quippe huic organo inflicta minora, mox & secundum artem, excepta, probè consolidari, notum iis & ultrò est, qui experimenta ab me, publicè, in hunc finem, in animalibus viventibus, instituta viderunt;

Verum dehiscente vertebrarum syntaxi medullæque spinali acri exposita nervorumque involucro, ab nativitate læso, in vivis

perstitisse animal, fabula veritati ex diametro opposita est: nam etsi, infante in lucem edito, tumor ad ossis sacri initium, solummodò isque liquore impletus comperiat nihilque de eo, vel per eum effluat liquidi nervosi. ipseque infans, per aliquot dies, dixerim septimanas, vegetè subsistat; corrumpitur & rumpitur tamen brevi tumor gangrænâ, emoriuntur ejus superficies, deinde nervorum involucra, defluit nervorum liquidum, rigescunt infanti membra attenuantur vires, usque dum continuo & immedicabiliter stillitante prædicto liquido, mors ultimam hujus tragœdiæ scenam claudit.

Quemadmodum, ante aliquot annos, HARLEMI, ad hoc vocatus spectaculum, à Clarissimo quondam illius civitatis medico V L A C K V E L D I O, comperiri mihi fuit integrum. Si vir hic, verè sagax & practicus, Chirurgi plus audacis, potiùs temerarii, quàm exercitati, consiliùm inivisset, concessisset tumoris memorati pertusionem; sed verò factus cautior exemplo, ab æternæ memoriæ consulari viro & medico, magno N. T U L P I O (vide ejus caput XXX^{um}: L. 310;) relato, vitium istud commissionis & criminis contra rationem, vitavit, non perpetravit: est namque in arte Medico-chirurgica quoque criminis loco, impossibilia à priori, ausu planè Phaëtonico, omnia sollicitare & tentare. non possum & ego, sine immemoris beneficii crimine, hoc loco tacere, me; ex dono nobiliss. & ampliss. Viri, quondam Consulis & Senatoris *Amstelædemensis*, S. SIXII, magni T U L P I I generi, possidere multos ex Bibliotheca Tulpiana, manu & annotationibus præclari antistitis medicinæ, exornatos libros interque illos J. RIOLANI FILII A^o. 1626, *Parisius*, ex officina D. MOTEAU, editam anatomiam, in qua ad hoc lemma & quidem Cap. XV. XVI. & XXVI, multa allegat citatque differitque; sed, audi & dolero mecum casum hunc (*Lector Beniv.*) non nisi ex sequelis.

Fig: 1.

quelis & verborum, ex parte, cohærentium sensu interpretanda: extus etenim ctsi liber hic videatur integer; intus tamen, igne (procul dubio candelæ, propter viri praxi de die fatigati & nocturno quodam momento sub dormitantis inter lucubrationes, incuriam, vel lassitudinem) laceratus est; quod si integrum hoc ejus scriptum edi potuisset, illo, per me, non caruisset Respublica Medico-chirurgica; verum, ex conjectura, aliorum scriptis aliquid addere, vel adimere, non mihi; sed onus antiquitatum investigatoribus imponendum & suscipiendum videtur.

Cum autem Clariss. Vir V L A C K V E L D I U S, ad vivum justamque magnitudinem, prædictum tumorem, ut et ejus, pro-tempore, mutationes, depingi curaverit atque ego cadaverculi, in conventu plurimorum-artis nostræ doctorum et fautorum, celebraverim anatomiam, ex tua utilitate duxi (*Lector Beniv.*) æri incisa ejus hæc tibi offerre schemata, pag. 189, 190, 191, 192, 193. differationi huic inferenda.

Tab. I. Fig. primâ, delineatur prædictus tumor, ut apparet, a primo, usque in quartum, ab infantis masculi natiuitate, die;

A. PARS DORSUM VERSUS;

B.B.B. TUMORIS PENDENTIS VEL SACCULI CIRCUMFERENTIA;

C.C.C. CUTIS PROTUBERANTIÆ VARIÆ ET

D.D.D. SULCIFORMES PLICÆ;

E.E. LEVITER EXCORIATA ET COLORIS PLUMBEI, DUO LOCA.

Post aliquot dies flaccessere, findi, sulcis perfecari, inflammatione corripì, gangrænâ levique sphacelo tandem emori

cœpit, Tumoris, continuè liquidum nervosum stillitantis-
superficies, ut videre est;

Tab. I. Fig. secundâ, adumbrante, per litteras

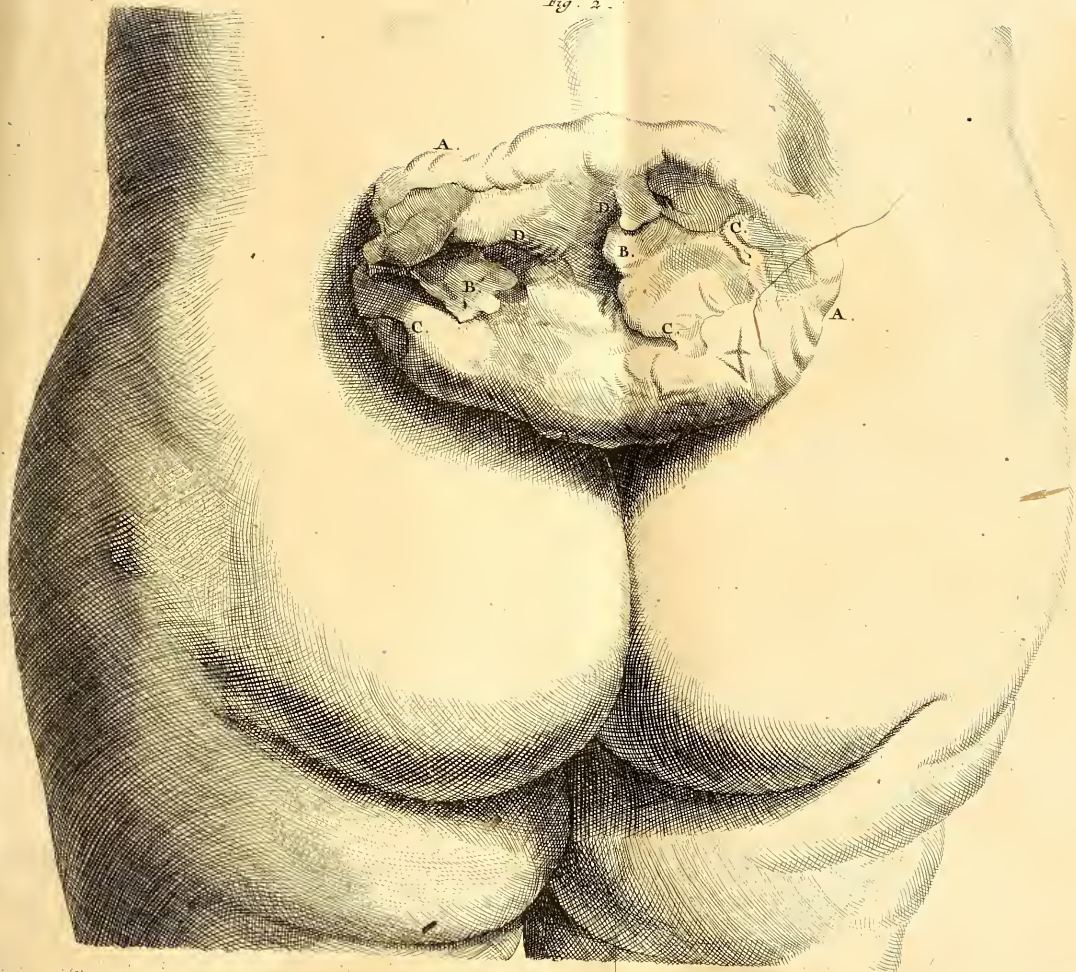
- A. A. A. TUMORIS FLACCIDI CIRCUMFERENTIAM;
B. B. COLLAPSA ORA MARGINESQUE CIRCUMVOLUTOS,
C. C. C. FISSURARUM ET
D. D. PARTES PUTREDINE CONFECTAS.

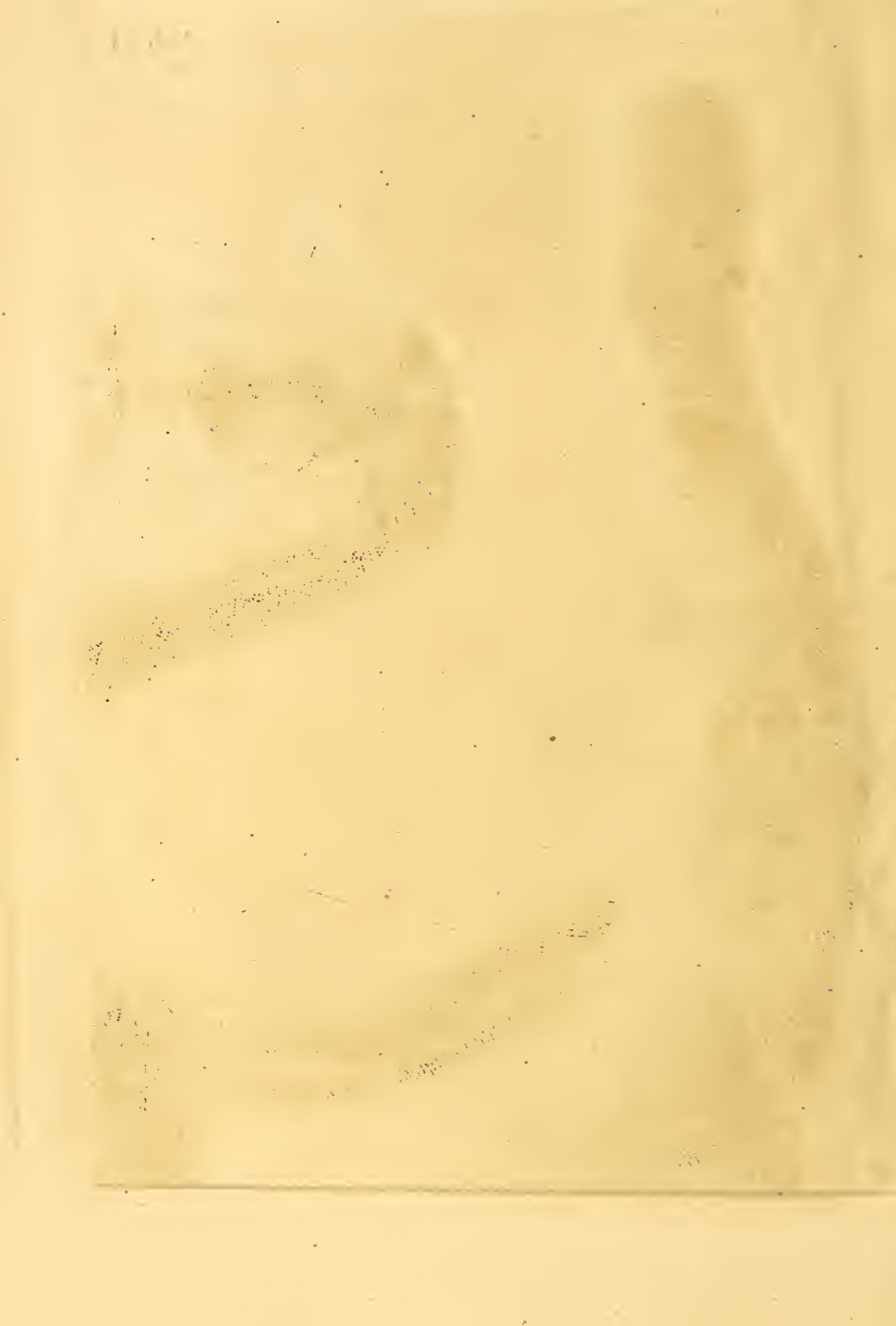
Veruntamen de constitutione et dispositione tum ossium,
tum nervorum, cum nobis adhucdum constaret certi nihil,
eam detegere volumus, infante post aliquot tempus mor-
tuo, cadaverculi inspectione anatomica; quam habe;

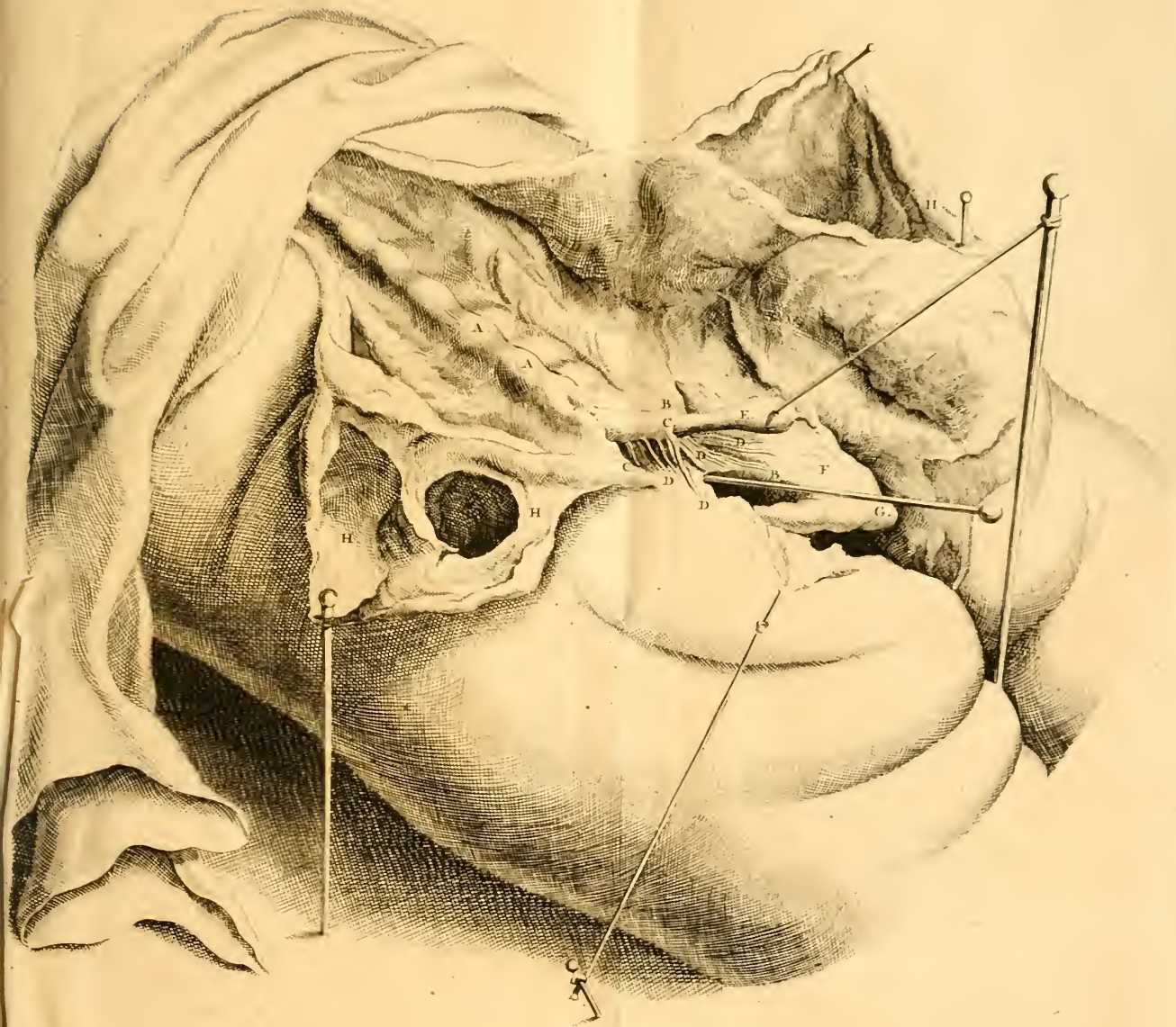
Tab. secundâ, denotantur parte ab corporis postica;

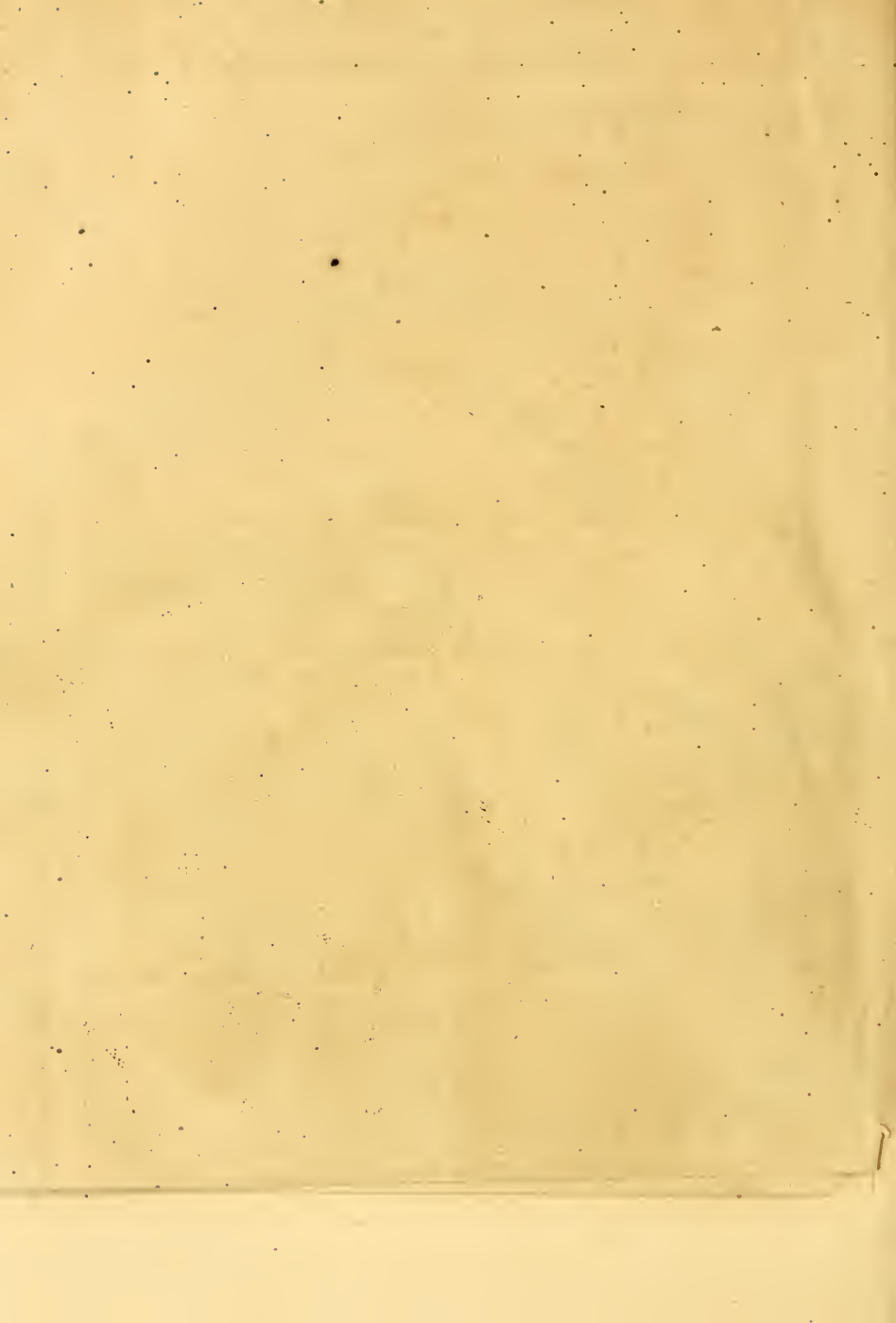
- A. A. VERTEBRARUM LUMBALIIUM BENÈ CONSTITU-
TARUM FACIES;
B. B. OSSIS SACRI DEHISCENTIA;
C. C. LACERATORUM INVOLUCRORUM NERVORUM
RELIQUIÆ;
D. D. D. D. NERVI EX SPINALI MEDULLA ORIUNDI, QUO-
RUM ILLE
E. LATERIS DEXTRI, CRURALIS, INSIGNITER
TUMET SOLITOQUE MAJORE TUBERE
(DICTO GANGLIO) INSTRUCTUS CONSPI-
CITUR;
F. OSSIS SACRI PARS INFERIOR UT ET
G. CAUDÆ, CALLOSO-CARTILAGINEA SUBSTAN-
TIA, OBDUCTÆ;
H. H. H. CUTIS ET DIFRACTI TUMORIS VESTIGIA;

Fœtum in utero, vertebrarum dehiscente tractu; quinimò me-
dullâ spinali nullo ossè contactâ; tamen per aliquod tempus, vive-
re, augeri, moveri posse, rationi nequaquam, multò minus ex-
perien-

perientiæ refragatur; nervis, videlicet, suis involucris non destitutis, vel his læsis, laceratis, aut morbo infectis conservatoque, hoc modo, eorum liquido ejusque usu: arteriis interea, cum aliis partibus officio ac munere fungentibus suo, sine impedimento; hoc quod assertum documento probatum habui;

A^o. MDCLXXXII. *Amstelædami*, ubi fœtum, octavo circiter mense prægnantis utero, extraherem cujusque deformatum ab vertice, ad femora, cadaver, postmodum perlustravi, taciturus juxta Hippocratis præceptum, tacenda sacra, horrendam detestandamque hunc fœtum, in utero, deformandi et destruendi cum causa, methodum; sufficere, opinor, lectori et spectatori, ex sceleto id vidisse, in quo et circa quod occupati sumus, vertebrarum, nempe, tractum fissum, apertum: ex eo enim facile colligere est, hoc in fœtu, medullam spinalem nullo fuisse ossis contentam; priusquam hoc fiat, inopportunist non erit, caput ejus vidisse enormiter depresso fractumque multis locis.

Tab. tertia, delineans prædictum embryonem, ablati Brachii pedibusque; utpote nihil peculiare; vel præternaturale obtinentibus.

Fig. prima exhibet prædicti fœtus caput ab utroque latere com- & depresso; in quo videre sunt;

- A. A. OSSA BREGMATIS UT ET
- B. B. ILLA FRONTIS EORUMQUE COMPLICATIONES, & VICTAS;
- C. OS JUGALE SINISTRUM, DEHISCENS AB VICINIS OSSIBUS, ITEM OSSIS
- D. MAXILLÆ PROPRIË DICTI, SUPERIORIS DEFORMATA FACIES.
- E. INFERIOR, VALDÈ EMINENS MAXILLA.

Fig. secundâ delineatur ejusdem capitis ad spectus ab latere apparenteque

- A. OS BREGMATIS DEXTRUM ET IN EO
- B. FACTURA, CUM OSSIS SEPARATI PARTE IN DURAM MATREM IMPRESSIONE,
- C. C. C. OSSIS BREGMATIS SUO IN FIERI, SIVE EXTENSIONE INTERRUPTIO.
- D. OSSIS TEMPORUM ATQUE
- E. OCCIPITIS MALA CONFORMATIO, PENDENS SACCULI INSTAR AD COLLI VERTEBRAS.
- F. MAXILLÆ INFERIORIS DISPOSITIO, EMERGENTIBUS EX EA DENTIUM PRIMORDIIS, RUPTIS EORUM ALVEOLIS.

Fig. tertiâ depingitur capitis hujus conspectus, à parte postica,

- A. OS OCCIPITIS.
- B. SAGITTALIS,
- C. CORONALIS,
- D. D. LAMBDŌIDEARUM SUTURARUM CONSTITUTIO CIRCAQUE HASCE RUPTORUM FRAC TORUMQUE OSSIUM EXEMPLA EMINENTE, LOCIS AB OSSIBUS DESTITUTIS, UBIQUE DURA MATRE.

Tabulæ quartæ, exprimentis fig. I. anticam trunci ossium prædicti fœtus constitutionem, enodatio.

- A. VERTEBRÆ COLLI.
- B. B. B. B. UTRIUSQUE LATERIS COSTÆ COMPLICATÆ, DISTORTÆ, COALITÆ, VERBO DEFORMATÆ FIGURÂ, COLLOCATIONE, CONNEXIONE.
- C. C. OSSIS STERNI VESTIGIA CARTILAGINEA INQUE EIS, OSSIUM IPSORUM STERNUM COMPONENTIUM POSTEA FACIES.
- D. D. D. VERTEBRARUM TRACTUS INCURVATUS,
- E. OS ILIUM BENÈ CONSTITUTUM.
- F. OS SACRUM, CUI ADJUNGITUR ILLUD CAUDÆ.

Tab. 4.

Fig: 1.

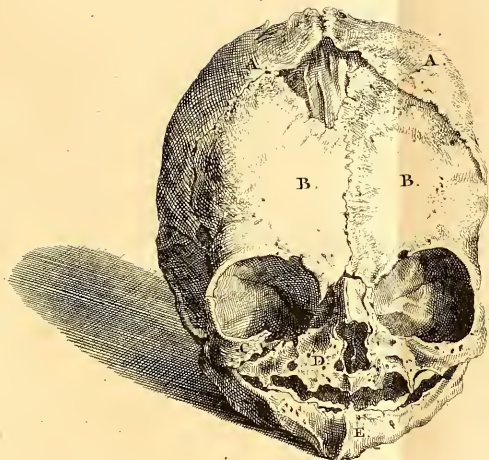
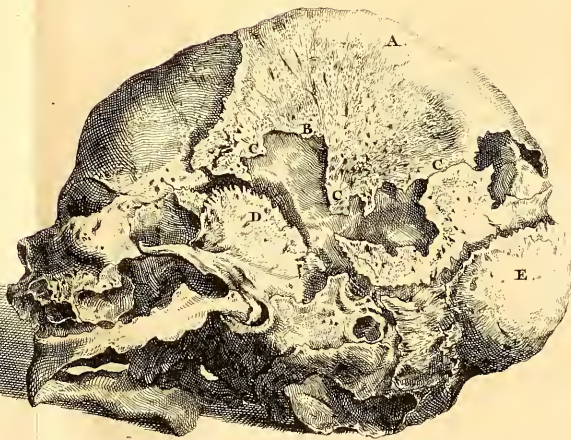

Fig: 3.

Fig: 2.

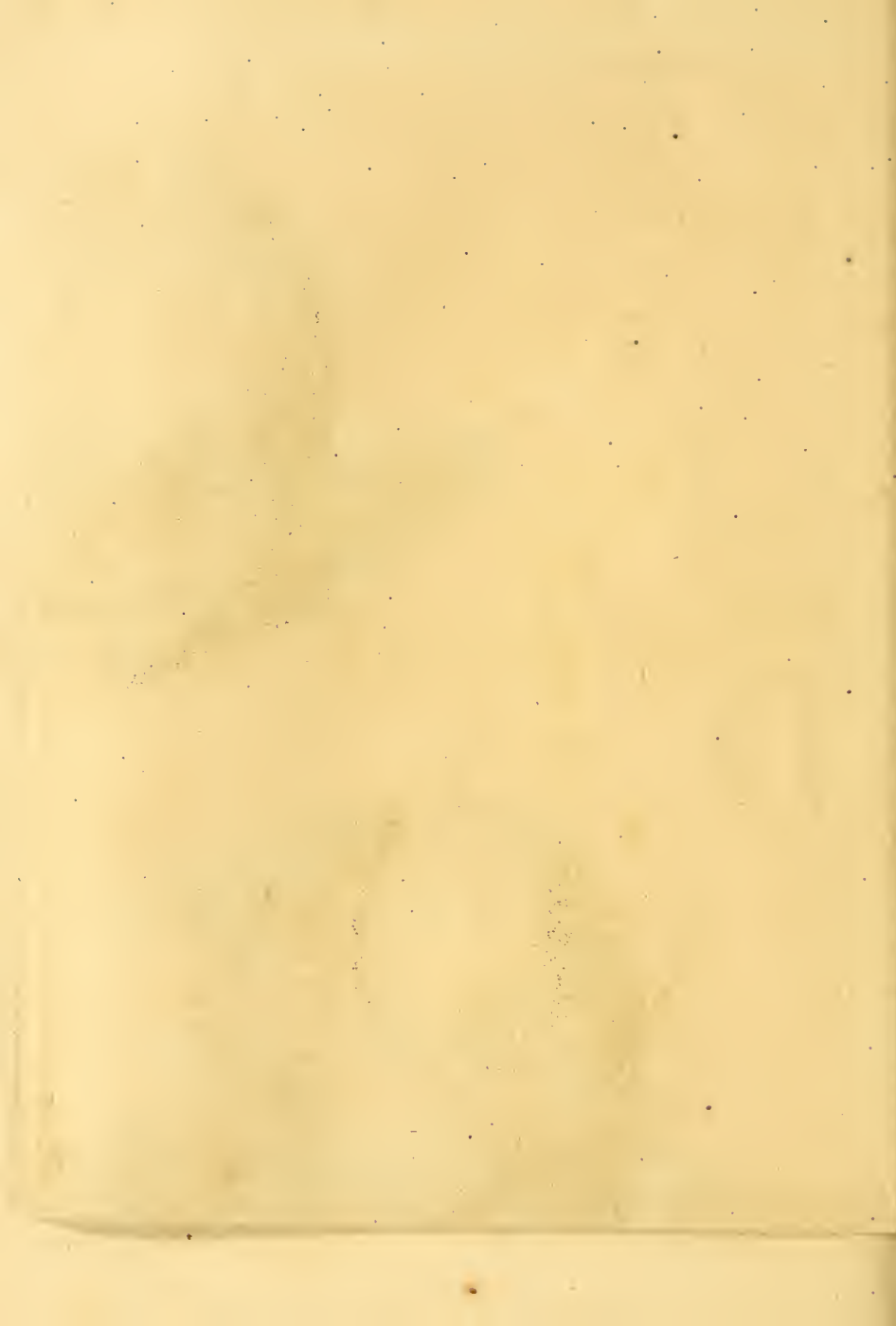

Fig: 1ma.

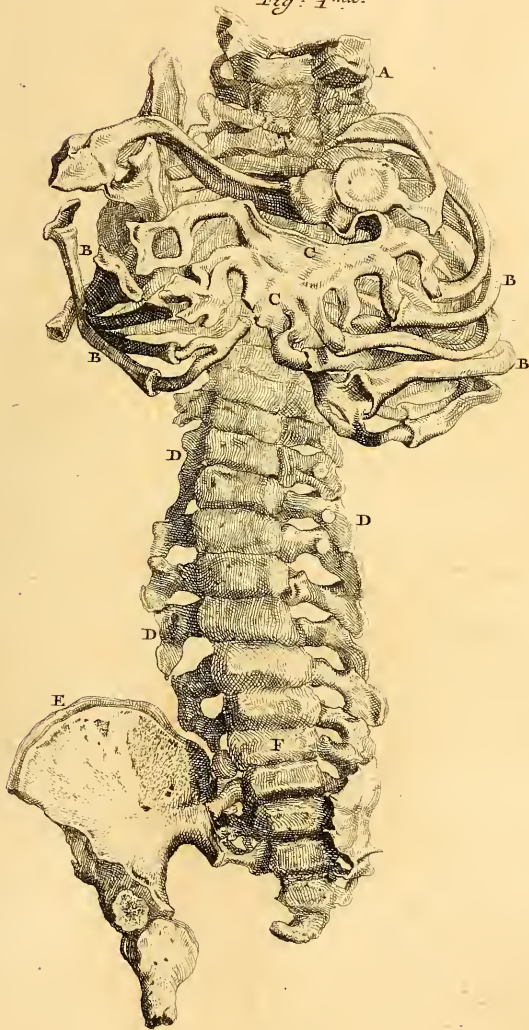
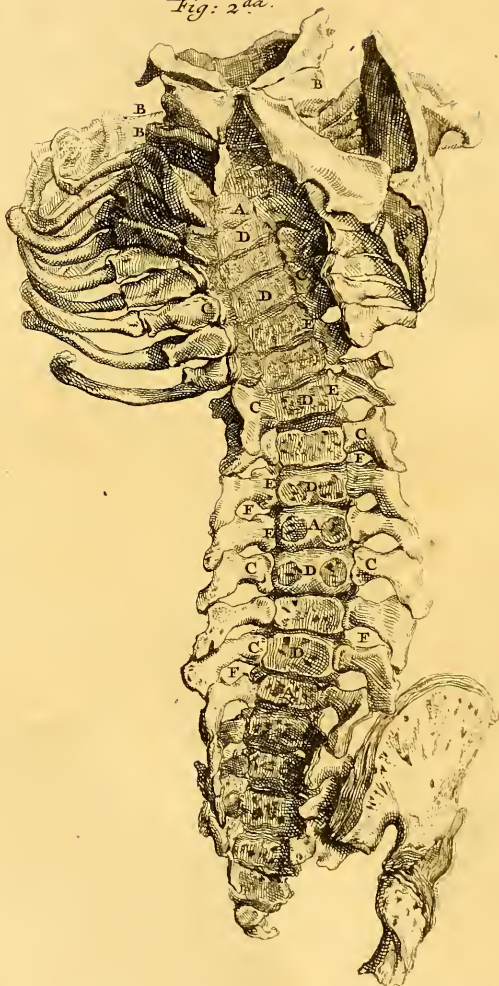

Fig: 2da.

Tab. 4. figurâ secundâ proponitur, prædicti trunci posterior adpectus & in eo

A.A.A. VERTEBRARUM, USQUE IN IAM EMÒ PARTEM APERTUM, TRACTUM.

B.B.B. TRIUM INFERIORUM COLLI VERTEBRARUM DEHISCENTIA.

C.C.C.C.C. LATERALIU, VERTEBRALIS TRACTUS, OSSICULORUM, CUM

d.d.d.d.d. MEDIIS EJUS OSSIBUS,

E.E.E.E. CONJUNCTIO.

F.F.F.F. PATENTIA INTER PRÆDICTA OSSA FORAMINA.

plura huic explicationi adjicerem; ipsæ si hæ delineationes non satis elaboratæ, aut sagax FALLOPIUS & accuratus in ossium genesi tractanda & exprimenda KERKRINGIUS, præ manibus non essent: ex iis etenim colligi erit, quantum hæ delineatorum ossium fabrica, connexio &c. ab naturali, sive corpori debita, distet.

Fœtus ovini aperto planè abdomine omnique denudato viscere, ut & vaccini felisque duplici capite nati, distortas, bifidas, apertas &c. vertebrarum syntaxes; etsi in musæo conservem, æri incidendas non curavi; ne ex copia exemplorum, inops ipsa videatur ratio meumque pede non firmò stare, DE NERVIS eorumque motu, cum demonstratione, assertum.

EXERCITATIONUM

ANATOMICO-CHIRURGICARUM

OCTAVA;

DE

LEUCOMATE, SIVE
ALBUGINE.

Coincidit mihi, animum ad LEUCOMATIS descriptionem accingenti, proverbium,

Fert aliud Lencon, aliud Lenconis asellus:

auctorum quippe verba præscriptaque tantum, hac in re, ab effectu differunt; ut nescivisse eam, vel incuriâ, aut è consilio, tradidisse intricatam, mihi penè persuadeam.

Primò; voce LEUCOMATIS, ALBUGINIS morbi, specificè uniusque solummodò parti proprii, genus designatur minimè.

Secundò; quæ ejus vocantur species, in totum ab hoc quasi genere differunt: Albicans etenim hac macula, cum *cicatrice splendida, paralampsi* &c. nullo respectu convenit: prima quippe corneæ convexæ superjacet, superextenditur, aut inter ipsas ejus lamellas, vel demum intus ab parte, nempe, ei est concava. Alteræ corneæ læsiones, *cicatrices* sunt & excavationes variolarum, ruptarum hydatidum, vulnerum, ulcerum. Imò & hypopyonis vestigia: neque itidem cum *νεφέλαις, nebulis*, quæ potius iustufionis species, conveniens est.

Objecta

Objecta ergo perforata five divisa, vel prorsus non apparent, LEUCOMA, albicans, in tunicæ corneæ superficie, macula infans & recens faciliè, adultæ difficulter, vetusta rarissimè, inter lamellas, vel posticè hærens cicatrixque vulneris; ulceris verò curatur integrè nunquam.

Quæ in multis aliis oculorum affectibus magni, hac in specie usus est maximi, lingua; utpote, quæ lambendo glutinosas tenacesque, ab corneæ superficie abstergere apta est nata, maculas: si ve etenim, sudaminis adinstar, ipso de corpore corneæ proluat, extus, si ve ex peregrina materia ei adhærescat; imò lymphatico de latice concreto ortum ducat, asperitate sua iterum iterumque terendo tandem eminentiam abradere, potis est. Monita generaliora, Pò; linguam esse ab omni impuritate depurgandam; 2dò; fragrantis alicujus seminis masticatione, post ablutionem, imbuendam; 3tò; ei *Saccharum candy*, aut; si efficaciore absterfione opus videatur, vitrioli mitigati, aut simplicis, solutionem inspergendam; 4tò; inspiciendum, quò tendat vergatque macula: parte enim ab opposita oportet fiat lambendi actio; promovetur alias potiùs, quàm refrænatur macula, eodem modo, ut pterygium digitorum, injectâ, parte à qua, ad quam properat excrescentia, ligaturâ: multa enim licet apposita medicamentorum corrodentium desiccantiumque farragine, hic ille morbus curatur nunquam; ligaturâ verò debita methodo ei injectâ brevi. Quod si ab maculæ exortu, quo loco crassior existit, lambendo pergas; eam verò ab parte tenuiore, ab circumferentia, non excipias, extendis hanc ulterius; nunquam autem macula, LEUCOMA, à puncto æqualiter & radiatim in circulum extenditur; eminente semper in medio apice quodam, linguâ explorando;

Problemata etsi mihi sint, hujus asserti, plurima, unum (*Leet. Beniv.*) accipe idque momentosum.

A°. M D C L X X X V I I . mense Majo, convenit me SARA, Judaïca, habitans *Amstelædami*, in platea

(vulgò *Marhe*) ostendens mihi, ut aiebat, *Margaritam*, oculo infantis duorum annorum, incumbentem; re explorata, non *cicatricem* (vulgus vocat ear *Harel*) sed maculam, *LEUCOMA*, experiebar, quam, brevi temporis intervallo, mater lambendo, ut supra est monitum, detersit; verùm ineunte brumali frigore, vires recipiente morbo, me denuò accessit, commonstrans, eandem *MACULAM PROFUNDIÙS ALBICANTEM* latiusque ex-patiantem; miscui itaque *cum succo chelidonie aliquid sacch. cand.* iniecique penicillo, tepidè, per aliquot dies id medicam: maculæ; interea tamen à lambendo & quidem crebrò non desistit mater. Successit cùratiò vivitque, in hoc momentum, visu præditus accerrimo, quondam æger.

Si adulta & longo tempore, resistaria *MACULA*, detersioni leni *vitriol. Cyprin. in aq. Rosar. solut.* resistat, opus est fortiore medicamento; verùm ego stylo, ex *eiusdem generis vitriolo*, utor, tum, quia maculam, usque dum sanguinem emittat, vellicandam fricandamque sustineo, tum quia tutiùs, hac methodo, parti affectæ, intactis vicinis, injici potest medicamentum.

Quæ, inter ipsas tunicæ corneæ lamellas, hæret *MACULA*, nunquam curatam vidi; si per annum unum, aut alterum eodem fuerit loco, confidente, ea parte semper extimâ lamellâ ulterius; ita ut, quæ in initio livida, tractu temporis conspiciatur albida profundè.

Concavæ; id est, interiori tunicæ corneæ parti inhærens *MACULA LEUCOMA* (si enim fluctitet, suffusionis familiæ adnumeranda venit) ut remotior ab injiciendis medicamentis, ita & pessimæ notæ & incurabilis planè est.

Quod si, ex *Hypopyonis*, ipsius corneæ corpus occupantis, specie supra notata, variolis, morbillive pertusâ, corrosâ, exulceratâ

ceratâ unâ alterâque corneæ lamellâ, cicatrix-ci inhæreat expullulans, alia sanèprorsus. res est : stigma enim etsi referat album, Leucomatis indolis tamen obtinet nihil : nam, instar callosi, id est, indurati fungi, foras indiesque. extuberantis, excrescentia hæc verrucam (cujus quoque species non est; omnis quippe verruca, cutis morbus est) fingit.

Cum autem periculosum, hac in parte, sit alicujus sententiæ assentiri, veleam rejicere, exponam rei exemplum.

Hagam-Comitis, A^o. MDCLXXXII, *Amstelædamo*, ab Clariss. CORN: BONTEKOE, aliisque artis nostræ cultoribus, invitatus ad dissectionem cadaveris, Viri laqueo necati, accessi obtemperans amicorum rogatui protinùs celebravique coram insigni Anatomæ fautorum coronâ, hunc actum; cum autem, hoc tempore, luctarer prædicto cum morbo, in puella quatuordecim annorum, in parte corneæ versus nasum, statui curavique incidere (finita demonstratione): noster discursus privatus, in hoc thema, præsentibus Clarissimis Viris BONTEKOE, LIEBERGEN, VAN SOLINGEN, MATTON Med. Doct. experient. VAN DYK, KERVEL aliisque Chirurgis. Post rem ab me propositam, post multifarias vibratas fermocinationes, exhortatus est urfitque audacter VAN SOLINGEN extuberantiæ ablationem, methodo quam postea descripsit, OPERE SUO (pag. mihi 51) DE CHIRURG: OPERAT: fateor ingenuè, id ejus consilium mihi nequaquam arrisisse; imò & sùrdis amicum meum narravisse fabulam; quoniam nemo inter nos ejus esset sententiæ, redux, *Amstelædami*, acrioribus medicamentis curationem tentavi; sed pessimo cum eventu: apici enim quidem escharam injeci sepeperavique; in fundo verò, cum materia expullante, accrevit durities: explorata itaque re prius

& denuò, statui excrescentiam hanc desiccandam eique vim gypsi & farinae tritici tostæ, per aliquot dies, applicui: hoc modo adjuncta desiccatione & duritie tumentis mali, illud, præsentibus Med. et Chirurgis quibusdam, scalpello corneæ abstuli; ulcus tamen hoc, non sine multo tempore, improbo non sine labore radioque et visus detrimento, coërcui, depressi, purgavi, curavi: MILVO ETENIM VOLANTI RESECARE UNGUES FACILE NON EST.

Si in adnata, vel circuli corneæ tunicæ circumferentia, post curatum ulcus, excrescentia, vel cicatrix appareat, age (Chirurge) fortiter; sed mox & actutum: separari quippe ab cornea posse partem, sive exterioris lamellæ lamellam, visu illæso, aut saltem parum impedito, ausim asserere: vivit enim *Amstelædami* homo, in quo hoc exemplum prostat.

Si, ex variolis, maneat siccum corneæ membranæ stigma, illud incurabile expertus sum: tû itaque cave: edoctus enim hæc doceo fideliter, irrites crabronem; ut verò arti satisfiat ejusque præceptis, age, sollicita emollientia; sed avertant Dii ego tibi auctor sim; ut ægrum, vel te, securum de curatione dicas; sed quid ni apertius? audi, disce; verùm & fuge simul & detestare, quod sequitur exemplum: *scopulos ut mare; ita &, nempe, portus habet.*

Vocatus inspexi nuper, hoc ex morbo incurabili laborantem domicillam juvenulam, cujus grabato vir assidens medicus, non quidem doctus; sed qui (proverbialiter) plus tamen docet, quàm scit, complofis hic manibus, securam renuntiaverat: adhibuerat enim scilicet, *Beneficio evaporationis per infundibulum* sequens oculo Medicamentum emolliens:

℞. Fol: *bismalv: & malv. a;* mij.

Flor: *Chamomill:*

sambuc: a, p. ij.

Sem: *anif:*

fœnic: a, ʒij.

Incid: *contund: coq: in lact: dulc: pint: ij.*

exprim:

ægra priùs diuque dubia; nunc medico suadente, facili momentò spem conceperat certissimæ curationis; infaustam itaque rejiciens meam prognosin, tamdiu verbis adulatoriis fidem habuit, donec temporis, laboris sumtuumque dispendio inutili lassata, eventu didicerit effati mei veritatem.

Huc spectitant ex peste oculis infixæ maculæ varicolores; ut plurimum autem in principio rubentes; postea verò livescentes, quæ; si nigredinem contrahant, quocunque detegantur loco, gangrænam minantur, aut sphacelo laborant: ut sudorifera toti corpori; ita fofus &c. hac virtute præditi, gangrænae, nempe, resistentes viresque partibus refocillantes, huic maculæ injiciuntur secundùm artem;

Horrenda autem lue pestifera, cum (infinità Dei gratia & clementiâ) patriam meam; non nisi leviter contactam viderim & quidem tempore studiorum meorum chirurgicorum, dicam solummodò enarraboque pauca; *de maculis oculorum ex peste;* quæ facta sunt memoriâ meâ.

A^o. MDCLXVII. ABRAHAMO BROUWER, Tabellario in *Zeelandiam*, in platea, vulgò de *Lantwerierstraat* / *Amstelædami* peste correpto, post gravissimos capitis dolores oculorumque inflammationem, ictu fulminis citius potentiùsque visum obnebulans, oculo infligitur

MACULA, ex tubere primò rubro; mox verò livescente, ortum ducens; hujus, post aliquot horas, color albescens, præceptorì meo experientissimo, BERNARDO VAN ULSEN, præfagio instantis mortis fuit: extuberante quippe, cum hacce MACULA, toto oculo, nigrescente, multis locis, corporis superficie striaque rubente in pectore, versus cor, animam quoque brevi efflavit.

Alterum; sed felicioris eventus: vitam etenim habuit conservatam, hoc mihi est exemplum. Eodem anno JACOBI VAN LEYDE, *Amstelædami*, clanculum proxenetæ, in fossa, vulgo *de Hozegraft* / prope vitri fusoriam, decem circiter annorum filius, post curatum bubonem inguinalem, incidens in vehementissimam ardentissimamque febrem simul citò in corneæ partem mediâ, oculi dextri albicantem ex levi rubedine MACULAM; accipit, quæ, injectâ, inspersâ, adhibitâ remediorum vi maximâ, artem elusit omnem, eundem semper retinens locum, colorem & magnitudinem; visum autem ex parte concedens ægro.

Eadem res est cum oculorum MACULIS (de totius visus affectu; hoc de fonte autem alibi latiùs) ex mala Venere, quæ, ut plurimùm docent; *non esse semper in medico, releveatur ut ager*; ne autem mox animo desperes (*chirurge*) perpende? quem in scenam duco casum.

Juvenis 25. annorum, in cohorte equestri, prætoriana, quem fermè perdiderat infausta Venus: sædis enim, ut omni loco cutim, ita & palpebras frontemque dehonestaverat maculis, ulcerosis pustulis &c. neque ossa virulento intacta reliquerat ab malo; pertæsus quasi vitæ: frustra enim sudaverat omni modo, frustra salivaverat usque imò ad, cum emaciatione, internecionem, me vocat in auxilium,

lium, non tam ut sibi; quàm amicis satisfaciât. Cuncta cum perlustro, investigo, albicantem observo in oculorum dextro ejusque cornea, MACULAM, quam, inter medicandum prorupisse, ab eo, edocebar eâque cum cum vi Mercurii fuisse usum; ut per sex integros menses; nè micam quidem panis dente frangere potis extitisset; immoderata itaque ex Mercurii adhibitione corpus hoc fuisse emaciatum facilè colligebam & proinde malacticis, succulentis, jusculis &c. primò; hominem, poplites quem vix sustinebant, reficiendum curavi largiter, secundò; viribus restauratis, confortantibus decoctis, quibus *Rad. Contrajerv. & Tormentill.* non deerant, ipsam MACULAM, opus operosum! aggressus sum, eam detergendo sequenti medicam:

℞. *Mell. Chelidon.* ʒij.

Fel. piscis Lucii ʒj.

Salis volatil: gutt: v.

M. insperg: ope penicill: calidè.

usus hoc medicamine, in initio & postea *sacc. cand. pulvere,* eòusque oculo visum restitui; ut nisi ab latere & aliquando tantùm conspiceretur MACULÆ levissimum aliquod vestigium experiebarque extimam solummodò occupavisse corneæ lamellam. Aphorismi tandem loco sit: maculas, in membrana cornea, ex lue pestifera, intensè esse dolorificas; ex mala Venere verò, insensiles.

EXERCITATIONUM
ANATOMICO-CHIRURGICARUM
NONA;

DE

EXOSTOSI.

Vetus, non dictum ab me prius & benè est, OSSIBUS CELERITER MEDICANDUM: consentiunt in hoc dogma, sive axioma Chirurgicum, quotquot auctorum de ossium morbis aliquid memoriæ consecrarunt; sed, ut cæteris ossium ægritudinibus ac symptomatibus supersedeam, si vera EXOSTOSIS ea vexet, quomodo iis medicandum? inter sese dimicant fervidè; statuentes, pro ipsorum diversis Physicomedicis & mechanicis principiis, diversas medicationes; earum autem elenchum referre & horum, in curando celeriter hoc morbo, juxta rationem, verisimilitudinem; illorum verò è contrario sententium auctoritatem, longa annorum serie conquistam praxique multa confirmatam rejicere, aut confirmare, inutile duco temporis dispendium aggrediorque, pro modulo meo, dicere & deinceps demonstrare,

1mo; QUID SIT EXOSTOSIS;

2do; QUA DE CAUSA ORTUM DUCAT ET QUOMODO PROGREDIATUR;

3to; QUÆ EJUS SINT PHENOMENA;

4to; QUA METHODO CURARI DEBEAT; QUÆ OMNIA

5to; EXEMPLIS INSUPER PROBABO INDUBITANDIS ET VAD NORMAM ANATOMICO-CHIRURGICAM PRODUCENDIS.

(1) Proprio & specifico titulo designandus morbus, EXOSTOSIS, est partis alicujus ossis, ubique alias bene constituti, uno loco, luxuries et incrementum immodicum: hinc ab hoc genere morbi excluduntur GANGLION, LUPPIA &c. quæ perperam ejusdem familiæ censentur: in EXOSTOSI quippe ipsa & sola ossea substantia; in GANGLIO verò LUPPIA &c. nervorum tendinumque involucra, non autem, ossa, primariò patiuntur.

(2) Ortum ducit, lentissimo passu progrediens, à causa quasi innocua, à nimia, videlicet, boni succi nutritii in unam ossis, alias bene constituti, partem alluvie, infarctione & accretione, partem hanc nutriendam extendente immodicè; quinimò & deformante; ut patet,

(3) Ex partis affectæ Phænomenis; quæ sunt; ossis supra & infra EXOSTOSIN, constans & requisita dispositio; puta magnitudo, figura, connexio cum vicinis. Indolens, durus, osseus hic tumor, sive eminentia prænaturalis, sine asperitate, perioftio ritè contactus, nunquam in ipsis articulis; sed infra illos aliquantulum remotus, detegitur atque hoc respectu, ab omni alio ossis morbo, distinctus est facilis; adde (*Lect. Beniv.*) hominem, ex hac luxurie & immodica accretione ossea laborantem, cætero corpore ejusque habitu esse sanum; sed verò, vigente EXOSTOSI, vicinas ei partes perioftium, nervos, arterias &c. tandem dispositione sua naturali posse privari & hoc sensu secundariò lædi, non esse sanas, sinceras, quis est qui ambigat? verùm de EXOSTOSI simpliciter, non de ejus symptomatibus & sequelis, morbo complexo, mihi sermo est;

(4) Cum autem extuberantia hæc EXOSTOSIS, temporis tractu, id incrementi capiat; ut toti corpori, vel insigni

ejus cuidam parti, incommodo sit, luxuriei huic *celeriter obstandum, medicandum* (connorme rationi monitum). secundum me, hac methodo; adimendo EXOSTOSIN, unà cum osse, ex quo ortum duxit; fieri quod potest in minoribus exterioribusque ossibus, cum ablatione totius ossis; imò & membri, (A) In majoribus, cum ablatione partis, cui inest, usque ad ossis cavitatem: (B) Licet enim infantem EXOSTOSIN, medicamentis, fasciis, ligaturis, instrumentis, deprimendam continendamque intra terminos, præcipiant auctores Chirurgi, varum eos sanè, molimen & irritum laborem actori imponere, expertus sum non semel. (C) Eiusdem commatis commentum est, recentem, vel inveteratam EXOSTOSIN, cute aperta, radulà, scalpro, cuneo (osse, ex quo, relicto in integrum & probè consolidato) ita posse auferri; ut postea nunquam assurgat, ulcus post se, aut fistulam relinquat (taceo ea, quæ in quasi cautelam & præsidium voeantur adducunturque, cauteria actualia, ossa vitiata desiccantia, separantia &c. Medicamenta) ex eorum omnium fastuoso apparatu, patet, partem illam ossis, ex qua EXOSTOSIS luxuriat esse parti sanæ, adimendam, vel ita dispositione sua & vitâ destituendam; ut, quemadmodum, scaturigine ex qua, fonte, ex quo, obturato, oppilato, alluvionis liquidi; ita de noviter luxuriante EXOSTOSI, metus meritò sit nullus. Turrius, citius jucundiùsque ergo: TELESOPHORUS enim, adest, is agit, qui huic malo infanti celeriter, methodo mea memorata, medicatur;

(5) Hoc quod probabunt sequentia indubitata & ad normam Anatomico-chirurgicam producta exempla, experimenta; ut & peractarum in curationem rerum historia & eventus.

(A)

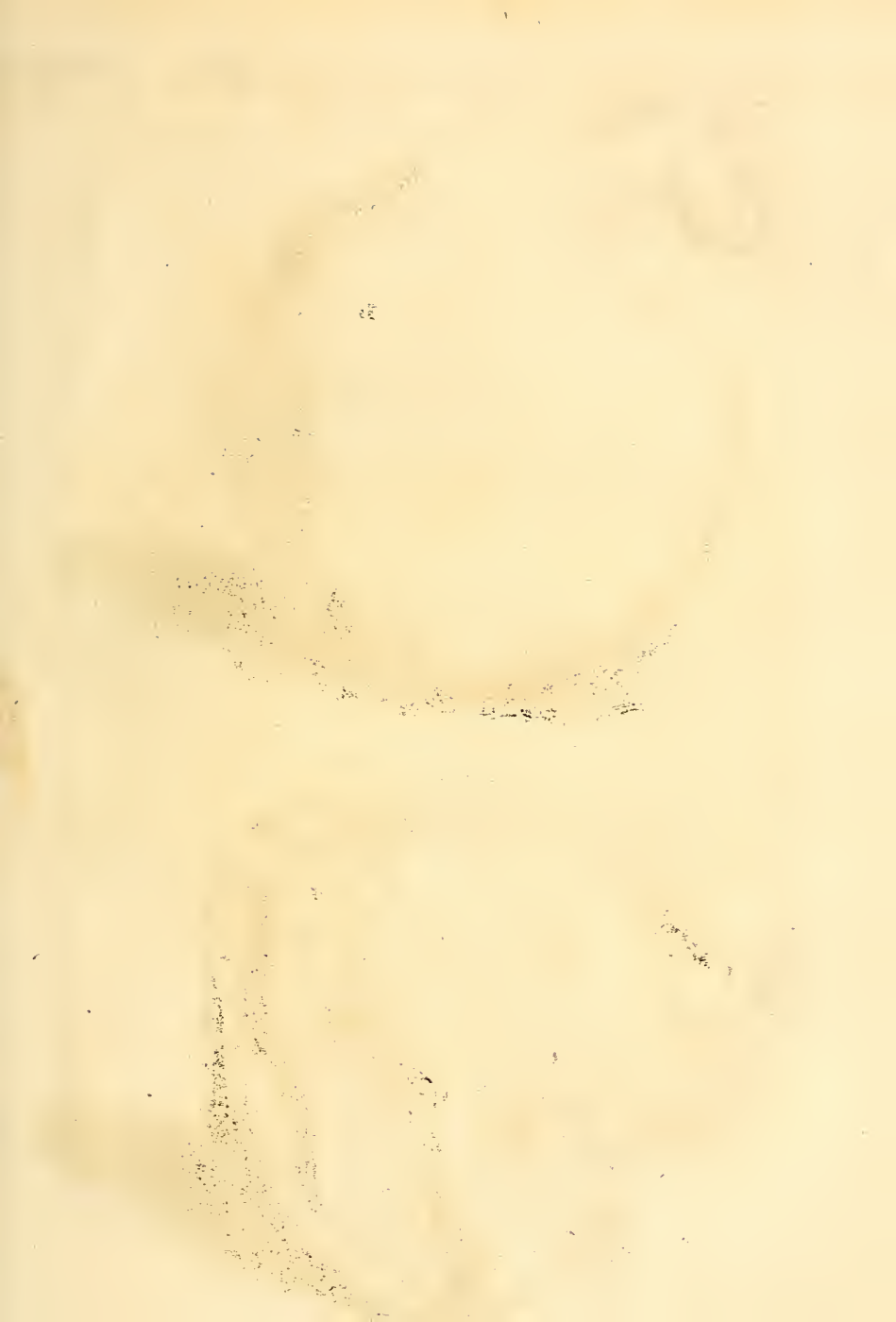

Fig: 1.

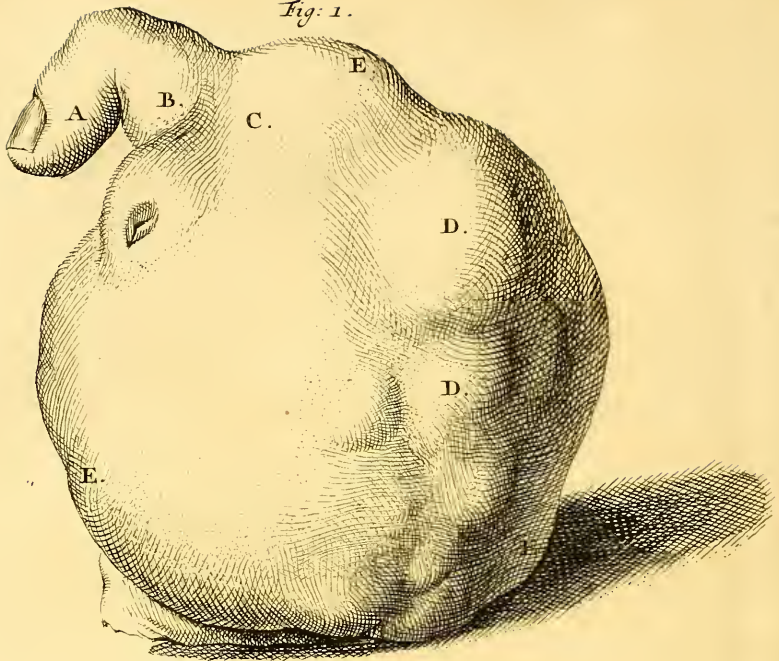
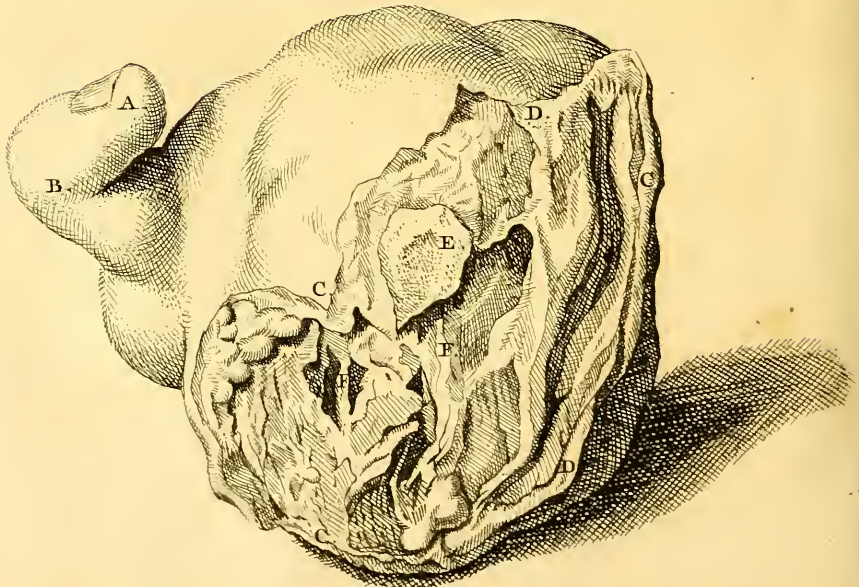

Fig: 2.

(A) Anno MDC.XC.VII, ostendit mihi *Lugd. in Bat-*
 Vir Juvenis XXV, ann: ætat: sanus toto corpore, si quis,
 munere faber lignarius, digitum suum minimum, enormiter,
 phalange osium tertiâ, tumentem; expetens, hilari pla-
 nè fronte, eum manui dextrâ adimerem; pro ratione addu-
 cens, ejus in manu usurpanda, incommodum, inutiles diu-
 que adhibitas, cum pecuniæ dispendio, medicationes in-
 terque illas reverâ ridiculas quasdam, quas tamen tacuisse
 non nocebit; enarrans porrò, ullo sine dolore, aut alio,
 præter immodicam partis incrementum, symptomate, jam
 tum ab multis annis, accrevisse hunc tumorem, quem dissi-
 pare &c. frustra conati essent duo Chirurghi: cæterùm totam
 manum digitosque cæteros, omni promptos sibi extare mo-
 tui usuique.

Digitroculique mei, cum attentione huic tumori injecti,
 me mox certò docuerunt detexeruntque EXOSTOSIN;
 cum autem in superficie hujus intumescentiæ generaliore,
 particulares quasdam observarem prominentias easque con-
 tinuò augeri magisque & magis extendi intelligerem, mul-
 tùm procrastinare ejus ablationem ratum duxi minimè; ne
 moras neccitando, lascivienti naturæ, vel hujus partis lu-
 xuriei, vires & opportunitatem ulterius peccandi, fecisse
 viderer. Ut sese inspiciendus hic exhibuit digitus, ante
 truncationem, demonstrat.

Tabulæ primæ; Figura prima.

- A. DIGITI MINIMI PRIMUS ET
- B. SECUNDUS ARTICULUS BENÈ CONSTITUTUS,
- C. TERTII MEDIA PARS, EXOSTOSEOS EXCRESCENS
 ET LUXURIANS.
- D. D. EXTUBERANTIÆ IN HOC OSSEO TUMORE EJUSQUE
 SUPERFICIE PARTICULARES ET VARIÆ.
- E. E. E. TOTIUS TUMORIS CIRCUMFERENTIA.

dum autem aliquot dies expeterem, quibus de incremento hujus tumoris aliisque, tali in negotio, considerandis perpendendisque me ipsum instruere valerem, ægrè mihi concessit homo patiens tres, urgens digiti sui truncationem maximè; ne dixerim insolenter;

Metacarpio itaque, tumore prædicto totaque manu omniumque horum dispositione ritè perlustrata, quarto ab inspectione die, EXOSTOSIN hanc, cunco, ad ejus figuram, fabricato & uno malleoli ictu, sincera de parte amputavi, refecavi, insigni sine hæmorrhagia.

Vixdum, cum stiptico pulvere, apparatus, qui requirebatur, vulneri erat adhibitus, quin homo patiens, fortem qui se inter agendum, præstiterat, cachinnos inter & musitationes, ajat; **nu zal het immers lukken!** id est, *jam demum succedet!* ego sanè & imò omnes adstantes, mecum credebamus eum, peracta truncatione, liberatum se ab omni hoc malo ejusque populatione & incommodo, statuere; verùm quam in sinu, quam in intimis osmium medullis fovebat spem quodque gaudium, apertiùs statim detegit; *amica, inquit, mea, mihi conjugii fidem dedit & præstabit, ea conditione; ut hoc sine tumore ad eam reveniam: eccam! jam nunc adeo eam facturus meam.*

Curacionem quod spectat, illa brevi omnimodò, levioribus adhibitis, secundùm artem, medicamentis, peracta est integrè annuloque ei accedente pronubo, postea se homo hic bis & ampliùs dixit felicem.

Ut sese memorata hæc EXOSTOSIS, post truncationem habuit, videre est;

Tab. Hacce & quidem fig. secundâ.

A. & B. PRÆMONSTRATI DIGITI MINORIS ARTICULI SUPERIORES BENÈ CONSTITUTI.

C. C. C. MARGINES VULNERIS ET TRUNCATÆ PARTIS, IN QUA APPARENT;

D. D. D. EXTERIORUM TOTI CORPORI COMMUNIAM INVOLUCRORUM UT ET

E. OSSIS METACARPII ET

F. F. TENDINUM QUORUNDAM ABSCISSORUM, VESTIGIA.

Ulteriore & quidem anatomica, hujus tumoris disquisitione reperi quoque, phænomenorum respectu, mea asserta (3) probata: ossi etenim huic, supra & infra EXOSTOSIN, constans & requisita erat dispositio; nulla asperitas; cum vicinis ossibus debita conjunctio; periostium ritè dispositum et sequax in ossis luxuriam & extensionem præternaturalem; succus itidem nutritius, ossium cellulas, laminarum strias, fibras, sive tubulos distendens, osseam hanc molem, saccharatorum ad instar tragematum impleverat abundè; succus, inquam, nutritius & abundans; alio verò nomine non peccans: nullibi etenim locorum extùs, nec intùs inflammationis, acrimoniæ, putredinis, vel corruptionis, vel minimum aliquod mihi licuit observare signum, vel vestigium. Circumjectæ quoque cartilagine, membranæ, tendines ipsaque, cum omni exteriori corporis velamento, pinguedo, verbo, omnia erant benè disposita et sana;

Ut autem hominis magni ossis EXOSTOSIS rarò (nunc cum, nunc sine ratione) conditione memorata, ipsis auferatur, concedunt & tamen aliud non datur medium curationis; ita hoc malum, hanc luxuriam incurabilem, quasi, habeo; quod si verò per ipsos liceret, in ipsos, secundùm rationem & artem agere, eos, ut plurimum

mum evafuros curatos verifimum est: fi enim pars quaedam majoribus offibus, puta femoris, tibiæ, adjutorii &c. transversim, relicto hoc offe superius & inferius in integrum, ab ipsa natura, vel casu auferatur nihil in medio existente ossæ substantiæ, ut factum vidi sæpius testanturque Chirurgorum monumenta, quid quæso illud periculi erit, quod mihi, hac in operatione dubium impertiat? agenti secundum artem Anatomico-Chirurgicam; quia verò insuper hic morbus (EXOSTOSIS) lentò progreditur, dolore vacat & magno quandoque hominibus incommodo non est, defertur curatio & conceduntur luxuriei huic sese amplificandæ & extendendæ venia & vires.

Utriusque asserti (B et C) exemplum sequens exhibet, cum schematibus, historia.

Anno MDCLXXXIX. viri ætat: annor: LII. munere mercium bajulatoris, tumore durissimo in ossis femoris parte superiore ab multo tempore laborantis, cæteròquin sanissimi; nunc verò ex pluritide demortui, cadaver, hac parte, rogatu Clariss: Medici et Chirurgi, qui eum tractaverant, inspexi anatomicè vidimusque quam propono EXOSTOSIN,

Tab. secundâ, Fig. primâ refertque hæc, parte ab antica, & laterali, ossis femoris sinistri partem superiorem.

- A. OSSIS FEMORIS CAPUT.
- B. TROCHANTER MAJOR.
- C. MINOR.
- D. PARS OSSIS FEMORIS SUPRA,
- E. INFRA EXOSTOSIN, NATURALI DISPOSITIONE PROSTANTES.
- F. IPSA EXOSTOSIS, CUJUS LAMELLA VITREA GLABRA ET ÆQUALIS EXTAT, EXCEPTO
- G. EO LOCI, CUI, APERTA CUTE, DESICCANTIA PRIMÒ ET DEINDE ESCHAROTICA FUERUNT ADHIBITA MEDICAMENTA.

Fig. 2da.

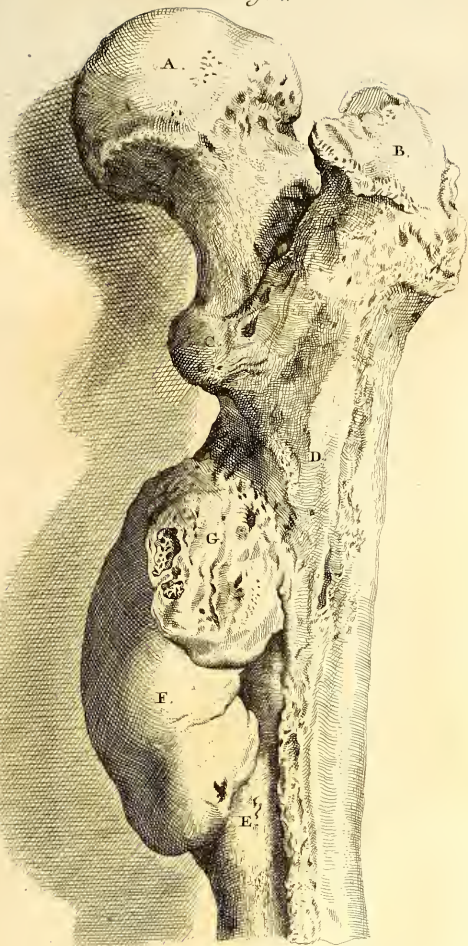

Fig. 1ma.

Fig. 3ta.

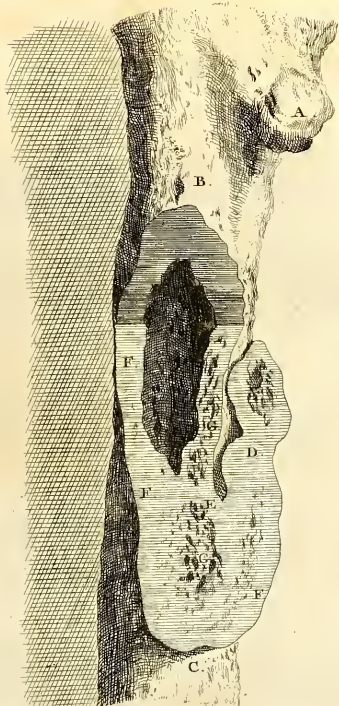
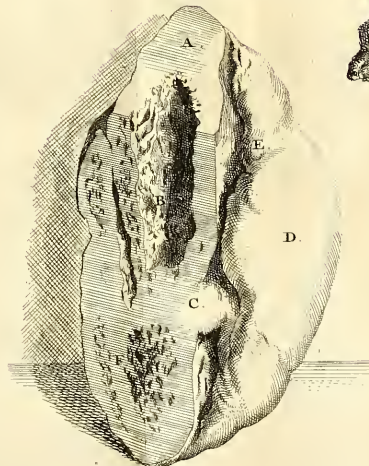

Fig. 3ta.

Fig. 4ta.

H. LIMBUS, CIRCUMVOLUTÆ HUIUS EXCRESCENTIÆ, INHÆRENTIS PEDUNCULO, QUI AD LATUS EX IPSO OSSE ASSURGENS, HAC IN DELINEATIONE, PROPTER TUMORIS UMBRAM, DEMONSTRARI NON POTUIT; QUAPROPTER, IPSUM HOC OS EXOSTOSINQUE IPSAM SERRÂ PER MEDIUM FIDI; DE HACCE AUTEM REPRÆSENTATIONE STATIM. IDEM HOC OS FEMORIS, UNÀ CUM EJUS EXOSTOSI PARTE A POSTICA EXHIBET;

Fig. Secunda.

- A. OSSIS FEMORIS CAPUT.
 B. TROCHANTER MAJOR.
 C. MINOR.
 C. PARS OSSIS FEMORIS SUPRA,
 E. INFRA EXOSTOSIN, NATURALITER DISPOSITÆ.
 F. IPSA EXOSTOSIS.
 G. LAMELLÆ VITREÆ, DIFRACTÆ CARIEIQUE, CONTRA ARTEM, EXCITATÆ DOCUMENTA; UNDE HOMINI, DUM VIVERET, CUM DOLORE IMPURUM, FUIT INFLECTUM ULCUS.

Figurâ tertiâ depingitur serrâ fissi, hoc loco, tum ossis femoris, tum ipsius exostoseos, interior ad spectus.

- A. TROCHANTER MINOR.
 B. OS FEMORIS SUPRA,
 C. INFRA
 D. EXOSTOSIN;
 E. EJUS PEDUNCULUS.
 F. LAMELLA VITREA, UBIQUE LOCORUM DURA.
 G. CELLUSOSA OSSIS SUBSTANTIA, OMNI ABLATA MEDULLA.

*Figurâ quartâ delineatur interior ipsius EXOSTOSEOS
ejusque de ossis femoris parte sincera, innocua,
sive nullo morbo tentata (luxurie excepta)
exortus & pedunculus.*

- A. OS FEMORIS SERRÂ DISSECTUM.
- B. EJUS CAVITAS.
- C. PEDUNCULUS EXOSTOSEOS.
- D. IPSA EXOSTOSIS.
- E. EJUS LIMBUS, INSTAR FUNGI, CIRCUMVOLUTUS.
- F. OSSIS FEMORIS CELLULOSA ET FIBROSA SUBSTANTIA.

Quantùm ab EXOSTOSI ejusque dispositione, distet ossis FUNGUS, vel morbosa fungiformis excrementia, videre est;

FIG: 5tâ; QUÀ DEPINGITUR, DE OSSE FEMORIS, ASPERA PROSTANS SUPERFICIE, OMNI ABLATO PERIOSTIO ET EXTUS EX DURISSIMA; INTUS VERÒ MOLLIORE OSSIS PARTE, ASSURGENS FUNGUS.

Hiscæ non obstantibus, cum ratione & experientia adductis; afferunt tamen quidam, se EXOSTOSES curavisse medicamentis absorbentibus, desiccantibus; alii, depascentibus, escharoticis &c. hi, radulis; illi, inustione; sed ut quod verum est, afferam, ego pro comperto habeo, ab ipsis tophacea & callosa concrementa (sub EXOSTOSEOS titulo) ossibus fuisse ablata: sic infausta furente Venere, aut spinâ ventosâ intus agitante, solutâ vitreâ ossium lamellâ, ossa eorumque fibrarum tubulorumque compagem solvente, corrumpente atque ex ea muco, callove, indurata affurgente, quibusdam EXOSTOSIS est; sed quàm malè tibi, *quo lectori*, dijudicandum trado: vera itaque EXOSTOSIS *mandragora, cicuta, Hyoscyami, nec urtica mortua, jugere, vel multâ muriâ, vetusto caseo, aut pyritis iusti scobe*, prædicent qui volunt horum medicamentorum virtutes! dissolvetur, aut intra terminos coercabitur; sed enarrata methodo curabitur semper.

EXERCITATIONUM
ANATOMICO-CHIRURGICARUM

DECIMA;

DE

Visus abolitione,

AMAUROSIS;

Dicta,

GUTTA SERENA.

Varios extare morbos variisque de causis ortum sumentes, quibus luminis materiæ actuique, via aditusque ad cerebri partes visui dicatas, præcluduntur & arte quandoque aperiuntur denuò, medicinæ peritis constat ubertim; sed verò visus abolitionem, AMAUROSIN dictam, (1) unam solummodò & specificam causam (2) nullumque agnoscere remedium, ad oculum; ut ajunt, demonstrare aggredior: eò magis, quia tum veteres, tum recentiores hoc de morbo agentes, semet ipsos, aut suos lectores mihi decipere; aut confundere videntur eoque maximè ad hoc thema exornandum trahor; quoniam medicationum quorundam methodo ægri, alias sanitate totius corporis fruentes integerrima, pessundantur: de remediis, statum corporis non mutantibus in pejorem, id est, nihil, præter lucrum imponenti afferentibus, monebo nihil: inveteratum enim hoc scelus ferro, nec igne, multò minus reprehensione curabitur: præstat tandem mea animi sensa, hoc tempore, de prædicto morbo, aperiam, quo homo quispiam medicaster, AMAUROSIN veram, diviti vetulæ (diviti inquam) pthyalismo tollere aggressus est miseramque post varia tormenta, in marasmmum seque in multorum cachinnos, ut Plutus thesaurophagos, conjecit.

Non te morabor (*Leſi: Beniv.*) recitando, multas ſententias opinionefque varias variorum auctorum, de cauſa & effectu AMAUROSEOS: cantilenæ etenim huic nullus eſſet finis: hic, namque *calculum in nervi optici media ſubſtantia & quidem fabæ magnitudinis*; ille, *tumores in cerebro*; unus, *arterias, multo ſanguine, turgidas & nervum opticum comprimentes*; alter, *defectum arterioſi ſanguinis & nervos opticos flaccidos ſpirituque animali deſtitutos*; quidam, *opticos ſpirituum horum copiâ tumentes nimium* & quæ porro enarraviſſe mihi tibi que tædio eſſet, hujus morbi cauſam conſtituit; conſtituant ergo, quod hac in parte volunt alii, ego (ſalvo perſpicaciore, cum fida & felicior manu Anatomica, judicio)

(1) AMAUROSEOS cauſam ſtatuo, *deſiciens ſtaminibus nerveis opticis liquidum*; unde motu privantur & uſu,

relictis omnibus oculum conſtituentibus partibus in integrum: ſemper enim pupilla, in AMAUROSI, præter modum, dilatata non conſpicitur; cum autem oculi bulbus moveatur, nemo ſit, qui hunc affectum, motorios oculorum nervos infeſtare, autumet.

Aridæ ſenectuti hunc morbum, frequentiore, quàm ſucculentæ pueritiæ & juventuti eſſe, colligendum itaque eſt facile;

Sed verò & poſtremis quandoque accidere, macie & maraſmo totius corporis præcedente, HAGÆ-COMITIS, in via de Nieuweſtraat ſutoris infans & AMSTELÆDAMI, Juvenis ROODENBURG, probavère.

Quod ſi conſtaceſcente, aut nimium compreſſo, concuſſo, læſove nervo optico, vel ipſi incumbente arteriâ obſtructâ, vel cum vicinis partibus, intus, aut extus læſis, ſimul patiatur hic nervus indeque viſui hebetudo, obſcuſcatio & detrimentum oboriatur; id tamen minimè AMAUROSIS erit: curari enim poſſunt curanturque sæpius hæc ſymptomata. AMAUROSIS verò nunquam, de ratione quare mox.

Conſtitutâ morbi cauſâ ſupervacanea videri poteſt diſtinctio & ſexcenties repetita differentia, quâ eum in incipientem & conſumatam, ab externa, vel interna cauſa dividunt & deducunt: uſque enim dum ad hunc gradum viſus abolitio non pervenit; ut AMAUROSIS dici, juxta cauſam & effectum, queat, aliud genus

nus morbi est. Si quis forsitan regerat, morbum hunc; ut omnes, suum agnoscere principium eique esse mox obtinendum, nemorâ incurabilis evadat; respondeo, ex partibus oculorum affectis, de morbo ejusque eventu, dijudicari cum possit optimè, dijudicaturum unumquemque sagacem Medico-Chirurgum, de quo sollicitudo est, morbus AMAUROSIS sit, vel non? quod si, incurabilem, si non, curabilem renuntiaturum; sed inspiciamus trutinæque rationis submittamus (*Lect. Ben.*) practicoꝝ in hunc casum medicationes præscriptionesque, ut decet, modestè.

Hæ, pro causarum (scilicet) varietate, ipsis sunt variæ; primarius autem scopus in deobstruendis; secundus in corroborandis nervis opticis videtur collocatus; quod fit (A) purgantibus alvum, (B) narium mucosum & lacrimale fluidum propellentibus, (C) cerebrum ab humido peccante liberantibus & postea, confortantibus, sive cephalicis medicamentis & tandem (D) generaliore evacuatione, quorum exoptandus chyloso-lymphatici laticis de tota massa sanguinea promoventibus, id est pthyalismo, effectus erit concreti liquidi nervei dissolutio; sanguinis concreti (dicti obstructi, vel obstruentis) præsertim verò arteriosi propulsio vicinarumque partium solidarum in tonum & dispositionem requisitam, restauratio, confirmatio. Magnifica verba & bona sanè, si modò ex AMAUROSIS laborantibus visus hisce restauraretur.

(A) Quid quæso emolumenti, alvum purgantia, adducere ad tollendam AMAUROSIN valebunt? is ne, qui in stomacho & intestinis hæret latex, nervis opticis gravis est? an verò vos metus occupat, vitiatum hunc postea infestaturum hosce nervos & quidem solos & quidem AMAUROSIN constituturos? unde hic vanus iste metus? si quoque AMAUROSIS hac methodò curari possit, quid est, quod tantopere circumspiciatis difficillimæque curationiscam pronuntiatis? in promptu enim alvum purgantia & ad nauseam usque præ manibus sunt.

(B) Hoc ut præstent, præscribunt errhina, sternutatoria, naribus admovenda, ex *Rad. pyret. helléb. tabac. Herb. origan. Euphorb. &c.* ut vi actus sternutationis deobstruantur nervi optici simulque expellatur concretum & obstruens eos liquidum;

Sed verò hoc ubi fit, contra generale axioma Medico-Chirurgicum, in curandis oculorum morbis; *abstinendum ab sternutatoriis*, peccatur: ita apud Experient. G: F: HILDANUM, exemplum videre est, CENT: PR: OBSERV: XXIV, *Obstructorum nervorum opticeorum ex sternutatione & ex hac consecuta cecitatis*: imoverò ita hisce medicamentis, secundum magnum hunc virum, peccatur; ut tandem in hæc verba erumpat: *Hinc apparet quantum hallucinentur, qui in nervorum obstructione, aliisque morbis oculorum errhina & sternutatoria præcipiunt & adhibent, &c.*

Quid quæso medelæ huic morbo *masficata nux moschata: sem-fenic.* & similia adferre valebunt? particulæ, nempè, subtilissimæ horum medicamentorum penetrabunt omnes partes circumvicinas adibuntque solos nervos opticos eosque ab obstructione (Chimera) liberabunt: hoc statuat anus, vel alyptes; sed quis adeptorum Medico-Chirurgorum asserit ab se AMAUROSIN, hisce medicamentis, curatam? (C) hæc generalis nimium est medicatio; ut solis nervis opticis competere videri possit. Qui tandem (D) Pthyalismum; ajunt enim, *si sternutatio non proficit, ad salivationem deveniendum: constat enim mercurialia potentissimè per nervos, glandulas & vasa lymphatica penetrare obstructionesque eorum tollere*: mercurii vi; in auxilium vocant, quid multo hoc molimine, agunt? respondebit horum nugatorum quispiam, se totum humorum laticem agitando curare; ut qui in nervis opticis est, vel iis adhæret concretus liquor, colliquescat simulque de nervis hisce totoque corpore eliminetur. Bellè secundum te; una, unica guttula concreta; imò centesima ejus pars AMAUROSEOS causa existere potest; hanc ut corrigas expellasque, totum subjicis hominem molestissimæ & nulla ratione nitenti, medicationi: urgeo insuper, fluctitante liquore nerveo, non produci AMAUROSIN: adde mercurio liquida concreta omnia non resolvit; verùm subtiliores eorum partes in majorem actum ductas dissipari, spissas verò in spissiores converti; concretionem hanc liquidi in nervo optico & inde exortam obstructionem AMAUROSEOSQUE causam imaginariam & ex possibilitate veterumque narratiunculis potius, quàm rei veritate suppo-

suppositam, quis non videt? ex cadaverum etenim inspectione proditum habeo & conspectum, in hoc morbo, nervos opticos non tantum non distentos; sed emaciatos induratosque extare; in senectute, videlicet, toto corpore nervorumque systemate exarescente æquum videtur exarescant quoque optici & quid mirum, hoc si nervis accidat? cum præsentibus plurimis Medicis & Chirurgis in *Fossa de Blomgragt* AMSTELÆDAMI senis cadaver perlustrans, magnam magnæ descendenti arteriæ partem, non longè à corde, integerrimè ossèam viderim ipse.

A sanguiferorum vasorum, circa & ad nervos opticos collocatorum irregulari distentione, eos comprimi & visus obfuscationem; quinimò, pro tempore, cæcitatem ortum (non verò AMAUROSIN) ducere posse, non est quod negem; sed morbo huic vitioque huic vasorum nimium turgentium, in promptu remedia medicationisque sunt, motum sanguinis sistentia & tandem non deerit scalpellus; ut quod peccat, diminuatur: verum cum in AMAUROSIS, inflammatio neque dolor sit, extensio vasorum præternaturalis, hujus mali causa, videtur, minimè.

Venæsectionum ergo, itidem vesicatoriorum, cucurbitarum, cauteriorum actualium, fonticulorum setaceorumque &c. inutilis, hoc in casu, est ad curationem, apparatus: non enim autumo, hoc seculo, inter nos inveniri Medico-Chirurgos, revulsioni retractionique humorum fidem præstantes: vasa porrò lymphatica, cum non ad oculos; sed de iis, si qui inveniuntur, suum proventum vehant, quid respectu eorum, in nucha & quid respectu AMAUROSEOS bene sit? interceptus abs te si non fuisset (intercipis enim hunc ut ajs liquorem) in usum corporis sese iterum sanguini commiscuisset: præterea, quomodò probabis istum liquorem, quem ex vasis lymphaticis hauris, esse vitiatum? & AMAUROSEOS causam extitisse? quinimò ego opinor, quod, prædicta methodo liquidum corpori adimitur, non ex vasis lymphaticis; sed verò arteriis deponi petique. Si arguat, parcus neotericorum dogmatum cultor, massam sanguineam liquidumque generale, præcedentibus mediis, diminui, rehero, respectu totius hujus massæ, ridiculum fore,

fore, sustinere, levi paucaque hac exoneratione eam, in commodum laborantis ex AMAUROSIS oculi, diminui.

Constat omni modo, AMAUROSIS senilis, non juvenilis oculi esse morbum & (2) incurabilem: quis senum rigescentibus articulis tendinibusque mobilitatem & requisitam restituit, cum pristinae vitæ vigore, flexilitatem? ego itaque tali ab molimine mentemque manusque abstinebo: ægregium hoc ad facinus altera Medea opus est, quæ Æsoni juventutem restituat.

Quemadmodum, per omne hoc scriptum, positiones & asserta exemplis, quoque elucidare studui; ita & huic ultimæ dissertationi illud non deerit.

Pater meus, cujus manes veneror intimè, alta cum premeretur senectute: vixit enim annos octoginta & octo, cecidit circa septuagesimum, toto corpore alias sanus & sana constans mente usque ad extremum vitæ halitum; in membrorum rigiditatem & brevi post in AMAUROSIS, quam immedicabilem mecum experti sunt Viri Amstelædamenses Médico-Chirurgi multi & famigeratissimi comperique in eo falsum esse hoc quorundam assertum: *uno sensuum organo turbato, impedito, labante, alia etiam infici:*

Venerandæ quippe memoriæ meus Pater cæcus vixit integros duodecim annos intereaque temporis ne aliquod quidem detrimentum aliorum sensuum passus est; imò verò auditus olfactus gustusque incrementum accepit; ita ut mussitationes murmuraque audiret, effluvia corporum olfaceret linguæque & gustus actu præ juvenibus valeret;

Sed videbor procul dubio quibusdam, nempe, lucripetis minus gloriæ Médico-Chirurgices famæque meæ consulens, inops remediorum, timidus & desperans, difficilibus Republicæ Apollinæ temporibus & tandem inutilis posteritati; verum fore confido, ut apud erectæ indolis homines & cordatos artis nostræ fautores id saltem laudis obtineam; me, hoc scripto larvam multis præsumptuosam & istis solis proficuum, detraxisse miserisque hoc solatii attulisse eosque docuisse, dari morbos malaque ab ipso principio incurabilia. Deoque uni ejusque misericordiæ committenda patienter: *licet enim (Lect. Ben. vide observ: aug: Thoncri pag. 117.) trecentas viperas, in Italia captas, florensis emeris trecentis pullosque gallinarum earum carne pinguefactos, agro ex amaurosi laboranti obtuleris manducandos, per sexaginta dies; videbis tamen (de curanda enim AMAUROSIS; non verò de diætâ senibus præscribenda, jam nobis sermo est) eum non videre splendidamque te adhibuisse, sine fruge; ne dixissim risu condignam, medelam.*

DECADIS SECUNDÆ

FINIS.

G: BIDLOO;
DISSERTATIONES
ANATOMICO-
PHYSIOLOGICÆ
QUATUOR,
QUONDAM
In
ACADEMIA, QUÆ EST LUGD: IN BAT:
DISCUSSÆ.

THE
REPORT OF THE

COMMISSIONERS OF THE
LAND OFFICE

FOR THE YEAR

1880-81

PRINTED BY THE GOVERNMENT PRINTER

1881

TYPOGRAPHUS L. S.

Cum quæ sequuntur DISSERTATIONES ANATOMICO-PHYSIOLOGICÆ, ita sint distractæ; ut nullum eorum exemplar. distribuendum profest, hujus scientiæ fautoribus ac studiosis, petentibus denud eas imprimam, opportunitate, quâ Cl: auctoris aliud opus publici facio juris, non obtemperare, piaculum duxi: habe ergo (L.B.) quod desiderabas meritò.

DISSERTATIO

PRIMA;

Defendens cujus fuit,

Nobiliss:

BERN: HERM: KETTELER;

Monasteriens:

I.

nimalia producantur ab sibi similibus,

II.

Non ex putredine, luto, limo, mucagine;
fed

a 2

III. Ex

III.

Ex ovo , materia in formam ovi congesta , disposita ,
conglobata ,

IV.

Comprehendente omnia lineamenta requisitaque ad animalis structuram , accedente motu & extensione , efformandam.

V.

Physiologiae pars maxima , in re medica , est corporis humani ejusque oeconomiae cognitio ; haec acquiritur ,

VI.

Anatomiâ , quae constat in perceptione & demonstratione vera , structurae , motus & usus partium specificarum corpus integrantium , ut & totius corporis.

VII.

Status viventium. est duplex diciturque Sanitas & Morbus.

VIII.

Sanitas (de morbo in posterum) est , omnium partium corpus , vel animal integrantium , debita structura & dispositio ;

IX.

Ex hisce omnis actio ; quae est ,

X.

Per se animalis , animae , vel automatica ; exinde liquet propriè ,

XI.

Non dari actionem passivam : automata quippe , hoc sensu

fenſu, non agunt; ſed aguntur; licet agendo agens Phyſicè patiatur.

XII.

Quæ partes ejuſdem ſunt ſtructuræ & diſpoſitionis, operantur eodem modo, per totum corpus.

XIII.

Ubi ſtructura, aut diſpoſitio, ibi etiam actio & officina partium, poteſt mutari.

XIV.

Quæ Totum integrant, non poſſunt, ſine læſione totius, auferri, vel aliter diſponi.

XV.

Totum corpus debet, Anatomicè, diſtingui in partes ſolidas & fluidas.

XVI.

Omnium partium continuitas ex immediato laterum contactu eſt & ſic conſtat pars ſolida.

XVII.

Fluiditas, vel fluxilitas eſt partium mobilis & mediata conjunctio.

XVIII.

Labyrinthus eſt diſtinctio corporis in partes ſpermatिकास & ſanguineas, principes, miniſtras, continentes & contentas, diſſimilares et ſimilares et ſic porro: unaquæque etenim pars eſt

XIX.

Anatomicè, diſſimilaris, Phyſicè Similaris.

XX.

Omnis pars ſentit, ſi integra ſit: gaudet enim vitâ cum

toto corpore communi , ex officio nervorum , arteriarum
et venarum.

XXI.

Insensibilis dicitur (absit logomachia) si propter tenuitatem sensus fugiat estque nihilominus corpus , materia motui subjecta.

XXII.

Quæ inaginatione, omni in corporis statu, sola percipiuntur, intellectum, respectu alicujus veritatis, non autem ipsam perceptionem decipere possunt.

XXIII.

Septem res, quæ vulgò constituere humanum corpus statuuntur, non res; sed vitandæ sunt, veritatis studioso, chimeræ, intellectus, ratione non satis confirmati, ludibria & somnolentorum veterum, non venerandorum antiquorum Doctorum spectra hujusque farinæ sunt,

XXIV.

Non intelligibilia verba, facultas, qualitas eorumque attributa, ut intemperies sicca, calida; extensio, dimensio, sine materia, forma, sine subjecto.

XXV.

Omnes nervi, arteriæ, venæ, lymphæductus, musculi, glandulæ, ossa et massa sanguinis pertinent ad unam & suam congeriem efficiuntque unum contiguum corpus.

XXVI.

Nervi sunt corpora (Anatomicè) solida, tensilia;

XXVII.

Membranz omnes tendines &

XXVIII. Glan-

XXVIII.

Glandulæ, aut carneæ, aut vesiculares

XXIX.

Harumque genera, duo;

XXX.

Arteriæ, venæ & lymphæductus operantur eodem modo, respectu liquorum in eorum capacitates congestorum, ac oesophagus, stomachus & intestina, respectu motus progressivi alimentorum; quinimò, ut in hisce, ex glandulis majoribus, ita ex minoribus in iis, exprimitur succus ad sanguinem, in iis ad alimenta solidiora dissolvenda separationique motuique aptiora reddenda.

XXXI.

Ut Cor, ex musculis machina, sanguinem excipit & ejicit; ita musculare organum ab gula ad anum, variis sub nominibus, mox designatis, alimenta fluida succumque ex glandulis in usum & commodum solutionis ingestorum excipit, exprimit, in vasa lactea deponit, excernens reliquias non satis solutas, in hunc finem,

XXXII.

Varius Musculorum ordo, potius dispositio, cujus primus usus in ore post receptionem alimentorum solidorum est, eorum Masticatio, prima ad chyli praeoperationem operatio; inservientibus simpliciter omnibus Musculorum ordinibus compressioni organi Chyliferi, id est, ductui ab Pharynge, ad anum, extenso.

XXXIII.

Hac ex demonstratione patet, concoctionem, fermentationemve (de quibus ut & de segregatione liquidarum partium

tium ab fluidis; Methodo Chylificationis; nutritionis aliisque in posterum) hanc per machinam et hoc in organo non fieri, quatenus ex musculis conflatur, nec vi, vel virtute eorum perfici; aut confricatione, contritione alimentorum, vel laterum contactu et sola collisione Stomachi peragi; sed

XXXIV.

Toto in tractu intestinorum, requiri liquidum,

XXXV.

Variis constans particulis, plus, nempe, minusve fluidis, tenacibus &c. Pro officio,

XXXVI.

Diversis: hoc liquidum ex glandulis, variis locis collocatis, adferri ac

XXXVIII.

Misceri cum alimentis, ex quibus eliciendus est succus nutriens;

XXXIX.

Liquidum hoc, succum hunc, exprimi in vasa lactea & dici

XL.

Chymum, vel Chylum, ulteriori segregationi subjiciendum Animalisque nutritioni adaptandum.

DISSERTATIO

SECUNDA;

Quam defendit,

Nobilissim:

NICOLAUS BIDLOO;

Amst: Bat:

XL I.

Succum hunc nutrientem, sive nomine Chymi-
minus elaboratus in stomacho, vel Chyli, rite
præparatus in intestinis & lacteis reperitur, liquo-
rem esse gelatinosum, lenem, lacteum, verò
falsum, nec acidum, contra quæ floruit diu hypothefin,
statuendum;

XLII.

Quemadmodum autem sanguis ab venarum capillari-
bus in majores progressus ramos, non floridus; sed livi-
dus, ex rubro obscurus apparet;

XLIII.

Ita & lactea, nutriens materia, motu & vi compressio-
nis musculorum intestinalium, non verò fermentatione,
in vasculis hunc succum deducentibus, expressa; quo ma-
gis ductum appropinquat majorem, minus est lactea ma-
gisque lymphida:

XLIV.

Huic enim in toto tractu, imò & in ductu thoracico
multum admiscetur purissimæ lymphæ, partim ex glandu-
lis

lis intestinorum firmatis, quarum maxima copia in ileo est, partim ab lymphaticis; de bile autem atque succo pancreatico ejusque cum chylo commercio, inferius;

XLV.

Non rarò colore tinctus sanguineo & saturato; quinimò cum sanguine puro commixtus, chylosus conspicitur liquor;

XLVI.

Vicinis, scilicet, in ductum thoracicum ejus anfractus lymphaticosque & lacteos eructantibus tubulos liquorem suum arteriis, vel venis:

XLVII.

Quo in casu, vasculi cujusdam sanguiferi non debita, aut œconomica statuenda est continui solutio.

XLVIII.

Chylus, nutriens, vel extendens corporis partes omnes & singulas, ex ingestis solubilibus ab intestinis tenuioribus.

XLIX.

(Licet inficias nullus eam, dari in crassis & posse dari in stomacho lactea, id est aliquando: non autem ordine & tantum in hoc, vel illo individuo animali)

L.

In vasa lactea primi secundique generis expressus & lymphâ undique adauctus & adauctus undique lymphâ, per ductum thoracicum, mediante venâ subclaviâ, cum sanguine commixtus & per arterias ad tubulos nutritioni proximè dicatos, delatus,

LI.

Sui corporis, vel materiæ suæ appositione, agglutinatione, impletione, loca hiatus & interstitiorum partium ab sese invicem, vi impulsione hujus succi, cedentium implet, partium lateribus apponitur & hoc modo adaugentur;

augmentur, extenduntur, crescunt, nutriuntur singulæ corpus integrantes partes, ubi opus est ;

LII.

Quæ autem in mammis lactitantium embryonumque vasa sunt, aut dicuntur lactea, hoc thema non spectant ideoque de hisce ordine & proprio loco postea.

LIII.

Ex prædictis colligere est, primò ; in homine , habita valvularum horum vasorum rarione, nihil chyli, vel chylosi cremoris, nec fluidi, vel crassioris ejusdem substantiæ, per meseraicas portaevæ venæ ramulos, deferri ad hepar, nec cavam :

LIV.

In Animalibus verò lacteis hisce, in mesenterio, carentibus, puta volatilibus, aliam esse succi nutrientis dispositionem, secretionem, depositionem, distributionem, autumo.

LV.

Secundò ; Nullas sanguine, propriè, nutriri partes ;

LVI.

Licet ex miscela, mixtura, sive liquore, qui nomine sanguinis venit, omnium specificorum liquorum in corpore investigandorum dispositio sit repetenda, indaganda, perscrutanda.

LVII.

Tertiò ; inservire sanguinem nutritioni ; sed secundariò : adaptantur enim circulationi & porrò agglutinationi partium lacteæ chylosæque hæ particulæ, sanguineorum globulorum motu ac confricatione : quæ enim glutinosæ nimis, actu confricationis, contritionis, rotationis &c. liquidiores fiunt & fluidiores partiumque appositioni hiatumque earum impletioni & sic nutritioni aptiores.

LVIII.

Quartò; sanguinem ipsissimum partibus in incrementum apponi non posse: est enim pars cum toto creata, quam diminuerè totum laedere est & (si unquam liceat) nisi summam ob causam, temerarium:

LIX.

Nam ut sanguis nunquam in chylum, vel ejus formam & munus; ita & chylus (mutatione rei in rem aliam) nunquam convertitur in sanguinem & sic tandem decisset materia nutritionis, si sanguis fungeretur officio prædicto.

LX.

Quintò; omnem succum nutrientem non ab unaquaque arteriarum capillari extremitate semper effundi;

LXI.

Sed transire, si dispositus nutritioni alicujus partis ad normam sit, in glandularum tubulos;

LXII.

Reliquias verò crassiores deferri in venas ulteriorique subjici motui, contritioni &c. nutritioni necessariae.

LXIII.

Sextò, sanguinis motum impediri ab hujus liquoris congelatione, viscositate, stagnatione.

LXIV.

Atque sic omnem inflammationis, ut vocant quidam tumorumque causam, non esse in, vel ab sanguine ejusque obstructione, vel condensatione.

LXV.

Ultimò; Nullam esse in vasculis eorumque substantia, nisi ab vitiato hoc fluido, obstructionis speciem:

LXVI.

Quae enim ex vasorum eorumque laterum collabescentia, vel materiae cujusdam appositione interius, imo et mutatione.

tione eorum in cartilagineum, vel os, vel ab calculis aliaque materia fit obstructio, mutatio, exsiccatio, ad hoc systema referri debet;

LXVII.

Hoc quoque fonte derivandæ petendæque multorum sunt aliorum morborum causæ:

LXVIII.

Effectus enim potius quam causæ, sunt antiquorum de morbis humorum descriptiones causarum.

LXIX.

Cum prædicto succo, bilis particulas ad massam posse deferri fanguineam, concedendum;

LXX.

Sed non, nisi tenuitate et solutione particularum laborante nimia, chylo:

LXXI.

Si enim visibiliter ex colore tingatur bilis, non fieri hoc, nisi in statu morbofo:

LXXII.

Bilis namque est liquor, sive materia pinguis, oleosa, fermentationis chylicationisve non fungens officio; sed solutas ab sese invicem chyli crudioris conjungens particulas;

LXXIII.

Operari ad faciliorem ingestorum solutorum propulsionem versus inferiora, adstruo exemplo brutorum, quibus ductus cholodochus ipsi stomacho inseritur eoque voraciora sunt. Reliquias, quinimò particulas ipsius spissiores crassioresque excrementa concomitari, quis dubitat? qui faecum inspexit colorem.

LXXIV.

Non autem acrimoniâ & vellicatione; sed continuato in-

testinorum motu faeces expellit quasque præterlabitur partes, glutine suo glabras reddit undique.

LXXV.

De saliva atque liquore plurimarum glandularum faucium oesophagique tractum ornantium, nihil moneo; cum ejus officium imprimis circa deglutitionis masticatorum negotium versetur.

LXXVI.

Succus pancreaticus, qui magna quantitate ex maxima omenti glandula, pancreate, in duodenum effunditur intestinum;

LXXVII.

In se & per se nullam habet aciditatem, vel acido-salinitatem, neque accessit:

LXXVIII.

Figmentem itaque; sed non illepidum est, plurimorum, ne dicam omnium morborum, ex vitiato succo derivatio, origo & quasi causa.

LXXIX.

Ejusdem farinae est de ejus in stomachum regurgitationis, operationis cum bile, effervescentiae liquidorum ingestorum ut & sui corporis mutationis fabula: opportuna enim sua, videtur (quod de Vertumno dictum) cunctis natura figuris & in quamcunque vertitur formam, decorus succus:

LXXX.

Hic verò, lymphæ sui generis, menstrui adinstar ingesta chylumque dissolvit, diluit, fluidiorem reddit atque eidem ex parte, ut lymphæ, pro vehiculo est.

DISSERTATIO

TERTIA;

Defensore

Nobiliss:

FR: H: DETHMARO;

Widenbr: Westphal:

LXXXI.

Chyloseos proventus omnis, sinistram in subclaviam venam, uno, vel duplici ductus thoracici delatus tubulo, cui; ut plurimum, regressum huic impediens latici, apponitur valvula, admiscetur,

LXXXII.

Liquori purpureo-rubicundo rutilantique, quod arterias, venas vasculaque pro venis inservientia occupat fluento, generali nomine sanguini; est autem sanguis,

LXXXIII.

Rubicundorum globulorum uniformiumque partium, in praedictis vasculis, congeries; antiquis homogenea:

LXXXIV.

Qui enim globulos inter circumque hosce chylus, aër, aut alia quævis extat materia, floridum hunc laticem heterogeneum reddit, nequaquam estque itidem, per se & in
ab-

abstracto, homogenea quoque, id est ex partibus sui simili-
bus conflata, aggregata:

LXXXV.

Sanguinis itaque Phlegma, Melancholiam, Choleram, canora satis; sed res distinctas non indigitantia, non admitto verba; licet statuam, posse pyrotechniâ aliisque artibus ipsissimum dissolvi sanguinem, atque varias ex eo colligi hauriri que partes; puta aqueas, spirituosas, salinas, oleosas residuumque, quid exhiberi, capitis adinstar mortui, solidum: hæc autem omnia particulas sanguineas constituentes globulos eorumque materiam, non speciatim; sed totum respiciant mixtum laticem, opus est indeque non æquius colligere, sanguinem esse massam heterogeneam ac de omni quaque strictè dicta, materia; sin aliter, hoc sensu affirmandum,

LXXXVI.

Non dari homogeneum: quinimò, nec etiam supra memoratæ separatæque, ex sanguine, particula, hoc sensu erunt homogeneæ:

LXXXVII.

Etsi enim concedatur, sanguineos globulos, admixtione motuque alterius liquidi, ab sese invicem posse distingui, lacerari, figura mutari, imò destriui, non inde sequela est proba, in aliam mutari, converti materiam: diluto quippe vino, ex gr: vinum constituentes insunt partes aqueasque inter subsistunt:

LXXXVIII.

Fluidum ergo generale hoc, heterogeneum, respectu admixti, cui innatat quodque cum eo circumvolvitur, Chyli, adjuncti aëris pinguedinisque; homogeneum verò, respectu

spectu sui, est globulosum. Globuli hi magnitudine & pelluciditate differentes, satura splendent rubedine omnes; qui, emisso de vasis sanguine, corpore insigniores, grumorum adinstar nigricantium cohærere videntur, ima, qui minores, liquidi petunt superficiem; ab prioribus autem quæ iis adhærescit chylosis depositis glutinifque formâ compactis particulis sejunctis, morbo quæ, aut vitio in corpore, aut dum aëri exponuntur facillimè concresecunt globulorumque pelluciditatem transparentiamque impediunt, diaphani apparent omnes; ut variis constat experimentis.

LXXXIX.

Aëris multum sanguini inesse, docet ratio, antlia pneumatica arteriaque pertusa, ex quibus non rarè, ante sanguinem, aërea egreditur materia; ut nuper in corde, multo sanguine; ut & variis sanguiferis vasis distentis, demonstravi.

XC.

De globulorum rubedine luminisque ad hoc corpus accedentis phænomenis, nihil quod in & de omni diaphanum globulosumque per corpus, radiorum transitu atque refractione universale non sit, monendum reor. Cum omnis sanguis ejusdem sit dispositionis; color verò ejus tantum, non sulphureæ aëreæque materiæ; sed ratione miscelæ abundantis, aut deficientis, malè, aut benè constituti, aëris, chyli luminisque adventitii, varius sit. Si quis exinde arguat; si chylus sanguineos distinguendo globulos, sanguinem reddit floridiorem, sequitur, ubi major chyli massa, ibi floridior sanguis, contrarium verò in vena subclavia cavaque descendenti; in hisce maxima chyli quantitas: eo enim omnis defertur & nihilominus in iis obscurior, opacus & niger est sanguis maximè. Respondeo: chylus in iis, sanguini vix abhibitus, ab dextro cordis ventriculo receptus, per pulmones in sinistrum diductus, sanguineos jam probè,

cum

cum quem continebat aëre, inter globulos mixtus & diffusus, sanguineam massam separando, reddit floridiorem in arteria magna omnibusque ejusdem divaricationibus. Adde, quod in subclavia & cava descendente; ut in omni vena, globuli sanguinei, depositis multis de latice nutriente particulis, compactiores glutineque chyloso, denuò contritioni præparationisque ad nutritionem aptam subjiendo, opaciores, quàm in arteriis observantur: chylo autem, et si primo hoc ita appareat intuitu, globuli sanguinei debite dispositi, inter sese non devinciuntur, uniuntur.

XCI.

Globulos hosce, corpora satis dura hæc, pro solidis, imò, respectu liquidi adjuncti habenda, coacervatim ex 2. 3. 6. 36. & pluribus, dicta vasa permeantia, interius cavitate donari, non concedendum: vi enim compulsi mutarentur figurâ, frangerentur amitterentque usum, cui destinati sunt, facilius. Cum è contrariò, vesicularum ad instar intus repletarum, partium motui vicinarum fortiter resistent, eas frangant figuramque conservent suam, vi quoque & ingenti opus sit; ut dissolvantur. Partes globulos hosce componentes, numero non augentur: sunt enim ab nostro fieri; sed muliebri in ovulo sanguinem præexistere; ut totum animal, sive ejus lineamenta, rudimenta, primordia, qui oppugnant, non unam duntaxat oppositionis cohortem, turmam, manipulum; verùm phalanges, legiones integras & plurimas in aciem cogunt. Hic, ardèlio Mechanico-Philosophaster, illic, Anatomico-Medicafter didascalus in arenam descendit; non desunt cum ducibus ferentarii, cum veteranis tyrones gregarii que; impetum autem primum velites, jaculatores & omnis levis facit è longinquo armaturæ miles, Polylogiâ munitus, hoc modo pugnans. Si plus sanguinis obtineat homo adultus, quàm infans, opus est, ut sanguinis quantitas augeatur; atqui verum est prius, ergo &

go & posterius. Porrò; si augeatur numero, aut corpore; atqui augetur, ergo numero, aut corpore. Itidem; si secundum me corpore non augeatur, non augetur, atqui secundum te numero, secundum me corpore non augetur, ergo non augetur. Cui insuper Empyrico, observationum in promptu balista, agger, turris non est? hic trecenties sectam venam; iste vividas post multam narium hæmorrhagiam, omni depulso de facie pallore gelidæque mortis imagine, genas labiaque roseo tincta colore restitutumque pristinum corpori vigorem in prælia ducit. Quis illorum ariete, terebra, catapulta, cuniculo omnibusque aliis non utitur experientiæ suæ machinis? hoc ut destruat systema. Vocantur in subsidium mensium lochiorumque fluxus, Tumores œdematosi, tabes, hydrops, phthisis, bilis, lymphæ & tandem inflammatio, sanguinis æstus, spiritus, putredo, fœtor sanguisque in pus conversus, vulnera vasorum sanguiferorum sudoresque sanguiferi & ut omnia adhibeantur, advehuntur medicamentorum plaustra sanguinem incrassantium, attenuantium; ut & venæ sectionum præsidium imperatorium, quo, nempe, eadem viâ, sanguinem nunc adducunt, tunc ab partibus deducunt: contra hosce & hæc autem, me mea que excipiendo, distinguendo & explicando, qua hæc methodo fiant, defendere conabor sedulo; quam suscepi doctrinam exornare pergo.

CXII.

Extendantur corpore, globuli sanguinei, explicentur, vel inter sua spatia, quidquam recipiant admittantque, quod hæc distendendo, fluidum in vasis sanguiferis iisque usu similibus augeat, lege sequatur distentionis partium naturali, necessum est;

XCIII.

Chylum autem quantitate variantem, pro subjectis, sanguineam longè licet superet massam, globulos hosce intrare
atque

atque permeare, impossibile videtur, habita utriusque liquidi, per se subsistentis & Phœnomenis distincti; ut & usus, ratione. Aëra quoque globulos, negata eorum cavitate, non occupare eoque ipsos non distendi; ut ab inflato aëre, bulla aquea, rationi consentaneum videtur. Sanguinis itaque augmentum propriè est, aut impropiè percipiendum propriè; ubi substantia globulorum distenditur, augeturve, ab materia huic corpori dicata, apta, analoga: ut fit in omni partium, cum toto viventium, extendendarum, sive nutriendarum œconomia. Impropiè; ubi numero augeri partesque quasdam in globulos sanguineos mutari, converti, renunciatur: illud etenim augmentum, totius laticis intra sanguifera vasa; chyli, liquoris vivificantis animalisque sustinentis vitam & aëris, non verò ipsius sanguinis, propriè dicti, haberi poterit.

XCIV.

Quâ consistunt globuli sanguinei materiâ, dictu est difficillimum; ex aquea autem & chyloso-oleosa, non conflare, argumento est; quod in animalis lineamentis, ovulo muliebri adhucdum inclusis, chylus non fuerit; ex chylo, ergo, formari non potuerunt: chylus quippe fit ab ingestis per os in intestinis, in horum rudimentis ingestum tum temporis, per os, nil erat; quocirca chylas sanguini pro materia, ex qua, esse non potuit sequiturque sanguinem ex materia integrante, ab aliarum partium distinctâ, in glutinosorum, sive vesiculosorum Globulorum formam & faciem extensam, exstructum esse. Ex hac materia posse, quæ indigitavi Positione 87. elici, sufficiat: quoniam intellectum humanum fugit intima rerum cognitio materiæque ipsa substantia & fabrica, uni Dêo creatori, qui eam methodo mystica nobisque imperceptibili, de nihilo fecit, ut est, perspecta: quidquid enim materiale, vel corporeum apparet, intus habet quo non attingitur, ne vel cogitando quidem.

dem. Vitali propterea spiritu, nec materia primi Elementi, vel aëre, hæc in corpora globosa fluente; sed interpositione aëris particularumque chylosarum improprie, proprie verò appositione analogæ cum globulis substantiæ, eos extendi & corpore augeri, colligere æquum videtur.

XGV.

Si quispiam insistat, partes sanguineas, motu multo, rotundas fieri, velim idem is probe; sanguinem ex particulis constituisse rectilincis, aut variorum laterum angulorumque, iidem non fuisse rubrum, tempore primo; nostri fieri: dantur enim animalia, albo succo, loco sanguinis, prædita: quinimò chylus antiquis, sanguis albus, globulis (sed non rubescentibus) non est destitutus; licet non concedam, chyli particulas, angulorum collisione atque abrasione, inter rotandum cum sanguine, in globulos sanguineos, efformari convertique.

XCVI.

In sanguine, latè sumpto, non rarè pinguedinem analogumque quid huic, sæpius liquori, fœtui proximo intermixtum, detegi, Anatomicorum Physicorumque constat monumentis ubertim: Hæc autem massa liquorque hic concretus, ut & polypus in corde, sive vasis sanguiferis, non sanguini, proprie dicto; sed Chylò ortum debet suum; quemadmodum ex utriusque initio, fieri & incremento liquet: quæ enim tenax in Polypo materia, glutinis instar, primo compacta, firmissimè deinde cohæret, nil sanguinis intus; extus verò aliquid nonnunquam conatum obtinet: si quæ verò, longo intercedente temporis tractu, massulæ huic arteriæ venæque affiguntur, connectuntur, non aliter sese, respectu hujus habent, quàm arteriarum venarumque plexus respectu hydatidum, hordeolorum & id genus tumorum cæterorum. Non, quod eorum materia ex globulis sanguineis constet; sed compacta, ab putredine, sive particula-

ticularum agitatione contineatur indebitâ. Inde, nempe, ex partium quiete, omnis in polypo cæterisque tumoribus durities: expansione enim qui duri apparent, agitantur intus, aut digito contacti, molles inveniuntur, ut in œdematoso similique ex morbo tubere, comperire licebit semper. Fluidiores, ergo, cum limpido chyli latice, quasdam oleosas pinguesque ex ingestis, sanguineis intermisceri globulis particulas inque omnem, cum toto viventem partem, posse induci pinguedinem, cum ratione, tum experientiâ docemur abundè.

XCVII.

Nec, cum sudore, sanguinis effluuium, indicio sit; sudoris liquidum, rubedinem fingens, partem esse sanguinis; æque minus ac ipsum chylum: motu namque vehementiori quàm oportet, excretariis sudoriferis, hiatu, naturali ampliore, apertis, erumpit unâ cum sudore, ut cum Chylo, sectâ venâ, sanguis.

XCVIII.

Sanguineorum globulorum usus est, viscidiores intersecare motu multo, rotatione continua, contritione iterata, spatia inter & corporum suorum latera, chyli particulas easque in partium incrementum fluidas aptasque reddere nutritioni. Exinde verum, primò, chylum benè constitutum fluidum globulosumque (in omni quippe moto liquido globulos esse constituo) vitiatum verò, fibrosum esse & tenacem. Secundò, sanguineos globulos conjungi disjunctique, pro majore, aut minore circumfluentis conterendique chyli resistentia; nunquam autem sine vi & noxa, suorum corporum, figuram mutari, aut strictè dictum, absque totiùs læsione diminui posse;

CXIX.

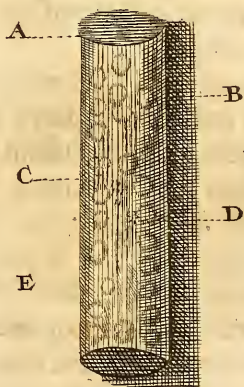
Utriusque autem hujus liquidi diminutionem, perditionem; etsi totum lædat (ob summam causam alias enim temera-

merariò fit) secundum artem posse concedi, affirmo; intel-
lige pari ratione; ut membrorum amputatio, ad conserva-
tionem totius corporis.

C.

Ipsam sanguinis demonstrationem; ut eam opere meo
anatomico, sub explicatione vigesimæ tertix Tab. Fig. 16,
exhibui, hisce adjungere, extra dissertationis hujus sphæ-
ram, neminem Anatomico-Physicum asserturum, confido.

Sepositis itaque, cæteris, cum sanguine mixtis & ab eo,
propriè dicto, derivandis partibus fluidis, liquet, Anato-
miâ, quæ chemicè absolvitur, in sanguine detegi aquam;
ut poterit, simpliciter considerandam, spiritum, salia, tam
volatilia, quàm fixa. Hæc licet exacta quarundam sit par-
tium detectio; non lacerandæ configurationis autem phæno-
menorum maxima est destructio. Propono itaque Fig. se-
quenti.

Sanguinis guttulam, vitreo tubo

- A. INCLUSAM, CUJUS PARTICULÆ, ADJUVANTE MICROSCOPIO, ADAUCTÂ FORMÂ, DEMONSTRANTUR.
- B. GLOBOSÆ VESICULÆ.
- C. FIBRULÆ VARIË TORTÆ, STRATÆ ATQUE DISPOSITÆ.
- D. MASSULA STRIATA, VEL
- E. OVI ALBUMINISIMILIS, QUÆ VITRO HERMETICÈ AB ALTERO LATERE CLAUSO CALEFACTOQUE MOTIS ROTANTIBUSQUE GLOBULIS, UBIQUE INTER EORUM CORPORA OBSERVATUR.

Altera anatomisandi norma, sequenti excolitur artificio.

Seperato, à frigefacto concretaque sanguinea massa, a quo ac albuminose liquore, qui variæ est substantiæ ignique impositus brevi concrefcit, remanet pars rubicunda, cujus fluidior portio, aquæ tepidæ ablutione iteratâ, grumosi instar acervi apparet, hujus singulæ particulæ globulorum vesiculosum exprimunt, quorum quidam diaphani, alii opaci sunt. Reliqua massulæ portiuncula fibris constat flexibilissimis; frigefactis verò & aëri expositis, tenacissimis, tensilibus atque retiformibus.

Tertia insuper Sanguinis perscrutandi methodus est, quando Sanguis, ab innatanti liquore liberatus chartæque axungia linitæ impositus, aliquantulum exsiccat; extrinsecam post particularum illustrationem, digito levi, conterenda sanguineæ massulæ portiuncula, in qua statim diversæ apparebunt constitutionis atque figuræ globuli, fibrulæ atque ejusdem generis explanatæ striæ. Partes aëreæ, Sanguini admixtæ, ut & reliquæ heterogeneæ, pro singularum partium substantia nominandæ generique cuidam referendæ, hujus fori cum sint minimè, ulteriori doctorum virorum perscrutationi submitto reverenter.

DISSERTATIO
QUARTA;

Nobiliss: ac Clariss:

VIRO,

JOSEPHO DU VERNEY,

Ab auctore inscripta

&

defensa,

a

Nobilissim:

FR: H: DETHMARO;

Widenbr: Westphal:

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

1911

1911

VIRO

Nobilissimo ac Celeberrimo

JOSEPHO DU VERNEY,

*Acad: Scientiarum Regiæ socio, Consiliario & Medico
Galliarum Regis, Ludovici XIV^{ti} ordinario,
Professori Anatomia & Chirurgia acutissimo;*

S.

G: B I D L O O.

Retin', ergo, quid rerum apud nos agat Anatomæ? verum habe; sed & anceps responsum, viget fervetque secundum hos, languet frigetque secundum illos: dicam quod res est: ego, qui non pro dissectorum cadaverum numero; sed demonstratorum, in Medicinæ commodum, utilitate, de artis præstantia, calculos subduco; quantum in me est, nactus quam sum, non desisto ornare provinciam.

Sacram tibi, quâ decet reverentiâ, hanc de motu sanguinis dissertationem, facio, persuasissimus, dogmata hic & illic proposita, tibi non omnino displicitura. Nosti probè (*Vir erudite*) me, nec in Antiquitatis supersticiosam reverentiam, nec in Novitatis rerumque, hanc propter titulum adamandarum solummodò, effusum desiderium; ubi autem, Antiquorum monumentis; quidquam addere; ubi eadem, citra acerbitatem contumeliamque, elucidare & (sit

verbo venia!) emendare annitor; ubi nova; sed
& vera; sed & utilia maximè, in lucem protrahe-
re molior modestè, omnis Antiquitatis perpetuus
renunciator hostis! scilicet mos gerundus est sciis,
locutulejis, ipse quibus, nec Rutilius sacer, nec
Lynceus perspicax; sed affuetus acerbos inimico-
rum, nobiliorum studiorum veritatisque po-
tius quàm meorum, iræ impavidus ferre rictus,
non perhorresco, non metuo tandem Varronum
& Rupicum Squarosa rostra, perpetua quæ li-
berè philosophandi & in res utiles inquirendi,
proculcant pessundantque jura: licet enim is,
sim minimè, omnes qui præter me ipsum bardos,
blennos fungosque habeam Anatomicos dictisque
demonstrationibusque, vim ut conciliem meis,
emendicatis in publicum prodeam præconiis;
verùm utile quod quodque dulce, æquus aliorum
laborum, lucubrationum atque opinionum in-
terpres, de minoribus mendis non decernens
graviter, eligam semper; is attamen quoque sum
minimè, qui, fatuo ut pseudoscientiæ doctrinæ-
que igne, de via Rationis, in inanium verborum
labyrinthea seducar avia, patiar unquam: etsi ad-
ravim usque contra me barriat, latret, mugiat,
oganniat, clamitet Phreneticus Buglossides hic,
illic Nasutulus Pepo; modò pretio conductus
cyni-

cynico - disertus Calumniator, Advena, mox
Gneus, Apianus Stentor; fatius duxi unquam mea,
quamquam tenuia, proponere, aliena, quam,
etsi gravia, interpolare omnibusque assentari in-
defesse; quod studium mihi, vel ab incunabulis
displacuit; ductilis, ducente Ratione, docilis,
docente Veritate; cum non simam, periclitante
earum una, numellam linguæ imponi meæ, sed
impulsus, dodonæi instar lebetis, tinniam; dis-
plicio nonnullis; sed id sim, quod minimè volo,
ab musarum sacris amotus Apollinique dirus, si
ex servili hoc hominum genere eorumque con-
temptu, verum mihi non nascatur gaudium:
displicere enim præstat istis, quorum laudatio-
nes & encomia, vituperiis ab honestis & doctis
pejora habentur; sed ne maleferiatorum amurca
hæc Medicaltrorum eorumque indoles stoma-
chum tibi (fecere etenim mihi dudum) faciant
ulterius, subsisto petoque; ut quæ, in hisce
Problématibus, paradoxum sapiunt, tuo subji-
cias examini sedulo rogoque experimentis, factu,
nempe, non arduis eorumque narrationi non as-
sentiaris; usque dum periculum feceris eaque
expertus, comprobaveris ipse; ut autem hoc
placeat Systema, opus non videtur, probem,
vi & methodo solâ, ab me exhibita (nullâ verò
d. 3. aliâ).

aliâ) sanguinis absolvi motum; aliâ itidem forsitan absolvitur, aut absolvi poterit; modò meum, Rationi legibusque motus receptis demonstratisque, non fit contrarium; posse, videlicet, sanguinis motum vi & methodo ab me tradita, absolvi, placeat, æquum videbitur;

Sed ne sermo hic, ut, quem nuper habui, ultra limites exultans dicatur, sileo totus; stætuens, quemadmodum in Sacris; ita in arte Anatomica, nullam extare, hæresin, quæ suam ex detorto hoc, vel illo, celebris cujusdam auctoris verbulo, basin non exstruat. Verum enim verò, in magno scripturientium docentiumque cœtu, cum & de me metus esse possit, ne præfervidum ob ingenium, præcipitantiam, livorem, vindictam, requisitos excedam moderationis terminos, aut nimix indulgens opinandi libertati, sententias dogmataque secter, novas non tantùm; sed & insulas simul, rem totam tuæ viro- rumque eruditorum appendo trutinæ, ex animo: ut, nempè, re ventilanda constituta, parte ex utraque, quæ potior videatur causa (multa enim eheu! tanta, vel talia, ea quantum verbis extollere, aut deprimere præclara valent ingenia, habentur sæpius) dijudicare liceat integerrimè.

CI.

Motus toti descripto Latini, viginti circiter, in abstracto, ipsi sanguini, vix trium ponderum (comparativè, circulatio, circuitusve sanguinis) duplex, progressivus & intestinus est: priore, de loco in locum, secundo inter pergendum rotando; ut sphaera, aut globulus, per axem movetur,

CII.

In & per arterias, venas vasaque pro hisce inservientia machinasque sanguinis receptioni propulsionique dicatas, puta in & per sinus duræ matris, portam, cor ejusque auriculas;

CIII.

Prior autem in arteria, venave; ipso verò an in corde, aliave fuerit in corporis parte sanguinis motus, hujus cum lemmatis non fit propriè (de eo circa foetum ejusque dicturus œconomiam specificè) agam hoc de motu, ut sese in humano, aëra hauriente extra matrem, genere exhibet. Post habitis, quâ decet modestiâ, de hujus liquidi motus causis atque plurimorum hac de ætiologia opinionibus, sententiis, dogmatibus leviterque perlustratis, quorum fit robore & virtute machinis; utpote satis superque designatis; conabor quædam non admodum trita & obvia examini subicere publico: flammulâ, ut enim; calore nativo spirituque primigenito vitalique (licet calore, sive motu liquida dilatari possint) sanguinis motum promoveri, inficias eunt erectæ mentis atque orthodoxi Medico-Physicæ scientiæ antistites; liceat quoque mihi ex sanguinis dispositione organisque cum vehentibus propulsantibusque demonstrare, ad ipsius motum,

tum, fermentum, vel simile quid, requiri nequaquam.

CIV.

Sanguinis figura, sphaerica, nempe, mobilitati, motui progressivo intestinoque aptissima, massae totius movendae latici inservit maximè;

CV.

Omnis autem, corpus integrantis partis & sic quoque sanguinei laticis, motus, proximè ab solis dependet musculis. Velim hæc intelligantur, quatenus partes ab aliis moventur proximè; non verò quatenus primum in partibus motum, sive illud, quod primò animal (Deus, anima, spiritus, nervus &c.) movet: musculi enim ipsi, deberent juxta hoc meum positum, ab musculis in indefinitum, cum partes totum integrantes sint & moveantur, moveri.

CVI.

Tria sunt validiora, sanguinem moventia, organa musculosa, Cor, Arteria, vena; minora plurima.

CVII.

Per primum huic motui dicatum organum, Cor, sanguinem transire, quæque porrò ejus; ut & arteriæ venæque propriè, vel impropriè & ex quorundam vasculorum usu dictæ, fabricam spectant, descripta cum ab multis, de re publica anatomica, viris sint benè meritis luculenter atque ego quoque modulo pro meo, in opere meo anatom. tab: 22. & 23. exprimere hæc conatus fuerim, operæpretium erit potius, quam singula hæc ad examen vocare iterum, explicare qua methodo ac vi, sanguis omnis ex cava utraque, sine pari, coronali aliisque venis ab cordis dextra auricula thalamoque
receptus,

receptus, ex eo, in vasa sanguifera, arteriam & venam pulmonalem promoveatur iterumque ab sinistra auricula thalamoque receptus sinistro, in arteriam magnam atque ita per totum hoc systema, ad corporis circumferentiam, quasi ab centro, derivetur propellaturque continuò

CVIII.

Totumque momentosissimum hoc absolvi negotium, sola muscularium machinarum vi & virtute.

CIX.

Demus (licet ictus plures immisique sanguinis pondus minus sit) Cor aperiri claudique bis millies, singulis vicibus excipere sanguinis uncias duas uniusque horæ spatio, terdecies, hac ex computatione, omnem massam sanguineam cor transire. Quid aliud inde? quàm colligendum, cor esse validum atque huic motui aptum instrumentum, conflatum, nempe, ex multiplicibus, ne dicam, respectu uniusque lineæ muscularis, innumerabilibus musculorum fascibus: ad muscoli quippe machinam requiruntur tantum (exceptis totum & singulas animalis partes integrantibus) cum duabus tendineis, una linea, sive fibra motrix. Quid aliud, inquam, exinde sequitur? quàm Cor expellendi immensa regressumque molientis, eadem viâ, liquoris vim, vi superare sua musculari. Ne autem supponi nudèque dici hæc videantur; probabo multiplici motus lege, asserta mea.

Primò; corpora persistunt in quiete, donec ab aliis moventur motusque; ut minor majori, sic resistentia & corporum gravitas, motui cedunt superanti corporum quietem.

Secundò; corpora propulsa, cessante motu propulsante; alto autem novoque in hoc temporis punctum, ad hoc corpus accedente, in motu persistunt.

e

Tertiò;

Tertiò, mota in motu perseverant facillimè.

Probandum ergo;

Sanguinem moveri ab corde ejusque motui muscolari resistere non posse.

Sanguinem, cessante cordis motu, mox ab aliò musculari organo & sic porrò propelli inque hoc motu facilè perseverare.

CX.

Ad primum;

Sanguis ad dextram cordis auriculam, alternatim, cum corde operantem (id est, excipiente auriculâ, effundit quod recepit ex auricula sanguinis cor & sic partitis vicibus vibrationibusque hæc excipiunt expelluntque organa sanguinem, operantibus musculis, continuo) diductus, intromittatur, in hanc auriculam, ad uncias duas (assèvero autem hanc quantitatem non capi ab auriculæ cavitate) quid mirum? Si hæc quantitas, cordis constricto ventriculo, operantibus musculis ejus, ad expressionem recepti sanguinis, hiante auricula: (modò ejus capax satis sit cavitas) recipiatur & quid prodigii porrò, si comprimentibus musculis auriculæ cavitatem sanguinemque in ea contentum, hiante cordis ventriculo, sanguis in eum deprimatur inque eum descendat? duæ enim sanguinis uncix continebunt guttulas circiter 480. hæc motæ & novo motui subjectæ, compressæ, nempe, ab musculis, motui validiori corporique moventi solido resistere seseque in quiete hoc loco continere non poterunt; addè, cordis ventriculo aperto quoque sanguinem vi sua & gravitate in eum descendere: auriculam irruenti sanguini resistere, receptum deprimere atque hoc modo, utroque fungi munere, quod rationi & organihujus quoque structuræ convenit.

Ad

Ad secundum;

Ab auricula hac depulsæ quiescerent prædictæ in dextro cordis ventriculo, guttulæ, nisi cordis, hac ab parte, musculo operante organo, vi magna eâque auriculæ designata, potentiore, hinc in arteriam pulmonalem expellerentur. Majore revera atque validiore ad hoc opus, opus erat musculo organo: sursum quippe moveri, propelli premique omnis debebat latex sanguineus: muscoli itaque, huic dicati motui; ut corpore atque multitudine, ita robore & dispositione illos, prædictæ auriculæ, ad minimum bis milles superant. Quinimò; ut arcus, distento nervo, dispositio mutatur; relaxato autem restituitur telumque, hoc modo, ictu atque vibratione ab eo, disjicitur potenti; ita sanguis distentis restituentibusque sese utriusque cordis thalammorum musculis, alternatim (cui Cordis intermedium musculorum septum, non leviter cooperatur) in organa vasæque sanguifera vi expellitur potentissimâ: etsi quoque vis illa potens ex ipsa sanguinis eruptione, ex corde, rectilinea arteriæque pulmonalis, ut & aortæ incurvatione postea (ne, nempe, motu ad superiora rapidiore ac violentiore rueret sanguis) satis superque constet: concedam, proportionem hujus motus vimque hanc (etsi quoque sanguis in motu facile: in motu quippe est, perseverare possit) ad totum laticem hunc: uncia enim duæ supponuntur, per pulmonis corpus, usque in finistram auriculam propellendam, non sufficere: sed vas, arteria pulmonalis, sanguinem ab dextro cordis recipiens ventriculo, motu cessante expulsorio musculorum dextri Cordis thalami (qui dum recipit non effundit, id est, dum extenditur, non contrahitur) organis per omnes suos tractus instructum extat, musculis, scilicet, propellentibus motumque inceptum adjuvantibus validissimis: atque ita novo (non obstante arteriæ conicâ figurâ) accedente in corpus movendum & punctum temporis requisitum,

ficum, organo motore, sanguis in eo contentus, ducitur ad venam pulmonalem, hinc in auriculam indeque ad finistrum Cordis ventriculum indeque in Arteriam magnam; velim partium musculosarum respectu eadem, de hisce organis, intelligantur, quæ de prioribus sunt dicta; servatâ uniuscujusque & motus perficiendi majoris minorisve in promovendum sanguinem, proportionem.

Ad tertium:

Hinc colligo, quæ in motu sunt: sanguis enim in motu statuitur, hoc modo, in motu perseverare facillimè; præfertim, si; ut est, verum sit; ubi vas, ibi musculus & vice versa atque ubi musculus, ibi motus (intellige partis animal integrantis) & vice versa.

Experimento si opus sit, en habet: toto quippe abscisso corde, perseverat; ut & læso pulmone (de quo inferius) in vasis, sanguinis motus.

CXI.

Arteria in conum, sive ab amplo in angustum exporrecta: tubulum (cuni vena ab minori in majorem; ut plurimum, non autem semper, abeat; ut in cavæ trunco infra hepar ejusque circa cor progressum & alibi liquet): quam unius pollicis longitudine ejusque diametri latitudine massam capit, eandem postea tubulo capiet angustiore, rependente longitudine, quod latitudini, sive capacitati deesse videbatur spatii: adde 1°; inter pergendum ab latice universo sanguineo ubique locorum, particulas partibus apponi nutritias. 2°; In plurimos findi divaricarique arteriam majorem ramulos, qui numero & facta computatione, ex cavitatum eorum dimensione, reliquæ transportandæ massæ, in venas, sufficient.

Sanguiferorum, imprimis verò arteriarum, tubuli nunc in rectum, nunc in obliquum, hic serpentino, illic spirali ritu, modo in angulos acutos, mox in obtusos ad, in & per partes exporriguntur; ut, videlicet, pro partium movendarum situ, figura, dispositione atque usu flecti, moveri sanguinisque motus celebrari possent tutò: ex arteriarum hoc cursu, cum sanguis per ejusdem generis tubulum ascendere nunc, descendere tunc, videbatur, deceptos, circa sanguiferorum unionem, nonnullos, vereor. Arteriarum porrò exilissimæ propagationes in glomum, plexum, maculam, glandulam abeunt; non autem eorundem corporum uniusque dispositionis substantiæ continuitate, cum venarum radicibus, uniuntur. Quæ in animali partes dispositione, eadem usu & vice versa, conveniunt: posthabitis anastomoseon sanguiferorum doctrinâ inventoque; constituo primò; arteriam tandem, pelliculâ instratam (omnis enim arteria venaque membranæ instruitur) in glomum desinere hancque machinam, respectu finis arteriæ initiique venæ & pelliculæ, cui affiguntur, glandulam voco; vel 2o; totam arteriam ipsam ubique locorum esse glandulam, aut glandulæ instar perque totum ejus tractum, circa principium, ramos majores, vel eorum extrema, quæ ad nutritionem secreta, ab toto sanguineo latice, intra arteriam, sunt partes, non in ramos iterum arteriosos; sed alterius ordinis vascula devehit deponique; alioquin (circulante & manente omni ac toto hoc latice in arteriis semper) nulla in corpore pars veniret, exceptâ arteriâ, nutrienda; sed missas faciamus absurditates; brevi, hac de materia dissertaturus speciatim, hac vice, hæc velim sufficiant. Qui glandulam non admittunt, arteriam desinere in plexum contendunt acriter; si autem in plexum semper desinat, erit hic retiformis, sive unius, sive plurimorum vasculo-

rum, cum aliis, interjunctis nodulis (concedo laxioribus) tegmen; aut stratum super stratum, vel tandem intricati admodum contextus & connexionis, ut de ejus figura certum affirmari nil poterit; sed quid de sanguiferorum vasorum extremitatibus eorumque plexuumque ordine, multum, ab eo, in nervoso genere observando, differente, quid, inquam, de eorum fabrica affirmare licebit turò? cum tandem visum, omni modo armatum, fugiant barbæque crines immensum majores, demonstrabili capillari sanguifero tubulo, nondum in glomerem, glandulam, plexum, aut maculam abeunte uniusque contortæ arteriæ longitudo, eam hominis vigesies & plus superans comperiat.

CXIII.

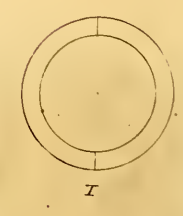
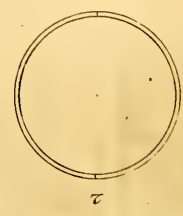
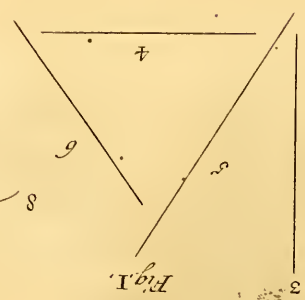
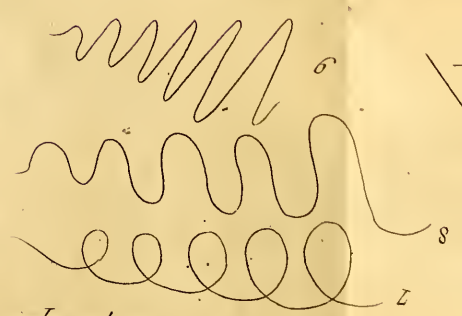
Quidquid sit, textura hæc constabit, 1°. ex arteriis, vel arteria una tantum; aut 2°. ex arteria & vena una, vel pluribus tantum; aut 3°. ex hisce aliisque vasis partibusque simul.

Si primum; erit movebiturque sanguis tantum in arteriis debeatque, ut transeat in venam, de hoc plexu effundi in spatium, arteriam inter & venam: aut ex eadem arteria, venæ ortum ducant suum, vel absurditates supra memoratæ sequantur, necessum est.

Si secundum; sequitur; quod supra negatum, sanguinem transire in venas, per anastomofin.

Si tertium; ut sanè constat, plexum hunc formari; liquet esse de nomine litem eritque quorundam plexus, aliorum macula, organum, secundum me, glandula nuncupandum. Revocet jam (*B. Leff.*) in memoriam, nullam dari arteriam, venam, vel lymphæductum, membranæ non affixum. Quæ dicta hucusque de cursu arteriarum porròque dicenda sunt, ex adjuncta demonstratione & schemate percipi poterunt dilucidè,

Fig.

F. 4. und D. 2. p. 1.

Fig. 1.

3

2

I

Fig. I. Exhibente

1. ARTERIÆ MAGNÆ, UT ET
2. VENÆ CORPORIS CAVITATISQUE DIAMETRI PROPOR-
TIONEM; VASA HÆC (VIDE POSITIONEM ANTECE-
DENTEM) IN
3. & 4. RECTUM;
5. & 6. OBLIQUUM;
7. SPIRAM; ANGULOS;
8. OBTUSOS; VEL
9. ACUTOS ABEUNTIA.

Sit ergo;

- A. ARTERIÆ RAMUS INSIGNIOR, EX HOC RAMO,
- B. VAS IN LINEAM RECTAM HORIZONTALIEM,
- C. PERPENDICULAREM, EXPORRECTUM;
- D. OBLIQUÈ ASCENDENS;
- E. DESCENDENS;
- F. IN SPIRAM TORTUM;
- G. ANGULIS OBTUSIS;
- H. ACUTIS DONATUM. POSITÄ REQUISITÄ PROPOR-
TIONE EXTENSORUMQUE AB TRUNCO VASORUM DI-
STANTIÄ; DATO INSUPER, NEGARI QUOD POTERIT
AB MEMINE, RAMOS IN RAMULOS, HOSCE ITERUM
ABIRE IN MINUTISSIMOS, EXSURGUNT TANDEM EX
HISCE VARIÆ COLLOCATIONIS VASIS, PER TOTUM
ANIMAL, CUM ALTERIUS ORDINIS TUBULIS COM-
MERCIIUM HABENTES, SEQUENTES GLANDULARUM,
MEMBRANIS SEMPER,
- I. I. INSTRATÆ, FABRICÆ;
- K. VASORUM GLOMERATIO;
- L. PLEXUS; IMPERSCRUTABILIS DIVARICATIO, QUÆ IN
- N. MACULÆ DELITESCENS FORMAM, VISUM FUGIT
OMNEM.

Huic venarum apponuntur radices; arteriarum extremi-
tatibus numero minores; singularum verò vasorum capaci-
tatum respectu; majores; utpote in quibus minor, quàm
arteriis futurus erat; ab initio, sanguinis motus.

Sanguis in maculam hanc deductus, excipitur ab venarum radicibus; ne autem in patulum, nullo modo septum determinatumque arteriam inter & venam spatium eructari videatur, notandum; medium spatium hoc, membranis (nullum enim vas sanguiferum; ut de aliis non moneam, per corpus vagatur liberè) cingi vasis pariter hisce ac huic medio, tendinum more interservientibus emissumque de arteriis sanguinem, in venarum orificia prementibus: hoc quoque fonte (glandulâ) derivatus latex lymphaticus, pars, nempe, residui ex arteriis chyli, nutritioni minus apti, mox verò muneri adaptandi suo, in ejus tituli pellitur organa fluitque proximâ, in usum totius, ex omni parte, viâ, ad cor; si autem vena, cum arteria & hæc cum illa, unum idemque (vide posit: CXII.) constitueret vas; vena, quo loco arteriæ est proxima & ita circa ejus radices, sive initia crassior, quàm versus truncum reperiretur nulliusque viderentur momenti valvulæ in illis ut & lymphaticis ductibus, cujus contrarium nimis constat, quàm ut ab me doceatur explanatus; monendum ultimò; venas pro viscerum connexionione atque sui per eadem reptatu, plus, minusve recto curvoque ductu non rarò dilâdari, aut contrahi irregulariter.

Cuncta quæ nuperrimè, insigni coram auditorum concione, unâ, unicâ, novi inventi liquorisque infusione, omnia sanguinem vehentia propellentiaque organa exactissimè implente, demonstravi;

Cum autem passim, præsertim verò neotericis multus est scriptoribus Physico-medicis sermo, de succorum liquidorumque incrassatione, stagnatione, fixatione, induratione atque proinde de vasorum obstructione omniumque morborum causa, inde deduci videatur meritò: sepositis quippe

pe partium solidarum solutionibus læsionibusque, affirmandum censent, solidas ex liquidis, fluidisve ortum traxisse suum atque ab eo (non autem vice versa) vitari corpusque sanum dici, in quo liquores methodicè periodicèque motum absolvunt suum; non, inquam, inconsultum videbitur, post multorum philosophemata, meam quoque, hoc de negotio, aperire mentem. Triplex obstructionis statui videtur methodus rectè. 1°; ubi vasorum latera collabuntur seseque mutuo tangunt. 2°; ubi fluidum in vasis contentum inspissatur, incrassatur. 3°; ubi interiori vasorum tendinoso parieti adhærescens, tandem eorum cavitatem obturat fluidique motus, per ea vasa, sistitur; si verò ex: gr: fluidi sistatur fluxus, vase læso, aut motu destituto suo, propriè non est obstructio, quæ generale spectat morborum hoc genus, de quo jam agitur: posse prædictam obstructionem in vasis accidere majoribus sanguiferis in genere succiferisque in specie, impossibile autumo; primò; autem in iis, in quibus fluidum liquorque ab minori tubo in majorem & sic ab tergo, propellitur; non ergo in venis, lymphæ ductibus vasculisque aliis, pone, salivalibus, pancreaticis &c. secundò; si quæ in hoc vasorum genere statui poterit obstructio, in eorum erit statuenda tubulis minoribus. tertio; in arteriarum fieri trunco, haud credibile videtur, motu, nempe; obstante validissimo, sanguinem agitante, propellente, incalcescente continuo: omnis ergo obstructio in sanguiferorum arteriosorum & lymphaticorum extremitatibus glandulosoque, arterias inter & venarum radices, organo, indaganda restitabit: quæ enim in inflammatione rubedo quæque primò turgida minora vasa, conspiciuntur, arteriæ sunt; stagnante, videlicet, inter ea, venarumque radices, lymphæ ductibus non probè exhaustâ lymphâ, vel tenaciter, glutinis in modum, adhærente sanguineis globulis eorumque progressum in venarum radices,

f
impe-

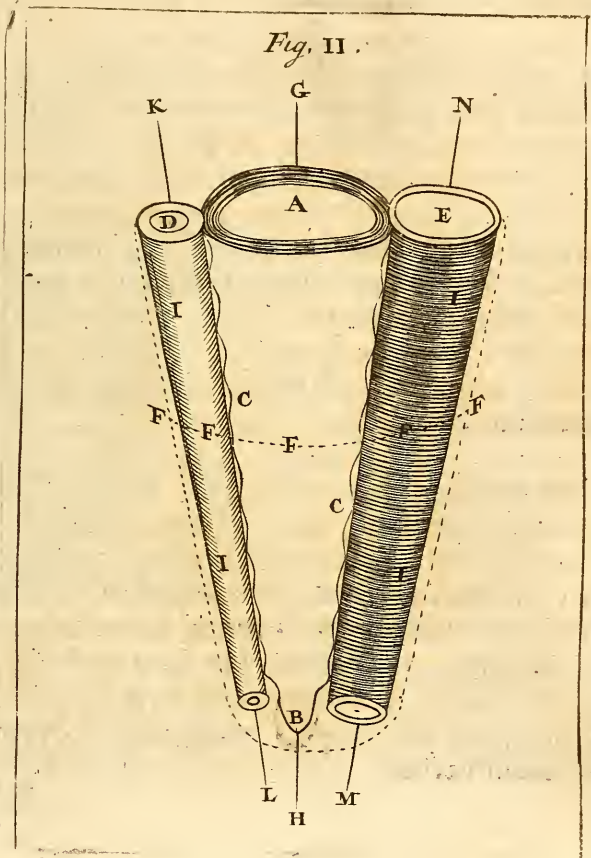
impediente: quod licet in vasorum majorum cavitatibus sub polypi titulo quandoque, quodammodò observetur, non tamen sanguinis; sed chyli, vitium, non totius; sed partis tantùm vasculi est obstructio, vas ipsum obturans nunquam.

Pari ratione (ut cætera de liquorum, in vasa sanguifera, lymphatica aliaque infusorum phænomenis operationibusque non commemorem experimenta) cor ab injecto, cum sanguine, oleo vitrioli, vel tartari constrictum, vel dilatatum, eum in modum, ut restitui ejus muscoli nequeant, omnem si amittat motus vim omnisque simul si sistatur sanguinis, per illud, progressus, obstructum dicitur, cum potius musculosa ejus lædatur, destruaturnumpaturque machina: adde talia vel nunquam in animali accidere: imò corde, suo, hac arte, privato motu, pergit qui in vasis est sanguis, alio ab tergo non adveniente, nihilominus, pro tempore vivuntque quædam animantia per integras horas. vide quæ de hoc themate porrò sunt dicta, in fine positionis CX. qui verò sanguis extra vasa vasorumque membranam, cui (nempè) involvuntur, erumpit, is nunquam in massam reducetur probè: si copiosus effluerit; nullo ut maturandus, vel in pus convertendus medicamine, nullâ ut frictione, motu, vel vi caloris dissipandus, de loco emittendus liquidus; qui verò minori effluerit copia, exsiccatus, cutim inter & epidermidem, vel inter hæc & partes subjacentes hærens, grumorum adinstar, deponendus veniet.

CXV.

Inter minora sanguinem promoventia organa eminent Pulmo (cujus delineat: atque descript: exhibet: Tab: Anatomica 24. & 25.) vel potius trachæa arteria, conico tubo, in plurimas sui generis propagines, extensa, ab altera parte clauso constans organo, parte instruitur suprema, musculari-cartilagineo, larynge, moderante aëris, ore narisve.

busve recepti interiusque ruentis, in pulmonale corpus, vim & influxum exitumque, ad requisitam proportionem; ut larynx, tubus ipse pulmonalis ejusque ramuli, bronchia, varia figuræ & dispositionis ornantur cartilaginibus, aëris quoque impetum; ut supra, moderantibus; ita hæc omnia eorumque extremitates vesiculares insigni ditantur validissimoque moventur musculorum agmine (vide Tab: præd: meæ Fig. 1. 3. 4.) Hinc assero, pulmonis hanc machinam coadjuvare sanguinis motum progressivum, quod assertum probo sequenti demonstratione; proponitur Fig: secund:

Portio tubi Bronchialis A. ex variæ figuræ cartilaginibus exstructi inque conum, altera parte clausum B. abeuntis, latera efformantis irregularia C. C. collocatur hic inter & ad arteriam pulmonalem D. ejusque nominis venam E. tria hæc vasa, in sui generis minora atque minutissima exporrecta, cinguntur tandem (clongato semper ultra sanguifera, vase bronchiali) totum obvelante organum membranâ F. F. F. F. F. aëre irruente per asperam arteriam in bronchiale tubum A. ab parte G. versus H. partem ejus clausam, expanduntur ejus latera C. C. prementia, loco quo ea tangunt, latera vasorum, D. & E. quorum opposita latera I. I. I. I. cum ultra terminos cingentis organum membranæ F. F. F. F. F. cedere non possint, sequitur fluidum, sive sanguinem in D. & E. arteria & vena pulmonali, contentum, hoc modo; ad punctum quo vergit, videlicet, in D. ab K. ad L. in E. ab M. ad N. promoveri atque accelerari inque hoc motu: in motu quippe est, facile perseverare; comprimente quoque ab parte extrema vasorum prædictorum latera, membranâ F. adjuvantibusque hunc liquoris motum aërearum particularum, in hæc vasa ingredientium, impetu & accessione; residuus autem aër, quo intravit vasa bronchialia, tramite, eodem, musculis pectus constringentibus atque huic motui dicatis operantibus, expellitur.

Fitque hoc artificium in- & expirationis, ne sanguifera vasa nunc planè clauderentur, tunc nimium aperirentur, cui quàm maximè facit tubi pulmonalis structura cartilaginea: licet enim bronchiorum cartilaginee loricatim cohærentes cedere & resistere valeant; ex iis autem factus tubus ultra mensuram constringi, vel dilatari (in statu naturali) non poterit: restitabit enim ex cartilaginum varia figura, quarum latera nunquam sese ubique, mutuo tangere in puncto possunt, quædam cavitas;

Verùm:

Verùm; etſi pulmonis machina muſculofa ſanguini promovendo inque eundem aëreas intrudendo partes atque hoc modo; nobiliori inferviat muneri: præcipuüm tamen & ad vocem edendam obtinere uſum, diſcuſſum cùm ſit ab multis probè; hiſce tantùm, eâ quâ poſſum brevitate, adjicio; ex primario pulmonis hoc munere, Hominem non omnimodo ineptè renuntiare; Animal verâ utens loquelâ; quia autem homo continuò vocem non edit, aut loquitur, quæritur non immerito, cur pneumaticum hoc instrumentum continuò operetur circa vocis atque loquelæ materiam, aëra? rehero; primò; aëre modicè & impetu non violento intrante, atque exeunte in & ex hoc organo, ſonum, vel vocem edi nullam. 2º; compreſſo agitatoque ex bronchiis perque fiſtulam pulmonariam ad ejus ſuperiora; laryngis, labiorum, buccarum, linguæ naſique muſculis in ſonum, uniſonum; aut articulatum, plus, miñuſve acutum, vel gravem, atque hoc modo, ſonum in vocem vocemque in loquelam formari; opus autem erat, ut (in modum organi muſici quod pulſandum venit, operante folle) ſemper aërea, tubo hoc, adducta, vocis atque loquelæ præſto eſſet materia atque ita pro lûbitu vocem edere atque loqui homo valeret. In-& exſpirando (inquam) ſive dum anima hauritur leniterque propulſa, effluit propriè non vox, multo minus loquelâ; ſed, ut ab alto ruentium fluminum ad ſaxa impetu atque collifione fragor, ſonus, murmur, ſibilus, per os naresque, percipitur.

Membranæ (tendines quippe ſunt, exemplo erit magno, capsula Glifſoniana) vaſa comprimentes ſanguifera, nullum quorum liberè & ſine, cum hiſce connexionem, ad par-

res deferuntur, minora inter designata organa existant recipiendæ: ut enim nullum corpus de loco recedit, nisi movente alio, ita saliva, bilis, succus pancreaticus, urina &c. membranarum, tendinum motu ad- & in partes cloacasque cavitatesque, quo, vergunt, deferuntur, deducuntur, exprimuntur; quæ autem vasa, utraque extremitate aperta, succum suum in amplum eructant spatium, eorum orificia sphincterico, mox ante exitum, clauduntur musculo, ne continuo; sed re exigente, officio fungi valerent suo methodicè.

CXVIII.

Quemadmodum autem in spissioribus, cornea &c. tenuissimis, aranea &c. membranis nullatenus, ubique locorum sanguifera vasa, quæ tamen duze ratione stabilitàque œconomia animalis, supponi debent; quinimò in statu morbofo apparent omniaque, omni adhibito, non possunt demonstrari artificio; ita in- & ad membranarum, tendinum expansorum fines, sæpius fibræ non possunt detegi motrices; ex eorum tamen dispositione atque effectu partibus inesse hæc, statui debet; ut enim viventis animalis, si arteriæ magnæ, ramulis superioribus ejusque circa diaphragma trunco, vinculum injiciatur, facillè solubile, in pleura (tendo pectus cingens interius; ut abdomen peritonæum) insignis vasorum horum distributio, quæ, soluto vinculo, mox, levi relicta rubedine, visum fugit, conspicua est; ita in viventibus fibræ visuntur motrices multæ, quæ in demortuis non, aut albescentes & striarum adinstar, tantùm apparent; exempla sunt in musculis vasorum, menti, cremastere &c. quinimò; Uvæ limbum, circulum iridem, ciliare ligamentum ex musculis conflari variegatis, nemo dubitat; nemo autem fibras eorum ostendit rubentes motrices adhuc dum; non autem omnis rubro tingatur colore musculus, ad musculi

musculi essentiam : subalbidi nigricantesque enim inveniuntur, opus est necessariò.

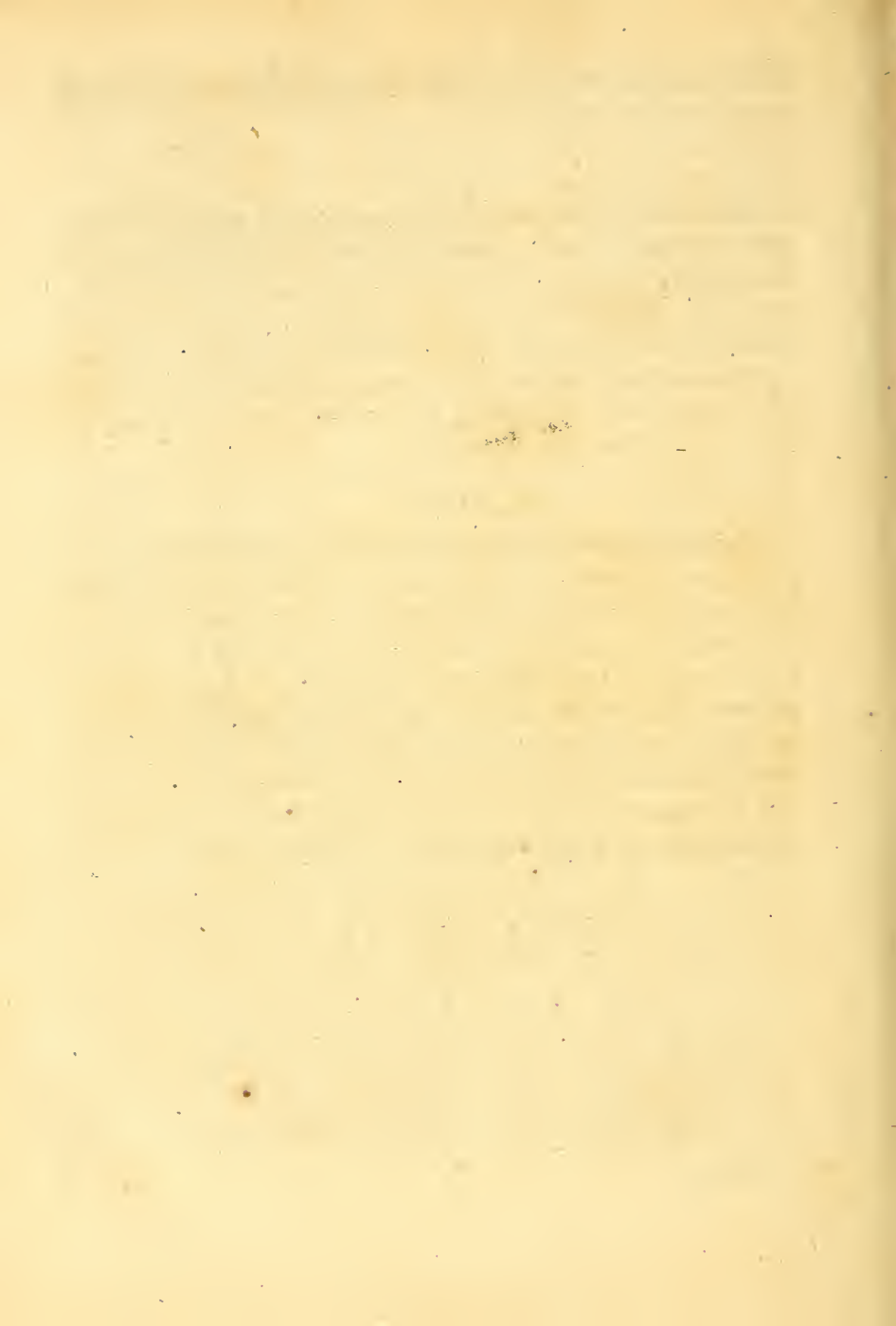
CXIX.

Pericardium, ab vasis sanguinem ad cor referentibus atque, ex eo depulsum, proventibus, sine laceratione non separabile, vasorum exterioris valvulasque omnes sigmoides, sive semilunares, sive tricuspides, interioris specialis (eum interiore communi) tendinis perfungi officio, certum reor omnesque tendines usu convenire, figurâ tantum differre; ut in planis, rotundis, perforatis, trochlearibus, bifidis, unitis &c. manifestum est.

CXX.

Ultimò; quemadmodum plurima; non uno tantùm corde atque non uno tantùm pulmone instructa dantur animalia, operantibus cordis uniuscujusque & pulmonum singulorum musculis, temporis successû & ratione primi, in primo corde & primi in primo pulmone motus; argumentor, in corpore humano organisque designatis, cordis machina musculari ejusque motu, succedentibus continuò aliis, ejusdem fabricæ dispositionisque machinis, muscularibus, nempe, ad-in-per & ex corde sanguiferisque vasis omnibus, sanguinei laticis motum promoveri, celebrari, absolvi.

E I N I S.

104

Well come II, 165
(per ediz. 1704)

tree

BML

QM
5
B47
1708

